

Begroting Midden-Delfland 2020-2023

Werken aan de kern

September 2019

Inhoudsopgave

Werken aan de Kern	4
Beleidsmatig meerjarenperspectief.....	6
Financieel meerjarenperspectief	10
2. Programma's	26
Programma 1 : Vitale dorpen in Midden-Delfland® 2025	27
Programma 2 : Bestuur en veiligheid.....	33
Programma 3 : Beheer, verkeer en milieu	37
Programma 4 : Onderwijs	49
Programma 5 : Sociaal Domein en Welzijn	52
Programma 6 : Economische en sociale zaken	59
Programma 7 : Ruimtelijke ordening, ontwikkeling en volkshuisvesting	65
Overzicht van algemene dekkingsmiddelen.....	71
Overzicht van de kosten Overhead	75
3. Paragrafen.....	78
3. 1. Lokale heffingen	79
3. 2. Verbonden partijen	86
3. 3. Grondbeleid	99
3. 4. Onderhoud kapitaalgoederen.....	103
3. 5. Bedrijfsvoering.....	109
3. 6. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	113
3. 7. Financiering	120
4. Recapitulatie.....	125
5. Financiële begroting (overzicht van baten en lasten)	128
6. Bijlagen	140
6. 1. Missie	141
6. 2. Staat van reserves en voorzieningen	142
6. 3. Prognose verloop reserves en voorzieningen 2020 – 2023	147
6. 4. Meerjarig investeringsoverzicht 2020 – 2023.....	150
6. 5. Begroting 2020 – 2023 op taakveld.....	152
6. 6. Beleidsindicatoren.....	157

Werken aan de Kern

Begroting 2020 - 2023

Geachte raad,

We staan voor een zware opgave. Wij doen in deze begroting stevige voorstellen aan u om de begroting sluitend te krijgen. Dat is nodig om de financiële ontwikkelingen te kunnen beheersen.

Werken aan de kern

Wij houden de essentie van het coalitieakkoord en ons collegewerkprogramma overeind.

- We blijven onverminderd inzetten op de bouw van 700 woningen voor jong en oud;
- We investeren in het onderwijs;
- We ondersteunen onze boeren en tuinders bij de verkoop van hun eerlijke en gezonde producten;
- We werken aan het opwekken van schone energie;
- We beschermen en ontwikkelen ons landschap;
- We zorgen voor meer arbeidsparticipatie en werkgelegenheid;
- We leveren zorg op maat;
- We versterken de positie van Midden-Delfland als groen tussen de steden;
- We zorgen ervoor dat de buitenruimte is aangepast aan de klimaatveranderingen.

Welke financiële ontwikkelingen zijn er?

De oorzaak van de zware opgave is meerledig. Dat de Jeugdzorg aanzienlijk meer kost dan gemeenten hiervoor vanuit het Rijk ontvangen, is algemeen bekend. Midden-Delfland heeft hier ook mee te maken. De kosten stegen in 2018 exponentieel. We hebben maatregelen genomen die nodig zijn om tot kostenbeheersing en kostenreductie te komen. Dat doen we zowel lokaal als regionaal. Daar gaan we mee door. Gemeenten doen voortdurend een beroep op het rijk voor de meerkosten. Het Rijk compenseert echter onvoldoende. Daarom zijn extra maatregelen nodig. Dit levert ons een uitdaging op van ruim een miljoen euro.

Een tweede oorzaak komt ook vanuit Rijksafspraken. De vergoedingen voor zowel de medewerkers als de raadsleden stijgen. Wij hebben hierop geen directe invloed. En er is geen compensatie voor deze kosten. Tegelijkertijd blijft het accres en daarmee de uitkering uit het gemeentefonds achter. Onze inkomsten staan dus onder druk, terwijl de extra uitgaven verplicht zijn.

Daarnaast moeten we rekening houden met de invoering van de Omgevingswet.

De stijging van de vergoedingen, de lagere uitkering en de (implementatie)kosten voor de invoering van de Omgevingswet, leveren ons óók een uitdaging op van (ruim) een miljoen euro.

Het is onduidelijk of er een hogere bijdrage vanuit het Rijk komt. En of deze bijdrage meerjarig is en substantieel. Sommige gemeenten kiezen ervoor om de gestegen kosten vanuit de algemene reserve te dekken totdat er meer duidelijkheid is.

Dat doen wij niet. Wij nemen onze verantwoordelijkheid en willen de algemene reserve zo min mogelijk aanspreken. Dat betekent dat we een fors pakket aan maatregelen voorstellen.

Deze maatregelen hebben niet allemaal direct effect in 2020. Wél zijn de voorstellen zodanig dat we - met de kennis van nu - vanaf 2021 geen beroep hoeven te doen op de algemene reserve. In het eerste jaar van deze meerjarenbegroting ontkomen we er echter niet aan om deze middelen toch aan te spreken. Deze aanwending wordt ruimschoots gecompenseerd door de batige saldi 2022 en 2023 toe te voegen aan de algemene reserve.

Welke uitgangspunten leidden tot deze begroting?

Hieronder lichten we toe hoe we tot de voorstellen zijn gekomen.

Logischerwijs hebben we eerst gekeken of budgetten lager beraamd konden worden, bijvoorbeeld als gevolg van een verminderde vraag. Ook hebben we gekeken op welke inkomensposten een hogere beraming passend was. De OZB-tarieven zijn overigens niet verhoogd.

Voor de daadwerkelijke bezuinigingen hebben we drie uitgangspunten vastgesteld:

1. We richten ons op de beïnvloedbare budgetten.
2. We blijven gericht op ons landschap en de beleving daarvan.
3. We spreiden de maatregelen over de diverse terreinen. We kiezen voor een breed pakket aan maatregelen. Hiermee voorkomen we dat we bepaalde groepen in de samenleving extra zwaar belasten.

De meeste tarieven blijven gelijk. Wel zijn wij genooddaakt om het tarief voor de afvalstoffenheffing te verhogen. We passen de leges aan als deze nog niet kostendekkend zijn.

De voorgestelde bezuinigingen zijn soms heel concreet. Dit is met name als we voorstellen om een budget volledig te schrappen. In de meeste gevallen hebben we er echter voor gekozen om aan een budget een taakstelling te koppelen. Dat zijn vaak de budgetten die we inzetten voor beleid waar we aan willen vasthouden. Dat betekent dat we in 2020 overleggen met partners om kostenreductie te bereiken of dat we voorstellen doen om de bandbreedte van ons beleid aan te passen. Wij komen dus in de loop van 2020 met voorstellen tot beleidsaanpassingen om zo tot adequate en structurele aanpassing van de uitgaven te komen. Ook brengen we in kaart welke gevolgen dit heeft voor ons collegewerkprogramma.

Leeswijzer

In het hoofdstuk 'Beleidsmatig meerjarenperspectief' leggen we de link tussen het collegewerkprogramma en deze begroting.

In het hoofdstuk 'Financieel meerjarenperspectief' geven wij de financiële weergave van onze keuzes. We noemen daar de maatregelen om tot een sluitende meerjarenbegroting te komen; het dekkingsplan. In dit hoofdstuk staat ook de financiële structuur. Verder leest u daar welke alternatieve bezuinigingen wij hebben overwogen, maar uiteindelijk niet aan u voorstellen.

In de zeven programma's lichten wij specifieke onderwerpen nader toe. De bijlagen geven u in één oogopslag zicht op onze reserves, voorzieningen en investeringen.

Procedure begrotingsbehandeling

In oktober en november behandelen we de begroting 2020-2023. Dit is de planning:

Woensdag 9 oktober	Beantwoording technische vragen in een plenaire bijeenkomst.
Woensdag 23 oktober	De fracties leveren uiterlijk om 12 uur hun algemene beschouwingen in.
Donderdag 24 oktober	Publicatie van de <i>Begroting in één Oogopslag</i> in De Schakel.
Vrijdag 1 november	Het college geeft zijn reactie op de algemene beschouwingen.
Dinsdag 12 november	De gemeenteraad bespreekt en beslist over de begroting tijdens een openbare raadsvergadering.

Wij voeren graag het bestuurlijk debat met u over de begroting 2020-2023,

Het college van burgemeester en wethouders,

Martien Born
Gemeentesecretaris

Arnoud Rodenburg
Burgemeester

Beleidsmatig meerjarenperspectief

Dit hoofdstuk legt een link tussen het collegewerkprogramma en deze begroting. Hierbij hebben wij met name gekeken naar wat in 2020 "op de rol staat".

Meer concrete doelen voor 2020 staan in de programma's 1 tot en met 7 van deze begroting (zie hoofdstuk 2 Programma's).

Collegewerkprogramma

Het collegewerkprogramma heeft de volgende indeling:

1. Landschap
2. Duurzaamheid
3. Inwoners
4. Ontwikkeling
5. Dienstverlening

1. Landschap

Onze inwoners vormen onze gemeenschappen. Zij zijn voor ons het meest belangrijk. Maar zonder landschap is er geen Midden-Delfland. Ons landschap is altijd door onze inwoners gekoesterd. Daarom is het nu ook zo waardevol. Wij werken hard om ons landschap verder te ontwikkelen en daarmee te behouden. Wij zijn trots op ons cultuurhistorisch landschap en op onze authentieke dorpen. Iedereen is van harte welkom om ons Bijzonder Provinciaal Landschap zelf te beleven. Zeker de inwoners van nabijgelegen steden moeten van al dat moois kunnen genieten. Wij bevorderen dan ook recreatie. En we versterken de positie van Midden-Delfland als groen tussen de steden. Dat is wat Midden-Delfland bestaansrecht geeft en waar we samen met andere overheden en private partijen aan werken.

Wat ziet u hiervan in 2020?

- **Omgevingsvisie** - Het behouden en versterken van het Bijzonder Provinciaal Landschap is één van de belangrijkste opgaven voor onze gemeente. Wij koesteren ons landschap en onze dorpen en gaan voor vitaliteit en kwaliteit. Dit leggen wij vast in de omgevingsvisie. Onder de 'paraplu' van Cittaslow komen daarin de visie Vitale Dorpen en de gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 samen. De implementatie van de Omgevingswet is de komende jaren een grote opgave. In deze begroting hebben we voor de 1^e fase van het implementatietraject in 2020 een bedrag van € 100.000 opgenomen. Deze incidentele uitgave dekken wij vanuit de algemene reserve.
- **Bodemdaling** - In 2020 ontwikkelen we samen met het hoogheemraadschap een visie en aanpak voor bodemdaling.

2. Duurzaamheid

We dringen onze energiebehoefte terug en wekken onze energie duurzaam op. We zorgen voor onze natuur en voor ons milieu. Natuurlijk houden we daarbij rekening met klimaatverandering. Klimaatbestendige inrichting van de openbare buitenruimte is hiervan een voorbeeld.

Wat ziet u hiervan in 2020?

- **De Regionale Energie Strategie is in 2020 gereed.**
- **Midden-Delfland zet zich in om bij het project "Leiding door het Midden" de warmterotonde en een aansluiting voor Midden-Delfland te realiseren.**
- **In de maaibestekken die nu worden opgesteld nemen we als aandachtspunt (wegingsfactor) op om maaisel lokaal af te zetten en verwerken.**
- **Stimuleren van nieuwe geothermiebronnen.**

3. Inwoners

Meedoen is belangrijk. Werk speelt daarbij een belangrijke rol. Het is een blijvend speerpunt voor dit college. De rol van onderwijs en activering is hierin onontbeerlijk. Scholing is in ons land op orde en lokaal ondersteunen wij het onderwijs via ons lokaal onderwijsbeleid.

Wij bieden maatwerk in zorg en ondersteuning. Daarbij staat voorop dat we onze inwoners ondersteunen om zelf regie en verantwoordelijkheid te nemen. Waar nodig bieden we op de persoon afgestemde zorg voor een veilig, gezond en waardig leven. Als de situatie dat vraagt, kijken we aandachtig op welke manier we maatwerk kunnen leveren.

We koppelen kunst en cultuur aan het reguliere onderwijsprogramma. Zo bevorderen we de ontwikkeling van onze kinderen. Sportverenigingen blijven we ondersteunen.

De landelijke ontwikkelingen in het sociaal domein volgen we nauwgezet: nieuwe en aankomende wettelijke taken zoals de Wet Inburgering en de Wet Verplichte geestelijke gezondheidszorg implementeren we in samenhang reeds bestaande taken, zodat burgers integraal bediend kunnen worden. Wij vinden het belangrijk dat inwoners van Midden-Delfland zich veilig voelen, en spannen ons blijvend in om de veiligheid in onze gemeente te bewaken.

Wat ziet u hiervan in 2020?

- **Zorg - De afgelopen jaren speelden er grote veranderingen op het gebied van zorg. Midden-Delfland pakte dat goed op. We leveren adequate zorg. Casuïstiek bekijken wij altijd vanuit meerdere invalshoeken. Zo krijgen wij de zorgbehoefte van onze inwoners nog beter in beeld. En kunnen we meer maatwerk leveren. Een grote uitdaging binnen dit taakveld vormt het tekort op de middelen voor de jeugdzorg, waarmee ook onze gemeente sinds halverwege 2018 wordt geconfronteerd. Het ontoereikend rijksbudget leidt niet alleen tot grote uitdagingen om jongeren en gezinnen de zorg te kunnen bieden die nodig is. Ook staan de gemeentelijke financiën mede hierdoor onder grote druk. In 2019 nemen wij verschillende maatregelen en zetten wij acties in gang om te komen tot kostenbeheersing en uiteindelijk kostenbesparing. Deze maatregelen zetten wij in 2020 krachtig voort. Uiteraard rapporteren wij daarover ook in 2020 regelmatig.**
- **Onderwijs - Wij handhaven het lokaal onderwijsbeleid. Met het lokaal onderwijsbeleid geven we kinderen, die dat nodig hebben, extra aandacht en begeleiding. Ook worden leerkrachten ondersteund. We vinden het ongelooflijk belangrijk om ervoor te zorgen dat kinderen zich op school goed voelen en zichzelf optimaal kunnen ontwikkelen. Hoewel we als gemeente niet alle jeugdproblemen oplossen, kunnen we wel samen met scholen ervoor zorgen dat kinderen op school de begeleiding en aandacht krijgen die ze nodig hebben. Daar gaat een preventieve werking vanuit.**
- **Veiligheid en sociale veiligheid - In 2020 actualiseren we het actieprogramma Veiligheid. Dit programma richt zich zowel op de ondersteuning van landelijke thema's en projecten als op de aanpak van gemeentelijke onderwerpen met prioriteit.**
- **Muziek en sportverenigingen -**

4. Ontwikkeling

We werken mee aan duurzame initiatieven van ondernemers en zetten in op werkgelegenheid en innovatie. We ondersteunen onze ondernemers bij de afzet en de promotie van hun streekproducten in de nabije steden (korte ketens). Variatie in wonen is de basis voor levendige dorpen. Meer inwoners zijn meer schouders die de Midden-Delflandse gemeenschap en de voorzieningen dragen; vrijwilligerswerk en verenigingsleven zijn belangrijke pijlers. De toename van verkeer en parkeerdruk moeten we goed begeleiden. Vooral in de dorpscentra zijn wij op zoek naar nieuwe oplossingen.

Wat ziet u hiervan in 2020

- **Wonen – We zetten onverminderd door om deze collegeperiode concreet zicht te hebben op 700 woningen. Op dit moment lopen er vijf projecten. De ontwikkelaars kunnen wat ons betreft in 2020 de plannen concreet maken en aan de slag gaan.**
- **N 468 – Een belangrijke stap in dit traject is het grondgebruik en verwerving van de gronden direct naast de weg. In 2020 willen we daar duidelijkheid over hebben.**
- **We verzorgen de herinrichting van de Woudseweg en Hoornseweg.**
- **In 2020 starten we met een samenwerking voor “de last mile” (de uitdaging om openbaar vervoer tot de voordeur te realiseren).**

5. Dienstverlening

Wij zijn een gastvrije gemeente met een open oriëntatie naar onze samenleving. De snelle ontwikkelingen in de maatschappij vragen van ons een goede, veilige en flexibele dienstverlening en informatievoorziening. De digitalisering en onze gastvrije, klantgerichte houding stellen ons in staat maatwerk te verrichten. De veranderingen in de dienstverlening in deze collegeperiode zijn dan ook daarop gericht: blijven aansluiten op de vragen vanuit de maatschappij.

Wat ziet u hiervan in 2020

- **In 2020 starten we met de implementatie van zaakgericht werken. Daarmee verbeteren we onze dienstverlening en bedrijfsvoering.**
- **De dienstverleningsvisie is in 2020 geactualiseerd. Hierin staat welke vormen van dienstverlening er zijn en ook waar participatie past en waar niet. Het is belangrijk om duidelijke keuzes te maken in wat wel kan en nodig is, en wat niet. En om te sturen op de gewenste houding en gewenst gedrag van medewerkers. Hierbij zijn de uitgangspunten van Cittaslow en de filosofie van Hostmanship leidend.**

Al de actiepunten voor 2018-2022 leest u in ons collegewerkprogramma *Duurzaam vooruit!*

Financiële balans en belastingdruk

De gemeente is zelf verantwoordelijk voor haar financiële positie. Ongeacht waardoor de uitdagingen ontstaan. Dat betekent dat wij maatregelen aan u voorstellen om te komen tot een sluitende begroting. In het volgende hoofdstuk Financieel meerjarenperspectief staan onze concrete voorstellen.

Het financieel resultaat is sluitend voor de jaren 2021 tot en met 2023. Hiermee is de begroting 2020-2023 op orde. Het geraamde tekort voor 2020 wordt gedekt door eenmalig een beroep te doen op de middelen uit de algemene reserve. Dit is nodig omdat niet al de maatregelen uit deze begroting al in 2020 effect hebben. Deze aanwending wordt ruimschoots gecompenseerd door de batige saldi 2022 en 2023 toe te voegen aan de algemene reserve.

De tarieven voor de OZB-heffingen wijzigen niet ten opzichte van 2019. We houden wel rekening met de waardevermindering van onroerend goed. De belastingaanslag voor onze inwoners valt hierdoor gemiddeld hoger uit dan in 2019. Door de stijgende afvalkosten zijn wij genoodzaakt om dit tarief te verhogen om ons uitgangspunt van 100% kostendekking te handhaven. De rioolheffing blijft ongewijzigd ten opzichte van 2019.

We passen de leges aan als deze nog niet kostendekkend zijn.

Werken aan de kern

In essentie zijn wij van mening dat het Rijk in tegenstelling tot wat nu gebeurt eerlijker bijdraagt aan de jeugdkosten en dat kosten die voortvloeien uit beslissingen van het Rijk (o.a. CAO- en raadsledenvergoeding) tot een even zo grote stijging van de algemene uitkering zou moeten leiden.

Zolang het Rijk echter niet afdoende financiert, kunnen we alleen bezuinigingen voorstellen in de uitgaven die op redelijk korte termijn beïnvloedbaar zijn.

Kapitaallasten en contractuele verplichtingen vormen echter een groot deel van onze uitgaven. Dit betekent dat bezuinigingsmogelijkheden vooral te vinden zijn in het sociaal domein, bij de onderhoudskosten van onze materiële bezittingen zoals wegen en openbaar groen en de subsidies en bijdragen die de gemeente verstrekt.

Voor besparingen op onderhoudskosten geldt dat deze kosten dan op een later moment weer terug op de agenda komen. Bij besparingen op het sociaal domein en vermindering of zelfs schrappen van subsidies geldt in veel gevallen dat deze direct ingrijpen op de levens van Midden-Delflandse inwoners die afhankelijk zijn van zorg, onderwijs of financiële ondersteuning.

In de maatregelen die wij u in deze begroting voorleggen, hebben wij hiermee rekening gehouden door terug te gaan naar de basis: er is weliswaar sprake van een versobering van een aantal maatschappelijke voorzieningen maar de kern van onze dienstverlening blijft overeind.

Financieel meerjarenperspectief

Uitgangspunten begroting

In het Financieel meerjarenperspectief¹ geven wij in het samenvattend financieel overzicht begroting 2020-2023 de financiële resultaten van de begroting weer. Daarna lichten wij in de eerste paragraaf (I Mutaties begroting) de mutaties toe die de grootste invloed hebben op het resultaat van de conceptbegroting. In de tweede paragraaf (II Dekkingsplan) beschrijven wij de gemaakte keuzes om te komen tot een sluitende begroting. Ten slotte is in dit hoofdstuk in de laatste paragraaf (III Financiële structuur) de financiële structuur en het financieel perspectief tot en met 2028 weergegeven.

De algemene uitgangspunten voor deze programmabegroting staan in onze missie *Dit is Midden-Delfland*, 'Beleidsmatig meerjarenperspectief' en het collegewerkprogramma *Duurzaam vooruit!* Daarnaast gelden de volgende financiële uitgangspunten:

1. Een gezonde financiële structuur. Speerpunten zijn een sluitende begroting en beperking van de gemeentelijke lastendruk voor onze inwoners.
2. Structurele uitgaven dekken we structureel en incidentele uitgaven krijgen zover nodig een incidentele dekking.

Samenvattend financieel overzicht begroting 2020 – 2023

	2020	2021	2022	2023
Saldo begroting 2019 – 2022 (incl. begrotingswijzigingen¹ en ²)	-431.782	-683.600	-403.687	
I Mutaties begroting	-1.786.953	-1.512.862	-1.326.978	-1.187.495
Resultaat concept begroting²	-2.218.735	-2.196.462	-1.730.665	-1.187.495
II Dekkingsplan/Bezuinigingen	1.663.224	2.200.455	1.945.801	1.958.887
Algemene reserve	555.511			
Resultaat begroting²	0	3.993	215.136	771.392

¹ Inclusief structurele doorwerking mutaties Eerste en tweede periodieke begrotingswijziging 2019.

² Een positief bedrag betekent een voordelig resultaat.

Met dit resultaat voldoet de begroting 2020-2023 aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor repressief toezicht door de provincie.

In de paragrafen I, II, III, IV en V informeren wij u op welke wijze de begroting 2020-2023 tot stand kwam. En vertellen wij welke overwegingen daarbij leidend waren.

I. Mutaties begroting

De saldi aan mutaties bepalen de afwijking tussen de Begroting 2019-2022 en de ramingen volgens de primitieve begroting 2020-2023. In onderstaand overzicht zijn de voornaamste afwijkingen vermeld.

Mutaties Begroting	2020	2021	2022	2023 ¹
Baten				
– Erfpacht	593.808	750.769	774.840	N.v.t.
– Algemene uitkering	280.261	-118.655	-57.982	N.v.t.
– Afvalstoffenheffing	342.732	353.053	367.700	N.v.t.
– OZB opbrengst	200.930	264.779	308.024	N.v.t.
– Rijksbijdrage Jeugd	-350.000			N.v.t.
– Rijksbijdrage WWB	-365.000	-365.000	-365.000	N.v.t.
Lasten				
– Structurele mutaties 2019	-441.266	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
– Werkgeverslasten	-1.284.478	-1.284.478	-1.284.478	N.v.t.
– Rente langlopende leningen	-799.813	-795.827	-784.755	N.v.t.
– Budget Sociaal Domein	-204.889	-131.641	-133.262	N.v.t.
– Kosten bijstandsverlening	-241.143	-241.143	-241.143	N.v.t.
– Hogere kapitaallasten	-238.127	-238.127	-238.127	N.v.t.
– Afvalstoffeninzameling	-280.000	-280.000	-280.000	N.v.t.

¹De jaarschijf 2023 kwam niet voor in de begroting 2019-2022.

Toelichting mutaties begroting

1. Baten

– Erfpacht

De opbrengsten van de erfpacht nemen toe met € 593.808. Voornamelijk door het verpachten van nieuwe gronden. De afwijking met de rente langlopende leningen wordt veroorzaakt door de netto verhoging van de raming van de erfpachtopbrengst bij de begroting 2019 en de 1^e periodieke begrotingswijziging 2019.

– Algemene Uitkering

De algemene uitkering neemt toe met € 280.261. De cijfers in de Begroting 2020-2023 zijn gebaseerd op de meicirculaire 2019 en op berekeningsfactoren van de eigen organisatie. De verhoging is inclusief de compensatie voor de gestegen kosten in het Sociaal Domein (Jeugd- € 175.000-). De compensatie is veel lager dan het bedrag dat we bij de 1^e periodieke begrotingswijziging 2019 als 'stroppenpot' hadden geraamd (zie ook Rijksbijdrage Jeugd).

Algemeen	2020	2021	2022	2023
Begroting 2019-2022	€ 19.547.061	€ 20.242.908	€ 20.823.928	-
Meicirculaire 2019	€ 19.827.322	€ 20.124.253	€ 20.765.946	€ 21.424.076
Verschil	€ 280.261	€ -118.655	€ -57.982	n.v.t.

– Rijksbijdrage Jeugd

Dit betreft de raming van de 'stroppenpot' vanuit het rijk voor € -350.000. Het Rijk kent geen stroppenpot (meer). De compensatie van de hogere uitgaven Jeugd is met ingang van 2019 opgenomen in de algemene uitkering.

– Afvalstoffenheffing

Voor de raming van deze opbrengsten hebben we rekening gehouden met de aangekondigde tariefsverhoging van gemiddeld € 50 per aansluiting. Dit is een gevolg van de hogere kosten voor het ophalen en verwerken van het afval. Het verschil met de hogere raming voor de kosten is het gevolg van de BTW. Deze wordt bij de berekening van het tarief voor de afvalstoffenheffing meegenomen. Met de nieuwe Dienstverleningsovereenkomst 2020 kunnen kosten worden beperkt. Hierdoor hoeft de afvalstoffenheffing mogelijk minder verhoogd te worden (zie ook: Lasten).

- OZB

De opbrengst van OZB woningen (€ 37.459) en niet-woningen (€ 163.471) is hoger. In de meerjarenbegroting 2019-2022 hadden we voor de OZB-opbrengst rekening gehouden met een jaarlijkse tariefstijging van 0%. De opbrengst fluctueert op basis van de waardeontwikkeling van de woningen en de bedrijven. Door de stijgende verkoopprijzen stijgt de OZB-opbrengst.

In onderstaand overzicht staat de toename van de opbrengsten OZB ten opzichte van de Begroting 2019-2022.

OZB	2020	2021	2022	2023
Begroting 2019-2022	4.656.807	4.686.582	4.802.490	-
Begroting 2020-2023	4.857.737	5.014.433	5.167.137	5.294.291
Verschil	200.930	327.851	364.647	-

- Programma onderwijs

In dit programma zijn de kapitaallasten na doorrekening bij de jaarrekening 2017 structureel gestegen met € 70.893. Dit betreft de kapitaallasten van eerder genomen besluiten voor de huisvesting onderwijs.

- Rijksbijdrage WWB

Dit is de aanvullende rijksbijdrage WWB van € -365.000 (zogenaamde BUIG-uitkering). Gebaseerd op een sluitende exploitatie van de BUIG-uitkering is er geen tegemoetkoming uit deze Vangnetregeling te verwachten.

2. Lasten

- Saldo structurele mutaties in 2019

Dit betreft het saldo van de structurele mutaties van de baten en lasten in 2019 welke zijn verwerkt in de begroting van 2020 (€ 441.266).

De volgende posten veroorzaken het saldo:

. Jeugd en opvoedhulp	€ -1.100.000
. PGB jeugd	€ -200.000
. Erfpacht inkomsten	€ -206.755
. Toerekening overhead aan riolering	€ 112.479
. Bezuiniging op personeel	€ 200.000
. Salarissen en sociale lasten Beheer	€ 162.000
. Verhoging van de inkomsten OZB door waardeestijging	€ 75.000

- Werkgeverslasten

De werkgeverslasten stijgen ten opzichte van voorgaand jaar met € 1.284.478. De stijging wordt voor het grootste deel veroorzaakt door externe factoren zoals een nieuwe CAO. Hierdoor stijgen de salarissen tot en met 31 december 2020 met 6%. Dit betekent een verhoging van de werkgeverslasten met € 625.000. Verder heeft het Rijk de vergoedingen voor raadsleden verhoogd, dit betekent een extra last voor de gemeente van € 60.000. Voor het uitvoeren van werkzaamheden in projecten is de formatie uitgebreid. Deze hogere kosten van € 270.000 worden afgedekt vanuit de GREXen en IODS-middelen. Uitbreiding van de formatie is er ook doordat er medewerkers zijn gedetacheerd binnen de regio. De regio vergoedt deze extra kosten (€ 160.000). Bij de rest van de hogere lasten is er sprake van uitbreidingen (bijv. opnemen van garantiebanen bij de salarissen, dubbele lasten i.v.m. vervanging bij pensionering, taakuitbreiding) en reguliere salarisverhogingen van de medewerkers.

- Rente langlopende leningen

De rentelasten stijgen met € 799.813 door nieuwe langlopende leningen. Deze leningen hebben direct verband met de afgesloten erfpacht-overeenkomsten (zie ook toelichting bij 1. Baten).

- Budget Sociaal Domein

De grootste aanpassing van het budget voor het Sociaal Domein heeft in de 1^e periodieke begrotingswijziging 2019 plaatsgevonden. Deze aanpassing is meegenomen bij het opstellen van deze begroting. Verder zijn binnen de grootboeknummers van het Sociaal Domein (Wmo, Jeugd, Preventie en het Maatschappelijk team) correcties doorgevoerd die per saldo budgetneutraal zijn. De hogere kosten worden vooral veroorzaakt door aanvankelijk voor 2020 begrote additionele dienstverlening jeugdzorg voor € 113.931, kosten H10 voor € 30.000 en kosten GGD-taken voor € 31.500.

De kosten voor de additionele dienstverlening jeugdzorg betroffen werkzaamheden die alleen in 2018 en 2019 additioneel is geboden en die wij in het kader van het dekkingsplan in 2020 binnen de reguliere capaciteit van het maatschappelijk team zullen integreren. .

– Kosten Bijstandsverlening

Dit betreft onder andere een afname van de algemene bijstand 21-65 jaar van € -355.000 en een *verlaging van de opbrengsten* van het handhavingstraject (€ 60.000).

– Hogere kapitaallasten

Dit betreft de afkoop renteverschillen Harnaschpolder Holding BV gerelateerd aan erfpacht.

– Afvalstoffen inzameling

De kosten voor het inzamelen van afvalstoffen stijgen met € 280.000. De verhoging van de heffing compenseert dit (zie ook 1. baten).

Wij stellen een nieuwe Dienstverleningsovereenkomst (DVO 2020) met Avalex op. Wij willen door minder diensten af te nemen een afname van de kosten bereiken. Hierdoor kan ook de tariefsverhoging worden beperkt. Wij bieden u nog dit jaar separaat een voorstel aan met daarin een weergave van de gevolgen van de DVO 2020 en het tarief voor de afvalstoffenheffing.

II. Dekkingsplan

Algemeen

Het resultaat van de eerste conceptbegroting was voor alle jaren negatief. Dat vormt geen goede basis voor de komende jaren.

In totaal stellen wij meer dan 65 maatregelen voor om te komen tot een sluitende begroting vanaf 2021. Hierna geven wij deze maatregelen geclusterd weer en lichten wij deze nader toe. Voor 2020 is nog sprake van een incidenteel tekort. Dit komt omdat tijd nodig is om een aantal maatregelen te implementeren. Bij de Toelichting bezuinigingsvoorstellen geven wij aan voor welke maatregelen dit geldt.

Het incidentele tekort voor 2020 willen wij dekken door de algemene reserve te benutten. In het collegeprogramma hebben wij opgenomen dat in principe niet ingeteerd wordt op de reserves. Om die reden voegen wij de geraamde batige saldi voor 2022 en 2023 toe aan de algemene reserve. Hiermee wordt de aanwending voor 2020 ruimschoots gecompenseerd.

Bezuinigingsvoorstellen

In het overzicht hieronder leest u de bezuinigingsvoorstellen. Wij hebben deze geclusterd weergegeven.

Vervolgens lichten wij toe hoe wij invulling geven aan deze bezuinigingen.

Bezuinigingsvoorstellen	2020	2021	2022	2023 ¹
Algemene correcties	130.518	140.518	140.518	140.518
Samenleving	292.931	788.000	788.000	788.000
Openbare buitenruimte	573.500	520.662	428.039	452.530
Subsidies en bijdragen	91.275	91.275	91.275	91.275
Overig	575.000	660.000	497.969	486.564
Algemene reserve	555.511			
Totalen	2.218.735	2.200.455	1.945.801	1.958.887

Toelichting bezuinigingsvoorstellen

a. Algemene correcties

Onder deze noemer hebben wij meerdere kleine aanpassingen doorgevoerd op basis van de werkelijke uitgaven in de jaren 2017, 2018 en 2019 tot de halfjaarrapportage. Als voorbeelden noemen wij de kosten statushouders (€ 10.000), kadastrale informatie (€ 18.000), verzekeringspremie door een nieuwe aanbesteding (€ 12.500), e.d.

Daarnaast hebben wij (taakstellende) bezuinigingen opgevoerd voor het budget abonnementen en lidmaatschappen (€ 20.000, bezuiniging van 15%) representatiekosten (€ 8.000) en innovatief Haaglanden (€ 10.000).

Het verschil in 2021 en volgende jaren wordt veroorzaakt door een besparing op ICT-applicaties van in totaal € 10.000. Deze wordt in verband met de opzegtermijn in de contracten pas met ingang van 2021 gerealiseerd.

Verder hebben wij ook nog enkele nieuw opgevoerde posten meegenomen in de bezuinigingsvoorstellen. Hieronder vallen € 5.000 voor onderzoeken om de kwaliteit van de dienstverlening te meten en € 20.000 voor organiseren van een bijeenkomst ten bate van onze identiteit. Beide hadden we in 2020 willen uitvoeren.

Resume besparingen algemene correcties

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
ICT-applicaties		10.000	10.000	10.000
Kosten statushouders	10.000	10.000	10.000	10.000
Kadastrale informatie	18.000	18.000	18.000	18.000
Representatiekosten	8.000	8.000	8.000	8.000
Abonn./lidmaats	20.000	20.000	20.000	20.000
Overige aanpassingen	74.518	84.518	84.518	84.518

b. Samenleving

Onder deze noemer staan alle voorstellen met betrekking tot het sociaal domein (welzijn, onderwijs, zorg, sport, jeugd, cultuur). Bezuinigingen op deze terreinen raken de sociale infrastructuur en grijpen in een aantal gevallen direct in op de zorg of ondersteuning aan inwoners van Midden-Delfland. Gegeven de noodzaak om tot besparingen te komen, hebben wij met een aantal aspecten rekening gehouden. Zo bezuinigen we alleen op taken die niet wettelijk verplicht zijn. Ook zijn wij terughoudend geweest met besparingen op zaken die wij zien als de kern van onze gemeentelijke verantwoordelijkheid: wie afhankelijk is van zorg of van het sociale vangnet, moet daarvoor bij ons terecht kunnen. Basisvoorzieningen zoals scholen, welzijn en sportverenigingen blijven wij steunen, zij het dat we wel genooddaakt zijn om op onderdelen onze bijdrage bij te stellen en ons moeten beperken tot onze primaire gemeentelijke verantwoordelijkheid. Voor alle voorstellen geldt dat we rekening houden met langlopende overeenkomsten en gemaakte afspraken. Het effectueren van de voorgestelde bezuinigingen vergt dus nog zorgvuldige analyse, afstemming en overleg met partners. Om hiervoor voldoende tijd in te ruimen, hebben wij het ingangsjaar van de meeste bezuinigingen op 2021 gezet.

Hieronder lichten wij per terrein toe welke besparingen wij doorvoeren.

Onderwijs

Op het gebied van onderwijs ligt de belangrijkste rol van de gemeente bij de huisvesting. Wij blijven onze verantwoordelijkheid daar ook nemen. Wel is op basis van leerlingenprognoses te voorzien dat in twee kernen op den duur sprake is van overcapaciteit. Door hierover met scholen afspraken te maken, verwachten wij met ingang van 2021 een bedrag van € 80.000 te kunnen besparen. Het gaat daarbij om huurkosten die wij nu maken voor schoolwoningen die op termijn deels kunnen vervallen.

Een tweede besparing op het terrein van onderwijs betreft de bijdrage aan schoolmaatschappelijk werk in het voortgezet onderwijs. Wij blijven een bijdrage leveren aan schoolmaatschappelijk werk binnen het voortgezet onderwijs, maar willen – gegeven het aantal leerlingen dat gebruik maakt van deze ondersteuning – in gesprek gaan met de school en de mogelijkheden te verkennen om deze werksoort tegen lagere kosten vorm te geven.

Werk en sociale zaken

Mensen uit de uitkering aan het werk helpen, is een prioriteit van dit college: iedereen doet mee. Wij zien mogelijkheden om te besparen op re-integratie. Dat is het gevolg van de succesvolle aanpak van de re-integratie de afgelopen jaren en de aantrekkende arbeidsmarkt. Voorwaarde is wel dat de daling van het aantal mensen in de uitkering doorzet. Wij stellen de ambitie om met ingang van 2021 € 120.000 euro te besparen.

Ook op het gebied van armoede en schulden zien we ons genooddaakt een besparing te doen. In totaal ramen wij een besparing van € 50.000 structureel. Hiervan is een bedrag van € 30.000 een aframing voor leenbijstand, omdat we zien dat de werkelijke kosten op deze post lager uitvallen dan geraamd. Het resterende bedrag van € 20.000 moet per 2021 gevonden worden in een versoering van voorzieningen voor minima.

Welzijn (ouderen, jeugd- en jongerenwerk)

Welzijnswerk heeft een belangrijke functie in het stimuleren van de sociale cohesie in de samenleving. Het welzijnswerk verricht in onze gemeente een breed pallet aan werkzaamheden. Gegeven de financiële opdracht willen wij in gesprek met het welzijnswerk over afbakening, prioritering en keuzes in taken. Daarmee beogen wij een besparing op het professioneel welzijnswerk van € 80.000 ingaande 2021.

Sinds enkele jaren financiert de gemeente sport- en buurtcoaches. Het grootste gedeelte van deze inzet betreft pauze-sportactiviteiten op scholen en naschoolse sportactiviteiten. Vanwege het feit dat onze gemeente een bloeiend verenigingsleven kent, heeft het college gemeend dit project stop te kunnen zetten per 2021. Dit levert een besparing op van 138.000 euro per jaar.

Bibliotheek

De bibliotheek vervult een waardevolle rol in de gemeente. Naast de basisfunctie van het uitlenen van boeken, heeft de bibliotheek een veel bredere functie. Bijvoorbeeld op het gebied van het tegen gaan van laaggeletterdheid, en ten behoeve van sociale cohesie. Daartegenover staat echter dat de gemeentelijke subsidie aan de bibliotheek een onevenredig groot beslag legt op de gemeentelijke begroting. Dit maakt dat wij, gegeven de bezuinigingsopdracht het gesprek aan willen met de bibliotheek over de wijze waarop een bezuiniging van € 50.000 vanaf 2021 kan worden gerealiseerd.

Gezondheid

Op het gebied van gezondheid blijven onze wettelijke basistaken, zoals het bieden van jeugdgezondheidszorg in stand. Waar we wel genoodzaakt worden om kritisch naar te kijken zijn gezondheidsprojecten die van tijd tot tijd worden gestart. Omdat het geen wettelijke taak is, hebben wij daarom besloten onze bijdrage aan het project 'gezonde school' met ingang van schooljaar 2020/2021 stop te zetten. Dit levert een besparing op van € 9.000 per jaar.

Maatschappelijke ondersteuning

Het bevorderen van mogelijkheden voor inwoners om zelfstandig te blijven wonen is een belangrijke opdracht voor gemeenten. Wij bezuinigen dan ook niet op de verstrekking van individuele voorzieningen in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning. Wel kijken we waar mogelijk naar kostenbesparende maatregelen. Om die reden verwachten wij onze bijdrage aan het succesvolle project De Mus met € 10.000 bij te kunnen stellen, als gevolg van onze inzet op het werven van sponsors.

Maatschappelijk Team

Het maatschappelijk team is cruciaal in de gemeentelijke dienstverlening op het gebied van zorg. Het vormt de ingang voor alle vragen van inwoners op het gebied van zorg en kent een sterke verbinding met signalerende partijen zoals scholen, huisartsen etc. Behalve dat het Maatschappelijk Team de expertise in huis heeft om veel vragen zelf en snel op te kunnen pakken, vormt het voor de jeugd ook de toegangspoort tot de geïndiceerde jeugdzorg. Het team heeft daarmee mede een cruciale rol in het voorkomen van inzet van geïndiceerde jeugdzorg en daarmee ook in het terugdringen van de kosten voor jeugdzorg. Gegeven die belangrijke opdracht – en de acties die voor het voortvloeien uit de vastgestelde plannen rond de kostenbeheersing – acht het college het onverstandig te besparen op capaciteit van het Maatschappelijk Team. Desondanks streven wij er naar om door prioritering en procesoptimalisatie een efficiencyvoordeel te kunnen realiseren op de dienstverlening van het Maatschappelijk Team van € 100.000 per 2021.

Kunst en cultuur

Cultuur en kunst verbinden de samenleving, en verdienen onze steun. Om die reden zetten wij bijvoorbeeld het programma Cultuureducatie met Kwaliteit voort en blijven wij ook diverse lokale culturele initiatieven ondersteunen. Desalniettemin hebben wij gegeven de financiële ontwikkelingen tot een aantal versoeringen in onze ondersteuning van het cultuuraanbod besloten. De belangrijkste besparing hierbij vloeit voort uit de afronding van het project Cultuurimpuls (€ 30.000). Daarnaast brengen wij het budget voor culturele subsidies met € 20.000 terug per 2020.

Sport

De gemeente kent een bloeiend verenigingsleven. De bestaande subsidies binnensport/buitensport aan sportverenigingen houden wij in stand. Voor de wat kleinere verenigingen en verenigingen die voor het grootste deel uit jeugd bestaan, zijn deze subsidies belangrijk om de verenigingsbegroting sluitend te krijgen. Waar wij wel mee stoppen, is het jaarlijkse kennismakingsprogramma ('het boekje') waarmee basisschoolleerlingen kosteloos kennis kunnen maken met sportmogelijkheden binnen de gemeente.

Resume besparingen sociaal domein

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
onderwijshuisvesting		80.000	80.000	80.000
Schoolmaatschappelijk werk		11.000	11.000	11.000
Re-integratie		120.000	120.000	120.000
Armoedebeleid	30.000	50.000	50.000	50.000
Welzijnswerk		80.000	80.000	80.000
Buurt/sport coaches		138.000	138.000	138.000
Bibliotheek		50.000	50.000	50.000
Gezondheidsbeleid	9.500	9.500	9.500	9.500
De Mus		10.000		
Sportinformatie boekje	8.500	8.500	8.500	8.500
Maatschappelijk Team	113.931	100.000	100.000	100.000
Kunst en cultuur	50.000	50.000	50.000	50.000
Overig	81.000	81.000	81.000	81.000

a. Openbare buitenruimte

De leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de dorpen en het buitengebied is in hoge mate afhankelijk van de staat van de buitenruimte. Zeker voor een groene gemeente als Midden-Delfland, met meerdere dorpskernen en veel water, vraagt dat veel aandacht voor onderhoud en beheer. Bij de afwegingen voor besparingen is daarom rekening gehouden met het minimaal te garanderen kwaliteitsniveau en langetermijneffecten: voorkomen moet worden dat besparingen op de korte termijn, leiden tot hogere kosten voor onderhoud of vervanging op de langere termijn.

De bezuinigingen zijn voor het overgrote deel gevonden door de verhoging van de onderhoudsbudgetten, als gevolg van areaaluitbreiding, te beperken. Dit betreft bezuinigingen variërend van € 1.000 tot maximaal € 10.000 per taak.

Besloten is af te zien van bezuinigingen op wegenonderhoud, aangezien dit budget de afgelopen jaren al meerder malen is verlaagd. Verdere verlaging betekent dat nog meer achterstallig onderhoud ontstaat. Veelal moeten hogere kosten worden gemaakt om dit achterstallig onderhoud later weg te werken.

Voor enkele posten geldt dat een nieuw bezuinigingsbedrag wordt voorgesteld:

Onderhoud bruggen

Het bouwkundig onderhoud van bruggen is hier een eerste voorbeeld van. Het bedrag dat na de voorgestelde verlaging van € 38.000 resteert, is nodig om de bruggen veilig en in voldoende kwaliteitsstaat te houden. Alleen het meest noodzakelijke onderhoud voeren wij uit.

Mobiliteitsfonds Haaglanden

Een tweede besparing is het opheffen van het budget 'mobiliteitsfonds Haaglanden'. Dit budget is in de begroting opgenomen bij de overgang van Haaglanden naar de MRDH. Het doel van het budget is om bij projecten op het gebied van verkeersveiligheid en doorstroming de eigen bijdrage op te vangen. Een gevolg van het opheffen van het budget is dat voor nieuw te starten projecten afzonderlijke dekking aangewezen moet worden.

Renovatie en herinrichting groen

Door bij de komende aanbesteding het kwaliteitsniveau wat aan te passen en de inrichting van openbaar groen sober uit te voeren kan een bezuiniging van € 142.000 behaald worden. Met het resterende budget kan het openbaar groen in de dorpskernen zeer beperkt worden vervangen.

Beheer gemeentelijke gebouwen

In de begroting 2021 is voor beheer en onderhoud van de gemeentelijke gebouwen een stelpost van € 210.000 opgenomen. De komende periode wordt een Plan van Aanpak en onderhoudsschema voor deze gebouwen opgesteld. Wij verwachten dat het eerste jaar niet het volledige bedrag nodig is.

Verkoop snippergroen

De inventarisatie voor de verkoop van gemeentegrond in gebruik bij inwoners van deze gemeente is afgerond. De eerste aktes zijn inmiddels gepasseerd bij de notaris. Wij verwachten dat de meeste verkopen in 2020 bij de notaris getransporteerd kunnen worden. De eenmalige opbrengst bedraagt € 165.000.

Resumé besparingen openbare buitenruimte

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
Diverse onderhoudsbudgetten	56.500	63.662	76.039	100.530
Bouwkundig onderhoud bruggen	38.000	38.000	38.000	38.000
Mobiliteitsfonds Haaglanden	172.000	172.000	172.000	172.000
Renovatie en herinrichting groen	142.000	142.000	142.000	142.000
Beheer gemeentelijke gebouwen		105.000		
Verkoop snippergroen	165.000			

b. Subsidies en bijdragen

Naast de subsidies en bijdragen die bij punt 2. Samenleving zijn toegelicht verstrekt de gemeente nog diverse andere subsidies en bijdragen. Om tot een sluitende begroting te komen zijn wij genooddaakt om ook voorstellen te doen voor beëindiging van dit soort subsidies en bijdragen.

Subsidie Varend Corso

Het Varend Corso is de laatste jaren steeds meer een regionaal evenement geworden waarin de specifieke aandacht voor Midden-Delfland zich beperkt tot een mooie, maar vooral ook logische doorvaart door het gebied. Door de gemeentelijke bijdrage van € 3.775 te schrappen neemt onze gemeente wellicht een solo-positie in voor wat betreft het niet meer subsidiëren van dit evenement.

Midden-Delfland subsidies:

Met financiële ondersteuning vanuit IODS werken ondernemers en gebiedspartijen samen in PUUUR Midden-Delfland. Hierdoor kunnen de huidige specifieke subsidies voor De Levende Buitenplaats, Op Hodenpijl en het Kenniscafé Midden-Delfland vervallen. Daarnaast is één subsidie voor het draaien van molens vervallen, daar hier geen beroep op wordt gedaan.

Budget vitale dorpen

De afgelopen periode is geen aanspraak gemaakt op dit budget. Voorheen werden uit dit budget subsidies verstrekt voor kleinschalige wijkactiviteiten zoals buurtbarbecues.

Het beleid vitale dorpen is inmiddels integraal verwerkt in de gemeentebegroting waardoor een afzonderlijk budget niet meer nodig is. Eerder is verzuimd om deze post uit de begroting te schrappen.

Monumenten/oudheidkunde

Een besparing die kan plaatsvinden omdat de afgelopen jaren sprake is van een onderbesteding.

Covenant of Mayors

In 2012 heeft de gemeenteraad besloten zich aan te sluiten bij het Europees Covenant of Mayors (CoM). Dit is gestart als een internationaal initiatief om de Europese doelstellingen uit het programma Horizon 2020 voor energie en uitstoot van broeikasgassen te realiseren. Doelen waaraan de gemeente zich geconformeerd heeft zijn het verminderen energieverbruik met 20%, verhogen herbruikbare energie met 20% en verminderen uitstoot broeikasgassen met 20%. Het CoM is een internationaal netwerk waar kennis gedeeld wordt. De aangesloten deelnemers zijn verplicht periodiek te rapporteren over voortgang en behaalde doelen.

Openbare Orde en Veiligheid

De kosten op het gebied van openbare orde en veiligheid zijn in de meeste gevallen verbonden aan wettelijke verplichtingen. Het overgrote deel van het budget (ruim een miljoen) betreft de bijdrage aan de Veiligheidsregio Haaglanden. Er zijn binnen de begroting enkele kleine posten van in totaal € 30.000 waar geen wettelijke verplichtingen tegenover staan. Wij schatten in dat hierop een taakstelling kan worden uitgewerkt van maximaal € 10.000. Deze taakstelling wordt de komende maanden verder uitgewerkt. Gezien het karakter van het werkveld moet overigens wel altijd rekening gehouden worden met mogelijke situaties van incidenten en daarmee samenhangende onvoorziene kosten.

Resumé besparingen subsidies

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
Subsidie varend corso	3.775	3.775	3.775	3.775
Midden Delfland subsidies	15.000	15.000	15.000	15.000
Budget Vitale dorpen	15.000	15.000	15.000	15.000
Monumenten/oudheidkunde	15.000	15.000	15.000	15.000
Bijdrage op het gebied van OO&V	10.000	10.000	10.000	10.000
Stopzetten Covenant of mayors	32.500	32.500	32.500	32.500

c. Overig

Hieronder staan de voorstellen die niet onder een van de andere categorieën vallen. De aard van de bezuinigingen is heel divers. We lichten het per onderwerp toe.

Erfpacht

Er worden op dit moment gesprekken met een ontwikkelaar gevoerd die in de Harnaschpolder grond in erfpacht af wil nemen. De gesprekken zijn hoopvol, maar er is nog geen overeenstemming bereikt.

Huisvesting Schipluiden – verhuur

Momenteel worden werkplekken in het gemeentehuis verhuurd aan het Bedrijvenschap. Dit loopt binnen enkele jaren af. Door herschikking van werkplekken en een meer flexibel gebruik van de beschikbare werkplekken is het mogelijk om ruimte vrij te spelen die aan een derde partij verhuurd kan worden. Per saldo wordt op die manier een extra opbrengst van € 55.000 mogelijk geacht per 2021.

BTW-compensatiefonds

Jaarlijks wordt het restant van het budget van het Compensatiefonds via de Algemene uitkering aan de gemeenten uitgekeerd. Door een toename van de aanspraken is de uitkering sinds 2019 buiten de berekening van de Algemene uitkering gehouden. Wij verwachten op basis van ervaringscijfers dat een inkomst van € 50.000 een veilige prognose voor een toekomstige ontvangst is.

Inkomsten detachering

Enkele medewerkers van de gemeente zijn gedetacheerd. De kosten worden vergoed door de gemeenten die deelnemen in de samenwerking waar de detachering plaatsvindt. De betreffende inkomsten zijn niet in de begroting opgenomen. Gezien de lopende contracten wordt de inkomst voor 2020 en 2021 geraamd.

Overige heffingen

Het uitgangspunt voor de overige leges en heffingen is 100% kostendekking. Op basis van de begroting 2019 is er sprake van een 'onderdekking' bij verschillende groepen van leges. Hoewel sommige legestarieven wettelijk vastliggen en wij voor andere bewust hebben gekozen voor een bepaald tarief, is er naar onze mening zeker ruimte voor een extra opbrengst van € 100.000. Wij stellen voor deze ruimte te benutten.

Garantiebanen:

In de begroting zijn de lasten opgenomen van twee medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt die op grond van deze regeling bij de gemeente werken. Daarnaast is een oplopend budget in de begroting opgenomen voor andere medewerkers uit de doelgroep. Aangezien wij met de hiervoor genoemde twee medewerkers al bijna aan de wettelijke norm voldoen, stellen wij u voor om, gezien de financiële opdracht, dit budget te schrappen.

Schrappen betekent dat er niet meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aangesteld kunnen worden, tenzij deze op een reguliere functie aangesteld kunnen worden.

Dividend

Onlangs is het dividend van de BNG 2018 ontvangen. Dit is net als in 2017 hoger dan geraamd. In de conceptbegroting is om die reden een (voorzichtige) verhoging geraamd van € 20.000. Gezien de huidige kapitaalmarkt kan met enig risico deze raming nog verder verhoogd worden (met € 50.000). Wij stellen voor deze verhoging, gezien de onzekerheid van de financiële markten, alleen voor de jaren 2020 en 2021 toe te passen.

Resumé overige bezuinigingen

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
Erfpacht	150.000	150.000	150.000	150.000
Huisvesting Schipluiden verhuur		55.000	55.000	55.000
BTW compensatiefonds	50.000	50.000	50.000	50.000
Inkomsten detachering	100.000	100.000		
Overige heffingen	100.000	100.000	100.000	100.000
Garantiebanen	80.000	110.000	140.000	140.000
Dividend	50.000	50.000	0	0
Overig	45.000	45.000	2.969	-11.436

d. Algemene reserve

Met voorliggende voorstellen is de begroting 2021 tot en met 2023 sluitend. Voor 2020 is er sprake van een tekort van € 555.511.

Het totaalpakket van de voorgestelde maatregelen is voldoende om de tekorten van de conceptbegroting af te dekken. Uit oogpunt van zorgvuldigheid en het feit dat lopende afspraken/contracten gerespecteerd moeten worden, kunnen een aantal bezuinigingen niet voor 2021 worden doorgevoerd. Gevolg is dat de jaarschijf 2020 nog een (eenmalig) tekort laat zien. Gezien het incidentele karakter en het feit dat er voor de langere termijn voldoende maatregelen zijn voorgesteld voor een sluitende begroting, achten wij het acceptabel om het tekort 2020 te dekken door (eenmalig) te beschikken over de algemene reserve.

In dit verband merken wij op dat in 2019 naar verwachting twee budgetten (€ 100.000 energievisie en € 65.000 MFA 't Lint) die in verband met duurzaamheid zijn opgevoerd vrijvallen. Conform de gedragslijn worden deze middelen toegevoegd aan de algemene reserve. Deze reserve is derhalve € 165.000 hoger dan in de begroting vermeld.

Om aan onze afspraak over de reserves te voldoen voegen wij de geraamde batige saldi 2022 en 2023 toe aan de algemene reserve. Zoals eerder al aangegeven wordt de aanwending voor 2020 hiermee meer dan gecompenseerd.

Tenslotte vermelden wij nogmaals dat het bedrag ad € 100.000 voor de 1^e fase van de implementatie van de nieuwe Omgevingswet wordt gedekt door aanwending van de algemene reserve (zie ook het beleidsmatig meerjarenperspectief).

Alternatieven

Naast de hiervoor genoemde voorstellen zijn nog andere bezuinigingsmogelijkheden binnen ons college besproken. Gelet op de kerntaken van ons college, het hiervoor geschetste beleidsmatig meerjarenperspectief en in afweging met de nu voorgestelde bezuinigingen, hebben we ervan afgezien om deze mogelijkheden aan u voor te stellen.

Uit oogpunt van transparantie informeren wij u ook over deze mogelijkheden. Hiermee voldoen wij ook aan uw wens om keuzemogelijkheden voorgelegd te krijgen voor de invulling van de noodzakelijke bezuinigingen

Personeel & Organisatie

De gemeente heeft een grote diversiteit aan taken en doelen. Dit zijn wettelijk verplichte taken en daarnaast lokale doelen. Om die taken uitgevoerd worden te kunnen voeren en doelen te bereiken, zijn deskundige medewerkers nodig.

In 2019 hebben we een taakstelling opgevoerd van € 200.000. Dat is een forse opgave voor onze kleine organisatie. Zeker omdat we op een aantal terreinen en cruciale functies op dit moment geen of onvoldoende bezetting hebben. Daarom stelt het college voor om nu geen verdere bezuiniging op personeelskosten door te voeren. De focus is nu gericht op het verder terugdringen van (dure) inhuur en de basis op orde.

De Schakel

De raad heeft bij de eerste periodieke begrotingswijziging in 2019 besloten deze bezuiniging niet door te voeren. Daarom dat we deze nu wel hier noemen, maar niet concreet voorstellen. We zitten nu op het minimum, namelijk: bekendmakingen en een enkele keer plaatsen we een uitnodiging voor bijeenkomsten/participatie. De 'kaasschaaf' toepassen is niet meer mogelijk. Het risico van het schrappen van ook dit budget is – naast het verdwijnen van de gemeentelijke informatie op deze manier – ook dat er nauwelijks totaalbudget voor communicatie over is. Bij de eerste begrotingswijziging is hier immers al fors op bezuinigd.

Subsidie WOS

De helft van het budget is een verplichte subsidie. De andere helft is op basis van een raadsbesluit (van vier gemeenten) een aanvulling voor de WOS. De afspraak volgens het raadsbesluit loopt nog enkele jaren. Daarna kan de aanvulling gestopt worden. Gezien de gemaakte afspraken en de verwachte nadelige effecten voor de publiciteit van de informatie in en door de gemeente is deze bezuiniging niet voorgesteld.

Landschapstafel

Bij de opheffing van Haaglanden werd afgesproken € 1 per inwoner voor groen beschikbaar te houden. Dit budget wordt nu gebruikt voor de jaarlijkse bijdrage aan de landschapstafel Hof van Delfland. Schrappen van het budget betekent beëindiging samenwerking binnen de landschapstafel en aantasting van onze regionale positie/positionering. Het landschap is een van de door ons benoemde kerntaken. Om die reden hebben dan ook afgezien van het bezuinigen van dit budget.

Fonds Lokaal onderwijsbeleid

Het fonds lokaal onderwijsbeleid vormt een extra gemeentelijke bijdrage (totaal € 195.000) die de gemeente Midden-Delfland verleent, bovenop de bijdragen die scholen ontvangen van het Rijk en via samenwerkingsverbanden. Gegeven het belang dat wij hechten aan onderwijs in Midden-Delfland, hebben wij deze bovenwettelijke bijdrage niet opgevoerd als besparingsmogelijkheid. Met het lokaal onderwijsbeleid geven we aan kinderen, die dat nodig hebben, extra aandacht en begeleiding. Ook worden leerkrachten in ondersteund. We vinden het ongelooflijk belangrijk om ervoor te zorgen dat kinderen zich op school goed voelen en zichzelf optimaal kunnen ontwikkelen. Wanneer we er samen met scholen voor zorgen dat kinderen op school de begeleiding en aandacht krijgen die ze nodig hebben, gaat daar een preventieve werking vanuit. Handhaven van dit budget is dan ook hierdoor ingegeven

Subsidie Bibliotheek

Hiervoor is bij de maatregelen uiteengezet waarom wij voorstellen toe te werken naar een besparing van € 50.000 op het bibliotheekwerk. Omdat het geen verplichting is om (in iedere kern) een bibliotheek te hebben, zijn verdere bezuinigen in essentie mogelijk (de totale subsidie betreft € 428.000 euro). Omdat wij eerder al hebben bezuinigd op de bibliotheek, schatten wij in dat verdere bezuinigen dan de voorgestelde 50.000 euro, alleen mogelijk zijn wanneer vergaande keuzes gemaakt worden over taken, aanbod en organisatie. Dat vraagt inhoudelijke afweging en visievorming over welke rol wij zien weggelegd voor het fenomeen bibliotheek in de snel digitaliserende maatschappij. Voor ons is het van grote waarde om gebruik te kunnen blijven maken van de infrastructuur, en koppeling tussen onderwijs-bibliotheek en welzijnswerk-bibliotheek. De faciliteiten en knowhow, die de bibliotheek te bieden heeft, en de toegang daartoe willen wij behouden. Gezien die waarde, hebben wij geen aanvullende besparingsvoorstellen gedaan.

OZB

Bij de begrotingsvoorbereiding is geen rekening gehouden met een tariefsverhoging. De reden is dat de gemeenteraad heeft besloten om de OZB opbrengst mee te bewegen met de fluctuaties van de waarde van het onroerend goed. Dit betekent in deze tijd van stijgende huizenprijzen dat voor 2020 rekening is gehouden met een waardestijging van 8%. Als er ondanks dit gegeven toch een ook een tariefstijging wordt overwogen is het goed om te weten dat 1% stijging een extra opbrengst van € 45.000 betekent. Als er vervolgens ook voor 2021 tot een stijging wordt besloten heeft dat een cumulatief effect.

Voor komend jaar is de waardestijging voor de berekening van de OZB-niet-woningen waarschijnlijk circa 0%. Er kan een tariefsaanpassing alleen voor de niet-woningen worden voorgesteld. Een stijging van 1% voor niet-woning betekent een extra opbrengst van € 15.000.

Subsidies Midden-Delfland

Het totale budget voor deze subsidies bedraagt € 44.000. Het betreft subsidies aan o.a. de Midden-Delflandvereniging en Vockestaert. Volledige afschaffing betekent een aantasting van activiteiten die voor het 'zijn' van Midden-Delfland van belang zijn.

In het bezuinigingsvoorstel zijn alleen tot € 15.000 aan subsidies opgenomen die geen beleidsmatige consequenties hebben. Dit zijn de subsidie voor de Levende Buitenplaats Hodenpijl, het Kenniscafé Midden-Delfland en één 'draaisubsidie' voor molens (zie ook hiervoor onder d). Het budget is derhalve gehandhaafd op € 29.000.

Verkeerskundige adviezen

Dit budget is bedoeld voor verkeerskundige adviezen door derden, onderzoek naar aanleiding van vragen van de gemeenteraad en/of bewoners. Wij hebben overwogen om op dit budget een korting toe te passen. Gelet op de veelheid aan vragen van verkeerstechnische aard waarvoor vaak ook specialistische kennis en berekeningen noodzakelijk zijn hebben wij ervoor gekozen deze bezuiniging uiteindelijk niet door te voeren.

Subsidies volksfeesten

Dit betreft subsidies voor het Sinterklaasfeest (€ 3.000), Koningsdag (€ 9.500) in alle dorpskernen, Bevrijdingsdag (€ 5.000). Bij het Sinterklaasfeest is de gemeentelijke bijdrage 50%, de andere 50% wordt door ondernemers gefinancierd. Gezien de impact voor de (binding in) samenleving in relatie met de omvang van het bedrag zijn deze subsidies niet als bezuiniging opgevoerd.

III. Financiële structuur

Algemeen

Een goede financiële structuur is noodzakelijk voor een sluitende begroting. Dankzij de maatregelen van de afgelopen jaren is onze financiële structuur voldoende solide. De administratie en gemeentelijke financiën voldoen aan de basisregelingen, waaronder het BBV en de eigen gemeentelijke verordeningen. Op termijn is er een financieringsoverschot. Door het verplicht schatkistbankieren wordt hierover nauwelijks rendement behaald. Dat is de reden dat we voor erfpacht zoveel mogelijk deze eigen middelen inzetten. Ook de financiële soliditeit is op orde. Het financieel meerjarenperspectief staat door de stijgende kosten (vooral in het sociaal domein) onder druk. Hierover leest u meer in de volgende alinea

Een belangrijke ontwikkeling is de goedlopende economie. Het CPB heeft ook voor komend jaar een (beperkte) groei voorspeld. Dit heeft meer positieve dan negatieve invloed op de financiën van de gemeente.

Positief is de toenemende kans op verbetering van het resultaat van de grondexploitaties. Bij een groeiende economie worden de verschillende grondexploitaties sneller uitgevoerd. Hoewel de kosten voor de uitvoering stijgen gaat de grondverkoop sneller dan ten tijde van de crisis. Onder aan de streep blijkt het veelal voordeliger uit te pakken voor de resultaten bij de verschillende grondexploitaties.

Ook neemt de waarde van het onroerend goed toe, waardoor de opbrengst OZB stijgt. Over het algemeen stijgen de uitgaven van het Rijk, waardoor ook de uitkering uit het Gemeentefonds toeneemt (trap op trap af). Helaas komt dat in de meicirculaire 2019 niet tot uitdrukking. Als laatste noemen wij een positieve invloed op de uitstroom van bijstandsgerechtigden naar werk, waardoor de bijstandslasten voor de gemeente afnemen.

Negatief is de ontwikkeling van de kostprijs bij leveranciers/bedrijven die werken voor de gemeente uitvoeren of producten leveren.

Per saldo is een aantrekkende economie voordelig voor de financiële structuur van de gemeente.

Gemeentelijke heffingen

Binnen een gezonde financiële structuur willen we graag de belastingdruk voor inwoners beperken. Onze afvalstoffenheffing is vanwege kostenstijgingen echter niet meer volledig kostendekkend. In de begroting van vorig jaar hebben wij dit risico al beschreven. Voor 2019 dekken wij de hogere kosten nog vanuit de egalisatiereserve. Deze reserve is niet berekend op (en ook niet bedoeld voor) een structurele onttrekking. Eerder dit jaar hebben wij vanwege het vorenstaande een (gemiddelde) verhoging van € 50 per jaar aangekondigd. Deze verhoging is noodzakelijk om de kostenverhogingen af te dekken en de egalisatiereserve op peil te houden. Hiermee blijft het

uitgangspunt van 100% kostendekking gehandhaafd. Zoals eerder aangegeven komen wij nog met een separaat voorstel over de gevolgen van de DVO 2020 van Avalex. Hierdoor kan de verhoging van de afvalstoffenheffing worden beperkt

Het tarief voor de rioolheffing en de OZB wijzigt niet. Wel fluctueert de opbrengst van de OZB mee de wijziging van de waarde van het onroerend goed. In de het dekkingplan is voorgesteld om de opbrengst van de overige leges met € 100.000 te verhogen.

Reserves en voorzieningen

Het totaal van de gemeentelijke reserves en voorzieningen neemt de laatste jaren af. Deze daling komt voor een belangrijk deel voor rekening van de algemene reserve. Door daling van de algemene reserve neemt ook de weerstandscapaciteit af. Dit is de buffer waarmee we de gevolgen van risico's opvangen.

Onlangs is de actualisatie van de Reserves en voorzieningen in de gemeenteraad behandeld.

Onderdeel van het voorstel maakte een herschikking van de reserves uit. Hierdoor is er wat meer ruimte gecreëerd voor de Algemene reserve. Bovendien is er een specifieke reserve gevormd als buffer voor de risico's van deze gemeente (reserve weerstandscapaciteit). Dit is weliswaar ten koste van andere vrije reserves gegaan, maar sluit beter aan op de actuele situatie in Midden-Delfland.

Erfpacht

In Midden-Delfland bestaat de mogelijkheid om bouwgrond te verkrijgen door middel van een erfpachtconstructie. Naast diverse particulieren is vooral in de Harnaschpolder gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Het voordeel voor de potentiële koper is een vast jaarlast gedurende looptijd van de overeenkomst. Naast een bescheiden vergoeding voor de administratiekosten is het voordeel voor de gemeente dat de verkoop van de bouwgrond sneller gaat.

Gevolg is ook dat de gemeente een lening moet aantrekken om de grond in eigendom te verwerven. Hierdoor is de vast schuld van de gemeente de laatste twee jaar fors toegenomen. Voor de (exploitatie) begroting heeft dit geen effect, aangezien via de canon de rentekosten met een bescheiden opslag volledig worden vergoed. In de toekomst kan de lening worden afgelost uit de opbrengst van de verkoop van de grond of uit een nieuwe lening, indien de erfpachtconstructie gecontinueerd wordt.

In het onderstaande overzicht is het effect weergegeven van de leningen voor de uitgifte van gronden in erfpacht op de schuldpositie van de gemeente:

Overzicht van vaste schulden 2020 met een looptijd langer dan één jaar

Omschrijving	Oorspronkelijk geldlening	Laatste aflossing	Rente %	Restantbedrag geldleningen 1-1-2020	Rente 2020	Aflossing 2020	Restantbedrag geldleningen 31-12-2020
Onderhandse leningen N.V. Bank Nederlandse Gemeenten:							
BNG 40.89594	907.560,50	1-3-2024	4,670%	181.512,10	7.055,33	36.302,42	145.209,68
BNG 40.91485.01	408.402,22	26-10-2025	3,470%	163.360,89	5.495,20	27.226,81	136.134,07
BNG 40.92017	680.670,32	14-2-2026	5,500%	190.587,69	9.165,37	27.226,81	163.360,88
Projectfinancieringen:							
BNG 40.111437	7.429.045,00	2-7-2029	1,245%	7.429.045,00	92.491,61	0,00	7.429.045,00
BNG 40.111438	1.566.123,00	1-7-2029	0,800%	1.566.123,00	11.919,79	151.056,61	1.415.066,39
BNG 40.112090	6.751.680,00	1-7-2052	1,770%	6.751.680,00	119.504,74	0,00	6.751.680,00
BNG 40.112091	2.381.266,00	1-7-2052	1,570%	2.381.266,00	36.948,01	55.626,20	2.325.639,80
BNG 40.112379	15.983.210,00	1-7-2044	1,760%	15.983.210,00	281.304,50	0,00	15.983.210,00
BNG 40.112494	1.621.575,00	3-1-2039	1,598%	1.621.575,00	25.913,35	0,00	1.621.575,00
BNG 40.112836	13.293.280,00	1-7-2053	1,360%	13.293.280,00	180.788,61	0,00	13.293.280,00
BNG 40.112837	6.804.774,00	1-7-2053	1,140%	6.804.774,00	76.631,48	164.977,18	6.639.796,82
				56.366.413,68	847.217,98	462.416,04	55.903.997,64
Onderhandse leningen Nederlandse Waterschapsbank N.V.:							
NWB Poseidon 1001	1.134.450,54	20-7-2022	6,400	136.134,06	7.399,73	45.378,02	90.756,04
NWB 1025745	5.000.000,00	27-1-2020	(0,300)	5.000.000,00	0,00	5.000.000,00	0,00
				5.136.134,06	7.399,73	5.045.378,02	90.756,04
Totaal				61.502.547,74	854.617,71	5.507.794,06	55.994.753,67

Note1: De leningen die onder 'projectfinancieringen' staan vermeld zijn afgesloten in verband met de overeenkomsten voor erfpacht. Hier staan inkomsten tegenover die deze leningskosten ruimschoots compenseren.

Note2: De netto schuldquote 2020 is 78%. Dit geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast t.o.v. de eigen middelen. Er zijn erfpachtgronden aangekocht d.m.v. 'projectfinancieringen'. Zonder deze 'projectfinancieringen' zou de schuldquote in 2020 en volgende jaren <50% zijn.

Note3: De solvabiliteitsratio 2020 is 43%. Dit cijfer geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Zonder de projectfinancieringen zou de solvabiliteitsratio 75% zijn geweest.

De risico's van uitgifte van grond in erfpacht zijn beperkt. Dit beschreven we ook in de notitie 'Risico's bij uitgifte van erfpachtgronden' (2015). Mede daarom gaf de gemeenteraad aan, dat er een maximum moet worden verbonden aan de toevoegingen aan deze reserve. Bij de eerdergenoemde actualisatie van de Reserves en voorzieningen heeft de gemeenteraad besloten om de Risicoreserve erfpachtgronden vast te stellen op maximaal € 1 mln. De gemeenteraad acht dit een voldoende buffer om de gevolgen van eventuele risico's van de uitgifte van grond in erfpacht af te dekken. Wij verwachten het maximale bedrag van € 1 mln. binnen enkele jaren te bereiken.

Risico's

In de paragraaf Weerstandsvormen wordt ingegaan op de risico's die de gemeente loopt. Hiervoor is de ratio voor de weerstandscapaciteit berekend. Deze is ruimschoots voldoende om de eventuele gevolgen van de geïnventariseerde risico's op te vangen zonder dat de normale bedrijfsvoering gevaar loopt.

IV. Financieel perspectief tot en met 2028

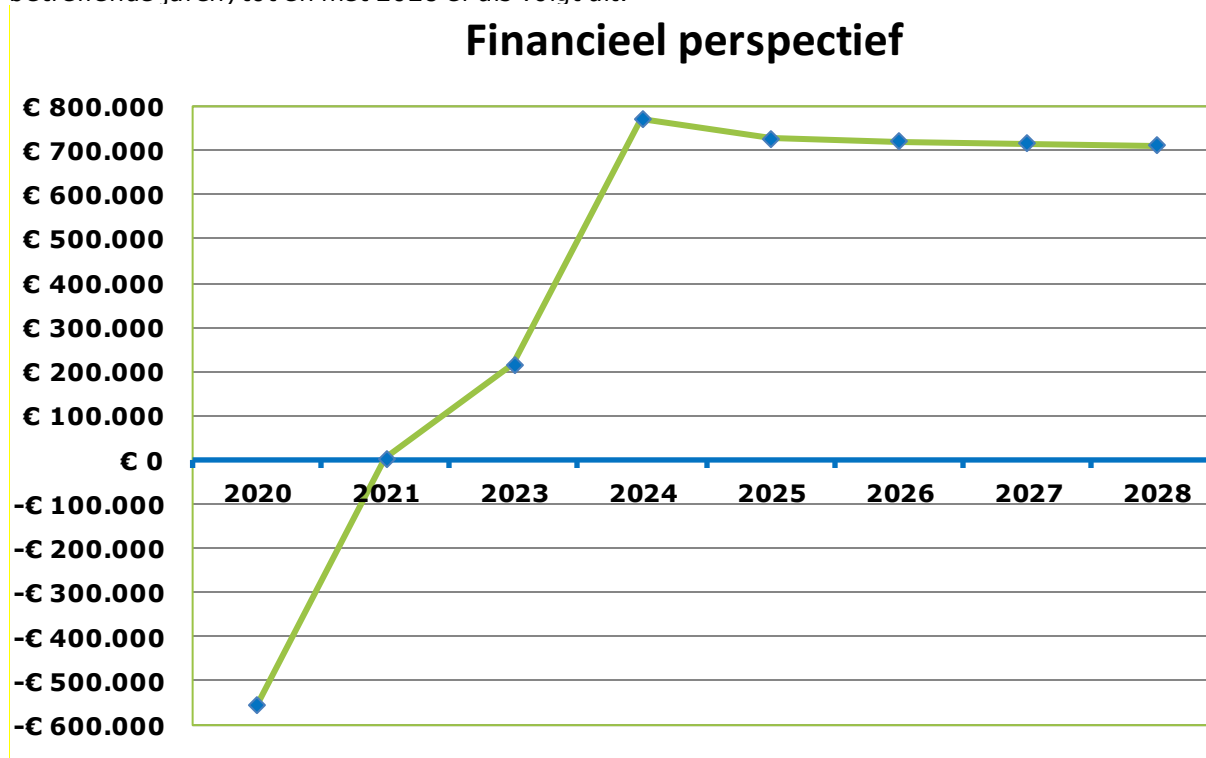
Deze meerjarenbegroting loopt tot en met 2023. De betrouwbaarheid van de ramingen neemt af naarmate het begrotingsjaar verder af ligt van het eerste jaar. Afname van het aantal variabele posten beperkt de mate van onzekerheid.

Deze beperking van de onzekerheid is gevoed door:

- een goede financiële structuur, zie hiervoor;
- verwerking van het verloop van de afschrijvingen;
- verwerking van de verwachte ontwikkeling van de OZB-inkomsten.

De informatie over het Gemeentefonds loopt tot 2023 en is gebaseerd op de meicirculaire 2019 en de meest actuele berekeningsmaatstaven. Voor de doorkijk tot 2028 gaan wij ervan uit dat de jaarlijkse correctie voor de prijzen en de salarissen gecompenseerd wordt door een verhoging van de uitkering uit het Gemeentefonds.

Op basis van deze uitgangspunten ziet het financieel perspectief (= resultaat begroting voor de betreffende jaren) tot en met 2028 er als volgt uit.

Conclusie

Door de maatregelen die in deze begroting zijn voorgesteld en in de afgelopen jaren zijn genomen en de voorzichtige, terughoudende opstelling ten aanzien van de gemeentelijke financiën is er sprake van een voldoende solide financiële structuur.

Noodzakelijke bezuinigingen zijn of worden doorgevoerd. Desondanks blijft de financiële positie als gevolg van diverse ontwikkelingen onder druk staan. Bij de voorbereiding van deze begroting is dit ook gebleken. Het proces om te komen tot een sluitende begroting is niet makkelijk geweest, maar heeft wel geleid tot een sluitende begroting voor de jaren 2020-2023. Hiervoor is voor 2020 wel een incidentale aanwending van de algemene reserve nodig.

Overzicht begrotingsresultaat				
	2020	2021	2022	2023
Saldo lasten -/- baten per programma				
1	-613.280	-820.230	-773.398	-776.618
2	-4.379.648	-4.372.101	-4.485.342	-4.474.268
3	-4.019.772	-4.110.196	-4.295.479	-4.407.827
4	-1.432.952	-1.318.262	-1.323.626	-1.325.576
5	-10.347.395	-9.963.684	-9.993.689	-10.021.673
6	-1.946.415	-1.921.892	-1.981.990	-1.975.361
7	757.004	1.074.452	1.032.530	844.776
Totaal van de programma's	-21.982.458	-21.431.913	-21.820.993	-22.136.545
Algemene dekkingsmiddelen	26.325.026	26.802.994	27.556.417	28.350.265
Overzicht overhead	-6.276.272	-6.352.485	-6.468.938	-6.380.457
Bedrag heffing Vpb	0	0	0	0
Bedrag voor onvoorzien	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
Subtotaal programma's (incl. alg. dekkingsmiddelen, overhead, Vpb en onvoorzien)	-1.923.704	-971.404	-723.513	-156.737
Reservemutaties:				
Onttrekkingen	1.821.865	1.029.574	993.338	993.338
Stortingen	-453.672	-54.177	-54.689	-55.209
Saldo reservemutaties	1.368.193	975.397	938.649	928.129
Geraamd resultaat	-555.511	3.993	215.136	771.392

Dit is bereikt door enerzijds uit te gaan van ervaringscijfers uit voorgaande jaren en anderzijds kritisch te zijn bij het ramen van de budgetten in combinatie met een pakket aan bezuinigingsmaatregelen.

Door deze handelwijze zijn wij er in geslaagd een begroting te presenteren waarin:

- de tarieven voor de gemeentelijke OZB en de rioolheffing ongewijzigd blijven ten opzichte van 2019. De afvalstoffenheffing stijgt wel als gevolg van stijgende kosten.
- de voorzieningen in deze gemeente in stand blijven;
- de essentie van ons collegewerkprogramma overeind blijft.

Vanaf 2021 kennen wij een structureel begrotingsevenwicht.

Overzicht structureel/ incidenteel begrotingsaldo				
	2020	2021	2022	2023
Saldo baten en lasten	-1.923.704	-971.404	-723.513	-156.737
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.368.193	975.397	938.649	928.129
Geraamd resultaat	-555.511	3.993	215.136	771.392
Saldo incidentele baten en lasten	5.000	50.000	0	0
Structureel begrotingsaldo	-550.511	53.993	215.136	771.392

De gemeente heeft een stevige financiële buffer in de vorm van reserves. Punt van aandacht is wel dat deze financiële buffer slechts beperkt kan worden ingezet voor het realiseren van een structureel sluitende exploitatie. Overeenkomstig de uitgangspunten is aanwending van algemene reserve slechts mogelijk voor de dekking van incidentele uitgaven. Dit is voor 2020 toegepast.

2. Programma's

Programma 1 : Vitale dorpen in Midden-Delfland® 2025

Beleidsdoel

Het behouden en versterken van het open agrarisch cultuurlandschap van Midden-Delfland.
Het behouden en versterken van de kwaliteiten van de vitale dorpen en de buurtschappen in Midden-Delfland.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Midden-Delfland is nu en in de toekomst een vitaal landschap, met een agrarisch en recreatief karakter. De 'koe in de wei' is en blijft het symbool voor een grondgebonden veehouderij, de 'Grutto in de wei' staat voor een natuurlijk landschap met kansen voor weidevogels. Uit allerlei studies, waaronder die van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) blijkt dat het kwaliteitslandschap 'Central Park Midden-Delfland' een belangrijke pijler is voor het economisch draagvlak van de regio. Het landschap van Midden-Delfland draagt daarnaast haar steentje bij aan de regionale economie in de vorm van voedselproductie, een steeds verder ontwikkelde sector van 'hospitality' en andere vormen van dienstverlening aan het stedelijk gebied. In de visie *Midden-Delfland® 2025* zijn de centrale thema's vastgelegd. Landschappelijke kwaliteit, rust, stilte en natuurbehoud zijn centrale kenmerken van ons gebied, gedragen door bedrijvigheid die 'brood ziet' in weidevogelbeheer, voedselproductie voor de stad ('korte ketens') en bij het gebied passende recreatieve voorzieningen (horeca, hippische sport etc.).

Het inspelen op de economische uitdagingen en de veranderende behoeften vanuit de steden binnen de MRDH vraagt van het gebied, de ondernemers – zeker van de veehouders - en ons bestuur een grote flexibiliteit. Het gemeentelijk (investerings)beleid draagt hieraan bij door de ontwikkelingen actief te volgen, actoren in het gebied waar nodig steun te geven om zich aan te passen aan de veranderende vraag en de noodzakelijke publieke investeringen mogelijk te maken. Midden-Delfland werkt, o.a. met het geld dat is ontvangen ter compensatie van de aanleg van de A4, aan optimalisering van de eigendommen in het buitengebied (grondruil), aan verbetering van de landschapskwaliteit en aan bedrijfsmatige vernieuwing (innovatie) die inspeelt op de economische kansen voor Midden-Delfland. Samenwerking en draagvlak zijn daarbij belangrijk. Bestuurders uit de regio, maatschappelijke organisaties, ondernemers, inwoners en onderwijs 'dragen' met hun plannen en inzet Midden-Delfland en werken hierbij mee aan het realiseren van de toekomst van het landschap. Zeker stellen van draagvlak is mede daarom een voortdurend aandachtspunt voor het gemeentebestuur.

De inwoners van de dorpen Den Hoorn, Maasland, Schipluiden en de buurtschappen vormen met elkaar een gemeenschap waar persoonlijk contact centraal staat. Een dynamische en gastvrije gemeenschap die levenskracht uitstraalt en waar ondernemers een belangrijke plek innemen en bezoekers van harte welkom zijn. De dorpen beschikken over basisvoorzieningen op de terreinen van wonen, zorg en welzijn.

Midden-Delfland is lid van de internationale beweging Cittaslow die nadruk legt op de authentieke waarden van de aangesloten gemeenten, op aandacht voor de kwaliteit van leven en voor goed en gezond voedsel. Lid zijn van Cittaslow betekent voor Midden-Delfland een permanente oriëntatie op lokale kracht, fijschaligheid en de eigen authentieke waarden. De komende jaren wordt meer ingezet op de samenwerking met het Cittaslow-netwerk in onze gemeente en op de 'branding' van Midden-Delfland als een 'slow' en vooral 'bijzonder provinciaal landschap'.

In het kader van het behouden en versterken van de kwaliteiten van de vitale dorpen en buurtschappen in Midden-Delfland wordt de ontwikkeling van de 3 centrumplannen voortgezet. Dit houdt in uitvoeren van het bestemmingsplan Den Hoorn en zorgen voor een goede verkeersafwikkeling, in Schipluiden voortgaan met de structuurvisie en in Maasland ontwikkelen van een plan van het voormalig gemeentehuis en directe omgeving, Kerkplein en nabij Veldesteijn.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Midden-Delfland® 2025 en *Behoud door ontwikkeling* zijn het fundament van Cittaslow in Midden-Delfland. Beide visies sluiten naadloos aan op de filosofie van deze beweging. Deze filosofie refereert aan drie mondiaal bestaande factoren die de kwaliteit van leven negatief kunnen beïnvloeden, te weten armoede, de energiecrisis en voedselcrisis. Gemeenten kunnen vanuit de filosofie van Cittaslow proactief maatregelen nemen en gemeenschappen ondersteunen om de kwaliteit van leven te verbeteren. Zij doen dit door bewustwording en uit te gaan van de kracht van de lokale samenleving. Fijnschaligheid en veerkracht van deze lokale gemeenschappen worden lokaal ondersteund.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<p>De concrete doelen in dit programma zijn direct gerelateerd aan het behoud en versterken van het groene landschap van Midden-Delfland. In de Gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 zijn voor 2025 de volgende operationele doelen vastgelegd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het Landschapsontwikkelingsplan 2. Relatie stad-platteland 3. Identiteit 4. Instrumenten <p>Een blijvende bestuurlijke, juridische en financiële verankering.</p>
Concrete doelen/acties voor 2020	<p>Basis voor de activiteiten in 2020 zijn de Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 en het uitvoeringsprogramma dat door de gemeenteraad is vastgesteld en de opdrachten die voortvloeien uit het gegevens dat het gebied Midden-Delfland een Bijzonder Provinciaal Landschap is. Het uitvoeringsprogramma van de gebiedsvisie bevat diverse voorstellen en concrete uitvoeringsacties voor de komende jaren. De vijf doelen van de Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 zijn vertaald in het uitvoeringsprogramma in vier opdrachten met bijbehorende actiepunten. Onze gemeente is de spil in deze activiteiten. Hierbij zijn ook onderwerpen genoemd die een langere looptijd kennen. Veel ontwikkelingen in het gebied Midden-Delfland kennen voor de realisatie een meerjarig traject.</p> <p>Opdracht A: Kwaliteit, Landschap van Stand; Opdracht B: Betrokken en duurzaam beheer; Opdracht C: Ontmoeting tussen stad en land; Opdracht D: Het A-merk Midden-Delfland®2025.</p> <p><i>Ad A Kwaliteit, Landschap van</i> Het authentieke agrarisch landschap is groen, weids en waterrijk. Met koeien in de wei, monumentale boerderijen, (trek)vaarten en goed verzorgde erven. In het agrarisch landschap kunnen rust en weidsheid ten opzichte van de stad ervaren worden. Versterking van de ruimtelijke kwaliteit is van belang voor de toekomst van Midden-Delfland. Dit geldt voor de veenweiden en cultuurhistorische (lint)bebouwing en -structuren. Het authentieke veenweidelandschap is kwetsbaar. Ontwikkeling is nodig om dit landschap in stand te houden. Bij nieuwe ontwikkelingen staat kwaliteit voorop. Centraal bij deze opdracht staan draagvlak en bestuurlijke bescherming. Draagvlak voor de bewustwording bij inwoners, gebruikers en andere overheden. Een betere borging van de kwaliteiten van het bijzondere landschap van Midden-Delfland. Deze opgave voeren we uit met de partners die vertegenwoordigd zijn in de gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. De voorzitter is de burgemeester van Delft, mevrouw Van Bijsterveldt.</p> <p><i>Actiepunten opgave A:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nader uitwerken van het ontwikkelperspectief en uitvoeringsprogramma voor het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. <p>Aandachtspunten hierbij voor het komend jaar zijn, naast behoud en versterking van landschappelijke kwaliteit en economische vitaliteit,</p>

Concrete doelen/acties voor 2020	<p>klimaataadaptatie en duurzaamheid. Hier ligt ook een directe relatie met de op te stellen omgevingsvisie en warmtetransitie.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Structureel inzet van de Polderarchitect, die gevraagd en ongevraagd advies geeft aan gemeente en andere publieke en private partijen over het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit van plannen, projecten en beleid - Mede vanuit het Weidevogelpact optimaliseren van de kwaliteit van de leefomgeving voor de weidevogels door maatregelen, zoals bevorderen kruidenrijk grasland, aanleg plasdras en het kappen van bomen - Biodiversiteit vergroten door onder andere het toepassen van ecologisch bermbeheer en aanleg van natuurvriendelijke oevers - Kwaliteitsversterking landschap, waaronder voortgang problematiek saneren verspreid liggend glas en verplaatsen niet agrarisch gebonden bedrijfslocaties - De gemeente maakt zich sterk voor een verantwoorde ruimtelijke en verkeerskundige in- en aanpassing van de provinciale wegen N223, N211 en de N468 - Bij het Rijksplan verbreding A4 zetten wij in op een goede ruimtelijke inpassing en het benutten van koppelkansen om de recreatieve en groene structuur rondom het wegtracé te verbeteren - Vaststellen van het definitief ontwerp voor de ecologische verbindingszone tussen de Vlietlanden en de Ackerdijkse Plassen - Stakeholders enthousiasmeren om de beleving en de kwaliteit van de trekvaarten te versterken - In samenspraak met omliggende gemeenten een plan uitwerken voor de regionale water- en recreatieopgave met klimaataadaptatie <p>Ad B Betrokken duurzaam</p> <p>Centraal in deze opdracht staat het vergroten van de betrokkenheid van ondernemers, agrarisch en niet-agrarisch, en gebruikers bij het beheer van het landschap. Het beheer van het gebied Midden-Delfland is van directe invloed op de kwaliteitsbeleving door inwoners van onze gemeente en omliggende gemeenten en overige recreanten. Boeren zijn van cruciaal belang voor het beheer en onderhoud van het landschap. Samen met andere overheden (o.a. via de CBG) en gebiedsorganisaties zorgt de gemeente voor een betere afstemming tussen de vraag en het aanbod en vooral ook de kwaliteit van de natuur- en recreatiegebieden. Het betrekken van lokale partijen bij beheer en onderhoud is het uitgangspunt.</p> <p><i>Actiepunten opgave B:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaststellen en uitvoeren van een nieuwe (ecologische) beheervisie voor de gronden van het voormalig recreatieschap in samenhang met de gebieden in eigendom van gemeenten, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten - Verder uitvoering geven aan het project Grondinstrument (IODS), met de onderdelen ruilverkaveling, grondruilbank, kwalitatieve verplichtingen en innovatie. LTO Delflands Groen vervult hierin een cruciale rol. - Verder uitvoering geven aan het Meerjarenprogramma Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland 2016-2020 (IODS), met de onderdelen studieprogramma kringlooplandbouw, het jonge boeren netwerk en het innovatienetwerk Midden IN Delfland (MIND). - De ontwikkelde initiatieven en experimenten gericht op innovatie worden voortgezet en/of verder ondersteund en waar gewenst en mogelijk uitgerold naar het gehele Bijzonder Provinciaal Landschap. - Permanent werken aan het versterken van korte ketens naar de direct omliggende stedelijke omgeving. Hierbij spelen lokale en gebiedspartijen (o.a. ook via de Stichting PUUUR Midden-Delfland), St. Groenfonds Midden-Delfland en andere private partijen een belangrijke rol.
--	--

Concrete doelen/acties voor 2020	<ul style="list-style-type: none"> - Permanente aandacht voor mogelijkheden nieuwe en aanvullende financiering voor behoud en versterking van de kwaliteiten van het landschap Midden-Delfland - Permanente aandacht voor (nieuwe) kansen en mogelijkheden van bedrijfsopvolging (met name door jongeren) en hier een handelingsperspectief aan koppelen - Permanente aandacht voor versterken van de biodiversiteit - Opstellen, in samenwerking met het Hoogheemraadschap van Delfland, van een handelingsperspectief om versnelde bodemdaling in het landelijk gebied tegen te gaan, met inzet van één of meerdere pilotprojecten. <p>Ad C Ontmoeting tussen stad en land</p> <p>In deze opgave staat centraal de doelstelling dat de stedeling makkelijker en vaker het gebied Midden-Delfland kan bezoeken en beleven. Deze beleving vraagt een gedoseerde groei om de kwaliteiten rust en ruimte in stand te houden. Het gebied kan beter ontsloten worden door recreatieve (fiets- en water)verbindingen te verbeteren en te realiseren tussen de stadscentra en groengebieden. Bij startpunten voor een bezoek aan Midden-Delfland en digitaal is informatie verkrijgbaar en makkelijk toegankelijk. Een verbetering van waterverbindingen is nodig met als uitgangspunt een doorvaart van 1,80 meter. Samen met andere overheden en private partijen blijven we ons hiervoor inzetten. Ondernemers en gebiedsorganisaties verzorgen de beleving, waarbij lokaal, eerlijk en duurzaam geproduceerd voedsel een volwaardige plek heeft. De Stichting PUUR Midden-Delfland subsidiëren om hier een zeer actieve speler in te zijn.</p> <p><i>Actiepunten opgave C:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Benutten kansen Maaslandse Poort voor recreatieve verblijfsmogelijkheid en waterrecreatie in samenwerking met ondernemers, de gemeente Maassluis en de regio - In stand houden en uitbreiden fietspaden en -netwerken, bijvoorbeeld via aansluiting recreatieve paden op het Metropolitane fietsnetwerk. De ontbrekende schakels in het recreatief fietsnetwerk zijn in samenwerking met de Landschapstafel Hof van Delfland en MRDH in beeld gebracht en nu is de inzet om waar nodig 'barrières' op te heffen. - Verder verdichten en variëren recreatieve verbindingen - Aanleg nieuwe ruiterspaden - Ondersteunen aanleg fruittuin naast het vrachtwagenparkeerterrein in Schipluiden - Ondernemers stimuleren realiseren uitbreiding verkooppunten van lokale producten en korte ketens - Verder verbeteren recreatieve vaarroutes door in te zetten op regionale inzet - Ondersteunen initiatieven realisatie Historische scheepswerf - Ondersteunen en eventueel subsidiëren van concrete maatschappelijke initiatieven die zorgen voor een versterking van de stad-land-relaties. - Realiseren van faciliteiten voor recreanten zoals bankjes en rustpunten - Verbeteren van de kwaliteit en de belevingswaarde van de Delflandse Trekvaarten in samenwerking met Vlaardingen, Maassluis en Delft. - Benutten kansen vestiging hotelketen op het Bedrijvenschap Harnaschpolder om lokale producten te promoten bij bezoekers en recreatieve mogelijkheden gebied Midden-Delfland te promoten - Regionale inzet van Bijzonder Provinciaal Landschap voor stedelijke omgeving in het kader van klimaataadaptatie, gezondheid en verstedelijkingsopgave vanuit mogelijkheden versterken kwaliteit landschap en vergroten van ecologische en recreatieve structuren en verbindingen
--	--

Concrete doelen/acties voor 2020	<p>Ad D Het A-merk Midden-Delfland® 2025</p> <p>Centraal bij deze opgave is een eenduidige branding van het 'product' Midden-Delfland, gebaseerd op de kwaliteit van het landschap, de producten en evenementen. Branding is hierbij geen doel op zich, maar een middel om de opgaven te realiseren. Een eenduidige communicatie wekt verwachtingen bij de recreanten over de kwaliteiten, die vervolgens ook zijn waar te maken bij een bezoek aan het gebied. De Stichting PUUUR Midden-Delfland, een initiatief van ondernemers en gebiedspartijen ondersteunen wij hiervoor.</p> <p><i>Actiepunten opgave D:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Eenduidige communicatie gericht op 'warme' branding en bekendheid van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland - Samen met agrariërs, groene gebiedsorganisaties, voedselproducenten, horeca en recreatieondernemers wordt invulling gegeven aan gebiedsmarketing PUUUR Midden-Delfland - Het groen in de MRDH op de kaart zetten bij de stedeling door samenwerking met onder andere de gemeente Maassluis binnen de Alliantie Vrijetijdseconomie en de regionale samenwerking op het gebied van marketing binnen de Hoek van Zuid-Holland - Nauwere samenwerking met de gemeente Maassluis op onder andere mogelijkheden waterrecreatie, ontwikkeling Maaslandse Poort - Ondersteunen initiatieven recreatieve sector gericht op uitbreiding fjnischalige voorzieningen voor inwoners en omliggende steden en activiteiten gericht op verdere verbinding tussen bedrijven en initiatieven - Versterking kwaliteit Oostgaag-Westgaag - Belevenisboerderij/Boerderij van de toekomst - Ondersteuning initiatief agrariërs om hun producten en duurzame bedrijfsvoering onder de aandacht te brengen bij de stedeling
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - LOP Midden-Delfland® 2025 (gemeentelijke structuurvisie voor het buitengebied) - Stichting Groenfonds Midden-Delfland - Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland U.A. - Bestemmingsplannen, in het bijzonder buitengebied Gras en Glas - Visie <i>Behoud door ontwikkeling</i> (Vitale Dorpen) - Lidmaatschap Cittaslow, inclusief kennisuitwisseling binnen landelijk en internationaal netwerk - Startnotitie recreatie Midden-Delfland - EGTS Cittaslow - Plan van aanpak Saneren verspreid liggend glas - Plan van aanpak Duurzaam boer blijven in Midden-Delfland - Evaluatie en uitvoeringsvoorstel Grondinstrument december 2015 - Uitvoeringsprogramma Gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 - Visie en uitvoeringsprogramma Gebiedstafel Central Park Midden-Delfland - Uitvoeringsprogramma Hof van Delfland - Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland - (in oprichting) Stichting PUUUR Midden-Delfland

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Het doel van de Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland is om van beleid tot behoud, versterking en verdere ontwikkelingen te reguleren.

De doelstellingen van de Stichting Groenfonds Midden-Delfland sluiten aan op de gemeentelijke missie, zoals ook vastgelegd in Midden-Delfland® 2025. De pijler van het open groene agrarische cultuurlandschap, de melkveehouderij, staat onder druk. Door ondersteuning van deze sector wordt gewerkt aan de doelen van de stichting, te weten:

- instandhouding van het open agrarisch cultuurlandschap
- verbetering van de relatie stad en platteland.

Het doel van het Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland U.A. is gericht op samenwerking tussen overheden en gebiedsorganisaties om te komen tot een permanent efficiënt en beleidsarm beheer van gronden in het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland. Het gaat hierbij om gronden die vanuit de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland in eigendom om erfpacht zijn overgedragen aan gemeenten.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Midden-Delfland en Vitale Dorpen	3.009.274	913.646	752.742	755.627	677.712	679.831
Toerisme en recreatie	126.889	120.530	129.761	131.068	132.397	133.748
Baten:						
Midden-Delfland en Vitale Dorpen	2.655.912	518.513	269.223	66.465	36.711	36.961
Toerisme en recreatie	14.000	0	0	0	0	0

Wijzigingen budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Midden-Delfland en Vitale Dorpen (€ -160.904)

De raming voor het taakveld Midden-Delfland en Vitale Dorpen is in 2020 € 160.904 lager dan in 2019. Dit heeft te maken met een incidentele subsidievestrekking aan Equestrum (€ 300.000) gedekt door derden in 2019 en meer toerekening van werkgeverlasten in 2020. Deze kosten worden deels gedekt uit het IODS-budget.

Baten

Midden-Delfland en Vitale Dorpen (€ -249.290)

In lijn met de verklaring van de lasten voor dit taakveld houden de lagere baten in 2020 verband met de subsidieverstreking aan Equestrum (€ 300.000) gedekt door derden en werkgeverslasten vanuit het IODS-budget (€ 53.000).

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal lasten	35.328	130	0	0	0	0
Totaal baten	49.212	201.488	0	0	0	0

Wijzigingen reserves 2020 ten opzichte van 2019

Baten € -210.488

Uit de Algemene Reserve worden in 2019 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Budget co-financiering	€ 100.000
-Bijdrage voor uitwerkfase promotie Midden-Delfland	€ 22.500
-Doorschuif budget voor klimaat- en energieopgave	€ 30.000
-Budget poldergesprekken	€ 25.670
-Villa Fleuri	€ 18.118
-Overige kleinere onttrekkingen	€ 5.200

Programma 2 : Bestuur en veiligheid

Beleidsveld bestuurlijke organisatie

Beleidsdoel

Het hebben van een herkenbaar en toegankelijk bestuur.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Dat er aandacht is voor het behoud en de versterking van de identiteit van de gemeente Midden-Delfland, haar dorpen en gemeenschappen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De lokale samenleving vormt de identiteit van gemeenschappen. Bij de voorbereiding van de visies *Midden-Delfland® 2025* in 2005 en *Behoud door ontwikkeling* in 2007 is de lokale gemeenschap nauw betrokken. Het authentieke veenweidelandschap bepaalt de identiteit van de gemeente Midden-Delfland. Behouden en versterken van de kwaliteit van het landschap is onze kernopgave. De identiteit vanuit de dorpen is het behoud van het goede, zoals het sociale klimaat en de cultuurhistorie.

‘Wij streven naar vitale dorpen met een menselijk gezicht, dorpen waarin de bewoners centraal staan en zij samen een dynamische en betrokken gastvrije gemeenschap vormen die levenskracht uitstraalt, dorpen waarin ondernemers een belangrijke plek innemen.’

Kenmerkende elementen die voortvloeien uit Cittaslow en identiteit zijn kwaliteit, sociale cohesie, duurzaamheid, cultuurhistorie, gastvrijheid en ondernemerschap. Deze algemene onderwerpen beïnvloeden in belangrijke mate de keuzes binnen de andere beleidsvelden van deze programmabegroting.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Burgerparticipatie en cocreatie is voor veel ontwikkelingen waar de gemeente bij betrokken is de norm. De organisatie is daarop aangepast. Dit betekent dat het betrekken van inwoners bij deze ontwikkelingen onze gewoonte is. Wij gaan hiermee door. Dit college zal ervoor zorgen dat aan het einde van de collegeperiode het proces om te komen tot een hernieuwde visie <i>Midden-Delfland® 2025-2045</i> op gang is.
Concrete doelen/acties voor 2020	We hebben voor de uitvoering van dit beleidsonderdeel voor 2020 geen nieuwe specifieke doelen opgesteld.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">- Inspraakverordening- Klachtenverordening- Reglement van orde voor de raadsvergaderingen (spreekrecht)- Verordening op de commissies (spreekrecht)- Beleidskader communicatie- Nota burgerparticipatie- Social Media

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Stadsgewest Haaglanden is een gemeenschappelijke regeling die in liquidatie is. Er is hier verder geen betrokkenheid bij. Wij wachten op de afronding van de liquidatie.

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) werkt met de 23 deelnemende gemeenten aan het versterken van de bereikbaarheid en het economisch vestigingsklimaat van de regio Rotterdam Den Haag.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Bestuursorganen	538.581	483.031	567.575	571.203	616.971	632.224
Bestuursondersteuning/ P&C-cyclus						
Burgerzaken	742.855	823.722	696.894	722.128	723.152	733.952
Raad en raadscommissies	284.674	281.880	305.108	306.164	329.273	308.365
Bestuursondersteuning raad	208.440	182.769	185.602	186.957	188.334	189.735
Bestuurlijke samenwerking	120.784	151.056	136.588	137.936	139.703	141.499
Baten:						
Bestuursorganen	18.700	19.400	19.400	19.400	19.400	19.400
Bestuursondersteuning/ P&C-cyclus	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	398.701	262.189	227.498	236.072	226.911	223.247
Raad en raadscommissies	2.828	0	0	0	0	0
Bestuursondersteuning raad	0	0	0	0	0	0
Bestuurlijke samenwerking	2.000	0	0	0	0	0

Wijzigingen budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Bestuursorgaan (€ 84.544)

Deze stijging heeft twee voornaamste oorzaken. De vergoedingen van de raadsleden zijn gestegen en de storting in de voorziening pensioenen (oud) wethouders is bijgesteld naar de laatste actuariële waardebeoordeling.

Burgerzaken (€ -126.828)

Deze verlaging heeft voornamelijk te maken met het feit dat er in 2019 verkiezingen waren en in 2020 niet.

Baten

Burgerzaken (€ -34.691)

Het aantal aanvragen van diverse producten via de gemeente loopt terug. De redenen hiervoor zijn divers, bijvoorbeeld een langere geldingsduur van paspoort en rijbewijs.

Beleidsveld openbare orde en veiligheid

Beleidsdoel

Dat de gemeente Midden-Delfland een veilige gemeente is om in te wonen, werken en recreëren.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Dat inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen in Midden-Delfland. Als er een incident, ramp of crisis is of deze zich dreigt voor te doen, merken inwoners dat de gemeente dit adequaat oppakt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Een goede en veilige leefomgeving is een basisvoorwaarde bij de beleving van de kwaliteit van leven in een gemeente. Cittaslow besteedt bij de fysieke leefomgeving aandacht aan herstel en herbestemming van vervallen locaties en leegstaande panden. De aandacht voor de fysieke leefomgeving draagt bij aan de leefbaarheid en veiligheid in een gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	We zetten in op het continueren van ons veiligheidsniveau. We zetten lopende activiteiten voort. De meeste aandacht gaat uit naar de veiligheidsaspecten die we noemen in het geldende actieprogramma veiligheid. Het operationele doel staat eveneens in dit actieprogramma.
Concrete doelen/acties voor 2020	<p>Voor de periode 2019-2022 zijn de volgende nog steeds actuele prioriteiten vastgesteld;</p> <ul style="list-style-type: none">- Woninginbraken voorkomen- Verkeersveiligheid verbeteren- De aanpak van kleine ergernissen versnellen- Inspelen op nieuwe ontwikkelingen op het snijvlak van zorg en veiligheid- Het bevorderen van de veiligheid van kwetsbare groepen die langer zelfstandig blijven wonen- Vroegsignalering bij (jeugd)overlast en -criminaliteit bevorderen- (Huiselijk) geweld terugdringen- Overlast en maatschappelijke onrust terugdringen- Ondernijning terugdringen- Aangiftebereidheid stimuleren- Integrale aanpak van gebiedsgebonden overlastgevend thema's- Werken met een gebiedsregisseur <p>Als er een incident, ramp of crisis is of deze zich dreigt voor te doen, pakken we dit adequaat op.</p> <p>Elk 4 jaar wordt het geldende beleid herijkt en een nieuw actieplan vastgesteld. Indien dat leidt tot een andere prioritering, dan treedt dat in de plaats van de hiervoor genoemde prioriteiten.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">- Handhavingsbeleid en uitvoeringsprogramma- Algemene Plaatselijke Verordening Midden-Delfland 2010 (wordt geactualiseerd in 2020)- Evenementenbeleid- Horecabeleid- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden- Regionaal Crisisplan Haaglanden

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

De Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) is ontstaan op basis van de Wet veiligheidsregio's die gemeenten verplicht een gemeenschappelijke regeling aan te gaan voor het organiseren van de samenwerking op het gebied van brandweerbijstand, rampenbestrijding en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.

De integrale aanpak van gebiedsgebonden overlastgevend thema's ontwikkelen we in samenwerking met politie, zorg en het Veiligheidshuis Haaglanden.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Brandweer en rampenbestrijding	1.069.699	1.135.447	1.108.827	1.109.063	1.109.302	1.109.546
Overige openbare orde	352.766	435.469	429.752	431.670	433.622	435.610
Baten:						
Brandweer en rampenbestrijding	0	0	0	0	0	0
Overige openbare orde	41.079	23.541	23.917	24.324	24.738	25.157

Wijzigingen budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Brandweer en rampenbestrijding (€ -26.620)

De toename van de lasten op dit taakveld is het gevolg van meer toerekening van werkgeverslasten.

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal lasten	13.500	0	0	0	0	0
Totaal baten	8.937	56.178	0	0	0	0

Wijzigingen reserves 2020 ten opzichte van 2019

Baten € -56.178

Uit de algemene reserve zijn in 2019 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Extra kosten dienstverleningsmodel	€ 15.000
-Overgang gesloten kassasysteem	€ 19.650
-Doorschuif budget bestuurlijke samenwerking	€ 10.000
-Overige kleinere onttrekkingen	€ 11.525

Programma 3 : Beheer, verkeer en milieu

Beleidsveld beheer openbare ruimte

Beleidsdoel

Het leveren van een kwalitatieve bijdrage aan de aanleg, de verbetering en de instandhouding van de boven- en ondergrondse infrastructuur, de leefbaarheid van de woonomgeving en de natuurontwikkeling.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Binnen de kaders van wat financieel mogelijk is handhaven van een onderhoudsniveau van de openbare ruimte waarbij inwoners zich prettig voelen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De inrichting van de openbare ruimte draagt bij aan de beleving van de kwaliteit van de dorpen en het landschap. Cittaslow ondersteunt bewustwording van de inrichting van die ruimte, waarbij rekening wordt gehouden met de directe omgeving. Een historische omgeving vraagt om een ander bestratingsmateriaal, inrichtingselementen zoals openbare verlichting dan een nieuwbouwwijk. In het open veenweidegebied wordt rekening gehouden met zichtlijnen en het voorkomen van lichtvervuiling door bijvoorbeeld groene LED-verlichting toe te passen. Aandacht voor duurzaamheid door het gebruik van milieuvriendelijke materialen, hergebruik van bestratingsmateriaal en relinen riolering zijn binnen dit terrein belangrijke aspecten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wegen, kunstwerken en openbare verlichting

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<p>Wegen Het onderhoud vindt zoveel mogelijk plaats op basis wegvakonderdeel gericht onderhoud¹. De financiële middelen worden doelgericht ingezet op de wegvakonderdelen die onvoldoende scoren. Het vastgestelde doel was om in 2020 94% van ons wegenareaal op beeldkwaliteitsniveau A en B (voldoende volgens de CROW-norm) te brengen. Door de structurele bezuinigingen in de afgelopen jaren komt in 2020 naar verwachting 82% op beeldkwaliteit A en B (dus 18% onvoldoende).</p> <p>¹ Bij profielbreed onderhoud worden naast elkaar gelegen wegvakonderdelen in een werk hersteld (een goed of matig onderdeel wordt ook meegenomen). Bij wegvakonderdeel gericht onderhoud wordt alleen het onvoldoende scorende wegvakonderdeel hersteld.</p> <p>Kunstwerken Alle kunstwerken (bruggen, duikerbruggen, tunnels en duikers) die in eigendom en/of onderhoud zijn van de gemeente zijn in 2014 geïnspecteerd. Deze geactualiseerde gegevens en onderhoudsacties zijn verwerkt in het beheerplan 2015-2019. In verband met bezuinigingen is ervoor gekozen om de herziening van het beheerplan civiele kunstwerken uit te stellen tot 2024.</p> <p>Openbare verlichting Conform het huidige energieakkoord is ons beleidsplan opgesteld. Deze gaat uit van een energiebesparing op de openbare verlichting van 20% in 2020 ten opzichte van 2013. In 2020 gaan wij door met het toepassen van aanvullende technieken binnen de openbare verlichtingsinstallatie. Onze doelstelling is dat de openbare verlichting conform de Richtlijn voor Openbare Verlichting ROVL-2011 in een goede staat van onderhoud blijft. Waar mogelijk zorgen wij voor verbetering en een nog energiezuinigere openbare verlichting. In verband met bezuinigingen is er voor gekozen om de herziening van het openbaar verlichtingsplan uit te stellen tot 2024.</p>
---	---

Concrete doelen/acties voor 2020	<p>Wegen Al vanaf 2011 zijn structurele bezuinigingen doorgevoerd op het budget voor wegonderhoud. Deze bezuiniging is verwerkt in het beheerplan wegen 2015 – 2020. Om de wegen op een verantwoord kwaliteitsniveau te behouden (beeldkwaliteit A en B, voldoende volgens de CROW-norm), wordt wegvakonderdeel gericht onderhoud uitgevoerd (¹. Zie voor uitleg vorige pagina).</p> <p>De verwachting is dat in 2020 voor ca. 84% van het wegenareaal de CROW-norm A en B (voldoende) beeldkwaliteit haalbaar is. Belangrijkste doelen/acties om dit in 2020 te realiseren zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – reconstructie Willemsoordseweg; – opwaarderen fietsstrook en asfalteren Westgaag; – reconstructie Hof van Delftstraat (in synergie met verkeer en centrumplan); – reconstructie deel Rijksstraatweg (gelegen tussen de Hoornsewal en Zuidhoornseweg); – onderhoud asfaltwegen op basis van de actuele wegenschouw gegevens uit ons beheerpakket. Uitvoering in wegvakonderdeel gericht onderhoud; – onderhoud elementverhardingen op basis van de actuele wegenschouw gegevens uit ons beheerpakket. Uitvoering in wegvakonderdeel gericht onderhoud; – bij iedere reconstructie of onderhoudsklus op basis van technische levensduur mogelijkheid hergebruik van materialen in dat plan bepalen. Indien hergebruik ter plaatse niet mogelijk is, deze materialen als grondstof voor funderingen af te voeren. <p>Kunstwerken In 2015 is het beheerplan bruggen 2015-2019 vastgesteld. Het beheerplan geeft inzicht in het kwaliteitsniveau van de kunstwerken, doelstellingen en hiervoor benodigde middelen. In verband met bezuinigingen is ervoor gekozen om de herziening van het beheerplan civiele kunstwerken uit te stellen tot 2024.</p> <p>Openbare verlichting Door het op tijd vervangen van afgeschreven openbare verlichting verbetert de lichttechnische kwaliteit zonder extra milieubelasting. Door te kiezen voor de juiste verlichtingstechniek wordt energie bespaard. Belangrijkste doelen/acties in 2020 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – afgeschreven armaturen vervangen en verbeteren; – conform de keuzenotitie energie- en CO2-besparende maatregelen uitvoeren in de vorm van dimmers, Telemanagement units en het toepassen van (groene) led verlichting; – verlichten van achterpaden (sociale veiligheid).
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> – beheerplan wegen 2015 - 2020 – keuzenotitie openbare verlichting 2015 – beheerplan civiele kunstwerken 2015-2019 – gladheidsbestrijdingsplan

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Wegen, kunstwerken en openbare verlichting	1.027.710	3.916.906	2.336.864	2.406.840	2.563.903	2.637.567
Binnenhavens en waterwegen	125.538	128.783	141.987	143.874	145.793	147.745
Waterkering, afwatering en landaanwinning	119.387	59.426	185.613	200.408	218.562	243.407
Baten:						
Wegen, kunstwerken en openbare verlichting	141.007	174.410	79.843	81.202	82.582	83.986
Binnenhavens en waterwegen	0	0	7.000	5.000	5.000	5.000
Waterkering, afwatering en landaanwinning	0	0	0	0	0	0

Investerings	2020	2021	2022	2023
Reconstructie en dijkverzwaring Dijkshoornseweg	225.000			
Reconstructie en dijkverzwaring Hoornsekade		720.000		
Reconstructie en verbetering fietspad Rotterdamseweg			450.000	
Reconstructie Slot de Houvelaan		195.000		
Opwaarderen fietspad en asfalteren Westgaag	550.000			
Reconstructie verharding deel Westlander, Schouw, Aak en Praam				970.000
Reconstructie Maassluisseweg	400.000	570.000		
Reconstructie Hoornseweg (metropolitane fietsroute)	50.000	600.000		
Vervangen lichtmasten	169.200	172.200	175.350	178.500
Vervangen brug DH019 Woudselaan		296.900		
Vervangen brug Trekkade/Kerkweg M004	310.100			
Vervangen brug S019 Zouteveenseweg	277.100			
Vervangen Sionsbrug DH021			382.700	
Renoveren Hodenpijlbrug S028 behoud gem. monument		182.300		
Vervangen Schout-Jansheulbrug (S027)		560.000		
Vervangen brug Zuidkade-Zouteveenseweg (S022)		192.100		
Vervangen brug Willemoordseweg		159.900		
Vervangen brug S020 Zouteveenseweg			202.300	
Vervangen brug S021 Zouteveenseweg			267.700	

Vervangen brug Hoornseweg DH 003			1.851.800	
Vervangen voetbrug B. v. Schagenlaan-Wilgenlaan			41.100	
Vervangen slagboominstallatie Bolle Kickert	43.000			
Bouw nieuwe Zoutloods	100.800			
Zoutloods extra budget zwaardere fundering	35.000			
Vervangen beschoeiingen/damwanden	200.000	250.000	350.000	

Algemeen

Bij de begroting 2020 is uitgegaan van de werkelijke woningaantallen in 2019 met de bijgestelde prognose voor de jaren daarna.

Wijziging budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Wegen, kunstwerken en O.V. (€ -1.580.042)

De afname van de lasten op dit taakveld in 2020 van € 1.580.042 wordt voornamelijk veroorzaakt door het incidentele budget in 2019 voor Centrum Den Hoorn (€ 1.781.207).

Waterkering, afwatering en landaanwinning (€ 126.187)

De toename van de lasten op dit taakveld van € 126.187 wordt veroorzaakt door het doorschuiven van baggerwerkzaamheden van 2019 naar 2020 (€ 70.000) en verhoogde kapitaallasten (€ 56.067) in 2020.

Baten

Wegen, kunstwerken en openbare verlichting (€- 94.567)

De afname van de baten op dit taakveld wordt voornamelijk veroorzaakt door de ontvangen bijdrage in 2019 van de provincie Zuid-Holland (€ 90.000) voor de gemeentelijke inzet ten behoeve van de N468.

Wat gaan we daarvoor doen?

Groen

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	In stand houden en ontwikkelen van een hoogwaardige groenstructuur met de daarin passende functies en het bevorderen van een aantrekkelijke woon-, werk- en recreatieomgeving als karakteristieke kwaliteit van de gemeente Midden-Delfland. Invulling geven aan geformuleerde doelen in het Groenbeleidsplan Midden-Delfland 2007-2022 en bomenbeleidsplan.
Concrete doelen/acties voor 2020	<ul style="list-style-type: none"> - voortzetten terugbrengen aantal onderhoudscontracten (groenbestekken). - verkoop van percelen snippergroen/ gemeentegrond - toepassen bomenbeleid bij herinrichtingen van straten - afronden inventarisatie waardevolle bomen in buitengebied
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - groenbeleidsplan Midden-Delfland 2007-2022 - bomenbeleidsplan Midden-Delfland 2009

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Openbaar groen	1.287.750	1.281.907	1.160.090	1.176.328	1.188.976	1.202.032
Begraafplaatsen	159.116	184.714	176.277	176.825	177.381	177.947
Baten:						
Openbaar groen	59.330	271.296	246.525	21.636	21.749	21.864
Begraafplaatsen	149.095	131.412	133.515	135.784	138.092	140.440

Investerings	2020	2021	2022	2023
Herinrichting openbaar groen	25.000	25.000	50.000	

Wijziging budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Openbaar groen (€ -121.817)

De afname van de lasten op dit taakveld komt voornamelijk door de bezuiniging op het groenonderhoud (€ 100.000).

Wat gaan we daarvoor doen?

Speelvoorzieningen

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Het beleid is gericht op het in stand houden van speelvoorzieningen die voldoen aan de landelijke veiligheidsnormen. Door het opstellen en bijhouden van een beheer-, vervangings- en een onderhoudsprogramma blijven de speelterreinen kwalitatief in goede conditie. De speeltoestellen voldoen aan recente veiligheidseisen. Invulling geven aan de doelen die genoemd zijn in het speelplaatsen beleidsplan.
Concrete doelen/acties voor 2020	<ul style="list-style-type: none"> - in stand houden bestaande voorzieningen en uitvoeren renovaties - doorvoeren speelplaatsenbeleid
Instrumenten	Beleidsplan speelplaatsen

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Speelvoorzieningen	132.443	150.413	179.437	187.196	182.284	183.629
Baten:						
Speelvoorzieningen	0	0	0	0	0	0

Investerings	2020	2021	2022	2023
Reconstructie speelvoorzieningen	95.000	100.000	100.000	

Wijziging budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Speelvoorzieningen (€ 29.024)

De toename van de lasten op dit taakveld is het gevolg van meer toerekening van werkgeverslasten.

Beleidsveld verkeer

Beleidsdoel

Het hoofddoel van het verkeersbeleid blijft het terugdringen van de overlast van het gemotoriseerde verkeer in de dorpen. Dit doen we via drie routes:

- het actief ontmoedigen van het gebruik van de wegen in Midden-Delfland voor doorgaand verkeer;
- het verbeteren van de alternatieve vervoersmogelijkheden, zoals openbaar vervoer, fiets en wandelen;
- verduurzamen van het wagenpark door het aanleggen en faciliteren van oplaadpunten voor elektrische voertuigen.

Verder blijft het verkeersbeleid van de gemeente er op gericht om:

- de veiligheid voor alle verkeersdeelnemers te verbeteren, met een extra prioriteit voor schoolroutes;
- De recreatiemogelijkheden in Midden-Delfland te vergroten door het verbeteren van fiets- en wandelverbindingen.

Wat willen we bereiken?

- verbeteren voorzieningen voor fietsers en wandelaars;
- aanpassen inrichting Hoornseweg en Woudseweg;
- verbeteren verkeerssituatie Oude Veiling-Maassluiseweg;

Gewenst maatschappelijk effect

De afwikkeling van het verkeer op een zodanige wijze organiseren dat voor de inwoners geen of beperkte overlast wordt veroorzaakt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Stimuleren van alternatieve vervoersmethoden vloeit voort uit de uitgangspunten van Cittaslow. Binnen de dorpen wordt rekening gehouden met veilige routes voor fietsers en voetgangers. Fietsroutes zijn beschikbaar voor recreatie en woon-werkverkeer. De gemeente beheert 28 kilometer vrij liggend fietspad, ongeveer 15% van het totale beheerareaal. Binnen de MRDH is een actieve inzet om voor fietsverkeer 'Hollandse Banen' (Slowlanes) te creëren; deze 'Hollandse Banen' vormen op verschillende locaties in het gebied Midden-Delfland doorgaande routes voor recreanten en woon-werkverkeer. De Route Den Haag-Delft-Rotterdam is de eerste pilot. Verder werken wij aan Hollandse banen Delft-Den Hoorn- De Lier en Delft-Schipluiden-Maasland-Maassluis.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	In stand houden van het openbaar vervoer in Midden-Delfland, verbeteren van de verkeersveiligheid, terugdringen van verkeersoverlast en zorgdragen voor goede fiets- en voetgangersvoorzieningen.
Concrete doelen/acties voor 2020	<u>Korte termijnmaatregelen</u> <ul style="list-style-type: none">– besluitvorming en planprocedures N223, N211 en N468 van de provincie;– planprocedure A4 Haaglanden-N14 van Rijkswaterstaat;– verbeteren parkeersituatie en verkeercirculatie in het centrum van Den Hoorn.– participatieproces/voorbereiding herinrichting centrum Den Hoorn;– onderzoeken en monitoren verkeerssituatie; N468/A4/Woudseweg/A20/Polderwegen in relatie tot openstelling A4, fileverplaatsingsysteem Ketheltunnel en in de toekomst de Blankenburgtunnel; <ul style="list-style-type: none">– Aanbesteden beheer en exploitatie laadpalen Midden-Delfland. <u>Lange termijnmaatregelen</u> <ul style="list-style-type: none">– terugdringen van doorgaand verkeer door de dorpen;– actualisatie parkeerbeleid en nota parkeernormen Midden-Delfland;

	<ul style="list-style-type: none"> - uitvoering centrumplan Den Hoorn; - verbeteren van fietspaden en fietsroutes en oplossen van knelpunten en barrières; - invulling omgevingsvisie en omgevingsplannen in het kader van de omgevingswet.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - onderzoek verkeersafwikkeling aansluiting 6 en 7 op de A20; - verkeersplan Den Hoorn 2016; - nota parkeernormen 2012; - routestructuurplan (Recreatieschap Midden-Delfland); - structuurschets Harnaschpolder e.o. 2002; - bestuurlijke overeenkomst IODS; - uitvoeringsagenda Bereikbaarheid MRDH 2016-2025; - regionaal Investeringsprogramma; - Green Deal Laadinfrastructuur.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Verkeer	157.261	367.331	277.144	221.922	226.464	228.302
Parkeren	12.836	1.911	6.000	6.102	6.206	6.312
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0
Baten:						
Verkeer	328.757	156.466	21.500	21.866	22.238	22.616
Parkeren	4.713	4.623	5.000	5.085	5.171	5.259
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0

Investeringen	2020	2021	2022	2023
Onderzoek afwaardering Hoornseweg	25.000			
Vervangen doseerinstallaties	50.000	50.000		

Wijziging budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Verkeer (€ -90.187)

De afname van de lasten op dit taakveld wordt met name veroorzaakt door de uitvoering van verkeersmaatregelen in 2019 (€ 75.000) wat werd gedekt door een bijdrage van de MRDH. Verder wordt de afname aan lasten in 2020 veroorzaakt door lagere verwachte schadekosten (€ -55.638) en hogere verwachte inspectiekosten (€ 47.000).

Baten

Verkeer (€ -134.966)

De afname van de baten op dit taakveld wordt met name veroorzaakt door de incidenteel ontvangen bijdrage in 2019 van de MRDH voor de uitvoering van verkeersmaatregelen (€ 75.000) en afname van verhaalbare schade in 2020 (€ 55.638) gerelateerd aan de schadekosten.

Beleidsveld milieu

Beleidsdoel

Het behouden en versterken van een veilige, gezonde en aangename leefomgeving zoals omschreven in de wet Milieubeheer. Het versterken van duurzaam wonen en werken in Midden-Delfland en het realiseren van 30% minder CO₂-uitstoot in 2020 ten opzichte van 2010.

Wat willen we bereiken?

Het realiseren en in stand houden van een veilige, gezonde en aangename leefomgeving en bijdragen aan een duurzaam Midden-Delfland.

In het investeringsoverzicht zijn voorstellen opgenomen die bijdragen aan het behoud en ontwikkelen van een goed milieuniveau. De inhoudelijke uitwerking van de wettelijke verplichtingen zijn vastgelegd in het Duurzaam Energie Actieplan en uitvoeringsprogramma's.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Duurzaamheid is één van de basisprincipes van Cittaslow. Hierbij gaat het om handhaving van de minimale regelgeving op deze terreinen en zorgen voor bewustwording, zodat inwoners en bedrijven meer maatregelen treffen dan wettelijk moet. Hierdoor zijn inwoners en bezoekers zich meer bewust dat zij zich bevinden in een groen landschap van hoge kwaliteit. Voorbeelden hiervan zijn de 'supporters van Cittaslow Midden-Delfland' die bewust met hun bedrijfsvoering bezig zijn en zorgen voor het terugdringen van de milieubelasting van de 'ecologische voetafdruk'. Veel maatregelen op het terrein van duurzaamheid vallen binnen andere beleidsvelden, zoals groene LED-verlichting langs openbare wegen.

Gebruik en afhankelijkheid van fossiele brandstoffen zijn belangrijke factoren bij het bepalen van de 'ecologische voetafdruk'. Maatregelen om minder energie te gebruiken en meer duurzame energiebronnen te gebruiken sluiten nauw aan bij Cittaslow. Uitvoering van het Duurzaam Energie Actieplan zorgt dat de gemeenschap van Midden-Delfland nog duurzamer wordt. Bovendien vormt de vastgestelde Energievisie een kader voor maatregelen. Met deze maatregelen ondersteunen en stimuleren wij het verminderen van energieverbruik bij inwoners en de verdere energietransitie van fossiele brandstoffen naar duurzaam opgewekte energie. Doelstelling daarbij is dat Midden-Delfland in 2040 CO₂ neutraal is.

Afvalbeleid is een ander onderdeel dat binnen dit beleidsveld en Cittaslow belangrijk is. Cittaslow roept op tot voorkomen van verspilling, preventie op het ontstaan van afval en bij het ontstaan van afval zoveel mogelijk gescheiden verwerken. In 2012 was de emissie CO₂ per inwoner met 0,23 ton lager dan het landelijk gemiddelde van 0,25 ton.

Wat gaan we daarvoor doen?

<p>Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken</p>	<p>De Wet milieubeheer legt de gemeente een aantal verplichtingen op. Deze verplichtingen zijn uitgewerkt in operationele plannen en kaarten die aansluiten bij de Wet milieubeheer. Op basis van die plannen en kaarten zijn per beleidsveld operationele doelen vastgesteld en kosten inzichtelijk gemaakt. De bestaande plannen en kaarten hebben betrekking op de volgende milieuthema's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Riolering - Afval - Handhaving en vergunningverlening (jaarplan ODH, bestemmingsplannen) - Bodem (Bodemfunctiekaart/Bodemkwaliteitskaart) - Water - Geluid (Geluidsactieplan/Geluidskaart) - Luchtkwaliteit - Externe Veiligheid - Klimaat (Duurzaam energie actieplan) - Energie (Energievisie) - Groen/Natuur - Stiltebeleid <p>Via gerichte investeringen worden impulsen gegeven aan projecten die voortvloeien uit deze plannen en kaarten.</p>
<p>Concrete doelen/acties voor 2020</p>	<p>Bij de realisatie van de plannen is sprake van een directe relatie en overloop tussen de verschillende operationele doelen. Tegelijkertijd kennen de verschillende projectonderdelen een meerjarige looptijd en betrokkenheid van een groot aantal partijen, zoals gebiedsorganisaties en andere overheden.</p> <p><u>Handhaving en vergunningverlening</u> Met bestemmingplannen stelt de gemeenteraad vast waar welk type bedrijfsactiviteit plaats mag vinden. Vervolgens worden de individuele benodigde bedrijfsactiviteiten getoetst aan het bestemmingsplan. Daarnaast worden de bedrijfsactiviteiten door de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) getoetst aan en gecontroleerd op de voorschriften van de Wet milieubeheer en andere milieuregelgeving. De gemeenteraad geeft jaarlijks een zienswijze af op de operationele begroting van de ODH. Het werkplan van de ODH is jaarlijks onderwerp van besluitvorming voor het college.</p> <p><u>Bodem</u> Met het vaststellen van de bodemfunctiekaart is gekozen voor het stand-still beginsel. Dit houdt in dat de bodem in Midden-Delfland niet vuiler mag worden. De bodemfunctiekaart maakt de gewenste bodemkwaliteit inzichtelijk. Voor de Harnaschpolder is een aparte bodemkwaliteitskaart vastgesteld.</p> <p><u>Geluid</u> <i>Uitgangspunten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - voldoen aan de wettelijke verplichtingen voor omgevingslawaai en geluid belaste woningen. - ondersteunen van het provinciale beleid voor stiltegebieden en houden daar rekening mee met de vergunningverlening. - Geen nieuwe overlast gevende activiteiten zoals helikoptervluchten. <p><i>Europese richtlijn omgevingslawaai (Actieplan Geluid)</i> Het Actieplan Geluid is een wettelijke verplichting van de Europese commissie. Het gemeentelijk actieplan bestaat uit een geluidskaart en een actieplan voor de aanpak van de knelpunten. Het is een verplichting die iedere vijf jaar terugkeert. Het huidige actieplan is vastgesteld in 2018. Nieuwe situaties toetsen wij aan de Wet geluidhinder en worden in de vorm van voorwaarden/maatregelen volgens de wettelijke voorschriften opgenomen in de omgevingsvergunning.</p>

	<p><u>Luchtkwaliteit</u> <i>Uitgangspunten:</i> In het kader van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) monitoren wij jaarlijks of de luchtkwaliteit voldoet aan de wettelijke norm. Bij nieuwe planontwikkelingen nemen wij het aspect luchtkwaliteit mee. Wij ondersteunen regionale plannen die de luchtkwaliteit verbeteren. Het NSL is verlengd tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Zowel onder het verlengde NSL als onder de Omgevingswet wordt de luchtkwaliteit gemonitord.</p> <p><u>Externe Veiligheid</u> <i>Uitgangspunten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Binnen de mogelijkheden, situaties voorkómen die kunnen leiden tot een verhoogd extern veiligheidsrisico. - Risicovolle bedrijven en activiteiten weren uit woonomgevingen en verplaatsten waar mogelijk. - Voorbereid blijven op risico's. - Jaarlijks actualiseren van het rampenplan. - Structurele borging van externe veiligheid in beleid ruimtelijke ordening en milieu. - Vergroting van de bestuurlijke bewustwording voor de externe veiligheidsaspecten en –verantwoordelijkheden. - Behoud en beheer van kennis, data, netwerk en samenwerking. <p><u>Klimaatbeleid</u> Gemeentelijke doelstelling is om in 2020 in totaal 30% CO₂-uitstoot te besparen ten opzichte van 2010. Daarvoor is een Duurzaam Energie Actieplan opgesteld en goedgekeurd door de Europese Commissie.</p> <p>In 2020 geven wij verder uitvoering aan het Duurzame Energie Actieplan en uitvoeringsprogramma van de Energievisie 'Samen naar een CO₂-neutraal Midden-Delfland'.</p> <p>Het Duurzaam Energie Actieplan en de Energievisie met het uitvoeringsprogramma zijn de pijlers van ons klimaatbeleid.</p> <p>Wij richten ons onder meer op het saneren van verspreid liggend glas, aardwarmte, warmte-koude opslag, zonne-energie en energiebesparing als middelen om onze doelstelling te halen. Het plaatsen van bijvoorbeeld grote windmolens steunen wij niet omdat deze landschapsvervuilend zijn. Niet-duurzame energiewinning ondersteunen wij niet.</p> <p><u>Groen/natuur</u> Ons natuurbeleid is verwoord in programma 1. Daarnaast voeren we de volgende zaken uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waar mogelijk ecologisch beheer van wegkanten en oevers. - Toetsen van omgevingsvergunningen aan de wet Flora en Fauna. <p><i>Overige concrete acties</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Interne en externe communicatie over het milieu. - Opstellen/actualiseren en uitvoeren van de bovengenoemde plannen. - Waar mogelijk subsidie aanvragen ter ondersteuning van projecten. - Participatie in een regionaal project om emissie van meststoffen en bestrijdingmiddelen naar het oppervlaktewater door de glastuinbouwsector te verminderen. - Actieve deelname aan de Leiding door het Midden.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Wet Milieubeheer - Duurzaam Energie Actieplan - Energievisie 'samen naar een CO₂-neutraal Midden-Delfland' - LOP Midden-Delfland® 2025 - Bestemmingsplan Buitengebied Gras - Visie <i>Midden-Delfland® 2025</i> (Vitale Dorpen)

	<ul style="list-style-type: none"> - Lidmaatschap Cittaslow, inclusief kennisuitwisseling binnen landelijk netwerk - Plan van aanpak Saneren verspreid liggend niet duurzaam glas - Plan van aanpak Duurzaam boer blijven in Midden-Delfland - Plan van aanpak grondinstrument - De omgevingsvergunning - Regionaal bodembeleid Zuid Holland
--	--

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Met de deelname aan Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de wettelijke verplichtingen op het gebied van afvalinzameling.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Afvalinzameling en -verwerking	2.186.375	2.223.947	2.452.122	2.458.138	2.454.305	2.449.962
Riolering	1.613.003	1.638.867	1.601.401	1.575.392	1.583.892	1.583.810
Milieubeheer	857.925	1.352.473	845.541	679.291	679.850	680.417
Baten:						
Afvalinzameling en -verwerking	2.662.173	2.614.034	2.992.182	2.999.379	2.994.631	2.989.376
Riolering	1.855.645	1.852.325	1.857.139	1.852.167	1.862.675	1.864.762
Milieubeheer	11.600	15.230	0	0	0	0

Investerings	2020	2021	2022	2023
Vervangen pompunits drukriolering	104.000	149.000	149.000	149.000
Vervangen pompen hoofdgemalen	49.000	90.000	90.000	90.000
Vervangen vrijvervalriolering	230.000	230.000	230.000	230.000

Wijziging budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Afvalinzameling en -verwerking (€ 228.175)

De toename van de lasten op dit taakveld wordt met name veroorzaakt door de toename van de afvalinzamelingslasten (€ 290.000), minder toerekening van de werkgeverslasten (€ -44.436) en een afname van aansluitingskosten (€ -15.000).

Riolering (€ -37.466)

De afname van de lasten op dit taakveld is het gevolg van minder toerekening van werkgeverslasten.

Milieubeheer (€ -506.932)

De voornaamste oorzaak van het verschil op dit taakveld betreft de doorgeschoven budgetten 'Verduurzaming gemeentelijke gebouwen' (€ 352.166) en de 'Energievisie' (€ 123.084). Daarnaast is er in het kader van de bezuinigingen besloten de Covenant of Mayors stopt te zetten (€ -32.500).

Baten

Afvalinzameling en -verwerking (€ 378.148)

De toename van de baten op dit taakveld wordt met name veroorzaakt door de tariefstijging van de afvalstoffenheffing (€ 300.598) en een hogere onttrekking uit de Egalisatievoorziening Afvalstoffenheffing (€ 77.550).

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal lasten	139.517	423.304	423.654	24.009	24.369	24.734
Totaal baten	-573.977	3.263.287	712.952	44.152	44.152	44.152

Wijzigingen reserves 2020 ten opzichte van 2019

Baten € -2.550.335

Uit de Algemene reserve worden in 2019 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Nulmeting dorpen t.b.v. omgevingswet	€ 30.000
-Verhoging inhuur omgevingswet	€ 10.000
-Opstellen beheer/beleidsplan	€ 20.000
-Storting in voorziening egalisatie afvalstoffenheffing	€ 87.649
-Doorschuif budget verduurzaming gebouwen	€ 66.000
-Opvoeren restantbudget onderhoud Harnaschpolder	€ 113.932
-Deklaag Kwakelweg t.b.v. Skateroutenetwerk	€ 10.000
-Doorschuiven budget parkeerplaatsen CP Den Hoorn	€ 14.297
-Energievisie	€ 123.084
-Fietsbewegwijzering	€ 20.000
-Routenetwerk	€ 50.000

Uit de reserve Investeringsprogramma worden in 2019 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Centrumplan Den Hoorn	€ 1.781.207
-Duurzaamheid gebouwen	€ 286.166

Uit de reserve Afwikkeling complexen wordt in 2019 de volgende incidentele onttrekking gedaan:

Aanpak kruising Boumare-Groot Enzerinksingel	€ 35.000
--	----------

In 2020 wordt de volgende incidentele onttrekking uit de Algemene reserve gedaan:

-Inspecteren, inventariseren en digitaliseren borden en bewegwijzering	€ 47.000
--	----------

Uit de reserve investeringsprogramma wordt éénmalig de volgende onttrekking gedaan:

-Wijzigingsovereenkomst N211 PZH	€ 50.000
----------------------------------	----------

Programma 4 : Onderwijs

Beleidsveld onderwijs

Beleidsdoel

Passend onderwijs voor alle jongeren. Dat streven wij na in Midden-Delfland. Zo thuisnabij mogelijk, maar indien nodig in de regio. Zo ondersteunen wij de optimale ontwikkeling van jongeren. Voor actieve deelname aan de maatschappij en de arbeidsmarkt hebben jongeren bij het verlaten van het onderwijs minimaal een startkwalificatie nodig. De gemeente zet zich ervoor in dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen. En de gemeente spant zich in om kinderen met een onderwijsachterstand of een risico daarop extra (taal)ondersteuning te bieden, zodat zij het onderwijs kunnen volgen dat het beste aansluit op hun ontwikkelingsmogelijkheden. De gemeente zorgt voor goede huisvesting voor de basisscholen, afgestemd op de behoefte van de inwoners van de dorpen in Midden-Delfland. Het meer dan evenredige aantal kinderen uit de buurgemeenten (met name Delft) dat gebruik maakt van de scholen in het dorp Den Hoorn blijft een belangrijk aandachtspunt. Afstemming met buurgemeenten Delft en Rijswijk is hierbij noodzakelijk. Voor de dorpen Maasland en Schipluiden geldt dat er in meer (Schipluiden) of mindere mate (Maasland) sprake is van een daling van het leerlingenaantal. Dit betekent dat onderzoek naar de toekomstige huisvesting van scholen in de toekomst voor deze dorpen noodzakelijk is.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

We willen optimale deelname aan de maatschappij en de arbeidsmarkt bereiken. En daarnaast onderwijshuisvesting afgestemd op de behoefte van de inwoners van Midden-Delfland.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De mogelijkheid om onderwijs te volgen en daarmee kansen op de arbeidsmarkt te vergroten is een toetsingscriterium van Cittaslow. De percentages kinderen met een (onderwijs)achterstand en jeugdwerkloosheid zijn in Midden-Delfland lager dan het landelijke en regionale gemiddelde. Niet het bepalen van de keuzes van mensen, maar mensen bewust maken van de gevolgen van hun eigen keuzes is onderdeel van de filosofie van Cittaslow. Ons doel is een gedragsverandering te laten ontstaan waardoor energiegebruik vermindert, lokale en seizoensgebonden producten worden gebruikt en de kracht van de gemeenschap wordt benut.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De gemeente, kinderopvang en scholen maakten afspraken over voor- en vroegschoolse educatie. De gemeente en de scholen maakten afspraken over extra ondersteuning voor kinderen van statushouders. Alle jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, krijgen een oproep voor een gesprek. Dit gesprek moet leiden tot een passend traject naar scholing of werk.
Concrete doelen/acties voor 2019	<ul style="list-style-type: none">- Ondersteuning van het basisonderwijs- Uitvoeren van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA). De LEA is een landelijk richtinggevend instrument voor een plaatselijk onderwijs- en jeugdbeleid. De gemeente voert de regie over het overleg en de afspraken tussen de besturen voor onderwijs en kinderopvang.- Afstemming met de kinderopvang en het onderwijs over het voorkomen en bestrijden van (taal)onderwijsachterstanden. Gemeente, kinderopvang en onderwijs geven gezamenlijk invulling aan de afspraken over Voor- en Vroegschoolse Educatie, ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid.- Afstemming met het basisonderwijs over de invulling van het onderwijs aan kinderen van statushouders. Deze kinderen stromen in op diverse leeftijden, meestal met een

	<p>taalachterstand en vaak met een algehele onderwijsachterstand. Dit maakt dat zij extra ondersteuning nodig hebben.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Overleg met de samenwerkingsverbanden over de invulling van het passend onderwijs en de uitvoering van de ondersteuningsplannen. De Wet passend onderwijs is vanaf 1 augustus 2014 in werking. De gemeente Midden-Delfland is ingedeeld in vier verschillende regionale samenwerkingsverbanden; twee voor het primaire en twee voor het voortgezet onderwijs. - Afstemming met de RMC-regio (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt) over de aanpak van voortijdig schoolverlaten. - In overleg met de schoolbesturen de onderwijshuisvesting (blijven) bespreken. - In overleg met buurgemeenten komen tot een meer evenredige verdeling van de onderwijshuisvesting. - Onderzoek naar de toekomstige huisvesting van scholen in de dorpen Maasland en Schipluiden.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Integraal Huisvestingsplan - Huisvestingsverordening onderwijs - Leerlingenprognose - Verordening leerlingenvervoer - Jaarlijks huisvestingsprogramma (B&W) - Leerplichtverslag - Overeenkomst LEA - Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie - Wet passend onderwijs - Wet Educatie en Beroepsonderwijs

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Huisvesting basisonderwijs	898.392	1.027.819	1.118.133	1.001.193	1.003.887	1.003.265
Gemeenschappelijke baten en lasten onderwijs	462.904	497.760	555.894	558.075	560.676	563.176
Baten:						
Huisvesting basisonderwijs	205.358	173.446	179.721	179.910	180.102	180.297
Gemeenschappelijke baten en lasten onderwijs	60.706	61.666	61.354	61.096	60.835	60.568

Wijziging budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Huisvesting basisonderwijs (€ 90.314)

Deze bijraming heeft meerdere oorzaken. Ten eerste een bijraming van € 27.437 voor de huurkosten van schoollokalen. Ten tweede zijn er meer werkgeverslasten (op basis van manuren) op dit beleidsveld begroot. Daarnaast zijn de kapitaallasten toegenomen.

Gemeenschappelijke baten en lasten onderwijs (€ 58.134)

Er zijn meer werkgeverslasten (op basis van manuren) op dit beleidsveld begroot dan in 2019.

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	222.928	318.206	257.984	257.984	257.984	257.984

Wijzigingen reserves 2020 ten opzichte van 2019

Baten € -60.222

Uit de Algemene reserve wordt in 2019 de volgende incidentele onttrekking gedaan:

Wettelijke verplichting huisvestingsprogramma € 55.365

In 2020 vindt een kleine vermindering op de onttrekking uit de Dekkingsreserve plaats.

Programma 5 : Sociaal Domein en Welzijn

Beleidsveld Sociaal Domein

- a. Wmo
- b. Jeugdwet
- c. Participatiewet

Voor de uitvoering van de Participatie verwijzen wij naar programma 6.

Beleidsdoel

Met dit programma trachten we iedere inwoner zoveel mogelijk –zelfstandig- te laten participeren in de maatschappij. Hierbij gebruiken zij eigen kracht en eigen netwerk. Voor dit programma staat de komende jaren de realisatie van de Transformatie centraal, evenals de beheersing van de jeugdhulp kosten en de invoering van resultaatgericht werken.

Wat willen we bereiken?

- Iedereen neemt deel aan de samenleving.
- Inwoners kunnen zo lang als mogelijk zelfstandig thuis wonen.
- Ondersteuning van de zelfredzaamheid en participatie van onze inwoners.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Midden-Delflanders zijn gewend om binnen hun eigen omgeving naar oplossingen te zoeken. Zij maken daarbij veelal gebruik van de algemene maatschappelijke voorzieningen die aanwezig zijn. Deze houding is de identiteit van de inwoners en past goed in de beleidsdoelen binnen het sociaal domein. We willen dat inwoners vanuit hun eigen kracht handelen. Wanneer inwoners daar ondersteuning bij kunnen gebruiken, organiseren wij met één plan maatwerk dichtbij de (sociale) omgeving van de inwoners. De inwoner houdt daarbij zelf de regie in handen en zet in op zijn aanwezige kwaliteiten. Op deze manier maken wij gebruik van de ondernemende identiteit van de inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Waar mogelijk de zorg dicht bij de inwoners organiseren. In partnerschap en co-creatie hierbij een schakel vormen tussen burgers en zorgaanbieders. Hierbij inzetten op preventie en kwalitatief goede zorg wanneer dat nodig is. Werken volgens de principes van één gezin/huishouden – één plan – één regisseur.
Concrete doelen/acties voor 2020	<u>Algemeen (2 of 3D):</u> <ul style="list-style-type: none">– De mogelijkheden tot het opstellen van een integraal beleidsplan preventie sociaal domein, inclusief uitvoeringsprogramma, worden onderzocht. Dit is mede afhankelijk van de financiële mogelijkheden.– Implementatie van de in de 2^e helft van 2019 aangepaste integrale verordening Wmo en Jeugd op basis van nieuwe inkoopvoorwaarden Wmo en Jeugd– Doorontwikkelen aansluiting 18-/18+– Doorontwikkeling Maatschappelijk Team <u>Wmo:</u> <ul style="list-style-type: none">– Transformatie van het Wmo aanbod dmv de omvorming naar resultaatgerichte inkoop. 2019 was daarvoor het implementatiejaar (=samen met de H4 gemeenten). Doorontwikkeling vindt plaats in 2020.– Ontwikkeling nieuwe beleidsregels Wmo op basis van nieuwe verordening.– Implementatie van maatregelen ten behoeve van de –op termijn- efficiëntere en kwalitatief betere inrichting van het vervoer binnen het sociaal domein.– Doorontwikkeling en transformatie van de beleidstaken Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang.– Nieuwe wet verplichte geestelijke gezondheidszorg doorontwikkelen en borgen

	<p><u>Jeugd:</u> <i>Algemeen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lokale en regionale implementatie van de resultaatgerichte inkoop jeugdhulp 2020-2024. - Verdere uitvoering van de regionale en lokale plannen kostenbeheersing jeugdzorg. - Regionaal en lokaal werken aan de transformatie van jeugdzorg - Vaststellen nieuw beleidskader Voor- en Vroegschoolse Educatie in samenhang met nieuwe Lokale Educatieve Agenda - Versterken van de verbinding onderwijs-jeugdhulp - Versterken aansluiting JGZ-voorschoolse voorzieningen - Doorontwikkeling van het lokaal contractmanagement <p><i>Regionaal (h8-h10):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Implementatie inkoop jeugdhulp 2020-2024 - Implementatie inkoop GI's 2020-2024 - Participatie in regionale samenwerking en regionale accountteams met gecontracteerde zorgaanbieders en h10 Inkoopbureau - Verdere doorontwikkeling van de Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland West, o.a. met betrekking tot uitbreiding wettelijke taken, betere zichtbaarheid en vindbaarheid, kwaliteit en monitoring, etc.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Aanscherpen Programma op Maat ten behoeve van de jeugdgezondheidszorg en preventie in Midden-Delfland - Inzet van gerichte preventie voor jongeren tussen 16 en 25 jaar - Algemene Subsidieverordening (ASV) - Calamiteitenprotocol Sociaal Domein Midden-Delfland - Besluit doorontwikkeling van het Maatschappelijk Team - Beleidsnota Privacy in het sociaal domein - Beleidsregels jeugdhulp 2018 - Beleidsnotitie 2016-2017 VVE - Subsidieregeling Kwaliteit Voor-en Vroegschoolse Educatie (VVE) 2018 - Inkoopstrategie regio Haaglanden 2020-2024 - Transformatieplan Haaglanden 2019-2021 - Contracteren zorgaanbieders m.b.t. het jaar 2020 en verder - Participatie in regionale samenwerking, onder andere in de projecten: Jeugdhulp in Gezinsvormen en Tellen en Vertellen - Regiovisie Huiselijk geweld en Kindermishandeling - Uitvoeren cliëntervaringsonderzoek onder gebruikers van jeugdhulp

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

GR GGD en VT Haaglanden. De GGD bewaakt en monitort de publieke gezondheid in de regio Haaglanden. Zij bevordert de gezondheid en beschermt tegen natuurlijke en/of opzettelijke bedreigingen van de volksgezondheid door toezicht of actief ingrijpen. Veilig Thuis Haaglanden draagt bij aan het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Het inkoopbureau H10 sluit onder meer de contracten met de aanbieders van jeugdhulp die medeverantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het door de raad vastgestelde inkoopplan Jeugd. Door de inzet van het inkoopbureau wordt de administratieve last van partners en gemeenten beperkt. Gezamenlijk inkopen ondersteunt de kwaliteit en het behoud van de zorginfrastructuur.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Maatschappelijk team	119.985	113.905	705.595	613.330	618.479	623.715
Vreemdelingen Wmo	62.787	52.645	38.408	38.655	38.906	39.160
Jeugd	2.774.374	2.879.043	2.853.468	2.939.360	2.950.434	2.961.904
Wmo en Jeugd	3.564.871	3.560.480	3.230.248	3.130.248	3.030.248	3.030.248
Overig sociaal-cultureel werk	2.020.520	2.148.757	1.602.617	1.372.997	1.378.020	1.383.127
Kinderopvang	2.659	6.105	6.203	6.308	6.415	6.524
Openbare gezondheidszorg	176.795	165.868	172.906	173.099	173.297	171.740
	195.064	301.381	257.527	258.113	258.752	261.837
Baten:						
Maatschappelijk team	0	0	0	0	0	0
Vreemdelingen Wmo	0	0	0	0	0	0
Jeugd	273.477	97.576	97.740	97.917	98.097	98.280
Wmo en Jeugd	0	500.000	0	0	0	0
Overig sociaal-cultureel werk	156.296	12.975	112.975	112.945	0	0
Kinderopvang	6.196	6.258	6.358	6.466	6.576	6.688
Openbare gezondheidszorg	75.199	0	0	0	0	0
	15.200	50.200	15.200	15.200	15.200	15.200

Wijziging budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Maatschappelijke team (€ 591.690)

In deze begroting heeft een verschuiving van budgetten plaatsgevonden om meer inzicht te geven en te krijgen in de kosten van het maatschappelijk team. Hier zijn nu met name de kosten zichtbaar voor de personele inzet.

Wmo (€ -25.575)

Deze mutatie heeft te maken met een verschuiving van de werkgeverslasten.

Jeugd (€ -330.232)

Bij de eerste periodieke begrotingswijziging 2019 is ingezet op een aframing van € 250.000 euro op de kosten van jeugdhulp in 2020. De in 2019 opgerichte ambtelijke taskforce voor kosten vermindering jeugdkosten moet hiervoor oplossingsrichtingen aandragen. De kosten van een implementatiemanager om dit proces te leiden (€ 95.000) zijn hier geraamd in 2019.

Wmo en jeugd (€ -546.140)

In deze begroting heeft een verschuiving van budgetten plaatsgevonden om meer inzicht te geven en te krijgen in de kosten van het maatschappelijk team.

Openbare gezondheidszorg (€ -43.854)

De kosten voor Rijksvaccinaties zijn opgenomen in de totale subsidie aan Jeugdgezondheidszorg en zijn hier dus afgeraamd.

Baten

Jeugd (€ -500.000)

In eerste instantie werd gedacht dat een compensatie van het Rijk voor de gestegen jeugdkosten ("stropottenpot") een aparte uitkering zou zijn. De bijdrage is echter opgenomen in de algemene uitkering en is dus daar geraamd.

Wmo en jeugd (€ 100.000)

Voor de jaren 2020 en 2021 is een inkomst opgenomen van € 100.000 als vergoeding voor de detachering van twee medewerkers aan de regio.

Openbare gezondheidszorg (€ -35.000)

De bijdrage voor Rijksvaccinaties (voor onze gemeente uitgevoerd door de Jeugdgezondheidszorg) wordt ontvangen via de algemene uitkering. En is hier dus afgeraamd.

Beleidsveld Welzijn

Beleidsdoel

De bedoeling is dat iedere inwoner de kans krijgt zichzelf optimaal te ontwikkelen en te ontplooien, zodat hij volwaardig aan de maatschappij kan deelnemen. Het behoud van ons erfgoed draagt bij aan het behoud van de eigen identiteit en de beleving van de dorpen en het buitengebied en daarmee ook aan het welzijn van de inwoners.

Het culturele en verenigingsleven in Midden-Delfland dragen in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid in de dorpen in onze gemeente. De gemeente ondersteunt organisaties zodat zij in staat zijn hun activiteiten zo goed mogelijk uit te voeren.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Om iedere inwoner mee te kunnen laten doen in de maatschappij is het belangrijk dat alle doelstellingen van de Wmo gerealiseerd worden. De programmaonderdelen voor Welzijn leveren hier een positieve bijdrage aan.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Cittaslow vraagt specifiek aandacht voor toegang tot maatschappelijke voorzieningen en het behoud van culturele, lokale evenementen

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<ul style="list-style-type: none">- Taalvaardigheid verbeteren, waardoor een beter functioneren in het maatschappelijk leven en kansen op de arbeidsmarkt verbeteren.- Adequate huisvesting voor het verenigingsleven in de dorpen van Midden-Delfland.- Verenigingen ondersteunen door o.a. bekendheid te geven aan de vele mogelijkheden voor sport en cultuur en hen te informeren over belangrijke ontwikkelingen.- De aangewezen monumenten zijn in 2025 nog als monument aanwezig.
Concrete doelen/acties voor 2020	<ul style="list-style-type: none">- Aanpak laaggeletterdheid.- (Ondersteuning van) adequate huisvesting van verenigingen/organisaties in de dorpen van Midden-Delfland.- Bevorderen van sport/bewegen voor jong en oud.- Deelname aan de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit.- Samen met het onderwijs en het culturele veld ontwikkelen wij een levendig, uitdagend en samenhangend programma van cultuureducatie. Dit programma is gericht op het ontwikkelen van de identiteit, trots en betrokkenheid, het vergroten van de toegankelijkheid, de beleving en de herkenbaarheid. Dit draagt bij aan een opstap naar en draagvlak voor landelijke thema's.- Prestatieafspraken met de grote gesubsidieerde organisaties en de ketenpartners van het Maatschappelijk Team.- Mogelijke aanpassing van financiering en subsidiering van de peuteropvang (afhankelijk van aanpassing in wet- en regelgeving).- Het oppakken van diverse accommodatievraagstukken in verband met diverse ontwikkelingen in de bevolkingssamenstelling (bijvoorbeeld vergrijzing, ontgroening) en het voeren van een kostenefficiënt beleid hierin.- Zorgen dat sport en andere maatschappelijke organisaties voor iedereen bereikbaar blijven.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">- Maatschappelijke verenigingen en organisaties- Subsidieverordening (raad), subsidieregelingen (college)- Uitvoeringsprogramma's/samenwerkingsovereenkomsten rond subsidiëring- Bestrijding laaggeletterdheid door activiteiten Taalhuis en Taalmeter

	<ul style="list-style-type: none"> - Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland - Erfgoedverordening - Gecombineerde commissie erfgoed en monumenten, en werkgroep erfgoed - Samenwerking met de historische verenigingen en stichting Midden-Delfland is Mensenwerk - Voorlichting richting eigenaren (en bewoners/gebruikers) van monumenten over rechten en plichten - Handboek Erfgoed - Open monumentendag en Kindermonumentendag - Beleidskader kunst en cultuur - Regionale Agenda Samenleving -programma Haaglanden. - Gemeentelijke agenda erfgoed - Monumentschildjes - Meerjarenprogramma Delflandse Trekvaarten
--	---

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Als gevolg van het besluit tot liquidatie is het gemeentelijk beleidsdoel tot deelname aan Recreatieschap Midden-Delfland vervallen. Gemeentelijke doelstelling bij de liquidatie is gericht op behoud en versterken van de groene gebieden in Midden-Delfland.

Bij de liquidatie van de gemeenschappelijke regeling is afgesproken dat de deelnemers hun financiële bijdragen beschikbaar houden voor de rechtsopvolger van de gemeenschappelijke regeling zijnde Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland U.A.

Primaire doelstelling van deelname aan de coöperatieve vereniging is het creëren van een efficiënte en beleidsarme organisatie voor het beheer van gronden die bij de opheffing van het Recreatieschap Midden-Delfland in beheer of erfpacht aan de deelnemende gemeenten zijn overgedragen.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Openbaar bibliotheekwerk	436.861	428.986	438.944	388.967	388.990	389.013
Vormings- en ontwikkelingswerk	0	0	0	0	0	0
Sport	925.751	1.034.366	778.056	782.354	781.077	789.343
Oudheidkunde/monumenten	174.145	134.813	134.185	135.327	136.486	137.667
Kunst	120.867	317.934	93.626	84.298	74.811	65.335
Volksfeesten	16.561	28.570	27.667	27.979	28.296	28.619
Baten:						
Openbare bibliotheekwerk	0	0	0	0	0	0
Vormings- en ontwikkelingswerk	0	0	0	0	0	0
Sport	201.922	204.067	207.654	211.428	213.527	215.635
Oudheidkunde/monumenten	24.365	2.328	2.365	2.405	2.446	2.488
Kunst	2.522	10.380	10.546	8.130	8.268	8.409
Volksfeesten	0	0	0	0	0	0

Wijziging budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Sport (€ -256.310)

Deze verlaging komt voornamelijk door incidentele projectsubsidies aan sportverenigingen die in 2019 geraamd staan.

Kunst (€ -224.308)

Voornaamste reden voor deze verlaging is een incidentele projectsubsidie voor een museum in 2019. Daarnaast is een bezuiniging van € 50.000 doorgevoerd op subsidies van 2020.

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal lasten	14.851	5.676	3.189	2.937	2.681	2.421
Totaal baten	1.102.766	850.534	156.832	143.341	142.105	142.105

Wijzigingen reserves 2020 ten opzichte van 2019

Baten € -693.702

Uit de Algemene reserve worden in 2019 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Cultuurimpuls	€ 30.000
-Cultuureducatie met kwaliteit	€ 10.250
-Urgentie, decentralisatie beschermd wonen/OGGZ en bemoeizorg	€ 20.000
-Lokale implementatie inkoop 2020-2024	€ 50.000
-Investeringsubsidie Scouting Den Hoorn	€ 100.000
-Investeringsubsidie Scouting Maasland	€ 49.525

Uit de reserve Sociaal Domein worden in 2019 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Vervoer, was en koffie	€ 27.245
-Bevorderen uitstroom naar werk	€ 100.000

Uit de reserve Investeringsprogramma worden in 2019 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Investeringsubsidie voor huisvesting verenigingen in Maasland	€ 160.000
-Investeringsubsidie MVV	€ 138.950
-Overige kleine wijzigingen	€ 7.732

Programma 6 : Economische en sociale zaken

Beleidsveld economische zaken

Beleidsdoel

Versterking van de economische structuur van de gemeente en optimalisering van de gemeentelijke inzet.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Behoud van de vitaliteit van Midden-Delfland. Dit betreft zowel de dorpen als het landelijk gebied. De vitaliteit komt terug in zowel de economische dynamiek als in de leefbaarheid.

Dynamiek uit zich onder andere door het vestigen van nieuwe economische dagers. Bijvoorbeeld op het gebied van recreatie en toerisme, waaronder leisure in de vorm van verdere ontwikkelingen van de hippische sport. Belangrijke voorwaarde voor de vitaliteit is een goed vestigingsklimaat, waarbij wonen, voorzieningen en werken met elkaar in evenwicht zijn.

Daarnaast willen de structuur bevorderen waarbij ondernemers in overleg gaan met de gemeente als kans om hun (nieuwe) ondernemersactiviteiten te faciliteren. Hierbij doelen we op voorbeelden zoals het verplaatsen van bedrijven. Hiermee willen we het lokaal ondernemerschap versterken.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Het Cittaslow keurmerk kent toetsingscriteria die passen in een toekomstgerichte economische ontwikkeling. Het gaat hierbij om een economie die minder of niet afhankelijk is van fossiele brandstoffen, korte ketens heeft van voedselproductie, producten heeft waarvan bekend is waar die vandaan komen, productie heeft gebaseerd op 'oude' technieken die innovatief zijn doorontwikkeld en herstel en behoud van duurzame landbouwgebieden voor biodiversiteit en voedselproductie.

Het Cittaslow keurmerk geeft lokale ondernemers een instrument om zich te onderscheiden. Bedrijven die werken volgens de principes van maatschappelijk verantwoord ondernemen kunnen zich als 'Supporter Cittaslow Midden-Delfland' aanmelden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Leidraad voor het opereren van de gemeente op het terrein van economische zaken is het door de raad in 2012 vastgestelde Economisch Beleidskader 2012-2016 'Samen werken aan een duurzame economie'. Het doel is om de thema's werken, wonen en landschap in Midden-Delfland vanuit economisch perspectief te versterken.
Concrete doelen/acties voor 2020	Het beleid is vooralsnog gebaseerd op het Economisch Beleidskader 2012-2016 'Samen werken aan een duurzame economie'. De thema's uit dit kader zijn nog passend, maar een actualisatie is wenselijk. Hierbij dienen actuele thema's zoals het verduurzamen en digitaliseren van de economie, de actuele ontwikkelingen vanuit de samenwerking binnen de Greenport West-Holland en het benutten van het economisch potentieel van de hippische sport (Equestrum) en Vrije tijdseconomie als versterking voor de vitaliteit van het landschap en dorpen beleidsmatig verankerd gaan worden. De diverse ontwikkelingen op deze actuele thema's, de beschikbare ambtelijke capaciteit en bezuinigingen zijn redenen om aan de actualisatie van het beleidskader in 2020 geen hoge prioriteit te geven. Het economisch beleidskader formuleert de gemeentelijke opgaven. Het beleidskader onderscheidt vooralsnog de drie thema's werken, wonen en landschap.

Thema werken	<p>Opgaven bij het thema 'werken':</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorzien in duurzame werklocaties (duurzame glastuinbouwclusters, bedrijventerreinen, detailhandel in dorpen, grondgebonden landbouw in agrarisch kerngebied en recreatief-toeristische activiteiten in Poorten); - Voorzien in goede bereikbaarheid; - Voorzien in maatschappelijk verantwoord ondernemen; - Voorzien in goede dienstverlening. <p><i>Acties bij het thema 'werken':</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voortgang afronden invulling bedrijventerrein Harnaschpolder waarmee we werkgelegenheid creëren aansluitend op het arbeidsaanbod in de regio; - Afstemmen gemeentelijk beleidskader economie op nieuw vastgestelde regionale visie MRDH-provincie op werklocaties (kantoren, detailhandel en bedrijfsterreinen); - Actualiseren Beleidskader recreatie en toerisme en in regionale samenhang intensiveren beleid Vrije tijdseconomie met als doel economische potentie te benutten en vergroten vitaliteit dorpen en landschap; - Uitwerken toeristisch-recreatieve invulling Maaslandse Poort; - Regionale ondersteuning bieden bij aansluiting op provinciale agenda Human Capital via de MRDH en Greenport West-Holland en uitwerking campusontwikkeling Equestrum en World Horti Center (actie 58 collegewerkprogramma); - Samenwerking met provincie en gemeente Westland binnen MIRT-verkenning Duurzame Greenport in Westland 3.0; - Regionale samenwerking gericht op vermindering energiegebruik binnen Greenport West-Holland, benutten potentieel aardwarmte en aansluiten op Warmtestructuur Westland (actiepunt 22 collegewerkprogramma); - Ondersteunen duurzame innovatie Greenport gericht op aanvullende teelten en realiseren cross-overs andere economische sectoren (actie 51 collegewerkprogramma); - Benutten economische potentie hippische sector in relatie tot de ontwikkeling van Equestrum; - Ondersteunen en initiëren initiatieven verkorte ketens, zoals duurzame veehouderij vanuit MIND, distributie streekproducten.
Thema wonen	<p>Opgaven bij het thema 'wonen':</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorzien in kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte en hoogwaardige leefomgeving; - Versterken vitaliteit dorpen door ondersteuning ondernemers en vereniging bij aanbod voorzieningenniveau. <p><i>Acties bij het thema 'wonen':</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De Woonagenda en gemeentelijke woonopgave vertalen in gemeentelijke en particuliere bouwprojecten, zodat het vestigingsklimaat voor ondernemers verbetert en er voldoende financiële draagkracht is om (detailhandel)voorzieningen te accommoderen; - Invullen centra, (winkel)voorzieningen en horeca Den Hoorn, Maasland en Schipluiden (actie 63 collegewerkprogramma).
Thema landschap	<p>Opgaven bij het thema 'landschap':</p> <ul style="list-style-type: none"> - Behoud en versterken kwalitatief hoogwaardig landschap in samenwerking met grondgebonden veehouderij; - Toegankelijk en aantrekkelijk hoeden van het groene landschap als vestigingsfactor in de metropoolregio. <p><i>Acties bij het thema 'landschap':</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Landschap is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma 2015-2025 Midden-Delfland® 2025 en opgenomen in programma 1; - Versterken economisch vestigingsklimaat MRDH door actief Vrije tijdseconomie als nieuwe economische drager voor het Bijzonder provinciaal landschap van Midden-Delfland te ondersteunen. Het gaat hierbij om het beter benutten van de belevingswaarden van het landschap met een belangrijke rol vanuit PUUUR Midden-Delfland, de culturele

Overig	<p>organisaties en activiteiten die zij organiseren in de gemeente en 'story-telling' op basis van de rijke geschiedenis (bijv. trekvaarten) en aanwezige monumenten en landschapselementen;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Op basis van gemeentelijke zienswijze actief meewerken aan Strategische agenda MRDH, zoals die door het AB is vastgesteld op 12 juli 2019. Gemeentelijke inzet is primair gericht op versterken economisch vestigingsklimaat, waarbij vanuit identiteit Midden-Delfland in het bijzonder gewerkt wordt aan het behoud en versterken van het groene landschap als vestigingsfactor; - Vanuit het doel om de landschappelijke kwaliteit te verbeteren ontwikkelingen ondersteunen die ondernemers ter plaatse of elders groeimogelijkheden bieden binnen de randvoorwaarden van het Landschapontwikkelingsperspectief Midden-Delfland® 2025; - Samen met agrariërs, groene gebiedsorganisaties, voedselproducenten, horeca en recreatieondernemers wordt invulling gegeven aan gebiedsmarketing PUUUR Midden-Delfland. In 2019 is het meerjarenplan met financiële onderbouwing opgeleverd, dat nader vorm krijgt in 2020. <p>Overkoepelend boven deze drie thema's is het uitgangspunt om voor ondernemers een toegankelijke gemeente te zijn. Beoordeling van initiatieven vindt plaats met een positieve intentie. De gemeente is faciliterend en heeft periodiek overleg met ondernemers om bijvoorbeeld op basis van praktijkervaringen inefficiënte procedures en regels aan te passen. Praktische onderwerpen die hiervoor geregeld zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vast aanspreekpunt ambtelijke organisatie in de vorm van de bedrijfscontactfunctionaris; - Periodiek bestuurlijk overleg vertegenwoordigers ondernemersorganisaties; - Digitaal ondernemersloket en gebruik maken van E-herkenning voor bedrijven.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Economisch beleidskader Midden-Delfland 2012-2016; - Midden-Delfland® 2025, inclusief uitvoeringsprogramma 2015-2025; - Visie behoud door ontwikkeling (vitale dorpen) 2025; - IODS-MIND: Kringlooplandbouw en Grondinstrument; - Startnotitie recreatie Midden-Delfland; - Leefstijlonderzoek (onderdeel startnotitie recreatie). - Tweejaarlijkse Ondernemersmanifestatie, inclusief het uitreiken van de OndernemersAward Cittaslow Midden-Delfland; - Werkbezoeken portefeuillehouders; - Gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid met gebruik maken mogelijkheid duurzaam en lokaal aan te besteden; - Beursvloer, Delftse uitdaging en bijdrage aan matchbijeenkomsten en foundersoverleg; - Westland On Stage en Delft On Stage; - Bestemmingsplannen, onder andere Buitengebied gras en glas; - Standplaatsenbeleid; - Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH); - Strategische agenda MRDH 2022 'Samen aan het werk'; - Werklocaties MRDH (detailhandel, bedrijfsterreinen en kantoorlocaties); - Rapportage OESO (OECD Metropolitan Review Rotterdam The Hague) - Roadmap Next Economy (MRDH-provincie); - Regionaal Investeringsprogramma MRDH-provincie (http://investeringsprogramma.nl); - Gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Harnaschpolder; - Stichting Businesspark Haaglanden; - Stichting Greenport West-Holland; - Greenportvisie 2030 Mondiale tuinbouwkern voor voedselvoorziening, gezondheid en welbevinden; - Regionale betrokkenheid bij Human Capital Agenda, Campusontwikkeling en Fieldlabs; - Deelname aan Energieakkoord Greenport en Innovatiepact Greenport; - Aandeelhouderschap Westland Infra; - Aandeelhouderschap Waterbedrijf Evides.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Juva N.V. houdt zich bezig met het transporteren van energie en daaraan gerelateerde producten en diensten binnen met name de regio's Midden-Delfland en Westland.

Doel van de samenwerking binnen Stichting Businesspark Haaglanden is de ontwikkeling en uitgifte van nieuwe bedrijfsterreinen. De samenwerking tussen de ambtelijke accountmanagers van gemeenten en bedrijven is binnen het businesspark georganiseerd. Samen hebben zij meer kennis, meer mogelijkheden en een groter netwerk.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Handel, Ambacht en Industrie	423.792	862.212	290.644	376.513	495.733	484.981
Nutsbedrijven	0	0	0	0	0	0
Baten:						
Handel, Ambacht en Industrie	211.475	244.897	248.323	252.035	255.809	259.647
Nutsbedrijven	0	0	0	0	0	0

Wijziging budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Handel, Ambacht en Industrie (€ -571.568)

In 2019 is het oude gemeentehuis Maasland verkocht waardoor er (onderhouds)kosten zijn weggevallen. Van de opbrengst is de boekwaarde afgeboekt. Daardoor zijn de kapitaallasten in 2019 hoger. Ook is het geraamd budget Bouwkundig onderhoud in 2019 beduidend hoger dan in 2020, dit komt wel uit een reserve.

Beleidsveld participatiewet en minimabeleid

Beleidsdoel

Iedereen doet mee in Midden-Delfland. De inwoner die in staat is om betaalde arbeid te verrichten zo snel mogelijk doorgeleiden naar de reguliere arbeidsmarkt, al dan niet met ondersteuning. De inwoner die (nog) niet in staat is om te werken, participeert naar vermogen in de samenleving. De inwoner die niet in staat is om zelfstandig in het inkomen te voorzien (bij voorkeur tijdelijk) ondersteunen. Het voorkomen en/of het bestrijden van armoede onder onze inwoners. De stijging van het uitkeringenbestand stoppen/ombuigen door het voeren van een effectief re-integratiebeleid in combinatie van het streng handhaven van de wet- en regelgeving.

Wat willen we bereiken?

- Iedereen in Midden-Delfland werkt, werkt aan of werkt mee! Zoveel mogelijk inwoners van Midden-Delfland werken om te voorzien in hun eigen onderhoud. De inwoner die (nog) niet in staat is om te werken werkt aan het vergroten van zijn/haar mogelijkheden of participeert naar vermogen in de maatschappij.
- Zo min mogelijk inwoners van Midden-Delfland leven in armoede.
- De stijgende lijn van het uitkeringenbestand doorbreken.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Bestrijding van de sociale armoede is een belangrijk uitgangspunt van de filosofie van Cittaslow. Een eigen inkomen en maatschappelijke participatie dragen bij aan het vergroten van de kwaliteit van leven en de sociale cohesie. Het percentage uitkeringen en kinderen die leven in een 'uitkeringsgezin' is in Midden-Delfland lager dan het landelijke en regionaal gemiddelde, tegelijkertijd is sprake van een hoger besteedbaar inkomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Ons motto is: Iedereen in Midden-Delfland werkt, werkt aan of werkt mee! Het uitkeringenbestand steeg sinds de tweede helft van 2015, onder andere door de extra instroom van statushouders in de gemeente, de gevolgen van de recessie van de afgelopen jaren en het stijgen van de Aow-leeftijd waardoor oudere werkzoekenden langer een Participatiewet uitkering houden. Met extra inzet op bemiddeling naar werk, ondersteunen bij re-integratie en het streng handhaven van de wet- en regelgeving hebben we deze stijgende lijn in 2018 doorbroken. Het uitkeringenbestand daalt licht. Dit omdat de instroom in de bijstand hoog blijft. Werk en participatie draagt bij aan het verbeteren van de positie van inwoners op alle leefgebieden. Bij de inzet van middelen gaan we daarom uit van wat nodig is om onze inwoners te laten werken en/of hun participatie te vergroten, zonder de eigen kracht van de inwoner uit het oog te verliezen.
Concrete doelen/acties voor 2020	<ul style="list-style-type: none">- Borgen van de randvoorwaarden voor Focus op werk (na ons vorige 'uitvoeringsprogramma Werk en inkomen') om de komende jaren een nieuwe impuls te geven aan de concretisering van ons doel/motto: Iedereen in Midden-Delfland werkt, werkt aan of werkt mee- Voortzetting van uitvoering van integraal armoedebeleid en inzet op preventie van schulden- Uitvoering van Beschut Werk conform de taakstelling overheid- Intensivering van onze inzet en sturing op actieve werkgeversdienstverlening richting Midden-Delflandse ondernemers- Blijvend actualiseren bestaande verordeningen en beleidsregels
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">- Uitvoeringsprogramma Werk en Inkomen 2017-2019- Actieplan versterken van de uitstroom naar werk- Uitgangspuntennota Participatiewet- Re-integratieverordening en beleidsregels re-integratie- Beleidsregels beschut werk- Verordening tegenprestatie- Regionale toolbox- Maatregelenverordening

	<ul style="list-style-type: none"> - Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive - Handhavingplan - Handhavingverordening - Beleidsregels bestuurlijke boete - Beleidsregels terugvordering en verhaal - Verificatieplan - Beleidsregels vrijlating inkomsten en giften - Verordening individuele inkomensvoet - Verordening individuele studietoelage - Beleidsplan armoede - Beleidsregels bijzondere bijstand - Beleidsregels Collectieve Aanvullende Verzekering - Jeugdsportfonds / Jeugdcultuurfonds - Verordening cliëntenparticipatie sociaal domein - Verordening kinderopvang - Beleidsplan, beleidsregels en preventieplan schuldhulpverlening
--	---

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Bijstand	2.648.056	2.360.283	2.370.921	2.368.144	2.373.104	2.378.002
Sociale werkvoorziening	130.871	219.373	224.953	225.061	225.170	225.281
Minimabeleid	719.039	619.086	602.354	587.028	578.202	582.773
Participatiefonds	214.183	762.979	432.006	344.898	294.911	294.923
Baten:						
Bijstand	2.157.970	2.291.186	1.650.840	1.652.429	1.654.045	1.655.688
Sociale werkvoorziening	0	0	0	0	0	0
Minimabeleid	41.484	74.000	76.000	76.000	76.000	76.000
Participatiefonds	123.468	0	0	0	0	0

Wijziging budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Participatiefonds (€ -330.973)

In 2019 is er extra inzet gepleegd op re-integratie om het uitkeringenbestand te laten dalen. Dit wordt in afgeslankte vorm voortgezet in 2020 en verder.

Baten

Bijstand (€ -640.346)

Door verwachte hogere uitstroom zijn er minder bijstandsuitgaven. Gevolg hiervan is dan dat er geen aanspraak gemaakt kan worden op een tegemoetkoming uit de Vangnetregeling.

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	111.397	634.263	25.000	25.000		0

Wijzigingen reserves 2020 ten opzichte van 2019

Baten € -609.263

Aan de reserve Investeringsprogramma worden in 2019 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Onderhoud gebouwen	€ 161.211
-Financiële dekking Centrum Maasland	€ 448.052

Programma 7 : Ruimtelijke ordening, ontwikkeling en volkshuisvesting

Beleidsveld ruimtelijke ordening

Beleidsdoel

In de ruimtelijke ordening spelen diverse belangen en ontwikkelingen. Deze hebben invloed op de bestaande en toekomstige leefomgeving van de inwoners van onze gemeente. Wij willen mede door participatie van onze inwoners ruimtelijke projecten tot ontwikkeling brengen. Op deze wijze streven wij een groter maatschappelijk draagvlak na voor de ontwikkelingen van woningbouwlocaties en bedrijfsterreinen. Daarnaast biedt het ruimtelijk beleid, dat is vastgelegd in bestemmingsplannen en beleidsnota's zoals het Landschapsontwikkelingsperspectief, handvatten voor het bestuur om tot goede belangenafwegingen te komen. Verder vormt dit beleid een praktisch toetsingskader voor planvorming, vergunningverlening en handhaving. In aansluiting en vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet is alle ontwikkeling gericht op een goede ruimtelijke kwaliteit.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect.

Het ruimtelijk orderingsbeleid is ondersteunend aan de missie van de gemeente en de gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 en Vitale dorpen in 2025. We ordenen ruimte zodanig dat de gebruikers ervan zich maximaal kunnen ontplooiën. Daarnaast hebben we respect voor de medegebruiker en nemen we een ieders verantwoordelijkheid voor de wet in acht (ruimte maken en ruimte delen). Ook willen we komen tot een harmonieuze, evenwichtige, duurzame en leefbare samenleving. De componenten wonen, werken, verzorgen, recreëren, verkeer, natuur en milieu moeten ieder voor zich en in gezamenlijkheid de juiste aandacht krijgen.

De regering wil het stelsel van het omgevingsrecht ingrijpend veranderen met de invoering van de Omgevingswet. Het omgevingsrecht moet eenvoudiger, sneller en overzichtelijker worden. Er moet ruimte komen voor een meer integrale benadering van de fysieke leefomgeving. Een intensievere samenwerking met betrokken partijen moet leiden tot meer lokaal maatwerk. Het verder ontwikkelen van deze aspecten past in het door ons ingezette organisatie ontwikkelingsproces. De invoering vergt de komende jaren de nodige aandacht. Daar waar mogelijk worden actuele ontwikkelingen in de herziening van de bestemmingsplannen opgenomen in het licht van de nieuwe Omgevingswet.

Beleid van andere overheden zoals Rijk en Provincie beoordelen we in het kader van gewenst maatschappelijk effect voor onze gemeente. Doel is het realiseren van een zo hoog mogelijke ruimtelijke kwaliteit.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Cittaslow richt zich op behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit en dus de (fysieke) leefomgeving. Het gaat hierbij om handhaving van natuur en agrarische gronden, tegengaan en herbestemmen van leegstaande gebieden en gebouwen en een kwalitatieve inrichting van de openbare ruimte. De visies Midden-Delfland® 2025 en Behoud door ontwikkeling kennen een belangrijke ruimtelijke component. Deze bestaat uit bescherming via het bestemmingsplan, herontwikkeling via een grondexploitatie en aanpak van vervallen of leegstaande locaties.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De gemeente beschikt over bestemmingsplannen die aansluiten bij de actuele situatie voor het totale grondgebied.
Concrete doelen/acties voor 2020	<ul style="list-style-type: none">- Voorbereiding invoering Omgevingswet- Starten met de werkzaamheden voor een omgevingsvisie voor de gehele gemeente waar mogelijk en nodig in samenwerking met omliggende gemeenten- Vaststellen van enkele kleine postzegelbestemmingsplannen voor individuele percelen

	<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen partiele herzieningen van bestemmingsplannen voor de uitvoering van projecten - Ontwikkeling centrum Maasland, Schipluiden, Den Hoorn - Vaststellen herziening bestemmingsplan Glastuinbouwgebieden - Begeleiden van uitgebreide procedures voor aanvragen omgevingsvergunning en projecten - Opstellen en beoordelen van ruimtelijke onderbouwingen - Het voeren van verweer in beroep op de diverse vastgestelde bestemmingsplannen - Het faciliteren van kleinere plannen en projecten - Oplossingsgerichte uitvoering van het handhavingsbeleidsplan.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Midden-Delfland® 2025 - Grondbeleid - Bestemmingsplannen - Grondinstrument - Sanering van verspreid liggend niet duurzaam glas - Stichting Groenfonds Midden-Delfland - Structuurvisies - Ontheffingenbeleid - Beeldkwaliteitsplannen - Landschapsontwikkelingsperspectief - Ruimtelijke Visie Hof van Delfland - Uitvoeringsprogramma Bijzonder Provinciaal Landschap - Provinciaal beleid - Handhavingsbeleidplan

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Het doel van de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) is het uitvoeren van de wettelijke milieutaken. Hierbij wordt voldaan aan landelijke kwaliteitscriteria, wordt gezorgd voor specialismevorming op inhoud en wordt een bijdrage geleverd aan een constante en eenduidige taakuitvoering in de regio.

Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke wettelijke verplichtingen op het gebied van archeologisch onderzoek en het scheppen van de mogelijkheid om vondsten uit opgravingen in een eigen depot onder te brengen.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Ruimtelijke ordening	622.584	1.456.627	837.590	738.480	739.385	740.306
Baten:						
Ruimtelijke ordening	39.020	46.776	46.108	46.145	46.182	46.220

Wijziging budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Ruimtelijke ordening (€ -619.037)

De afname van de lasten op dit taakveld wordt met name veroorzaakt door de bijramingen in 2019 van het budget Parkeerverharding Schipluiden (€ 340.000) en het budget Bouwplannen (niet grexten) initiatief gemeente (€ 475.842) voor de financiële dekking centrum Maasland en potentiële ontwikkelingslocaties. Verder zijn er in 2020 lasten voor de omgevingswet opgenomen (€ 100.000) en meer toerekening van werkgeverslasten (€ 104.000).

Beleidsveld volkshuisvesting

Beleidsdoel

Wij stemmen de woningvoorraad af op de behoefte van de inwoners. De Woonagenda 2016-2020 laat zien dat het accent per dorp verschilt. Dit beleidsveld heeft een sterke relatie met Welzijn (onder andere Wmo, statushouders, voorrangsverklaringen, langer zelfstandig wonen, sociale cohesie en veilige woonomgeving), Locatieontwikkeling en Ruimtelijke ordening (randvoorwaarden en planning nieuwe woningbouwlocaties).

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Een woningvoorraad en woningtoewijzing die past binnen de Woonagenda 2016-2020 en daarmee binnen het streefbeeld Vitale dorpen in 2025. Een belangrijk gewenst maatschappelijk effect daarbij is voldoende aanbod van betaalbare woningen in de drie dorpen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De kwaliteit van leven en wonen liggen in elkaars verlengde. Vanuit Cittaslow gaat het bij dit beleidsveld om een kwalitatieve inrichting van de woon- en leefomgeving. Het lokaal beleid is gericht op de persoonlijke omstandigheden van inwoners en verschillende doelgroepen in de gemeente. Bij de planvorming voor woningbouw zijn duurzaamheid, veiligheid en de bijdrage aan de vitaliteit van de dorpen belangrijke beleidsonderdelen. Het bouw- en woningtoezicht is gericht op het voorkomen van verpaupering van de leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De door de raad vastgestelde Woonagenda 2016-2020 geeft richting aan het woonbeleid, waarmee we vitale dorpen beogen door meer diversiteit te brengen in het woningaanbod en doorstroming te bevorderen.
Concrete doelen/acties voor 2020	<p>In 2020 vervolgen wij de uitwerking van de doelen uit de Woonagenda 2016-2020 en de prestatieafspraken. Wij werken hierbij nauw samen met Wonen Midden-Delfland. Ook blijven we samenwerken met de gemeenten binnen de woningmarktregio Haaglanden.</p> <p>De bebouwingsmogelijkheden in de dorpen zijn beperkt en worden uitgewerkt in actiepunten 63 van het Collegewerkprogramma (Goed wonen in een vitaal dorp). Dit heeft geresulteerd in een forse ambitie voor te realiseren woningbouw. Op basis van de woonagenda maken we daarom in overleg met de gemeenteraad afgewogen keuzes, voor welke doelgroep wij woningen toevoegen. Tegelijkertijd werken wij in elk dorp aan het bevorderen van doorstroming uit de bestaande eengezinswoningen.</p> <p>In 2020 actualiseren wij het gemeentelijk woonbeleid (woonvisie/woonagenda vanaf 2021).</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">- Woonagenda Midden-Delfland 2016-2020- Woonvisie Midden-Delfland 2010-2025- Resultaten woonwensenonderzoek jongeren- Visie Behoud door ontwikkeling (Vitale Dorpen 2025)- Huisvestingsverordening Midden-Delfland 2019- Regionale prestatieafspraken- Prestatieafspraken met Wonen Midden-Delfland- Wet maatschappelijke ondersteuning en de voorzieningen die daarop gebaseerd zijn (wonen, zorg en welzijn)- Bestuurlijke Tafel Wonen (de ambtelijke en bestuurlijke samenwerking in de woningmarktregio Haaglanden)

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Bouw - en woningtoezicht	811.390	830.752	860.473	860.523	862.108	863.140
Baten:						
Bouw - en woningtoezicht	797.731	768.064	636.867	684.706	621.166	410.773

Wijziging budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Bouw - en woningtoezicht (€ 29.721)

De toename op dit taakveld is het gevolg van meer toerekening van werkgeverslasten.

Baten

Bouw - en woningtoezicht (€ -131.197)

De afname op dit taakveld wordt veroorzaakt door de incidentele toename in 2019 van de bouwlege inkomsten.

Beleidsveld grondzaken

Beleidsdoel

De gemeente wil een regierol vervullen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Het grondbeleid is ondersteunend aan de beleidsvelden Midden-Delfland® 2025 en Vitale Dorpen in 2025.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Het beschikbaar hebben van gronden, tegen (maatschappelijk) acceptabele kosten, voor de doeleinden van andere programma's.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Het beleidsveld grondzaken heeft een indirecte relatie met Cittaslow. De grondexploitatie is gericht op het realiseren van voorafgaand geformuleerde doelstellingen vanuit andere beleidsvelden. Daarbij zijn de waarden van Cittaslow uitgangspunt, zoals het betrekken van inwoners, een hoogwaardige inrichting van de openbare ruimte, sociale woningbouw en duurzaam bouwen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Het volgens planning beschikbaar hebben van gronden voor de doeleinden van andere programma's, zoals onderwijs en welzijn. De planningen zijn onderdeel van de door het college van B&W vastgestelde projectplannen. In 2016 heeft de raad de woonagenda en de hieruit voortkomende woningbouwprogrammering 2016-2020 vastgesteld. Bij de uitvoering van woningbouwprojecten wordt zo goed mogelijk bij de woonagenda aangesloten.
Concrete doelen/acties voor 2020	In de woningbouwplanning is voor 2020 opgenomen dat voor 99 woningen gronden worden uitgegeven. Hiervan vallen 22 woningen binnen de sociale sector.
Instrumenten	Nota Grondbeleid en jaarlijkse herziening grondexploitaties. Onder deze laatste vallen ook de bijbehorende risicoanalyse en het meerjarenprogramma grondexploitaties (ontwikkeling reserve grondexploitaties). Deelname aan de gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Harnaschpolder.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Met de deelname aan Bedrijvenschap Harnaschpolder wordt onder meer beoogd de werkgelegenheid en de lokale en regionale economie een impuls te geven, een kwalitatieve invulling te geven aan het bedrijventerrein en zorg te dragen voor de beleidsmatige afstemming met de woningbouw in de Harnaschpolder. Verder is de gemeente Midden-Delfland een volwaardig partner bij de ontwikkeling, waarmee een sterke externe oriëntatie vanuit de gemeente Midden-Delfland is gewaarborgd.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Grondexploitatie	2.679.722	6.963.190	8.616.244	3.814.117	2.131.575	910.090
Baten:						
Grondexploitatie	3.538.623	8.436.771	10.388.336	5.756.721	4.098.250	2.901.319

Wijziging budget 2020 ten opzichte van 2019

De lasten binnen het taakveld grondexploitaties zijn gebaseerd op de prognose van de werkzaamheden (in-en extern) ten aanzien van de grondexploitaties voor de komende jaren. Deze lasten worden budgettair neutraal verwerkt in de begroting.

Het saldo tussen de lasten en baten (€ 1.772.092) betreft de (netto) opbrengst uit erfpacht.

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal lasten	636.541	748.289	26.686	27.086	27.492	27.905
Totaal baten	269.794	564.500	100.000	0	0	0

Wijzigingen reserves 2020 ten opzichte van 2019

Lasten € -721.603

In de reserve Erfpachtgronden is in 2019 een storting gedaan door het Bedrijfschap Harnaspolder van € 533.333.

In de reserve Compensatie Dividenden en Huuropbrengsten is in 2019 een storting gedaan van € 80.000 ten laste van de voorziening tekort Bedrijfschap.

In de Algemene reserve is een storting gedaan van € 105.000 ten laste van de voorziening tekort Bedrijfschap.

Overige kleine wijzigingen € -3.270.

Baten € -464.500

Uit de Algemene reserve worden in 2019 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Doorschuiven budget parkeerverharding Schipluiden	€ 340.000
-Herinrichting centrum Schipluiden	€ 100.000
-Wensen omwonenden zuidrand Schipluiden	€ 24.500

Uit de reserve Investeringsprogramma wordt in 2019 de volgende incidentele onttrekking gedaan:
Vorbereidingsfase bouwprojecten niet zijnde grexten € 100.000

In 2020 wordt € 100.000 aan de Algemene reserve onttrokken voor de Omgevingswet.

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht algemene dekkingsmiddelen is geen (beleids)programma en heeft daardoor een aparte plaats. De financiële middelen in al hun verschijningsvormen zijn dienstbaar aan het beleid. Tegelijkertijd zijn de financiële middelen de randvoorwaarden voor het te voeren beleid. Daarbij wordt een evenwicht gezocht tussen ambities en mogelijkheden.

De voorschriften en regelgeving met betrekking tot het financiële beleid nemen ieder jaar toe. Hierdoor wordt de financiële ruimte beperkt maar tegelijkertijd wordt voorkomen dat onverantwoorde toepassingen worden gekozen.

In algemene termen kan gesteld worden dat het financiële beleid erop gericht is op korte en lange termijn te voorzien in voldoende financiële middelen om mogelijkheden en ambities met elkaar in evenwicht te houden. Omdat de voorgeschreven meerjarencijfers niet verder gaan dan het begrotingsjaar en de drie daaropvolgende jaren is een financieel perspectief opgesteld voor de langere termijn (zie Financieel meerjarenperspectief). Op deze manier wordt bereikt dat het kortetermijnbeleid past in en bijdraagt aan de noodzakelijke aanpassingen op langere termijn.

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel worden de onderdelen toegelicht.

Tabel Algemene dekkingsmiddelen (in €)	2020	2019
OZB	4.872.738	4.486.702
Algemene uitkering	19.877.322	18.961.771
Dividenden	2.109.700	2.135.923
Rente uitkeringen > 1 jaar	735.640	742.140
Opbrengsten grondverkoop	240.000	265.000
Vennootschapsbelasting	0	0
Onvoorzien	6.000	16.000
Overige eigen middelen	0	0
Subtotaal	27.851.400	26.607.536
Saldo financieringsfunctie	-908.290	-361.975
Totaal algemene dekkingsmiddelen	26.933.110	26.245.561

De gemeentelijke heffingen, ook wel lokale heffingen genoemd, vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. De lokale heffing die bij de algemene dekkingsmiddelen hoort, is de OZB. Daarnaast zijn er nog heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen horen. Deze zijn opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

Onroerend zaakbelasting

Sinds 2009 wordt de OZB berekend over een percentage van de WOZ-waarde. Door een amendement van de gemeenteraad zijn de tarieven tot 2019 'bevroren' en fluctueert de opbrengst met de jaarlijkse waardeverandering. In de volgende tabel staan de OZB-tarieven voor 2020 tot en met 2023.

OZB – tarieven	2020	2021	2022	2023
Tarief eigenaren woningen	0,1205%	0,1205%	0,1205%	0,1205%
Tarief eigenaren niet-woningen	0,2267%	0,2267%	0,2267%	0,2267%
Tarief gebruikers niet-woningen	0,1627%	0,1627%	0,1627%	0,1627%

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De algemene uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen, maar ook verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van de onroerende zaken. Gemeenten die binnen de grenzen hoog gewaardeerd onroerend goed hebben, ontvangen een lagere algemene uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed.

Van de waarde van de woningen wordt 80% meegerekend. Van de waarde van niet-woningen 70%. Op de uitkomsten daarvan wordt het zogenaamde rekentarief toegepast (-0,1000% van de waarde voor woningen). Dit rekentarief is afgeleid van het landelijke gemiddelde OZB-tarief.

Het resulterende bedrag wordt als 'eigen inkomstenmaatstaf' afgetrokken van de algemene uitkering van de betreffende gemeente. Een hogere totale WOZ-waarde leidt hiermee dus ook tot een hogere korting op de algemene uitkering. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, heeft overigens geen effect op deze aftrekpost.

Algemene uitkering

De raming van de algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2019. De berekeningen van de algemene uitkering voor de begroting 2020-2023 zijn met behulp van de meicirculaire 2019 gemaakt. In onderstaande tabel ziet u het verschil met de ramingen zoals gemaakt voor de begroting 2019-2022.

Raming algemene uitkering	2020	2021	2022	2023
Begroting 2020 – 2023	19.877.322	20.174.253	20.815.946	21.474.076
Begroting 2019 – 2022	19.547.061	20.242.908	20.823.928	-
Verschil	330.261	-68.655	-7.982	N.v.t. *

(*) 2023 was nog niet begroot. Daar kan geen verschil voor worden berekend.

Dividenden

De gemeente ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen uit hoofde van haar aandelenbezit bij de Bank Nederlandse Gemeenten, Waterbedrijf Evides en Westland Infra.

	2020	2019
Bank Nederlandse Gemeenten	112.500	138.493
Juva N.V.	1.768.000	1.768.000
Waterbedrijf Evides	229.200	229.430
Totaal	2.109.700	2.135.923

Rente uitzettingen langer dan 1 jaar

Het betreft hier de rente die verkregen wordt van het langdurig uitgezette deel van de Nutsreserve (€ 726.940). Daarnaast wordt rendement gemaakt door de uitgifte van grond in erfpacht, welk wordt gefinancierd uit eigen overtollige financiële middelen.

Saldo financieringsfunctie

De gemeente heeft ter financiering van haar activiteiten in totaal € 61.502.348 aan langlopende geldleningen aangetrokken (saldo 1-1-2020). Het saldo van de totale werkelijk betaalde rentelasten is hoger dan het saldo van de verdeelde rentelasten over de boekwaarde van de investeringen op basis van een rente omslagpercentage van 0%. Dit levert een last van € 854.618 (werkelijke rente) op in de begroting van 2020. Daar komt een toevoeging van rentes aan de reserves bij van € 53.672. Per saldo komt de financieringsfunctie uit op een nadelig resultaat van € 908.290.

Onvoorzien

De raming van de post onvoorzien is bedoeld voor de dekking van niet voorzienbare uitgaven. Bij gemeenten die een sluitende begroting hebben, is de post onvoorzien meestal het positieve begrotingssaldo dat door de raad als dekkingsmiddel kan worden ingezet. In Midden-Delfland is dat zoals bekend niet het geval. In onze begroting is een bedrag voor onvoorziene uitgaven opgenomen van € 6.000 voor 2020.

Heffing vennootschapsbelasting

Om een gelijk speelveld te krijgen tussen particuliere ondernemingen en overheidsbedrijven is in mei 2015 het wetsvoorstel Vpb-plicht overheidsbedrijven aangenomen. Vanaf 1 januari 2016 is de gemeente vennootschapsplichtig. Dit betekent dat voor elke activiteit van de gemeente beoordeeld wordt of er aan de ondernemingscriteria volgens deze wet wordt voldaan. Als dit het geval is, wordt de gemeente per activiteit door de belastingdienst aangeslagen voor 25% van het saldo batig (uitgaven minus inkomsten).

Tot nu toe voldoet de gemeente Midden-Delfland niet aan de ondernemerscriteria voor de Vpb-plicht. Er zijn echter nog ontwikkelingen in de regelgeving die een onzekere factor vormen. Mocht de gemeente hierdoor aan de ondernemerscriteria gaan voldoen zal het nadeel gering zijn.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

De BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Het dienen van het maatschappelijk belang bindt de bank met de gemeente. Daarom houdt de gemeente een gering aantal aandelen de bank.

Het doel van Evides is het altijd kunnen leveren van schoon en hoogwaardig drinkwater en het continu beschikbaar hebben van industriewater dat aan strenge normen voldoen.

Voor de bovenstaande partijen geldt dat er naast het maatschappelijk belang eveneens sprake is van een financieel belang voor de gemeente. De jaarlijkse winstuitkeringen vormt een relevante inkomstenpost.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten :						
Treasury	278.072	313.684	910.540	900.051	889.525	880.276
Algemene uitkering	0	0	0	0	0	0
Algemene baten en lasten	0	16.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Uitk. Deelfonds sociaal domein	0	0	0	0	0	0
OZB woningen	103.387	128.073	399.756	386.983	388.489	389.729
OZB niet woningen	239.357	260.837	0	0	0	0
Heffing en invordering gem. belastingen	0	0	0	0	0	0
Saldo voor bestemming	0	0	0	0	0	0
Baten :						
Treasury	3.095.714	3.129.901	2.901.262	2.901.802	2.852.348	2.852.903
Algemene uitkering	14.304.392	18.961.771	19.877.322	20.174.253	20.815.946	21.474.076
Algemene baten en lasten	0	0	0	0	0	0
Uitk. Deelfonds sociaal domein	3.543.939	0	0	0	0	0
Uitvoering wet WOZ	0	0	0	0	0	0
OZB woningen	2.804.325	3.095.123	3.265.894	3.405.904	3.537.462	3.644.214
OZB niet woningen	1.448.757	1.391.579	1.606.844	1.624.069	1.644.675	1.665.077
Heffing en invordering gem. belastingen	0	0	0	0	0	0
Saldo voor bestemming	0	0	0	0	0	0

Wijziging budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Treasury (€ 596.856)

De stijging van de lasten op het taakveld treasury betreft de rentelasten van nieuw aangetrokken geldleningen (€799.813). Daarnaast vindt er een budgettair neutrale aframing plaats op de door te belasten rentelasten.

OZB woningen (€271.683)

De verdeling van de werkgeverslasten is aangepast op basis van de werkelijke urenverdeling uit 2018. Gevolg hiervan is dat er meer kosten toegeschreven worden aan dit taakveld.

OZB niet woningen (€- 260.837)

De verdeling van de werkgeverslasten is aangepast op basis van de werkelijke urenverdeling uit 2018. Gevolg hiervan is dat er geen kosten toegeschreven worden aan dit taakveld.

Baten

Treasury (€ -228.639)

De daling van de lasten kent een tweetal oorzaken. Enerzijds is er in 2019 een hoger dividendpercentage uitgekeerd door de BNG. Anderzijds vindt er een budgettair neutrale aframing plaats op de door te belasten rentelasten.

Algemene uitkering (€ 915.551)

De raming van de algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2019. De berekeningen van de algemene uitkering voor de begroting 2020-2023 zijn met behulp van de meicirculaire 2019 gemaakt. Vanaf 2019 is het grootste deel van het deelfonds Sociaal domein opgenomen in de algemene uitkering. En loopt dus mee in de trap-op, trap-af methode.

OZB woningen (€170.771)

Dit betreft een bijraming als gevolg van de waardeontwikkeling van het onroerend goed in combinatie met areaaluitbreiding.

OZB niet woningen (€ 215.265)

Dit betreft een bijraming als gevolg van de waardeontwikkeling van het onroerend goed in combinatie met areaaluitbreiding.

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal lasten	5.377	4.260.000	143	145	147	149
Totaal baten	1.538.190	4.000.000	0	0	0	0

Wijzigingen reserves 2020 ten opzichte van 2019

Lasten € -4.261.857

In 2019 wordt het positieve saldo van Periodieke Begrotingswijziging II van € 261.859 gestort in de Algemene reserve.

In de reserve Weerstandsvermogen is in 2019 € 4.000.000 gestort uit de Nutsreserve.

Baten € -4.000.000

In 2019 wordt incidenteel € 4.000.000 onttrokken aan de Nutsreserve en gestort in de reserve Weerstandsvermogen.

Overzicht van de kosten Overhead

In het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden baten en lasten van de overhead niet meer onder de afzonderlijke programma's geregistreerd, maar centraal onder een afzonderlijk taakveld. Hiermee vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoe rekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten.

Hiermee wint de begroting en verantwoording aan transparantie. De gemeenteraad kan beter sturen op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

Om te voorkomen dat er verschillen gaan optreden in de wijze van toerekening van overhead is een algemene definitie van overhead voorgeschreven:

Alle bedrijfskosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Uitgangspunt van deze definitie is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten.

Volgens deze nieuwe methodiek wordt in de begroting en verantwoording niet meer gerekend met de integrale kostprijs. In een aantal gevallen speelt het hanteren van een integrale kostprijs nog wel een rol. Dit om te voorkomen dat dit voor deze gevallen leidt tot een tekort in de begroting. Als voorbeelden kunnen worden genoemd: de grondexploitatie, investering en andere (subsidie)trajecten, die gepaard gaan met activering en afschrijving, waar vaak specifieke dekkingsposten voor bestaan. Voor deze gevallen is het toerekenen van overhead en (eventueel) rente wel toegestaan.

Ten aanzien van taken/activiteiten en daarmee samenhangende diensten waarvoor kostendekkende tarieven berekend mogen worden (bijvoorbeeld afval en riolering), geldt dat het niet meenemen van overhead betekent dat voor die producten een positief resultaat kan ontstaan. Dit komt doordat gemeenten overhead wel mogen meenemen in de berekening van de tarieven. Om die reden is in het gewijzigde BBV de verplichting opgenomen om in de paragraaf lokale heffingen toe te lichten hoe de algemene overhead zich verhoudt tot taken/activiteiten/heffingen volgens een nader omschreven systematiek.

Hieronder volgt in lijn met het format van onze begroting het overzicht van de overhead:

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling archiefbeheer Midden-Delfland wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke verplichtingen als bedoeld in de Archiefwet 1995.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:						
Overhead ambtelijke organisatie	7.572.766	5.937.336	4.953.733	5.022.471	5.206.202	5.150.362
Overhead voorlichting en informatievoorziening	969.688	1.369.269	1.787.795	1.825.635	1.756.949	1.727.160
Overhead buitendienst	197.728	149.646	183.330	175.615	176.921	178.252
Overhead bestuurs-ondersteuning	278.209	406.904	743.645	744.403	771.974	745.655

Beschikbare middelen	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Baten:						
Overhead ambtelijke organisatie	274.885	145.387	166.915	223.650	226.349	229.095
Overhead voorlichting en informatievoorziening	2.047	0	0	0	0	0
Overhead buitendienst	10.201	8.000	4.500	4.500	0	0
Overhead bestuurs-ondersteuning	0	0	0	0	0	0

Investerings	2020	2021	2022	2023
Vervangen Isuzu 8-VHN-21	32.000			
Vervangen Pick-up Renault Master 2-VNX-01		32.400		
Koppeling Corsa - GWS4all (Centric & BCT)	40.000			
Koppeling Corsa - key2burgerz. (Centr & BCT)	35.000			
e-depot (digitale archiefbewaarplaats)	25.000			
Aanschaf en vervangen Ipads	55.000			
Vervangen hardware automatisering 2019	467.500			
Informatiebeleidsplan 2019	65.891			
Implementatie digitalisering inw. Zaken	70.000			
Oracle Migratie 2019	55.000			
Informatiebeleidsplan	40.000	20.000	20.000	
Vervangen Hardware 2020	200.000			
Vervangen telefooncentrale		pm		
Aanschaf en implementatie zaaksysteem	50.000			
Migratie CSM (website) platform	20.000			

Wijziging budget 2020 ten opzichte van 2019

Lasten

Overhead ambtelijke organisatie (€ -983.603)

Aframing op dit taakveld kent meerdere oorzaken.

- De verdeling van de werkgeverslasten is aangepast op basis van de werkelijke urenverdeling uit 2018. Hierdoor worden meer kosten toegeschreven aan taakvelden anders dan overhead (€ -930.000.)
- In 2019 is er een incidenteel budget geraamd voor bouwkundig onderhoud van het gemeentehuis. (€ 60.000).
- In het kader van de bezuinigingen is het budget voor de garantiebannen geschrapt (€ 80.000).

Overhead voorlichting en informatievoorziening (€ 418.526)

De verdeling van de werkgeverslasten is aangepast op basis van de werkelijke urenverdeling uit 2018. Gevolg hiervan is dat er meer kosten toegeschreven worden aan dit taakveld (€ 611.368). Daarnaast vind er een verlaging van kapitaallasten plaats (€ -161.911).

Overhead buitendienst (€ 33.684)

De verdeling van de werkgeverslasten is aangepast op basis van de werkelijke urenverdeling uit 2018. Gevolg hiervan is dat er meer kosten toegeschreven worden aan dit taakveld (€ 31.323).

Overhead bestuursondersteuning (€ 336.741)

De verdeling van de werkgeverslasten is aangepast op basis van de werkelijke urenverdeling uit 2018. Gevolg hiervan is dat er meer kosten toegeschreven worden aan dit taakveld (€ 334.005).

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal lasten	20.000	0	0	0	0	0
Totaal baten	753.875	1.392.854	569.097	559.097	549.097	539.097

Wijzigingen reserves 2020 ten opzichte van 2019

Baten € -823.757

Uit de Algemene reserve worden in 2019 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Realisatieplan informatievoorziening en digitalisering	€ 40.000
-Aanhanger tractor	€ 11.600
-Diverse onderzoeken automatisering	€ 10.000
-Inhuur Omgevingswet	€ 40.000
-Inhuur diverse diensten archief en communicatie	€ 207.000
-Bouwkundige voorzieningen gemeentehuis	€ 15.000
-Bijraming WW-lasten	€ 12.500
-Doorschuif bewegwijzering naar- en in gemeentehuis	€ 20.000
-Inhuur 1 ^e halfjaar 2019 t.b.v. potentiële ontwikkellocaties	€ 273.000
-Dienstverlening I-projecten	€ 40.000
-Diverse onderzoeken automatisering	€ 32.000
-Kosten inhuur omgevingswet	€ 22.176

Uit de reserve Sociaal Domein wordt in 2019 de volgende incidentele onttrekking gedaan:

Ondersteuning 4 implementatietrajecten	€ 35.825
--	----------

Uit de reserve investeringsprogramma worden in 2019 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Terugkeergarantie medewerker	€ 29.000
-Overige kleine wijzigingen	€ 35.656

3. Paragrafen

3. 1. Lokale heffingen

Inleiding

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van deze lokale heffingen hoort de onroerendezaakbelastingen (OZB) bij de algemene dekkingsmiddelen.

Daarnaast zijn er heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen behoren. Afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn hiervan de voornaamste twee.

Nota lokale heffingen

De raad stelde op grond van de 'Financiële verordening gemeente Midden-Delfland' op 26 april 2016 de nota Lokale heffingen Midden-Delfland 2016 vast.

Deze nota beschrijft de samenstelling van de gemeentelijke belastingen en heffingen. Maar ook andere zaken die nauw samenhangen met de heffing en inning van deze belastingen en heffingen.

De nota wordt tenminste eenmaal in de vier jaar aangeboden.

In deze paragraaf beschrijven wij de actuele stand van zaken.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De grondslag van de OZB is de waarde van de onroerende zaken in de gemeente. De OZB bestaat uit een eigenarenbelasting voor woningen en niet-woningen en een gebruikersbelasting voor niet-woningen. Voor de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) worden de onroerende zaken jaarlijks getaxeerd. Voor het belastingjaar 2020 geldt de waarde van peildatum 1 januari 2019.

De Waarderingskamer heeft het besluit genomen om per 1 januari 2022 alle gemeenten en uitvoeringsorganisaties de woningen verplicht te laten taxeren op basis van de gebruikersoppervlakte in plaats van op inhoud. De belangrijkste reden hiervoor is dat dit beter aansluit bij de markt. In de verkoopadvertenties wordt bijv. melding gemaakt van de gebruiksoppervlakte van woningen. Daarnaast wordt de gebruikersoppervlakte ook gebruikt in de basisregistraties.

Ook Midden-Delfland gaat over van kubieke meters naar vierkante meters in de WOZ-administratie. Hierbij wordt uitgegaan van de criteria die de Waarderingskamer hanteert. Een projectgroep is bezig met de werkzaamheden hiervoor.

Uit onderzoek blijkt dat de macronorm (gehanteerde norm voor de jaarlijks landelijk maximaal toegestane stijging voor de OZB-opbrengst) geen effectief beheersinstrument is. Daarom wordt in 2020 een benchmark woonlasten ingevoerd. Naast de OZB worden hierin ook de riool- en afvalstoffenheffing vergeleken. Door vergelijking van de gemeentelijke woonlasten en de tariefontwikkeling met landelijke en provinciale gemiddelden, moeten de onderlinge verschillen tussen gemeenten inzichtelijker worden. Ook is het de bedoeling dat de benchmark het lokale debat over de keuzes voor ontwikkelingen, zoals de stijging van de lasten, bevordert.

De raad heeft tijdens haar vergadering van 23 juni 2015 besloten om voor de jaren 2016 tot en met 2019 OZB te heffen tegen een vast tarief. De opbrengst voor 2017 tot en met 2019 is begroot op basis van het tarief voor 2016 en de verwachte marktontwikkeling voor woningen en niet-woningen. Ook voor 2020 wordt dit tarief gehanteerd. Voorgesteld wordt om om de wijze van berekening van de OZB, zoals voorgesteld op 23 juni 2015 deze bestuursperiode voort te zetten. In het verlengde hiervan stellen wij voor om bij de eerstevolgende collegevorming dit besluit te heroverwegen.

De WOZ-waarde wordt bepaald aan de hand van gerealiseerde verkoopcijfers. De waardeontwikkeling wordt pas in de loop van een jaar duidelijk. Gebruik van landelijke cijfers is niet gewenst, omdat deze teveel afwijken van de situatie in Midden-Delfland. Voorlopig wordt voor de woningen voor 2020 de verwachte marktontwikkeling van 8% aangehouden. Alhoewel er nu sprake is van (sterk) stijgende prijzen op de woningmarkt, is onduidelijk hoe en of deze ontwikkeling zich voort zal zetten. Voor de jaren daarna wordt daarom gerekend met een marktontwikkeling van 3%. Voor de niet-woningen wordt gerekend met de verwachte marktontwikkeling van 1% (incl. afschrijving).

In de volgende tabel staan de OZB-tarieven voor 2020 tot en met 2023.

OZB – tarieven	2020	2021	2022	2023
Tarief eigenaren woningen	0,1205%	0,1205%	0,1205%	0,1205%
Tarief eigenaren niet-woningen	0,2267%	0,2267%	0,2267%	0,2267%
Tarief gebruikers niet-woningen	0,1627%	0,1627%	0,1627%	0,1627%

Hierna wordt de lastendruk weergegeven op basis van het huidige beleid en op basis van onze voorstellen.

Lastendruk bij huidig beleid			
Uitgangspunten:			
* eigen woning WOZ-waarde € 320.000 (2019), € 342.000 (2020)			
* meerpersoonshuishouden			
Belasting	Stijging	2019	2020
OZB eigenaar	7%	€ 385,00	€ 412,00
afvalstoffenheffing	17%	€ 318,00	€ 373,20
rioolheffing	0%	€ 227,64	€ 227,64
Totaal		€ 930,64	€ 1.012,84
Een huishouden zonder eigen woning betaalt geen OZB eigenaar, de totale lastendruk voor huurders is dus lager.			

Afvalstoffenheffing

Uitgangspunt van de afvalstoffenheffing is de kosten van de afvalinzameling voor 100% te dekken door de opbrengst van de afvalstoffenheffing. Dit wordt bereikt door enerzijds kostenreductie en anderzijds verhoging van de afvalstoffenheffing.

Voor de raming van de opbrengsten is rekening gehouden met de aangekondigde tariefsverhoging van gemiddeld € 50 per aansluiting. Met de nieuwe Dienstverleningsovereenkomst 2020 Avalex kunnen kosten worden beperkt. Hierdoor kan de verhoging van de afvalstoffenheffing naar verwachting beperkt worden. Hierover wordt eind 2019 een voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd.

In de volgende tabel staan de tarieven voor 2020 tot en met 2023.

Afvalstoffenheffing	2020	2021	2022	2023
Tarief meerpersoonshuishouden	€ 373 ,00	€ 373 ,00	€ 373 ,00	€ 373 ,00
Tarief eenpersoonshuishouden	€ 281,40	€ 281,40	€ 281,40	€ 281,40

Kostendekking en egalisatievoorziening afvalstoffenheffing

Verloop egalisatievoorziening afvalstoffenheffing	2020	2021	2022	2023
Stand per 1 januari	65.544	-12.006	-85.876	-138.840
Onttrekking/storting	-77.550	-73.870	-52.964	-44.534
Toegevoegde rente	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Stand per 31 december	-12.006	-85.876	-138.840	-183.674

Rioolheffing

De opbrengsten van deze heffing dekken de lasten van het rioolstelsel. De kosten van de uitvoering van het gemeentelijke rioleringsplan en het daarmee samenhangende investeringsschema zijn verwerkt in programma 3 Beheer, Verkeer en Milieu. De raad heeft tijdens haar vergadering van september 2016 het verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan 2016-2020 vastgesteld. Daarbij is voor de tarieven voor de rioolheffing gekozen om voor 2017 tot met 2020 een tarief van € 227,64 te hanteren. Voor 2020 en volgende jaren wordt voorlopig hetzelfde tarief aangehouden.

In de volgende tabel staan de tarieven voor 2020 tot en met 2023.

Rioolheffing	2020	2021	2022	2023
Tarief	227,64	227,64	227,64	227,64

Kostendekking en egalisatievoorziening rioolheffing

De totale kosten voor riolering, inclusief BTW, worden geraamd op € 1.584.356. De totale opbrengst uit rioolheffing en overige baten riolering bedragen € 1.857.139. Het dekkingpercentage voor de rioolheffing is meer dan 100. Het bedrag boven de 100% voegen wij toe aan de egalisatievoorziening.

Deze wordt ook ingezet voor toekomstige investeringen. De volgende tabel verduidelijkt het verloop van de egalisatievoorziening.

Verloop egalisatievoorziening rioolheffing	2020	2021	2022	2023
Stand per 1 januari	6.891.757	7.164.540	7.385.119	7.586.113
Onttrekking/storting	272.783	220.579	200.994	170.812
Toegevoegde rente	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Stand per 31 december	7.164.540	7.385.119	7.586.113	7.756.925

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente voert een actief kwijtscheldingsbeleid. Op het aanslagbiljet staat informatie over de kwijtscheldingsmogelijkheid en de procedure voor het verkrijgen van kwijtschelding. Beoordeling van een verzoek gebeurt op basis van het vermogen en het netto besteedbare inkomen van de volledige huishouding.

Bij een eerste verzoek om kwijtschelding worden relevante gegevens automatisch getoetst bij de Belastingdienst, het Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV) en de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW). Blijkt uit deze toetsing dat belastingplichtige in aanmerking komt voor kwijtschelding, dan krijgt hij dat meteen. Aanvullende gegevens van de belastingplichtige zijn dan niet nodig.

Voor belastingplichtigen die daar toestemming voor geven, worden ook in de komende jaren de relevante gegevens automatisch getoetst. Het invullen van een kwijtscheldingsformulier is dan niet nodig.

Kwijtschelding kan tot 100% worden toegekend voor de afvalstoffen- en de rioolheffing.

In de begroting 2020-2023 is rekening gehouden met kwijtschelding tot de volgende bedragen.

Verloop kwijtscheldingsbeleid	2020	2021	2022	2023
Afvalstoffenheffing				
Rioolheffing	45.528	45.528	45.528	45.528
Totale kwijtschelding				

De meerjarige kosten blijven gelijk vanwege de gelijkblijvende tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Opbrengst leges en belastingen

De komende jaren verwachten wij opbrengsten voor leges en belastingen. Deze opbrengsten zijn in de meerjarenbegroting verwerkt.

Overzicht geraamde inkomsten	2020	2021	2022	2023
Leges inzake vergunningen/ ontheffingen	11.677	11.876	12.078	12.313
Burgerlijke stand	38.171	37.668	37.394	37.131
Rijbewijzen en reisdocumenten	155.331	163.830	154.354	150.354
Leges gehandicaptenparkeerkaarten	6.103	6.207	6.313	6.420
BRP	4.084	4.153	4.224	4.296
Overige leges burgerzaken	21.025	21.383	21.747	22.118
Leges vergunningen ligplaatsen	1.329	1.352	1.375	1.398
Bijzondere transporten	2.500	2.543	2.586	2.630
Verhaal kosten welstandstoezicht	28.180	28.659	29.146	29.641
Volkshuisvesting	102	104	106	106
Monumenten	1.290	1.312	1.334	1.357
Afvalstoffenheffing	2.704.632	2.715.509	2.731.667	2.734.842
Bouwleges	605.903	653.215	589.140	378.203
Rioolheffing	1.835.006	1.829.998	1.840.469	1.842.518
Algemene plaatselijke verordening	11.902	12.104	12.310	12.519
OZB	4.872.738	5.029.973	5.182.137	5.309.291
Begravenisrechten	57.315	58.289	59.280	60.288
Totaal	10.357.288	10.578.175	10.685.660	10.605.425

Nieuwe begrotingsvoorschriften en kostenonderbouwing heffingen

Met ingang van 1 januari 2017 zijn de begrotingsvoorschriften in het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) aangepast. Deze wijziging heeft ook invloed op de berekening van de kostenonderbouwing van gemeentelijke heffingen. Door deze aanpassing is de methode waarmee overhead kan worden toegerekend gewijzigd. Dit zorgt voor hogere toe te rekenen bedragen aan overhead bij de diverse heffingen.

De overhead is bepaald als percentage van de toe te rekenen werkgeverslasten op een taakveld. Dit percentage bedraagt 112%. Dit betekent dat wanneer een bedrag aan werkgeverslasten als directe kosten aan de heffing wordt toegerekend, 112% van de werkgeverslasten van dit taakveld als overhead wordt toegerekend.

Bij de rioolheffing is op een andere wijze de overhead toegerekend. Hier is de overhead als percentage van alle lasten op alle taakvelden (exclusief overhead) gebruikt. Dit heeft als reden dat de rioolheffing vooral kapitaalintensief is. Bij een toerekening op basis van de werkgeverslasten zou er relatief weinig overhead toegerekend worden.

Beleidsuitgangspunten

Gemeentelijke heffingen

De gemeentelijke heffingen die Midden-Delfland kent zijn de onroerendezaakbelasting (OZB), afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de begravenisrechten en de leges. Bij deze heffingen, behalve de OZB, mogen de geraamde opbrengsten de geraamde lasten niet overstijgen. In deze aanvulling vindt u de kostendeckendheidspercentages van de verschillende heffingen.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing

Omschrijving		2020
Kosten taakveld	€	2.422.247
Inkomsten taakveld excl. Heffingen	€	-287.550
Netto kosten taakveld	€	2.134.697
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	€	86.570
BTW	€	486.783
Totale kosten	€	2.708.050
Opbrengst heffingen	€	2.704.632
Dekkingspercentage		99.9%

Bij de kosten voor dit taakveld zijn de kosten (gedeeltelijk) meegenomen van:

- Straatvegen, dit houdt de openbare ruimte vrij van veeg- en zwerfafval.
- Kwijtschelding van de afvalstoffenheffing.
- Kosten van toezicht en handhaving van de aanbiedingsregels.
- Kosten van het taakveld afval.

Kostendekkendheid rioolheffing

Omschrijving		2020
Kosten taakveld	€	1.513.996
Inkomsten taakveld excl. heffingen	€	-22.133
Netto kosten taakveld	€	1.491.863
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	€	224.382
BTW	€	151.438
Totale kosten	€	1.867.684
Opbrengst heffingen	€	1.835.006
Dekkingspercentage		98.3%

Bij de berekening van de kostendekkendheid van de rioolheffing is al rekening gehouden met het onlangs vastgestelde lagere tarief voor de rioolheffing. Bij de kosten voor dit taakveld zijn de kosten (gedeeltelijk) meegenomen van:

- Aanleg en onderhoud van openbaar water, vijvers en kleine watergangen.
- De kosten van het schoonhouden en onderhouden van taluds. Een deel van deze kosten is toe te rekenen aan de gemeentelijke watertaken.
- Straatvegen, het bladafval zorgt voor verstoppingen van kolken. Straatvegen voorkomt dit.
- Kwijtschelding van de rioolheffing.
- Kosten van het taakveld riolering.

Kostendekkendheid legesverordening

De tarieventabel bij de legesverordening bestaat uit drie titels. De eerste titel bevat de algemene dienstverlening, zoals bijvoorbeeld het verstrekken van een paspoort. De tweede titel bevat de dienstverlening die samenhangt met de omgevingsvergunning en de derde titel de dienstverlening die valt onder de Europese dienstenrichtlijn.

Hieronder vindt u eerst de kostendekking van de gehele legesverordening. Daarna volgt een overzicht per titel.

Totaal:

Omschrijving		2020
Kosten taakveld	€	787.766
Inkomsten taakveld excl. heffingen	€	-9.546
Netto kosten taakveld	€	778.220
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	€	569.642
BTW	€	35.350
Totale kosten	€	1.383.213
Opbrengst heffingen	€	887.135
Dekkingspercentage		64.2%

Titel 1 Algemene dienstverlening

Omschrijving		2020
Kosten taakveld	€	179.268
Inkomsten taakveld excl. heffingen	€	-1537
Netto kosten taakveld	€	177.731
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	€	81.557
BTW	€	21.075
Totale kosten	€	280.364
Opbrengst heffingen	€	236.006
Dekkingspercentage		84%

Titel 2 Dienstverlening omgevingsvergunning

Omschrijving		2020
Kosten taakveld	€	528.293
Inkomsten taakveld excl. heffingen	€	-
Netto kosten taakveld	€	528.293
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	€	416.081
BTW	€	12.755
Totale kosten	€	957.128
Opbrengst heffingen	€	636.448
Dekkingspercentage		66,5%

Titel 3 Dienstverlening Europese dienstenrichtlijn

Omschrijving		2020
Kosten taakveld	€	80.205
Inkomsten taakveld excl. heffingen	€	-8.009
Netto kosten taakveld	€	72.196
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	€	72.004
BTW	€	1.521
Totale kosten	€	145.720
Opbrengst heffingen	€	14.681
Dekkingspercentage		10,1%

Er is sprake van kruissubsidiëring tussen de verschillende titels doordat er sprake is van verschillende dekkingspercentages. Dit is echter geen bewuste beleidskeuze. Het uitgangspunt is een titel maximaal 100% kostendekkend te maken. Er is dus geen sprake van bewust meer dan 100% opbrengst op een titel genereren om met deze opbrengst de lasten op een andere titel te dekken.

Bij de leges omgevingsvergunning (titel 2) is er wel sprake van kruissubsidiëring tussen de onderdelen. Door de manier waarop de tarieven zijn opgebouwd kost een bouwvergunning voor bijvoorbeeld een dakkapel meer dan deze aan leges opbrengt. Bij grotere bouwprojecten is dit andersom. Dit is een bewuste keuze. Hierdoor blijven vergunningen voor kleine verbouwingen van de burger betaalbaar.

Bij het bepalen van de toe te rekenen kosten en overhead is gebruik gemaakt van de handreiking van de VNG. Omdat dit om nieuwe regelgeving gaat en er nog ontwikkelingen zijn in de uitleg hiervan kunnen er de komende tijd nog wijzigingen optreden. Het kan daarom voorkomen dat de toe te rekenen overhead dit jaar afwijkt van de in komende jaren toe te rekenen overhead. In het dekkingsplan bij deze begroting stellen wij voor om de legestarieven, die nog niet kostendekkend zijn, te verhogen.

Kostendekkendheid begrafenisrechten

Omschrijving		2020
Kosten taakveld	€	155.252
Inkomsten taakveld excl. heffingen	€	-
Netto kosten taakveld	€	155.252
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	€	82.993
BTW	€	-
Totale kosten	€	238.245
Opbrengst heffingen	€	133.515
Dekkingspercentage		56,0%

Bij deze heffing zijn alleen de kosten van het taakveld lijkbezorging toegerekend. De compensabele BTW is bij deze heffing al verwerkt in de lasten van het taakveld. Dit heeft als oorzaak dat niet alle BTW van deze post compensabel is.

3. 2. Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft een overzicht van derde rechtspersonen waarmee de gemeente bestuurlijke en/of financiële banden heeft. Deze rechtspersonen worden de verbonden partijen genoemd. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Financieel belang wil zeggen dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld. De gemeente kan deze middelen kwijtraken als de verbonden partij failliet gaat of als financiële problemen van de verbonden partij op de gemeente worden verhaald.

Deze paragraaf is om de volgende twee redenen van belang voor de raad:

- De verbonden partijen voeren vaak beleid uit dat de gemeente in beginsel zelf kan doen. De gemeente blijft verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak over die programma's.
- Het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen, en de daaruit volgende budgettaire gevolgen.

Overzicht verbonden partijen

1. Gemeenschappelijke regelingen
 - Stadsgewest Haaglanden
 - Bedrijvenschap Harnaschpolder
 - Metropoolregio Rotterdam – Den Haag
 - Veiligheidsregio Haaglanden
 - GGD en VT Haaglanden
 - Regionaal Inkoopbureau H-10
 - Recreatieschap Midden-Delfland
 - Gemeenschappelijke regeling Archiefbeheer Midden-Delfland
 - Gemeenschappelijke regeling Archeologie Midden-Delfland
 - Omgevingsdienst Haaglanden
 - Regionaal reinigingsbedrijf Avalex
2. Vennootschappen en coöperaties
 - A. Besloten vennootschappen
 - B.V. Evides
 - B. Naamloze vennootschappen
 - NV Bank Nederlandse Gemeenten
 - NV Juva
 - C. Coöperatieve vereniging
 - Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland U.A.
3. Stichtingen en verenigingen
 - A. Stichtingen
 - Stichting Groenfonds
 - Stichting Businesspark Haaglanden
 - Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland

1. Gemeenschappelijke regelingen

Naam	Stadsgewest Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam
Activiteiten	In 2014 is het proces tot liquidatie van het Stadsgewest Haaglanden gestart. Relevante besluitvorming over liquidatie van Haaglanden en oprichting van de Metropoolregio heeft plaatsgevonden in de raadsvergadering van 23 september 2014.
Financieel belang gemeente	In de gemeentebegroting zijn voor het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie geen uitgaven of inkomsten geraamd.
Vermogenspositie	Prognose van het liquidatiesaldo per 26 januari 2019 is € 1.558.615.
Bestuurlijk belang gemeente	Het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie vervult geen functie meer. Belang gemeente beperkt zich nog tot een zorgvuldige liquidatie. Het proces van liquidatie is vertraagd als gevolg van een BTW-claim die door

	de verhuurder van het voormalig kantoor van het Stadsgewest Haaglanden is ingediend.
Eventuele risico's	Voor de BTW-claim is voor het gehele bedrag een voorziening opgesteld. Uit extern juridisch advies blijkt dat de claim te hoog is ingediend en na afronding van de gerechtelijke procedure lager uitvalt. De verplichtingen die voortvloeien uit de liquidatie ten aanzien van personeel en afrekening subsidies zijn volledig afgerond per 31 december 2017. Uitgangspunt is dat de afwikkeling van de liquidatie binnen de begroting en reserve(s) van de gemeenschappelijke regeling eind 2019 wordt opgevangen. Deze datum is afhankelijk van de voortgang van de juridische procedure.

Naam		Bedrijvenschap Harnaschpolder	
Vestigingsplaats		Schipluiden	
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling (GR)	
Financieel belang gemeente		De gemeenten Midden-Delfland en Den Haag participeren beiden risicodragend. Een tekort wordt verdeeld in de verhouding 15% (Midden-Delfland) en 85% (Den Haag). De laatst vastgestelde grondexploitatieberekening is van prijspeil 01-07-2018. Het tekort wordt door het Bedrijvenschap op prijspeildatum 1-1-2018 geschat op € 17,66 miljoen. Het aandeel voor gemeente Midden-Delfland bedraagt daarbij € 2,649 miljoen. Dit tekort hebben wij afgedekt in de "Voorziening bijdrage tekort Bedrijvenschap". Daarnaast draagt de gemeente zorg voor het afdekken van haar aandeel van 15% van de risico's en kansen.	
Vermogenspositie		31-12-2017	31-12-2018
	Eigen vermogen	€ - 18.815.000	€ - 17.534.000
	Vreemd vermogen	€ 117.394.000	€ 113.225.000
Bestuurlijk belang gemeente		Lid van het Algemeen Bestuur zijn de portefeuillehouders: H.H.V. Horlings, S. Smit en W. Renzen; De heer Horlings is ook lid van het Dagelijks bestuur. Het voorzitterschap rouleert jaarlijks tussen beide gemeenten. De portefeuillehouder van de gemeente Midden-Delfland is in 2019 voorzitter van het DB en AB.	
Eventuele risico's		De meest actuele grondexploitatieberekening is van prijspeil 1-7-2018. Daarin wordt het tekort geraamd op (netto contante waarde per 1-7-2018) € 17,66 miljoen.	
Overige informatie		<u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Met de deelname wordt onder meer beoogd de werkgelegenheid en de lokale en regionale economie een impuls te geven, een kwalitatieve invulling te geven aan het bedrijventerrein en zorg te dragen voor de beleidsmatige afstemming met de woningbouw in de Harnaschpolder. Verder is de gemeente Midden-Delfland een volwaardig partner bij de ontwikkeling, waarmee een sterke externe oriëntatie vanuit de gemeente Midden-Delfland is gewaarborgd. Binnen de bestuurlijke en ambtelijke organisatie is sprake van een functiescheiding om te zorgen dat de algemene publieke taken vergunningverlener-toezichthouder onafhankelijk en objectief worden uitgevoerd ten opzichte van de rollen deelnemer en eigenaar van de gemeenschappelijke regeling. <u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Via de deelname aan het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur geven wij invulling aan de bovengenoemde uitgangspunten. Daarnaast stelt de gemeentelijke organisatie capaciteit beschikbaar om de genoemde doelstellingen te bereiken (via detachering).	

Naam		Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)	
Vestigingsplaats		Den Haag	
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling (GR)	
Activiteiten		Deelnemende gemeenten bij de MRDH zijn: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-	

	<p>Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Wassenaar, Westland, Westvoorne en Zoetermeer. De provincie Zuid-Holland heeft in de regeling de positie van agendalid.</p> <p>Centrale doelstelling van de MRDH is het versterken van de regionale economie. De MRDH werkt met de 23 gemeenten, de provincie Zuid-Holland, diverse samenwerkingsverbanden, kennisinstellingen en bedrijfsleven aan het versterken van het economisch vestigingsklimaat.</p> <p>Tweede belangrijke opdracht voor de MRDH zijn de taken op het terrein van verkeer en vervoer, benoemd als Vervoersautoriteit (VA). Centrale doelstelling van de VA is het verbeteren van de bereikbaarheid. Om dit te bereiken verricht de VA taken op het terrein van het openbaar vervoer en verbetering van interne en externe verkeerskundige verbindingen gericht op het versterken van de agglomeratiekracht.</p>		
Financieel belang gemeente	<p><i>Totale omvang begroting</i></p> <p>De totale omvang van de begroting in 2020 is € 724,2 miljoen. De omvang van het programma exploitatie verkeer en openbaar vervoer is € 422,6 miljoen en het programma infrastructuur verkeer en openbaar vervoer is € 284 miljoen. Het programma economisch vestigingsklimaat is begroot op € 4,9 miljoen. Voor overhead is € 6,5 miljoen opgenomen. Aan de risicoreserve financiering OV-bedrijven wordt € 6,1 miljoen toegevoegd.</p> <p><i>Inkomsten MRDH</i></p> <p>De MRDH heeft twee permanente inkomstenbronnen. Voor de taken Economisch vestigingsklimaat is dat de inwonersbijdrage. Voor de taken op het terrein van verkeer en openbaar vervoer ontvangt het rechtstreeks vanuit het Rijk budget, genaamd BDU (brede doeluitkering) verkeer en vervoer.</p> <p><i>Versterken economisch vestigingsklimaat</i></p> <p>Dit programma wordt volledig gefinancierd vanuit de gemeentelijke bijdragen. Het aandeel van Midden-Delfland is ongeveer 1%. De inwonersbijdrage 2020 is € 2,68. Deze bijdrage is bestemd voor de gezamenlijke activiteiten gericht op het versterken van het regionaal economisch vestigingsklimaat. Van de inwonersbijdrage is maximaal € 1,11 bestemd voor de apparaatslasten. Het restant van deze bijdrage is bestemd voor concrete maatregelen en subsidies die bijdragen aan het versterken van de regionale economische ontwikkeling en innovatie.</p>		
Vermogenspositie		<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen vermogen	€ 7.425.581	€ 15.361.457
	Vreemd vermogen	€ 1.348.170.234	€ 1.543.298.267
Bestuurlijk belang gemeente	<p><i>Gemeentelijke vertegenwoordiging</i></p> <p>De burgemeester is lid van het Algemeen Bestuur. Wethouder Horlings is op basis van zijn portefeuille in het college qualitate qua lid van de Bestuurscommissie Vervoersautoriteit en de Bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat.</p> <p>De raadsleden mevrouw E.C. Snethlage-Barnard en de heer A.J. Gebben zijn benoemd in de Adviescommissie economisch vestigingsklimaat. Mevrouw D. Langeveld en de heer T.A. Buitelaar zijn benoemd in de adviescommissie Vervoersautoriteit. Het raadslid de heer R.H.P. Ringeling is benoemd in de Rekeningencommissie.</p> <p>Op basis van de uitkomst van de tussentijdse evaluatie is in Midden-Delfland de Bestuurlijke Regiegroep MRDH ingesteld. Dit is een inhoudelijk afstemmingsoverleg tussen de raadsleden uit de adviescommissie, de collegeleden en ambtelijk adviseurs.</p>		

Inhoudelijk belang

De formele taken van de gemeenschappelijke regeling MRDH zijn verlengd lokaal bestuur. Uit diverse onderzoeken blijkt dat de economische potentie binnen de regio groter is dan de feitelijke situatie. Doelstelling van de huidige samenwerking is om vanuit het faciliteren van de versterking van het economische vestigingsklimaat, met ondersteuning van een verbeterde bereikbaarheid, de regionale economie hoger dan gemiddeld te laten groeien. Dit moet een duurzame en innovatieve ontwikkeling zijn gebaseerd op de Roadmap Next Economy. De lokale economie profiteert van een regionale economische groei. In het bijzonder geldt dit voor de Greenport. Uitwerking van deze doelstelling voor de periode 2019-2022 is vastgelegd in de Strategische Agenda MRDH (vastgesteld Algemeen Bestuur op 12 juli 2019).

Het verbeteren van de bereikbaarheid is erop gericht dat inwoners beter gebruik kunnen maken van regionale voorzieningen. Extra aandachtspunt is om de financiering van het openbaar vervoer en voor Midden-Delfland beschikbaar blijven van een publieke vervoersvoorziening. Deze voorziening is van direct belang voor inwoners van Midden-Delfland en vice versa kunnen de omliggende stedelingen beter gebruik maken van de recreatieve faciliteiten van het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland.

Naast de formele taken is de gemeentelijke inzet erop gericht om de MRDH meer te benutten als een netwerkorganisatie. De grootschalige maatschappelijke opgaven zoals de verstedelijking, bereikbaarheid en klimaatadaptatie vragen een integrale regionale benadering waar taken op het gebied van ruimte, wonen en landschap onderdeel van moeten zijn. De MRDH kan als netwerkverband van 23 gemeenten op deze onderdelen zorgen voor onderlinge afstemming en overleg met provincie en Rijk. Op termijn kunnen de huidige taken van de Landschapstafel Hof van Delfland overgaan naar een informele vorm van netwerksamenwerking binnen de MRDH.

Eventuele risico's

Binnen het programma Economisch Vestigingsklimaat zijn geen financiële risico's bekend. Subsidies worden toegekend aan de gemeente op basis van de beschikbare financiële middelen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de gereedmelding en financiële afwikkeling van subsidies waar zij penvoerder voor zijn. Binnen de programma's 'Exploitatie verkeer en openbaar vervoer' en 'Infrastructuur en openbaar vervoer' is het risico dat vanuit het Rijk onvoldoende middelen voor de BDU worden toegekend. Hierdoor is de regio onvoldoende in staat om te investeren in de kwaliteit en kwantiteit van het openbaar vervoer en infrastructurele maatregelen aan het wegennet. Hierdoor kan niet aan de doelstellingen van de bereikbaarheid worden voldaan en remt dit de economische ontwikkeling en beïnvloedt dit op een negatieve wijze het economisch vestigingsklimaat.

Naam	Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam
Activiteiten	In de gemeenschappelijke regeling is ten aanzien van de doelstelling het volgende opgenomen: <ol style="list-style-type: none">1. De Veiligheidsregio behartigt de belangen van de gemeenten op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, en geneeskundige hulpverlening.2. Aan het Algemeen Bestuur zijn de taken overgedragen genoemd in artikel 10 van de Wet veiligheidsregio's. Dit zijn:<ul style="list-style-type: none">- het inventariseren van risico's van branden, rampen en crises;- het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald;

	<ul style="list-style-type: none">- het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de taak, bedoeld in artikel 3, eerste lid (brandweezorg);- het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing;- het instellen en in stand houden van een brandweer;- het instellen en in stand houden van een GHOR;- het voorzien in de meldkamerfunctie;- het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel;- het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij enkele genoemde taken.									
Financieel belang gemeente	<p>De Veiligheidsregio stelt jaarlijks een begroting op die door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Voorafgaand kan de raad haar zienswijze uitbrengen op de ontwerpbegroting.</p> <p>Ongeveer 86% van de inkomsten van de VRH wordt ingebracht door de deelnemende gemeenten. Van deze totale gemeentelijke bijdrage neemt Midden-Delfland 1,25% voor haar rekening. In 2019 is de bijdrage van de gemeente Midden-Delfland, behoudens wijziging van het (regionale) inwoneraantal € 1.092.000.</p>									
Vermogenspositie	<table><tr><td></td><td><u>31-12-2017</u></td><td><u>31-12-2018</u></td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 6.302.000</td><td>€ 6.630.000</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 111.933.000</td><td>€ 112.007.000</td></tr></table>		<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2018</u>	Eigen vermogen	€ 6.302.000	€ 6.630.000	Vreemd vermogen	€ 111.933.000	€ 112.007.000
	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2018</u>								
Eigen vermogen	€ 6.302.000	€ 6.630.000								
Vreemd vermogen	€ 111.933.000	€ 112.007.000								
Bestuurlijk belang gemeente	<p>De burgemeester is lid van het Algemeen Bestuur. De burgemeester van Midden-Delfland is door het Algemeen Bestuur benoemd tot lid van het Dagelijks Bestuur.</p>									
Eventuele risico's	<p>De ratio van het weerstandsvermogen is voldoende.</p>									

Naam	GGD en VT Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	De nieuwe Gemeenschappelijke regeling GGD en VT Haaglanden is sinds 1/1 2018 van kracht. De GGD en VT zijn als organisatie ondergebracht bij de gemeente Den Haag. Het Algemeen Bestuur van de GR GGD en VT Haaglanden stelt voor negen gemeenten in Haaglanden het takenpakket vast. Dit takenpakket bevat zowel wettelijke als regionale taken.
Financieel belang gemeente	De GR GGD en VT Haaglanden stelt jaarlijks een begroting op die door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Voorafgaand kan de raad haar zienswijze uitbrengen op de ontwerpbegroting. De gemeenten dragen deels bij op basis van een bedrag per inwoner en deels op basis van historisch gebruik. Sommige specifieke taken, zoals kinderopvanginspecties, worden op basis van p*q afgerekend. Daarnaast kunnen er lokale taken apart worden ingekocht.
Vermogenspositie	Niet van toepassing, het betreft een dienstverleningsmodel.
Bestuurlijk belang gemeente	De wethouder Jeugdzorg, WMO en Volksgezondheid is lid van het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur monitort de efficiency en effectieve uitvoering van de taken.
Eventuele risico's	Er zijn geen risico's op de bedrijfsvoering, om dat er sprake is van een dienstverleningsmodel. De jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling is gelijk aan de begroting of reeds ingediende begrotingswijziging. Dit tenzij er acuut sprake is geweest van extra taken (zoals grootschalige vaccinaties ter afweiding van een infectieziekte-epidemie) of dat er meer of minder is afgenomen van producten die per prestatie worden afgerekend (zoals kinderopvanginspecties of lijkschouwing). Het bestuur van de gemeenschappelijke regeling toetst jaarlijks de geleverde prestaties in relatie tot het afgesproken volume en kwaliteitsniveau.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname aan de GR bereiken?</u> Efficiënter en effectiever regelen van de taken uit de WPG en veiligheid bij huiselijk geweld.</p> <p>De GGD voert taken uit die vermeld staan in de Wet publieke gezondheid (met uitzondering van jeugdgezondheidszorg zoals bedoeld in artikel 5, tweede lid onder a tot en met d), alsmede de taken die bij of krachtens</p>

andere wetten aan de GGD worden opgedragen en overige taken waarvan het algemeen bestuur heeft besloten dat zij tot het takenpakket behoren. De GGD bewaakt, beschermt en bevordert de (publieke) gezondheid van de bevolking.

Veilig Thuis, bij wet het Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, voert de volgende taken uit: opstellen veiligheidsplan naar aanleiding van meldingen, geven van advies aan burgers en professionals, coördineren van tijdelijk huisverboden, geven van voorlichting aan ketenpartners, uitvoeren radarfunctie en monitoring.

Naam	Recreatieschap Midden-Delfland		
Vestigingsplaats	Schiedam		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financieel belang gemeente	<p>Gemeente draagt voor 2% bij in het nadelig saldo.</p> <p>Bij de liquidatie van de gemeenschappelijke regeling is afgesproken dat de deelnemers hun financiële bijdragen beschikbaar houden voor de rechtsopvolger van de gemeenschappelijke regeling. In de raadsvergadering van 27 juni 2017 heeft besluitvorming plaatsgevonden over de oprichting van de vereniging Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland U.A..</p> <p>Bij de liquidatie is eveneens besloten om gronden vanuit de gemeenschappelijke regeling en de restanten van het vermogen over te dragen aan de grondgebiedgemeenten. Dit zorgt voor een uitbreiding van de bezittingen van de gemeente. Beheer van deze gronden is een taak voor de coöperatieve vereniging.</p>		
Vermogenspositie		<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	Eigen vermogen	€ 165.812	€ 11.058.327
	Vreemd vermogen	€ 14.773.054	€ 5.989.052
Bestuurlijk belang gemeente	<p>De portefeuillehouder Buitengebied is lid van het dagelijks bestuur (secretaris) en de Midden- Delflandraad. Raadslid de heer F.J. van Lier is lid van de Midden-Delflandraad.</p> <p>Bij het Recreatieschap Midden-Delfland zijn de gemeenten Delft, Vlaardingen, Schiedam, Maassluis, Westland, Midden-Delfland en de provincie Zuid-Holland betrokken. Door de deelnemers van het Recreatieschap Midden-Delfland is besloten over te gaan tot opheffing van de gemeenschappelijke regeling. Deze is per 1 januari 2017 formeel in liquidatie. Opheffing van de regeling was pas mogelijk nadat alle verplichtingen zijn afgehandeld.</p> <p>Het inhoudelijk belang voor de gemeente Midden-Delfland is zorgen voor een vlot proces van liquidatie van deze gemeenschappelijke regeling. Hierbij is het uitgangspunt dat het beheer van de groene gebieden wordt overgedragen aan de coöperatieve vereniging "Coöperatief Beheer groengebieden Midden-Delfland u.a.", met als doelstelling de kwaliteit van het groenbeheer te verbeteren. Bij de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland worden de vrijkomende (pacht)gronden en financiële reserves behouden voor het gebied van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland.</p>		
Eventuele risico's	<p>Risico's bij de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland zijn relatief beperkt. De reserves van het schap zijn op basis van de jaarstukken hoog genoeg voor het uitvoeren van het liquidatieproces.</p>		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met deelname bereiken?</u></p> <p>Als gevolg van het besluit tot liquidatie is het gemeentelijk beleidsdoel tot deelname vervallen. Gemeentelijke doelstelling bij de liquidatie is gericht op behoud en versterken van de groene gebieden in Midden-Delfland.</p>		

Aanvullende doelstellingen zijn om meer gebiedspartijen bij de groene ontwikkelingen te betrekken en de bestuurlijke drukte te verminderen.

Beheersmatig belang gemeente

Het beheer van de voormalige gebieden van het Recreatieschap Midden-Delfland wordt met ingang van 1 januari 2018 uitgevoerd door de coöperatieve vereniging. Doelstelling hierbij is minimaal voortzetting van het huidige beheer en streven naar nieuwe vormen van beheer en vergroten van de kwaliteit.

Beleidsmatig belang gemeente

Regionaal uitgangspunt bij de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland is een meer integraal beheer van de groene gebieden. Hiervoor vindt samenwerking plaats met andere overheden, boeren en gebiedsorganisaties. Deze samenwerking vindt plaats binnen de gebiedstafel Central Park van de Landschapstafel Hof van Delfland. De begrenzing van de gebiedstafel Central Park komt overeen met de begrenzing van het aan te wijzen Bijzonder Provinciaal Landschap. Daarnaast vindt regionaal beleidsmatige afstemming op economische en verkeerskundige aspecten plaats met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag.

Naam Gemeenschappelijke regeling archiefbeheer Midden-Delfland	
Vestigingsplaats	Delft
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	Voor het beheer en het beschikbaar stellen van de overgebrachte archieven draagt de gemeente per m ¹ bij aan de gemeente Delft. De te verwachten kosten voor 2020 bedragen € 29.500. Deze regeling moet in de toekomst worden herzien in verband met de overdracht van digitale archiefbescheiden naar het e-depot. Het is nog onduidelijk wat dit voor de kosten betekent.
Vermogenspositie	De vermogenspositie is in dit geval moeilijk te bepalen. Het zijn werkzaamheden die door gemeente Delft worden uitgevoerd. Er is niet een aparte entiteit voor gecreëerd.
Bestuurlijk belang gemeente	Vóór 1 mei van elk jaar informeert het gemeentebestuur van Delft het gemeentebestuur van Midden-Delfland over de uitvoering van de regeling.
Eventuele risico's	Op dit moment zijn er geen risico's bekend.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke verplichtingen als bedoeld in de Archiefwet 1995.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>Door gebruik te maken van de archiefbewaarplaats van de gemeente Delft, wordt voldaan aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling. De archivaris van Delft is ook aangewezen als archivaris van de gemeente Midden-Delfland. Er zijn verder geen beleidsvoornemens op dit gebied.</p> <p>De verwachting is dat in de toekomst deze gemeenschappelijke regeling wordt herzien.</p>

Naam Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland	
Vestigingsplaats	Delft
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	<p>De gemeente draagt jaarlijks een vast bedrag bij in de kosten van de archeoloog van de gemeente Delft. Dit bedrag wordt jaarlijks proportioneel verhoogd aan de hand van de toepasselijke salarisverhoging voor gemeenteambtenaren.</p> <p>De bijdrage voor 2020 bedraagt ongeveer € 20.000. Daarnaast wordt in voorkomende gevallen bijgedragen in de projectkosten voor opgravingen.</p>

Vermogenspositie	De vermogenspositie is in dit geval moeilijk te bepalen. Het zijn werkzaamheden die door gemeente Delft worden uitgevoerd. Er is niet een aparte entiteit voor gecreëerd.
Bestuurlijk belang gemeente	Jaarlijks informeert het gemeentebestuur van Delft het gemeentebestuur van Midden-Delfland over de uitvoering van de regeling.
Eventuele risico's	Op dit moment zijn er geen risico's bekend.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke wettelijke verplichtingen op het gebied van archeologisch onderzoek en het scheppen van de mogelijkheid om vondsten uit opgravingen in een eigen depot onder te brengen.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>Door de benoeming van de archeoloog van Delft tot archeoloog van de gemeente Midden-Delfland en het creëren van een depot voor de vondsten uit opgravingen, is invulling gegeven aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling met Delft. Op basis van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg doet de gemeente een beroep op de capaciteit van de archeologische dienst van Delft voor met name bouwplannen gesitueerd in het buitengebied, waarvoor archeologisch onderzoek nodig is.</p>

Naam		Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)	
Vestigingsplaats		Den Haag	
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling	
Financieel belang gemeente		De ODH stelt jaarlijks een begroting op die door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Voorafgaand kan de raad kan haar zienswijze uitbrengen op de ontwerpbegroting. Vaststelling van de begroting gebeurt uiterlijk op 1 juli in het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar. De vorming van de Omgevingsdienst Haaglanden vindt budgetneutraal plaats. De gemeente draagt jaarlijks bij aan de exploitatiekosten.	
Vermogenspositie		<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen Vermogen	€ 1.609.295	€ 1.334.186
	Vreemd Vermogen	€ 14.142.832	€ 16.163.304
Bestuurlijk belang gemeente		Midden-Delfland levert een lid voor het algemeen bestuur.	
Eventuele risico's		In het Bedrijfsplan ODH is een gewenst weerstandsvermogen van 5% van de lasten bepaald. De concept 'Nota weerstandsvermogen', gaat uit van een maximale waarde van het weerstandsvermogen van 5%.	
Overige informatie		<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>We willen bereiken dat de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) op een efficiënte wijze milieutaken uitvoert voor de gemeente Midden-Delfland. De ODH is opgezet als een regionale uitvoeringsdienst voor de uitvoering van de vergunningverlening en handhavingstaken gerelateerd aan diverse milieuwetten en de groene wetgeving. De doelstelling van de ODH is om bij de uitvoering van de genoemde taken te voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria, te zorgen voor specialismenvorming op inhoud en een bijdrage leveren aan een constante en eenduidige taakuitvoering.</p> <p>De laatste jaren worden nieuwe taken vanuit het Rijk toegevoegd aan de basistaken van de Omgevingsdienst Haaglanden. Een voorbeeld daarvan is het toezicht op de Europese Energie Efficiency richtlijn (EED) en de informatieplicht energiebesparing. Niet voor al deze taken kan ruimte gevonden worden binnen de huidige capaciteit van de ODH. In 2019 is een eenmalige bijdrage door het Rijk verstrekt in de algemene uitkering voor de implementatie hiervan. Er is door het Rijk geen budget toegezegd voor het daadwerkelijk toezicht de komende jaren. Daarnaast zorgen ook enkele andere oorzaken voor een hogere bijdrage van onze gemeente aan de ODH in 2020 en daarna. Wij verwachten dat deze verhoging ca. € 35.000,-- zal bedragen.</p>	

Naam	Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financieel belang gemeente	Per aansluiting wordt een bijdrage voor het geheel van afvalinzameling en -verwerking.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	Eigen Vermogen	€ 6.590.000	€ 6.374.000
	Vreemd Vermogen	€ 39.030.000	€ 45.412.000
Bestuurlijk belang gemeente	Vanuit het college is Midden-Delfland vertegenwoordigd in het bestuur van Avalex en in het werkgeversoverleg.		
Eventuele risico's	In de begroting van Avalex zijn de verwerkingskosten van het afval meegenomen. Als de te verwachten hoeveelheden afval (GFT, Restafval en Grofvuil) in de begroting sterk afwijken van de werkelijke hoeveelheden aangeleverd afval dan kan dit een risico meebrengen. Dit geldt voor afwijkingen die hoger zijn dan begroot.		
Overige informatie	Wij willen met de samenwerking een efficiënte en doelmatige invulling geven aan de wettelijke verplichtingen op het gebied van afval- en grondstoffen inzameling. Wij maken met Avalex toetsbare afspraken over de omvang en kwaliteit van te leveren producten en diensten. De afspraken worden vastgelegd in een Dienst Verleningsovereenkomst.		

2A. Besloten vennootschappen

Naam	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)		
Vestigingsplaats	Rotterdam		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap		
Financieel belang gemeente	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides is gezamenlijk eigendom van 22 gemeenten in de provincie Zuid-Holland. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 23.980 aandelen (1,3% van het totaal). Jaarlijks ontvangt de gemeente dividend.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	Eigen Vermogen	€ 255,0 miljoen	€ 251,7 miljoen
	Vreemd Vermogen	€ 0 miljoen	€ 0 miljoen
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Evides. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal.		
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 1 miljoen op de balans staan.		
Overige informatie	<p>De Drinkwaterwet versterkt de publieke verankering van drinkwaterbedrijven, stelt eisen aan het opereren van deze bedrijven en voorziet in een vorm van financiële regulering van de drinkwateractiviteiten.</p> <p><u>Wat willen we met deelname bereiken?</u> Wij verwachten dat er altijd schoon en hoogwaardig drinkwater geleverd wordt en dat er continu industriewater beschikbaar is dat aan strenge normen voldoet. Daarnaast verwachten wij een rendement op onze investering te ontvangen door goede bedrijfsvoering.</p>		

2B. Naamloze vennootschappen

Naam	N.V. Bank Nederlandsche Gemeenten (BNG)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Financieel belang gemeente	Eigenaar van de bank zijn gemeenten, Provincies en de Staat. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 48.594 aandelen (0,087%		

	van het totaal) de nominale waarde bedraagt € 2,50. Jaarlijks ontvangt de gemeente dividend.																		
Vermogenspositie	<table><tr><td></td><td><u>31-12-2018</u></td><td></td><td><u>31-12-2017</u></td></tr><tr><td>Eigen Vermogen</td><td>€ 4.991 miljoen</td><td>€</td><td>4.687 miljoen*</td></tr><tr><td>Vreemd Vermogen</td><td>€ 132.518 miljoen</td><td>€</td><td>135.041 miljoen</td></tr><tr><td>Achtergestelde schulden</td><td>€ 32 miljoen</td><td>€</td><td>31 miljoen</td></tr></table>				<u>31-12-2018</u>		<u>31-12-2017</u>	Eigen Vermogen	€ 4.991 miljoen	€	4.687 miljoen*	Vreemd Vermogen	€ 132.518 miljoen	€	135.041 miljoen	Achtergestelde schulden	€ 32 miljoen	€	31 miljoen
	<u>31-12-2018</u>		<u>31-12-2017</u>																
Eigen Vermogen	€ 4.991 miljoen	€	4.687 miljoen*																
Vreemd Vermogen	€ 132.518 miljoen	€	135.041 miljoen																
Achtergestelde schulden	€ 32 miljoen	€	31 miljoen																
	*m.i.v. 2018 rapporteert BNG Bank volgens IFRS9. Dat leidt tot een bijstelling van het eigen vermogen van – 266 miljoen																		
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Leefomgeving, Economie en Financiën. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal.																		
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 120.674 op de balans staan. De BNG Bank hoort tot de meest kredietwaardige banken ter wereld.																		
Overige informatie	<u>Wat willen we met deelname bereiken?</u> Deze deelneming is een duurzame belegging. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.																		

Naam	Juva N.V.		
Vestigingsplaats	Poeldijk		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Financieel belang gemeente	Juva N.V. is gezamenlijk eigendom van de gemeenten Midden-Delfland en Westland. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 272 aandelen (13,6% van het totaal). Jaarlijks ontvangt de gemeente dividend.		
Vermogenspositie		31-12-2018	31-12-2017
	Eigen vermogen	€ 134.284.000	€ 134.015.000
	Vreemd vermogen	€ 115.084.000	€ 111.451.000
	Deze vermogensposities zijn op basis van de geconsolideerde balans.		
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de wethouder W. Renzen-van Leeuwen. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal. Wethouder H. Horlings is benoemd als commissaris van de N.V. De commissaris houdt toezicht op de directie en het beleid.		
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 123.428 op de balans staan.		
Overige informatie	<u>Wat willen we met deelname bereiken?</u> Met de deelname in Juva N.V. is een ongestoorde levering van gas en elektriciteit aan burgers en bedrijven binnen de gemeente gegarandeerd. Juva N.V. opereert volgens de vastgestelde Netbeheer+ strategie. Netbeheer+ houdt in dat de kerncompetenties die in de organisatie aanwezig zijn om de wettelijke, gereguleerde taken van de netbeheerder op een goede wijze uit te voeren, ook worden ingezet voor activiteiten in de vrije markt. Dit zijn de zogenoemde 'nevenactiviteiten'. De nevenactiviteiten zijn een integraal onderdeel van het netwerkbedrijf. De nevenactiviteiten zorgen voor extra inkomsten en ook voor extra dekking van kosten die de netbeheerder voor het uitvoeren van zijn wettelijke taken moet maken. De nevenactiviteiten zorgen voor een klantgerichte- en dynamische omgeving en voor prikkels tot productontwikkeling en innovatie. Dit beleid wordt door de aandeelhouders onderschreven.		

2C. Coöperatieve verenigingen

Naam	Coöperatief Beheer groengebieden Midden-Delfland U.A.
Vestigingsplaats	Schipluiden
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging U.A.
Financieel belang gemeente	Het exacte financiële belang is niet in deze begroting aan te geven. Afspraak tussen gemeenten en provincie is dat de bijdragen die voor het

	Recreatieschap Midden-Delfland beschikbaar waren tot 2025 beschikbaar blijven voor de coöperatieve vereniging. Voor de gemeente Midden-Delfland zijn dat de inwonersbijdrage (prijspeil 2017 € 37.732) en de pachtopbrengsten. De exacte omvang van de pachtopbrengsten is nog niet bekend. In het kader van de harmonisatie van bijdragen wordt door de bestuurlijk trekker Schiedam een voorstel in coöperatieverband uitgewerkt. Naar verwachting is op termijn sprake van een forse stijging van onze bijdrage.
Vermogenspositie	De coöperatie vereniging is in het vierde kwartaal 2017 opgericht. Een jaarrekening is niet beschikbaar. Het vermogen komt voort uit de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland. Deze overdracht van de gronden en de vermogens aan de gemeenten is vertraagd om een oplossing te vinden voor het vraagstuk van de vennootschapsbelasting.
Bestuurlijk belang gemeente	Primaire doelstelling van deelname aan de coöperatieve vereniging is het creëren van een efficiënte en beleidsarme organisatie voor het beheer van gronden die bij de opheffing van het Recreatieschap Midden-Delfland in beheer of erfpacht aan de deelnemende gemeenten zijn overgedragen. Secundaire doelstelling is te komen tot een meer integraal beheer van alle groene gebieden binnen het gebied Midden-Delfland.
Eventuele risico's	Een financieel risico is de mogelijke forse stijging van de gemeentelijke bijdrage als gevolg van de harmonisatie. Een ander risico is het vraagstuk onder welk belastingregime de werkzaamheden van de Coöperatieve vereniging verricht moeten worden. In het bijzonder gaat het dan om de vennootschapsbelasting. De vereniging heeft aan een extern kantoor opdracht gegeven voor deze kwestie te komen tot een adequate financiële oplossing. Het uitwerken van deze oplossing zorgt voor een vertraging in de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met deelname bereiken?</u></p> <p>Deelname aan de coöperatieve vereniging heeft als doel om in samenwerking met andere overheden en gebiedsorganisaties te zorgen voor een doelmatige en rechtmatige uitvoering van beheer- en onderhoudstaken van de groengebieden in het landschap van Midden-Delfland. De samenwerking in de coöperatieve vereniging richt zich hierbij op de volgende gemeentelijke kernpunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Integrale samenwerking op het gebied van beheer en onderhoud van het landschap van Midden-Delfland, waaronder vallen de recreatieve-, agrarische- en natuurgebieden; - Bijdragen aan het behouden en versterken van de kwaliteiten van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland; - Een beleidsarme organisatie met korte bestuurlijke en ambtelijke lijnen; - Een efficiënte en rechtmatige besteding van publieke middelen; - Inschakelen van lokale partijen bij beheer en onderhoud, waarbij de deelnemers aan de coöperatieve vereniging binnen de regelgeving voor aanbesteding keuzevrijheid hebben.

3A. Stichtingen

Naam	Stichting Groenfonds Midden-Delfland	
Vestigingsplaats	Midden-Delfland	
Rechtsvorm	Stichting	
Financieel belang gemeente	Bij de oprichting heeft de gemeente een startbedrag aan de stichting beschikbaar gesteld. Daarnaast heeft de gemeente voor elke opgeleverde nieuwe woning in Look-West en Look-West Noord € 1.361 bijgedragen aan het vermogen van de stichting. Voor de uitvoering heeft de stichting een contractrelatie voor periodes van 6 jaar met de Agrarische Natuurvereniging Vockestaert. De huidige periode loopt van 2018-2023.	
Vermogenspositie	<p><u>31-12-2018</u></p> <p>Eigen vermogen € 10.984.167</p> <p>Vreemd vermogen € 25.193</p>	<p><u>31-12-2017</u></p> <p>€ 10.473.614</p> <p>€ 4.691</p>

Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente Midden-Delfland levert de voorzitter van het bestuur van de stichting. Huidige voorzitter is de portefeuillehouder Midden-Delfland en groen.
Eventuele risico's	Er is op dit moment geen risico bekend.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>De doelstellingen van de Stichting Groenfonds Midden-Delfland sluiten aan op de gemeentelijke missie, zoals ook vastgelegd in Midden-Delfland® 2025. De pijler van het open groene agrarische cultuurlandschap, de melkveehouderij, staat onder druk. Door ondersteuning van deze sector wordt gewerkt aan de doelen van de stichting, te weten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - instandhouding van het open agrarisch cultuurlandschap - verbetering van de relatie stad en platteland. <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>Zorgen voor continuering van de activiteiten zoals de stichting deze ontwikkelt. Dit houdt in: beloning van groene diensten op het gebied van natuur en landschap (doelstelling 1) en educatie en recreatie (doelstelling 2).</p> <p>Samen met de stichting wordt gewerkt aan de concretisering van de doelstellingen waarbij ook gewerkt wordt aan de verwaardiging van de producten van het agrarisch cultuurlandschap: hoe kan de meerwaarde van deze producten op het gebied van natuur en landschap in de stad vermarkt worden.</p>

Naam	Stichting Businesspark Haaglanden		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Stichting		
Financieel belang gemeente	De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage kan oplopen € 10.000.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	Eigen Vermogen	€ 9.456	€ -14.624
	Vreemd Vermogen	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang gemeente	<p>De stichting betreft regionale samenwerking tussen de gemeenten Den Haag, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp en Midden-Delfland op het gebied van bedrijventerreinen. Regionale samenwerking en afstemming vergroten de slagkracht bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen en gaat onderlinge regionale concurrentie tegen.</p> <p>Vanuit Midden-Delfland zijn wij zeer geïnteresseerd in het faciliteren van arbeidsintensieve bedrijven en duurzaamheid. Het businesspark probeert vanuit de gebundelde kracht en omvang van de deelnemende gemeenten meer te kunnen bereiken op deze thema's. Zo kijkt het businesspark momenteel naar de mogelijke toepassing van circulaire economie.</p>		
Eventuele risico's	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.		
Overige informatie	<p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>Het businesspark Haaglanden is een samenwerkingsverband op het gebied van de ontwikkeling en uitgifte van nieuwe bedrijfsterreinen. De huidige deelnemers zijn de gemeenten Midden-Delfland, Den Haag, Rijswijk en Pijnacker-Nootdorp. Uitbreiding met de gemeenten Delft, Zoetermeer en Leidschedam-Voorburg wordt voorbereid. De gemeenten en bedrijvenschappen zijn op dit moment ieder individueel beleidsmatig, financieel en juridisch verantwoordelijk voor de bedrijventerreinen die onder de vlag van het Businesspark Haaglanden worden uitgegeven en ontwikkeld.</p> <p><u>Wat willen we met deelname bereiken?</u></p> <p>Het creëren en behouden van werkgelegenheid en het bieden van aantrekkelijke vestigingslocaties en de optimale benutting van de huidige beschikbare bedrijfsterreinen in de regio staan centraal. Dit komt ten gunste van alle deelnemende gemeenten.</p>		

	Doel van de samenwerking is de gronduitgifte voor de klant zo soepel mogelijk te laten verlopen. De samenwerking tussen de ambtelijke accountmanagers en beleidsmedewerkers van gemeenten en bedrijven is binnen het businesspark georganiseerd. Samen hebben zij meer kennis, meer mogelijkheden en een groter netwerk.
Naam	Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland
Vestigingsplaats	Midden-Delfland
Rechtsvorm	Stichting
Financieel belang gemeente	Aan deelname is geen gemeentelijk bijdrage gekoppeld. De stichting heeft geen winstoogmerk. De bestuurders ontvangen geen financiële vergoeding voor hun werkzaamheden.
Vermogenspositie	<p>De Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland is eind 2017 opgericht. Over 2017 is geen jaarrekening opgesteld. De jaren 2018 en 2019 zijn bedoeld om de ANBI-status van de stichting te realiseren. Tevens zijn die jaren gebruikt om de aanvullende mogelijkheden voor behoud en versterken van groene landschappen te inventariseren en te benutten.</p> <p>Verwachting is dat de provincie Zuid-Holland voor de collegeperiode 2019-2022 wederom subsidie beschikbaar stelt voor het versterken van de groene landschappen. De Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland is hierbij de beoogde administratieve organisatie. De gemeente Midden-Delfland heeft is penvoerder van de Landschapstafel Hof van Delfland.</p>
Bestuurlijk belang gemeente	<p>De Stichting is opgericht door de gemeenten Maassluis, Midden-Delfland en Pijnacker-Nootdorp. Andere leden van de Landschapstafel Hof van Delfland kunnen toetreden tot de stichting. De Landschapstafel Hof van Delfland is een formele adviesraad van het stichtingsbestuur. Besluitvorming van het bestuur is gekoppeld aan een instemmend advies, zoals bij het toekennen van subsidie aan projecten.</p> <p>Primaire doelstelling van deelname aan de stichting is het creëren van een efficiënte organisatie voor de financiële ondersteuning van de doelstelling behoud en versterken van het regionale landschap.</p> <p>Secundaire doelstelling op termijn is het vergroten van de kansen op externe fondsen of andere externe financiële middelen voor ontwikkeling en beheer van groene landschappen. Het gaat hierbij om bijdragen van particuliere organisaties en bedrijven. Tevens kunnen financiële middelen voor landschappen vanuit overheidsprojecten tijdelijk geoormerkt gereserveerd worden bij de Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland. Het gaat hierbij dan om compensatie van ruimtelijke-economische projecten in groene landschappen.</p>
Eventuele risico's	Er zijn op dit moment geen risico's bekend. Het bestuur van de Stichting kan slechts middelen aan projecten toekennen, voor zover de Stichting daar ook daadwerkelijk de beschikking over heeft.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>Deelname aan de stichting heeft als doel om in samenwerking met andere overheden en gebiedsorganisaties de financiële ondersteuning van het beleid tot behoud, versterking en verdere ontwikkeling van de groene landschappen efficiënt te reguleren.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>De rechtsvorm van de stichting wordt hierbij gebruikt om middelen te werven en ondersteuning te bieden aan projecten die:</p> <ol style="list-style-type: none"> De kwaliteiten van de open groene landschappen behouden en versterken; De gebruiks- en belevingswaarden van natuur, recreatie, (cultuur)historie en agrarisch cultuurgebruik of een combinatie van deze gebruiksbestemmingen behouden en versterken; <p>De gebruiks- en belevingswaarden voor de inwoners van het omliggend stedelijk gebied vergroten door meer inhoud te geven aan de relatie stad en land.</p>

3. 3. Grondbeleid

Het grondbeleid heeft invloed op en een relatie met de realisatie van de vastgestelde programma's voor de ruimtelijke ontwikkeling, wonen en verkeer, cultuur, sport en recreatie en economische structuur. Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. Externe invloeden als marktomstandigheden en vertragingen bij de ontwikkelingen hebben invloed op de financiële positie van de gemeente.

Nota Grondbeleid

Het grondbeleid van de gemeente wordt vastgelegd in een nota grondbeleid die periodiek wordt geactualiseerd. De laatst vastgestelde nota is van 23 april 2019.

De Nota Grondbeleid vormt het beleidskader waarmee richting gegeven wordt aan de ontwikkeling van gronden in de gemeente Midden-Delfland. De nota verschaft inzicht in de wijze waarop de gemeente haar grondbeleid voert en zorgt tevens voor eenduidige kaders. Door middel van deze nota geeft de raad sturing aan het grondbeleid van onze gemeente.

De gemeente Midden-Delfland vormt voor de omliggende steden een aantrekkelijke, dichtbij gelegen ruimte om te recreëren, verblijven en sporten. Midden-Delfland is een gemeente met een uniek landschap dat behouden, beschermd en versterkt moet worden. Het is in het belang van de gehele regio dat dit gebied in de toekomst verder ontwikkelt en kan blijven fungeren als de groene binnentuin in een sterk verstedelijkte omgeving. De doelstellingen om dit te bereiken zijn opgenomen in de Gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 en de visie Vitale Dorpen 'Behoud door ontwikkeling'.

Op basis van prioriteit, grondpositie, gemeentelijke doelstellingen en financieel risicoprofiel wordt in principe uitgegaan van faciliterend grondbeleid. Wanneer dat niet lukt en de gemeentelijke doelstellingen de uitvoering van een project vergen, wordt echter zo nodig ook actief grondbeleid ingezet.

In de grondexploitatieberekeningen wordt zo goed mogelijk rekening gehouden met het gewenste woningbouwprogramma zoals vastgelegd in de door de raad vastgestelde woonagenda. Dit geldt ook voor andere door de raad vastgestelde beleidsdoelen, zoals duurzaamheid.

Verantwoordingsinformatie

Informatievoorziening

Voor de gemeente is een grondexploitatie een bedrijfsmatige activiteit waarbij risicodragend wordt opgetreden. Begin 2019 zijn alle grondexploitatieprojecten met peildatum 1 januari 2019 aan de raad aangeboden. Daarnaast is in vertrouwen met de raad gediscussieerd over de bij de grondexploitatie (grexten) behorende risicoanalyse.

Van de volgende projecten zijn de herzieningen per 1 januari 2019 door de raad op 23 april 2019 vastgesteld: Lookwest-Noord, bedrijfsterreintjes Hooipolder, Keenenburg V, Kreekzone, Commandeurspolder IV, Centrum Den Hoorn, Maaslandse Dam en Vastgoedzone.

Het is een doelstelling om jaarlijks de (herziening van de) grondexploitatie ter goedkeuring, dan wel ter kennisname aan de raad voor te leggen.

Relatie grondexploitatie met de begroting

De grondexploitaties zijn direct gekoppeld aan de begroting. Hiervoor worden de in april 2019 aan de raad gepresenteerde grondexploitaties gebruikt. De jaarschijven 2020 tot en met 2023 uit deze exploitaties zijn overgenomen als investeringen en opbrengsten in de voorliggende begroting. De verwachte kosten en opbrengsten 2019 worden gebruikt bij het controleren van de ramingen voor de budgetten in 2019. Dit heeft plaatsgevonden in het voorjaar 2019.

Aan het eind van 2019 wordt gestart met de herzieningen van de exploitaties per 1 januari 2020. De mutaties die hieruit voortkomen ten opzichte van de in 2019 gepresenteerde grondexploitaties worden verantwoord in de jaarrekening 2019 en de raadsvoorstellen voor de herzieningen van de grondexploitatie per 1 januari 2020.

Meerjarenontwikkeling van de reserve Grondexploitatie

Winst- en verliesnemingen

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn regels opgenomen over de tijdstippen wanneer winst of verlies genomen mag en moet worden vanuit de grexen. Het BBV heeft daarbij aansluiting gezocht met een algemeen aanvaardbare methodiek in de vorm van de Poc—methode (Percentage of completion), rekening houdende met de bijzondere kenmerken van gemeentelijke grondexploitaties. Deze methodiek is vanaf 2016 in het BBV opgenomen.

Bij een grex met een negatief exploitatieresultaat moet in principe direct, in dit geval bij de jaarrekening 2019, verlies genomen worden. Dit geldt ook voor projecten waarin geïnvesteerd is, geen grex is opgesteld, maar waarbij niet (via een grex of overeenkomst) aangetoond kan worden dat de investeringen terugverdiend gaan worden.

De winst- en verliesnemingen worden conform de gemeentelijke Nota grondbeleid ten gunste of ten laste gebracht van de reserve Grondexploitatie. De verliesnemingen in de vorm van een dotatie aan een voorziening (geoordeelde reserve) voor de tekorten op de grexen.

Bij de jaarrekening 2018 is verlies genomen bij het project Centrum Maasland. Daarnaast is er winst genomen bij de projecten Lookwest-Noord en Spreeuwenest.

Ontwikkeling reserve Grondexploitaties op langere termijn

Als alle verwachte winst- en verliesnemingen in de tijd uitgezet worden, levert dat het volgende beeld op voor de ontwikkeling van de reserve Grondexploitatie.

Stand per 31 december 2018	:	€ 0,04 mln. positief
Verwachte stand per 31-12-2019	:	€ 0,05 mln. positief
Verwachte stand per 31-12-2020	:	€ 1,2 mln. positief
Verwachte stand per 31-12-2021	:	€ 3,8 mln. positief
Verwachte stand per 31-12-2022	:	€ 3,8 mln. positief
Verwachte stand per 31-12-2023	:	€ 3,8 mln. positief

Indien aan het einde van een boekjaar de ontwikkeling van de reserve Grondexploitatie negatief wordt, leidt dit tot het dekken van dit tekort (storting in voorziening) ten laste van de Algemene reserve. In de bovenstaande prognose is dit niet nodig.

De daadwerkelijke ontwikkeling van de reserve Grondexploitatie is afhankelijk van de ramingen uit de grondexploitaties voor kosten en opbrengsten, planaanpassingen, optimalisaties en de hoogte van de verliesnemingen. Bij de verliesnemingen is in bovenstaand schema er vanuit gegaan dat alle exploitaties uitgevoerd worden zoals nu geprognosticeerd. Gedurende het jaar wordt regelmatig gecontroleerd in hoeverre sprake is van belangrijke afwijkingen en wordt daarna beoordeeld of er moet worden bijgestuurd. Bij de bovenstaande ontwikkeling zijn eventuele tussentijdse winstnemingen buiten beschouwing gelaten.

Wanneer de Algemene reserve grondexploitaties zich ontwikkelt overeenkomstig de bovengenoemde prognose, dan ontstaat er naar verwachting financiële ruimte om aan het saldo van de reserve of een deel daarvan een nadere/andere bestemming te geven. Te gelegener tijd worden daarvoor concrete voorstellen gedaan. In de meerjarenbegroting is opgenomen dat de eerdere bijdrage aan de reserve grondexploitaties vanuit de algemene exploitatie ter hoogte van € 4,8 miljoen op termijn terugvloeit vanuit de reserve grondexploitaties. Op basis van de huidige informatie is voor deze storting onvoldoende ruimte beschikbaar om deze daadwerkelijk tot het volle bedrag terug te laten vloeien naar de algemene exploitatie.

Hieronder is een overzicht gegeven van de verwachte resultaten van alle lopende projecten.

Bedragen x € 1.000	Verwacht resultaat	Voorziening voor tekort
	1-1-2019	1-1-2019
Lookwest Noord	€ 105 1)	
Bedrijfsterreintjes Hooipolder	€ 939	
Vastgoedzone	€ 2.584	
Centrum ontwikkeling Den Hoorn	€ -626	€ 626
Keenenburg V	€ -110	€ 110
Commandeurspolder IV	€ 196	
Maaslandse Dam (incl. Zuidrand)	€ 5	
Kreekzone	€ -222	€ 222
Woudselaan	€ 32	
Centrum Maasland	€ -185	€ 185

1) winstneming in jaarrekening 2018 € 102.

Tot en met 2015 werden verliezen direct in mindering gebracht op de boekwaarde.

Vanaf 2016 wordt er voor (nieuwe)verliezen een voorziening gevormd.

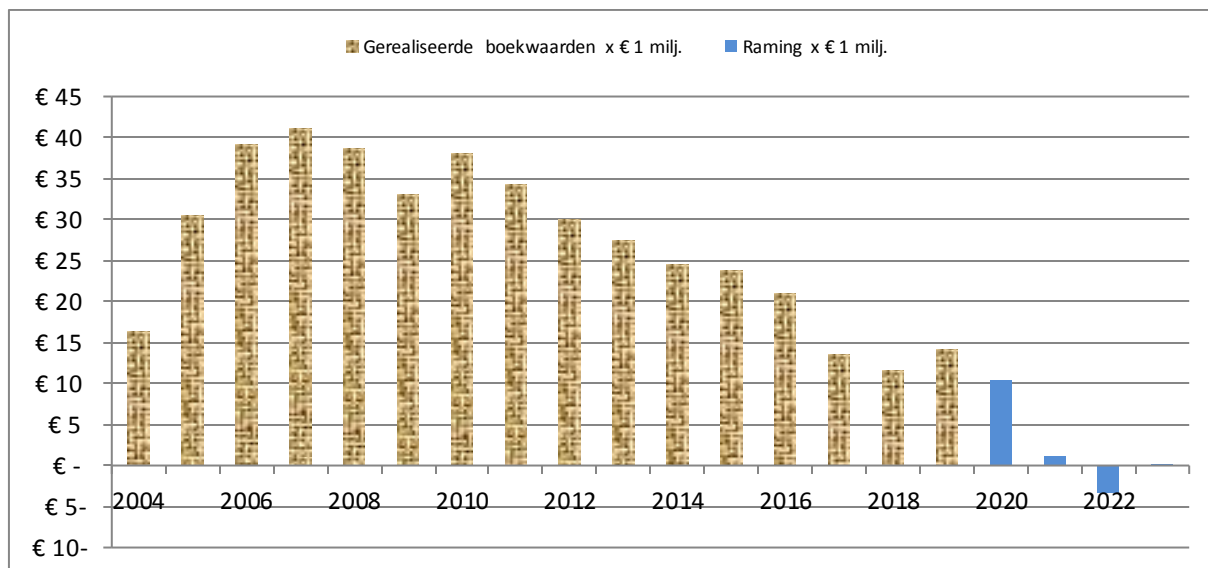
De van de boekwaarde afgetrokken verliezen t/m 2015, die niet tot uitdrukking komen in de bovengenoemde cijfers, betroffen :

Lookwest-Noord	€ 1.498
Centrum Den Hoorn	€ 8.546
Keenenburg V	€ 250
Maaslandse Dam	€ 2.268
Kreekzone	€ 4.278
	<hr/>
	€ 16.840

De grexen van de bovengenoemde grondexploitaties zijn ter kennisname gebracht aan de raad. Daarop is geheimhouding van toepassing.

Ontwikkeling boekwaarde

De boekwaarde betreft het verschil tussen gedane investeringen en gerealiseerde opbrengsten. Hieronder is de ontwikkeling van de gerealiseerde en verwachte boekwaarde van alle grondexploitaties gezamenlijk in grafiekvorm weergegeven.

Van de boekwaarde (tot en met 2018) nemen de projecten project Maaslandse Dam, Kreekzone en Vastgoedzone een belangrijk deel voor haar rekening: gezamenlijk € 10,2 miljoen. Per saldo is de boekwaarde per 31 december 2018 € 14,1 miljoen.

Risicoanalyse

Vanwege het risicodragende karakter en de grote omvang van de grondexploitaties vormt een risicoanalyse een wezenlijk onderdeel bij de beoordeling van de projecten en de informatievoorziening naar de raad. Een overzicht met een beschrijving van de algemene risico's van de projecten - en voor enkele projecten ook nog een aantal projectspecifieke risico's - is in april 2019 schriftelijk onder geheimhouding aan de raad voorgelegd.

Voor alle risico's zijn de financiële consequenties voor de grexen (gezamenlijk) berekend en is een inschatting gemaakt van de kans dat dit risico zich daadwerkelijk voordoet. Deze twee samen vormen een product waarbij in aanmerking wordt genomen bij de beoordeling of de risico's naar verwachting opgevangen kunnen worden binnen de reserve grondexploitaties. Nadrukkelijk wordt erop gewezen dat inschattingen of bepaalde ontwikkelingen die zich kunnen voordoen een subjectief karakter dragen. Het stil staan bij eventuele risico's zorgt ervoor dat deze risico's in ieder geval de aandacht krijgen. De ontwikkeling van deze risico's wordt periodiek gemonitord.

De absolute omvang van de risico's wordt bruto risico's genoemd. Als deze bruto risico's vermenigvuldigd worden met de kans dat ze optreden resteren de netto risico's. Het is wenselijk om financiële dekking te hebben voor de som van alle netto risico's. Deze dekking is aanwezig door de geprognosticeerde ontwikkeling van de reserve Grondexploitaties.

Bij de grexen 2019 is een positief (netto) risico gecalculeerd van € 0,1 miljoen voor algemene risico's. Voor projectspecifieke risico's is een netto-risico van € 1,7 miljoen gecalculeerd. Per saldo een netto-risico van € 1,6 miljoen. Het belangrijkste projectspecifieke risico betreft de verwervingskosten van de Johannahoeve in Keenenburg V.

Het saldo van de reserve grondexploitatie wordt op termijn (31 december 2023) begroot op € 3,8 miljoen positief. De berekende en ingeschatte risico's kunnen daarom naar verwachting binnen de reserve opgevangen worden.

Conclusie

Uit de risicoanalyse blijkt dat de geraamde exploitatiesaldi en de geschatte risico's op langere termijn binnen de reserve Grondexploitatie opgevangen kunnen worden en dat er dus geen aanvullende middelen uit de gewone exploitatie nodig zijn.

3. 4. Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf gaan wij in op het onderwerp de kapitaalgoederen en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties. De kwaliteit van de openbare ruimte is belangrijk voor het woongenot van inwoners. De kapitaalgoederen dragen bij aan dit woongenot. Het gaat hierbij om wegen, riolering, groenvoorzieningen, speelplaatsen, verlichting, bruggen, beschoeiingen, gebouwen.

Beleids- en beheerplannen

Beleids-/ beheerplannen	Programma	Jaar van vaststelling	Gepland jaar van actualisatie
Wegenbeheerplan	Beheer openbare ruimte	2015	2024
Openbare verlichtingsplan	Beheer openbare ruimte	2015	2024
Kunstwerken	Beheer openbare ruimte	2015	2024
Gemeentelijk rioleringsplan	Beheer openbare ruimte	2016	2024
Groen beleidsplan	Beheer openbare ruimte	2007	2022
Bomenbeleidsplan	Beheer openbare ruimte	2009	2025

In ieder beleids-/beheerplan werken wij met één of meerdere vastgestelde kwaliteitsniveaus. Door de vastgestelde bezuinigingen kijken wij soms gemotiveerd van deze kwaliteitsniveaus af (bijvoorbeeld bij het wegenonderhoud). De ramingen voor het onderhoud zijn opgesteld op basis van de vastgestelde kwaliteitseisen. Afhankelijk van het soort onderhoud is ook de keuze gemaakt voor dekking van de kosten.

In verband met bezuinigingen is ervoor gekozen om de herziening van vier plannen uit te stellen tot 2024.

In hoofdlijnen worden het beheer en onderhoud gesplitst in:

- nieuwe investeringen (activering, dekking kapitaallasten via exploitatie)
- groot onderhoud (dekking via exploitatie)
- klein (regulier) onderhoud (dekking via exploitatie).

Voor de wijze van activering van de kapitaalgoederen wordt verwezen naar de financiële verordening 2017 van de gemeente Midden-Delfland. In de verordening is onderscheid gemaakt tussen activa met maatschappelijk nut, zoals wegen, en activa met economisch nut, zoals gebouwen en riolering. In de notitie is beschreven hoe met de activa wordt omgegaan. Ook de zogenaamde rehabilitatiekosten van wegen en grotere vervangingsinvesteringen worden geactiveerd. Als groot onderhoud plaatsvindt, komt dit ten laste van de exploitatie.

Exploitatiekosten voor groot en regulier onderhoud van de kapitaalgoederen (inclusief kapitaallasten en manuren) in de periode 2020 t/m 2023:

Programma	Taakveld	2020	2021	2022	2023
3	Wegen	1.329.490	1.376.510	1.496.886	1.532.955
3	Openbare verlichting	391.131	382.110	403.881	399.319
3	Kunstwerken	550.930	568.023	591.672	633.214
3	Rioleringsplan	1.601.401	1.575.392	1.583.892	1.583.810
3	Binnenhavens & waterwegen	141.987	143.874	145.793	147.745
3	Beschoeiingsplan	185.613	200.408	218.562	243.407
3	Groen beleids-/beheerplan	1.136.288	1.147.179	1.164.475	1.177.175
3	Speelplaatsen	179.437	187.196	182.284	183.629
	Totalen	5.309.694	5.668.949	5.761.623	5.986.305

Nieuwe en vervangingsinvesteringen:

Programma	Taakveld	2020	2021	2022	2023
3	Wegen	1.225.000	2.085.000	450.000	970.000
3	Openbare verlichting	169.200	172.200	175.350	178.500
3	Kunstwerken	630.200	1.391.200	2.745.600	
3	Rioleringsplan	383.000	469.000	469.000	469.000
3	Binnenhavens en waterwegen	0	0	0	
3	Beschoeiingplan	200.000	250.000	350.000	
3	Groen beleids-/beheerplan	25.000	25.000	50.000	
3	Speelplaatsen	95.000	100.000	100.000	
	Totalen	2.727.400	4.492.400	4.339.950	1.617.500

Een toelichting op de belangrijkste beheerplannen lichten we in het navolgende toe. Daarbij wordt ingegaan op het beleidskader, de financiële consequenties en de vertaling in de programmabegroting.

Wegenbeheerplan

Beleid

In 2024 wordt het huidige beleidsplan geactualiseerd. Met het doorvoeren van structurele bezuinigingen op het wegenonderhoud is de kwaliteit ondanks het overstappen van profielbreed onderhoud naar wegvakonderdeel gericht onderhoud¹ aanzienlijk achteruitgegaan. Dit blijkt uit schouwgegevens van mei 2018. Wij verwachten dat in 2020 gemiddeld circa 82% van het wegenareaal de beeldkwaliteit A en B (voldoende volgens CROW-norm) haalt. Het in het huidige beleidsplan vastgestelde doel was 94% beeldkwaliteit A en B in 2020.

Financiering

Dit reguliere preventieve onderhoud aan asfalt- en elementverhardingen vindt plaats op basis van het onderhoudsplan. Dit onderhoudsplan wordt gemaakt op basis van de resultaten van de wegininspecties. Met dit onderhoud is in 2020 een bedrag gemoeid van € 1.329.490, inclusief vaste lasten zoals kapitaallasten, verzekering, manuren, tractie. De direct inzetbare middelen voor het dagelijks beheer en onderhoud aan wegen bedragen in 2020 circa € 788.000. Dit is exclusief investeringen.

Openbare verlichting

Beleid

Het verbeteren en het energiezuiniger maken van de openbare verlichting vindt plaats aan de hand van het actuele beheerplan/ keuzenotitie. Het reguliere preventieve onderhoud aan openbare verlichting vindt plaats op basis van het onderhoudsplan. In overleg met ANEXO zijn de bedragen voor energie, onderhoud armaturen en groepsremplace (naar beneden) bijgesteld.

Afgeschreven verlichting vervangen wij voor zuinige, slimme en innovatieve verlichting. In het (landelijke) energieakkoord voor duurzaam energiebeleid zijn doelstellingen op het gebied van energiebesparing beschreven. Aan de hand van het beheerplan willen we bereiken dat de openbare verlichting:

- conform de ROVL-2011 richtlijnen, in goede staat van onderhoud blijft;
- wanneer mogelijk wordt verbeterd;
- conform de doelstelling energiezuiniger en slimmer wordt.

De lichttechnische kwaliteit verbetert zonder extra milieubelasting door afgeschreven openbare verlichting te vervangen. Verlichting op maat (toepassen van de juiste verlichtingstechniek) bespaart energie. Voorbeelden zijn:

- groene led verlichting buitengebied;
- ledverlichting binnen de bebouwde kom;
- toepassen van dimmers;
- aanbrengen van slimme techniek zoals detectie en op afstand monitoring.

Financiering

Met het onderhoud is in 2020 een bedrag gemoeid van € 398.149, inclusief vaste lasten. De direct inzetbare financiële middelen voor het laten branden van en het dagelijks beheer en onderhoud aan de openbare verlichting bedragen in 2020 circa € 251.000. Dit is exclusief investeringen.

Kunstwerken (bruggen)

Beleid

Het beheerplan bruggen 2015-2019 is vastgesteld in 2015. Het beheerplan geeft inzicht in het kwaliteitsniveau van de kunstwerken, doelstellingen en hiervoor benodigde middelen. In verband met bezuinigingen is ervoor gekozen om de herziening van het beheerplan civiele kunstwerken uit te stellen tot 2024.

Financieel

Met het preventieve en correctieve onderhoud is in 2020 een bedrag gemoeid van € 252.000. Dit bedrag maakt deel uit van de totale begroting voor kunstwerken in 2020 van € 550.930.

Openbaar groen

Beleid

De gemeenteraad heeft het "Groenbeleidsplan Midden-Delfland 2007-2022", zoals uit de titel blijkt, vastgesteld voor de periode 2007-2022. Bij de vaststelling is bewust gekozen voor een lange looptijd van het plan. De reden daarvan is dat ontwikkelingen in het openbaar groen vaak langjarig zijn. Bestendigheid in beleid is belangrijk om het groenbeheer goed uit te kunnen voeren. Het "Bomenbeleidsplan Midden-Delfland 2009" is van kracht sinds 2009 en kent feitelijk geen vastgestelde looptijd. Inhoudelijk overlapt het bomenbeleid met het groenbeleidsplan. Het bomenbeleidsplan is alleen meer toegespitst op bomen. De redenen van bestendigheid gelden ook voor dit vakgebied.

De groenvoorzieningen in Midden-Delfland worden door de eigen dienst en door aannemers onderhouden. Het overgrote deel van het onderhoud is uitbesteed aan aannemers. De afspraken met de aannemers over planmatige uitvoering van het onderhoud zijn vastgelegd in meerjarige onderhoudscontracten (groenbestekken).

Financiering

Met het groenonderhoud is een bedrag gemoeid van € 1.136.288 in 2020, inclusief vaste lasten zoals kapitaallasten, manuren en tractie.

Water

Beleid

Het Hoogheemraadschap van Delfland is, binnen haar beheergebied, verantwoordelijk voor de waterkwantiteit en -kwaliteit. Daarom eist het hoogheemraadschap door middel van de regelgeving in de zogenaamde 'keur' dat alle watergangen voldoen aan de normen die zij daaraan stelt. Deze normen bepalen onder meer de diepte van de watergang en de hoeveelheid plantengroei die is toegestaan.

Afhankelijk van het type watergang en de daarvoor geldende normen moet het onderhoud minder of meer frequent uitgevoerd worden. De eigenaren en/of aangelanden van de watergangen zijn voor deze uitvoering verantwoordelijk.

De gemeente is eigenaar en aangelande van een groot aantal watergangen of delen daarvan. Voor de gemeente betekent dit dat zij hieraan jaarlijks onderhoud moet uitvoeren. Voorbeelden van dergelijke werkzaamheden zijn het uitmaaien van de watergangen, uitvoeren van baggerwerkzaamheden, maaien van de slootkanten en verwijderen van drijfvuil en overhangende takken.

Financiering

Het reguliere preventieve onderhoud aan water (maaien van waterplanten en baggeren) gebeurt op basis van het onderhoudsplan. Met dit onderhoud is in 2020 een bedrag gemoeid van circa € 111.000.

Speelvoorziening

Beleid

Het beleidsplan (Nota speelplaatsen gemeente Midden-Delfland) is gericht op een ontwikkeling van het aanbod van speelvoorzieningen. Het areaal speelplekken verandert geleidelijk. Aanpassingen leiden tot een betere spreiding van het aanbod. Speeltoestellen verouderen en zijn in principe na 10 tot 15 jaar afgeschreven (afhankelijk van het materiaal). Door het opstellen en bijhouden van een beheer-, vervangings- en onderhoudsprogramma kunnen de speelterreinen kwalitatief in goede conditie worden gehouden en voldoen deze aan de veiligheidseisen.

Vervanging speelplaatsen

In het beleidsplan is op basis van wetgeving (attractiebesluit) en de kwaliteit van de speelplaatsen een vervangingsoverzicht opgesteld. De gemeente telt in totaal 80 speel- en sportplekken. De verdeling per dorp is: Maasland 28, Den Hoorn 27 en Schipluiden 25.

De gemeente voert het onderhoud aan speelterreinen zelf uit. Maandelijks controleren wij de toestellen en terreinen. Ook voeren wij jaarlijks een algemene veiligheidsinspectie uit. Bij gebreken en/of schade nemen wij direct maatregelen. De controles en verrichte reparaties tekenen wij op in een logboek.

Het reguliere preventieve onderhoud aan speelvoorzieningen gebeurt op basis van het beleidsplan.

Financiële consequenties

Met dit onderhoud is een bedrag gemoeid van € 44.000 in 2020. In 2020 is voor het uitvoeren van reconstructies aan speelvoorzieningen een investeringskrediet geraamd van € 95.000.

Riolering

Beleid

Voor het beschermen van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast is een goede riolering een onmisbare voorziening.

De gemeente is verantwoordelijk voor de inzameling en transport van het afvalwater en moet faciliteren bij het afvoeren van overtollig regen- en grondwater van particulieren.

In 2016 is er een nieuw zogenaamd verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan (vGRP) vastgesteld. Dit vGRP bestrijkt de planperiode 2016-2020. In verband met bezuinigingen is ervoor gekozen om de looptijd van het vGRP uit te stellen tot 2024.

In het vGRP zijn de afval-, hemel- en grondwaterzorgplicht in individuele en samenhangende doelstellingen verankerd. De verschillende activiteiten en de daarvoor benodigde middelen zijn hierin benoemd en vastgesteld.

Net als in 2019 worden voor 2020 de strategieën in een operationeel jaarprogramma uitgewerkt naar concrete plannen voor aanleg, onderzoek, maatregelen, reparaties, vervanging en verbetering voor dat jaar. In het Operationele Programma (OP) wordt tevens aangegeven of alle in voorafgaande OP's beschreven taken zijn uitgevoerd (een evaluatie). Achtereenvolgende OP's geven dus een volledig beeld van alle activiteiten die in de planperiode van het vGRP worden/zijn uitgevoerd.

Maatregelen in 2020

De belangrijkste doelen en acties die in het operationeel programma 2020 nader uitgewerkt worden:

- vervanging en relining vrijvervalriolering;
- vervanging versleten pompen van de drukriolering;
- onderzoeken functioneren riolering (onder andere meten aan overstorten);
- onderhoud aan gemalen en pompen drukriolering en vrijvervalriolering (niet vooraf in te plannen reparaties).

Financiering

Het reguliere preventieve onderhoud aan rioleringen gebeurt op basis van het operationeel plan. Met dit onderhoud is in 2020 een bedrag gemoeid van € 1.601.401 (inclusief kapitaallasten, manuren en tractie).

De geplande investering in 2020 zijn: voor vrijvervalriolering € 230.000,- voor rioolgemalen €49.000,- en voor de drukriolering € 104.000,-.

Verdergaande samenwerking in de (afval)waterketen

Beleid

Een onderhandelingsakkoord is door het Rijk, de VNG, het IPO en de UvW getekend voor een breed bestuursakkoord op 21 april 2011. Onderdeel van het brede bestuursakkoord is het deelakkoord water. In dit deelakkoord wordt primair ingezet op het vergroten van de doelmatigheid van het beheer van het watersysteem en de waterketen.

Het doel van de aanpak van de afvalwaterketen is:

- het realiseren van kostenbesparingen in het beheer van de afvalwaterketen;
- het vergroten van de kwaliteit van de uitvoering van de beheerstaken en het innovatievermogen;
- het verminderen van de kwetsbaarheid van de uitvoering van beheerstaken.

De afspraken zijn gericht op een intensieve samenwerking bij de uitvoering van de beheerstaken tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en waterschappen.

Lange termijnvisie afvalwaterketen

In 2014 is er o.a. gewerkt aan een gemeenschappelijke visie. Een lange termijnvisie biedt sturing aan een gezamenlijk onderzoeks- en innovatieprogramma om op termijn aan de visie te kunnen voldoen. De lange termijn Visie is op 8 december 2014, tijdens de bestuurlijke Watertafel, vastgesteld. De langetermijnvisie op het Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD), opgesteld door de twaalf betrokken gemeenten en het hoogheemraadschap, laat zich als volgt samenvatten:

'De afvalwaterketen gaat op weg naar een afvalwatercyclus waarbij alle partijen het technische systeem centraal stellen. Deze benadering vraagt om samenwerking met verschillende partijen zoals drinkwaterbedrijven, energiebedrijven, onderzoeksinstellingen en particuliere initiatieven. De samenwerkende partners laten zich inspireren door verdienmodellen en gaan flexibel en transparant om met investeringen. Dit gebeurt in steeds nauwere samenwerking als een kaderstellende en faciliterende overheid die regie houdt op de kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid van de (afval)waterketen, maar ruimte laat voor initiatief en innovatie.'

Het strategisch ketenplan

Vanuit de visie is er in 2015 gewerkt aan een strategisch ketenplan. Het strategisch ketenplan beschrijft hoe we de in de visie gestelde inzichten en doelstellingen bereiken. Het SKP geeft hiervoor samenhangende doelen en stappen aan voor de periode 2015-2020 met een doorkijk naar de middellange (2035) en lange termijn (2050). Het geeft richting aan planvorming, projecten en activiteiten in het Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD) en de daarbij aangesloten organisaties. De activiteiten doorgang worden 2x per jaar tijdens de Bestuurlijke Water Tafel besproken.

2015 – 2020

De eerste 5 jaren zijn nodig om te bouwen aan:

- kennis en nieuwe informatie over de veranderingen (leren)
- Netwerken om nieuwe samenwerkingsverbanden te smeden en participatie met burgers te versterken
- voorbeeldprojecten om concrete ervaring op te doen en zichtbaar te maken welke weg te volgen is (doen).

In deze vijf jaar moet duidelijk worden welke belemmeringen en obstakels de transitie frustreren en welke kansen er zijn om deze te bespoedigen (belemmeringen in beeld krijgen die weggenomen moeten worden).

Het SKP omvat de volgende vijf (met elkaar verbonden) ontwikkelpaden om uiteindelijk tot de visie te komen: bestuur en maatschappij, technologie, financiën, klimaat en informatiemanagement.

In het SKP worden voor elke ontwikkelingslijn doelen beschreven en uitgewerkt in een aanpak voor de periode 2015-2020. Per doel kijken we waar we nu staan en vervolgens naar wat er nog nodig is (doen en leren). Deze aanpak vormt input voor het Uitvoeringsprogramma NAD 2015-2020 dat wordt uitgewerkt. Op 2 december 2015 heeft de bestuurlijke Watertafel ingestemd met het strategisch ketenplan.

Samenwerking is niet vrijblijvend

De samenwerking is niet vrijblijvend. Een landelijke visitatiecommissie heeft eind 2014 aan de tweede kamer gerapporteerd over de voortgang van alle regionale samenwerkingen. Het rapport laat zien dat de samenwerkende regio's goed uit de startblokken gekomen zijn, maar dat we er nog niet zijn. De voortgang wordt nu bewaakt door de koepels (VNG & UvW). Gemeenten en waterschappen zijn steeds meer gaan samenwerken in de afvalwaterketen. Het landelijk beeld laat zien dat de lastenontwikkeling gematigd is, één van de doelstellingen van het samenwerkingsproces. Dit geldt ook voor onze gemeente.

Gebouwenbeheer

Voor deze begroting is het uitgangspunt dat voor de gemeentelijke gebouwen (excl. gemeentehuis en huisvesting buitendienst Openbare Werken) ingezet wordt op het voorbereiden van een beleidsnotitie. In deze notitie wordt een visie gepresenteerd hoe om te gaan met de gemeentelijke gebouwen. Doel is duidelijkheid verkrijgen over de noodzaak van het in eigendom hebben en behouden van de gemeentelijke gebouwen. Ook de noodzakelijke formatie en omvang van het onderhoudsbudget wordt in deze notitie opgenomen.

Voor 2020 is een raming opgevoerd van € 10.000 voor noodzakelijke (instandhoudings)kosten. In 2021 is een bedrag van € 105.000 geraamd. Met ingang van 2022 is structureel een bedrag van € 200.000 opgenomen voor het onderhoud gemeentelijke gebouwen.

3. 5. Bedrijfsvoering

Algemeen

De visie op de organisatie is het kader voor de ontwikkeling van onze organisatie. Professionaliteit en externe gerichtheid vormen de basis vormen voor een klantgerichte organisatie. Deze elementen zijn samen met ons bestaansrecht leidend voor de inrichting van onze organisatie.

Organisatie en personeel

Het Cittaslow denken en de Hostmanshipfilosofie zijn leidend voor de inrichting en ontwikkeling van onze eigen organisatie. Betrokken medewerkers die dienstbaar zijn aan de samenleving, toegankelijk en positief naar onze inwoners en ondernemers. Wij richten de aandacht op het bevorderen van efficiency, kwaliteit, flexibele en brede inzet van medewerkers, plezier in het werk en duurzame inzetbaarheid. Het programma 'Thuis! in Midden-Delfland' (Hostmanship) geeft hiervoor goede handvatten.

Ontwikkelingen en uitdagingen

De post 'personeelskosten' is een aanzienlijk deel van de begroting. Daarom lichten we hieronder toe welke ontwikkelingen we tot nu toe in gang hebben gezet, hoe de bezetting op dit moment is en welke ontwikkelingen landelijk en ook lokaal spelen die van invloed zijn op de bezetting. Tot slot geven we aan hoe we de basis op orde willen krijgen en houden.

Ontwikkeling tot nu toe

In 2015 heeft de raad tijdens de behandeling van de begroting een amendement ingediend om een impuls te geven aan de ontwikkeling van de ambtelijke organisatie. Doel daarvan was om te ontwikkelen naar een organisatie die goed voorbereid is op de (maatschappelijke) ontwikkelingen 'buiten' en flexibel is. In 2016 en 2017 is eerst ingezet op de ontwikkeling van de cultuur; optimale processen, hoe signalen en initiatieven van inwoners en ondernemers beter te faciliteren, ontwikkeling van medewerkers en management, en hoe een evenwichtige leeftijdsopbouw en daarmee continuïteit te bereiken. We hebben de raad geïnformeerd over de stappen die we hierin hebben gezet.

Vervolgens zijn we gestart met een verandering van de structuur van onze organisatie. We zijn bezig met de laatste fase hiervan. Deze structuur is ondersteunend aan wat we willen bereiken: het dagelijks leiderschap dicht bij de uitvoering te brengen zodat de uitvoering van onze taken zo effectief mogelijk kan plaatsvinden. Deze organisatieontwikkeling is kostenneutraal en is dus niet direct van invloed op een kostenreductie.

Huidige bezetting

Uit de post 'personeelskosten' worden alle lasten betaald voor 160 medewerkers. In een kleine organisatie is belangrijke kennis en expertise vaak belegd bij slechts één of enkele medewerkers. Op dit moment zijn er taken waar de personele bezetting niet voldoende is ten opzichte van de hoeveelheid werk. Dit geldt ook voor taken die als speerpunten in het coalitieakkoord en collegewerkprogramma zijn benoemd zoals bouwen, verkeer, veiligheid en van milieu en duurzaamheid.

Op die terreinen kampen we met enorme krapte op de arbeidsmarkt en lastig te vervullen vacatures. Dit leidt tot inhuur en daarmee kostenstijging. Het is zelfs niet eenvoudig om goede krachten (tegen meerkosten dan de vacaturemiddelen) in te huren. Ook landelijk is dit de trend. Het percentage moeilijk vervulbare vacatures nam toe van 10,8% in 2017 naar 13% in 2018 en is nog steeds stijgende. Midden-Delfland concurreert daarbij ook met de omliggende gemeenten die vanwege hun inwonertal vaak een hoger salaris kunnen bieden.

Landelijke en lokale ontwikkelingen

Landelijk was 2018 het derde jaar op rij waarin sprake was van nieuwe taken die door gemeenten moeten worden uitgevoerd zonder toereikend budget. Dit heeft bij veel gemeenten geleid tot een groei in de gemeentelijke personeelsbezetting. Ook voor 2019 verwachten veel gemeenten te moeten groeien. Met name in de functiegebieden ruimtelijke ordening/milieu en duurzaamheid,

welzijn/ jeugdzorg en automatisering/ICT. De afgelopen jaren heeft Midden-Delfland die groei niet in die mate gemaakt vanwege de 'vacaturestop'.

Andere ontwikkelingen – naast de nieuwe taken - die bijdragen aan steeds meer druk in de ambtelijke organisatie, zijn bijvoorbeeld steeds verdergaande regionale samenwerkingen. Deze zijn nodig, we kunnen niet zonder. Maar deze vragen ook extra inzet van medewerkers in deze samenwerkingen. Voor Midden-Delfland is dit relatief zwaarder omdat wij met ons beperkte aantal medewerkers in evenveel van deze regelingen zitten als de omliggende gemeenten die meer armslag hebben.

Ook blijkt landelijk dat de groep medewerkers in de leeftijd van 35-55 jaar de afgelopen jaren het sterkst is afgenomen. Daarnaast gaat de komende jaren een relatief grote groep medewerkers met pensioen. Dit is ook bij ons het geval. Hiermee gaat veel kennis en ervaring weg uit onze organisatie. We hebben een grote uitdaging goede nieuwe mensen aan te nemen en om de kennis de komende jaren vast te houden. Dat vraagt juist een investering in de huidige en nieuwe medewerkers.

Basis op orde

Om bovenstaande ontwikkelingen het hoofd te kunnen (blijven) bieden, gaan we verder met de organisatieontwikkeling. De nieuwe structuur is volledig gereed op 1 januari 2021, de grootste wijzigingen zijn echter het eerste kwartaal 2020 afgerond. Onze focus ligt op het terugdringen van (duurdere) inhuur. En dat kan alleen als we onze vacatures kwalitatief ingevuld krijgen, taken niet meer uitvoeren of minder projecten tegelijk oppakken of spreiden in de tijd. Dat vraagt een sterke aanpak op werving en selectie, aantrekken van zowel jonge talenten als ervaren medewerkers én ontwikkeling of scholing van zittende medewerkers.

Organisatiecultuur

Onze focus is op vakmanschap en gastvrijheid. Dat vormt de basis voor onze omgangsvormen en cultuur. Dit moet tot uiting komen bij medewerkers zelf, in hun samenwerking met collega's en in de samenwerking met 'buiten'. Het programma 'Thuis! in Midden-Delfland' geeft hier vorm aan. Samen met een groep betrokken ambassadeurs binnen de organisatie brengen we dit verder en blijven we scherp op het doel en de bedoeling. Zo werken we aan een organisatie waar de focus ligt op medewerkers die bijdragen aan de ontwikkeling van Midden-Delfland, geïnspireerd zijn en plezier in hun werk hebben.

Deze aanpak heeft aandacht voor al de aspecten in de organisatie. Met een goede balans tussen economische inrichtingsprincipes (efficiënt en effectief) en de menselijke aspecten (voldoening, belastbaarheid en persoonlijke ontwikkeling).

Met gericht sturen door het management verwachten wij de noodzakelijke veranderingen tot stand te brengen. Wij investeren in het vergroten van de taakvolwassenheid en eigenaarschap van medewerkers, zodat ze beter in staat zijn in te spelen op de snelle veranderingen. Medewerkers mogen vragen stellen en kritisch kijken naar processen en systemen en zich afvragen of die de (nieuwe) rol van de gemeente ondersteunen. De organisatie stimuleert medewerkers om anders te durven denken en geeft ruimte voor verandering.

Initiatief nemen, lef hebben en positief kritisch durven zijn, dat stimuleren en waarderen wij.

Deze ontwikkeling van de organisatie is een blijvende beweging.

Dienstverlening, communicatie en informatie

Wij hebben een hoge kwaliteit van dienstverlening en streven naar verbetering ervan. In 2019 is de nieuwe visie op dienstverlening vastgesteld. Op basis daarvan onderzoeken we hoe we het best klanttevredenheid onderzoeken. Dan bepalen we ook of we verder gaan met de Net Promotor Score. Deze hebben we in eerdere jaren gebruikt voor het meten van de tevredenheid bij de aanvraag reisdocumenten en de aanvraag omgevingsvergunning.

De visie op dienstverlening is leidend voor de inrichting van de gemeentebrede dienstverlening. Dit model gaat uit van het KCC als eerste ingang voor inwoners en de bedrijfscontactfunctionaris als eerste aanspreekpunt voor ondernemers. In de visie staat wat voor type gemeente we zijn en willen zijn en welk effect dat heeft op mensen, middelen en processen. De visie bevat daarnaast uitgangspunten over welke kanalen van dienstverlening worden ingezet. Ook 'Thuis! in Midden-Delfland' maakt onderdeel uit van deze nieuwe visie. De informatievoorziening is ondersteunend

aan het gewenste niveau van dienstverlening. Het realisatieplan Informatievoorziening is leidend voor de (digitale) informatievoorziening.

Dienstverlening en Informatie: persoonlijke dienstverlening én optimaal digitaal

De toenemende digitalisering biedt mogelijkheden voor betere bedrijfsvoering en betere dienstverlening. Een digitale klantrelatie tussen overheid en inwoner is steeds meer gebruikelijk en uitgangspunt bij 'overheidsdienstverlening'. Steeds meer ontwikkelingen zijn gericht op digitalisering. Het rijksbeleid is om 'alles digitaal' te kunnen aanbieden (programma Agenda 2020). De nieuwe omgevingswet vraagt om een hoge mate van digitale gegevensuitwisseling en samenwerking, zowel in- als extern.

De gemeente Midden-Delfland staat voor een goede, correcte en persoonlijke benadering. Wij organiseren de dienstverlening dichtbij. Dat betekent dat inwoners onder meer via de digitale snelwegen zoals e-mail, website, social media en whatsapp waar en wanneer zij maar willen contact met de gemeente leggen. Naast digitaal contact, blijft het mogelijk om persoonlijk via de telefoon of de balie contact te hebben met de gemeente.

Het verder digitaliseren heeft groot effect op de dienstverlening, organisatie en de bedrijfsvoering. Alle werkzaamheden en processen genereren data, daarmee is dus ook iedere overheidsorganisatie een informatiebedrijf. En iedere medewerker is dus ook een informatiemanager. Dit betekent dat de werkzaamheden en de rol van medewerkers wijzigt. Daarnaast worden de applicaties waarmee gewerkt wordt steeds complexer en vraagt het beheer daarvan steeds meer expertise en tijd. Om dit goed te kunnen borgen onderzoeken we in 2020 op welke manier het beste bij onze organisatie past.

Een van de grote aanstaande ontwikkelingen in dit kader is het zaakgericht werken. Ook heeft dit grote gevolgen voor de rollen en taken in het werkveld van post en archief. De in 2019 vastgestelde visie op het zaakgericht werken geeft de basis aan waarop de organisatie haar processen gericht op samenwerking vormgeeft. In 2020 en 2021 verwachten we de implementatie van een zaakstelsel.

De verandering in werken heeft ook effect op het toenemend gebruik van mobiele devices, zoals telefoons, tablets, laptops etc. Hiermee kan plaats- en tijdonafhankelijk worden gewerkt en dat draagt bij aan flexibilisering. De wens tot steeds meer digitaal, kan soms op gespannen voet staan met beveiliging van informatie en privacy. De wetgever vraagt hiervoor steeds meer aandacht. Het veilig behouden van informatie én informatie kunnen benutten voor betere dienstverlening, is een van de vraagstukken die we de komende periode gaan aanpakken.

Dit vraagt om technische maatregelen om onze informatiehuishouding te beschermen maar minstens zo belangrijk is de bewustwording bij onze medewerkers en de inrichting van onze processen.

In 2019 zijn we gestart met de oriëntatie op de implementatie van 'Unified communications'. Unified Communications draait om een zich steeds ontwikkelende communicatietechnologie architectuur, die alle communicatie tussen mensen en systemen binnen de organisatie automatiseert en uniformeert. Het doel van Unified Communications is om de communicatie in bedrijfsprocessen tussen medewerker en klant en medewerkers onderling verder te verbeteren door informatiestromen te behouden onafhankelijk van specifieke communicatiemediën en -apparaten. In 2019 zijn we aangesloten bij een landelijke aanbesteding op dit gebied. In 2020 bekijken we hoe we de benodigde ontwikkelstappen kunnen zetten. Hierbij wordt – waarschijnlijk – onze huidige telefooncentrale vervangen.

Communicatie

Bij nieuwe ontwikkelingen hebben we aandacht voor doelgroepgerichte communicatie en participatie. Daar waar mogelijk betrekken wij inwoners actief bij aanpassingen in de wijk. De focus wordt daarbij vooral gelegd op projecten die zich afspelen in de directe woon- en leefomgeving van onze inwoners. Projecten met een korte doorlooptijd lenen zich het best voor participatie.

Participatie betekent ook dat wij waar mogelijk beleid meer samen met de doelgroepen ontwikkelen en hen betrekken bij besluitvorming. Daarvoor is het belangrijk om uit te gaan van de logica, wensen en verwachtingen van de doelgroepen. De afgelopen periode heeft de gemeente goed aandacht besteed aan participatie. De komende periode willen wij het proces verder verbeteren door beter aan het begin te communiceren welke rol de betrokken partijen hebben. Dat voorkomt teleurstelling tijdens het proces.

Onze inwoners maken in toenemende mate gebruik van sociale media om te communiceren met de gemeente. In 2018 voegden we daar ook het WhatsApp kanaal aan toe. Dit is in lijn met de uitgangspunten van het dienstverleningsmodel en van onze communicatiestrategie; sluit aan bij

waar onze inwoners communiceren en laat hen vervolgens het kanaal van hun voorkeur kiezen. Door de toename van de communicatie via Social Media, werken we sinds 2017 ook met een nieuw monitoringsysteem. Dit helpt ons om de online informatie goed te analyseren, te duiden en adequaat in gesprek te gaan.

Met de afgelopen bezuinigingsronde is voor (corporate) communicatie alleen nog budget beschikbaar voor 'business as usual'. Het is nodig dat wij blijven communiceren en laten zien wat de kracht van ons landschap is en wat de meerwaarde is van onze unieke identiteit. Ook moet een deel van onze basis (corporate) communicatiemiddelen in 2020 worden geactualiseerd.

Informatiebeveiliging & ENSIA

Voor een goede online en offline dienstverlening is het essentieel dat de kwaliteit en veiligheid van gegevens en gegevensuitwisseling (informatiebeveiliging) goed zijn. Informatiebeveiliging heeft een 'harde', technische kant en een 'zachte', organisatorische kant. Deze 'zachte' kant zit veel meer op afspraken, houding, gedrag en bewustzijn van iedereen die met informatie en informatie-uitwisseling te maken heeft.

In de begroting zijn kosten opgenomen voor structurele uitgaven voor informatiebeveiliging. Denk daarbij aan middelen om penetratietesten te kunnen doen, maar ook aan de rol van een CISO (beveiligingsfunctionaris). In 2019 ging veel aandacht uit naar ENSIA. ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de gemeentelijke planning-en-controlcyclus. Met deze verantwoordingssystematiek hebben het college en de raad meer overzicht over de stand van zaken van de informatieveiligheid en kunnen zij hier ook beter op sturen. Ook in 2020 vraagt ENSIA veel aandacht.

We hebben ons in 2015 als gemeente gecommitteerd aan de Baseline Informatiebeveiliging gemeente (BIG). Hier is ook ons huidige informatiebeveiligingsbeleid op gebaseerd. In 2020 wordt de BIG vervangen door de Baseline Informatiebeveiliging Overheden (BIO), een uniforme richtlijn voor de overheid gebaseerd op de iso normering 27001 voor informatiebeveiliging. Deze wijziging heeft ook gevolgen voor de te nemen beveiligingsmaatregelen. Waar we voorheen een bepaalde mate van vrijheid hadden om op basis van risicoafweging maatregelen in te vullen zijn er bij de BIO een aantal vereiste normen en maatregelen waaraan voldaan moet worden. Dit zijn zowel technische maatregelen als organisatorische.

Privacy

Op 25 mei 2018 is de nieuwe Privacywet, de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking getreden. De privacywetgeving geeft een aantal basisregels voor de bescherming van persoonsgegevens. In 2018 en 2019 is dit geïmplementeerd. De projectfase is afgerond, privacy is geborgd in de organisatie door het aanstellen van een Functionaris Gegevensbescherming en privacy-officers. Dit is ook bevestigd door het onderzoek van de Rekenkamer.

Automatisering

Een juiste en betrouwbare ICT infrastructuur bepaalt de flexibiliteit, veiligheid, toekomstbestendigheid en schaalbaarheid waarmee de medewerkers automatisering kunnen anticiperen op een grote hoeveelheid nieuwe behoeftes en veranderende omstandigheden binnen de gebruikersorganisatie. De continuïteit en de kwaliteit van de bedrijfsvoering moet hierdoor verbeteren. De gemeente Westland voert het technisch beheer van onze ICT infrastructuur uit. We monitoren de samenwerking door contractmanagement. Bij aanschaf van nieuwe software en hardware en bij nieuwe ontwikkelingen kijken we eerst wat we in de samenwerking met de gemeenten Westland en Leidschendam-Voorburg gezamenlijk kunnen oppakken. Voorwaarde is dat dit leidt tot efficiency, kwaliteitsverbetering of kostenbesparing. Gezamenlijke inkoop heeft al geleid tot lagere kosten. In 2020 vervangen we al onze afgeschreven servers, opslag- en back-upsystemen. De huidige systemen zijn in 2015 geplaatst en inmiddels verouderd. Het is daarbij belangrijk om voldoende rekenkracht en capaciteit om de toenemende digitalisering zoals bij het sociaal domein en de nieuwe Omgevingswet te kunnen faciliteren.

3. 6. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is te definiëren als 'het vermogen van de gemeente om niet-structurele risico's op te kunnen vangen om haar taken te kunnen voortzetten'. Door een goed systeem van risicomanagement kunnen bestuurders en managers voor risico's, die het behalen van de doelstellingen bedreigen, passende beheersmaatregelen nemen.

Uit deze paragraaf blijkt dat het weerstandsvermogen ruim voldoende is. Daarnaast verhouden de wettelijk voorgeschreven indicatoren zich tot de normen die de VNG hiervoor heeft ontwikkeld.

Interne regelgeving en beleidsafspraken:

- Verordeningen
Financiële verordening
Controleverordening
- Beleidsnota's
Nota Reserves en voorzieningen
Treasurystatuut
Nota risicomanagement
Herziening nota grondbeleid
Collegeprogramma

Conform het Besluit begroting en verantwoording (BBV) provincies en gemeenten is de naam van deze paragraaf gewijzigd naar 'weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

Risicomanagement

Wie denkt aan risicomanagement en risico's in algemene zin, denkt vaak aan vervelende, negatieve gebeurtenissen. Vaak wordt gedacht dat risicomanagement innovatie en vernieuwing tegenhoudt.

Dat dit niet waar is zien we terug in de definitie van de term risico, namelijk: het effect van onzekerheid op het bereiken van waarde. Met andere woorden, risicomanagement is het beheersen van risico's en het nemen van beslissingen die gericht zijn op het voorkomen of minimaliseren van nadelige effecten.

Goed risicomanagement zorgt voor procesoptimalisatie, een betere inrichting en borging van resultaten. Een essentieel instrument voor het bereiken van resultaat, innovatie en de Cittaslow filosofie.

Risicomanagement heeft een prominente plek binnen de planning-en-controlcyclus (p&c cyclus). Het is een continu proces. Bij alle p&c producten wordt hierover gerapporteerd. Risicomanagement is een manier van denken. Het dient als hulpmiddel bij het nemen van besluiten door zowel Raad als college. Op 25 juni 2019 is de 'Nota Risicomanagement Midden-Delfland' vastgesteld door de Raad. Met deze nota en nog belangrijker een actueel risicoregister wordt het mogelijk een betrouwbaar oordeel over het benodigde weerstandsvermogen te geven. Dat leidt er uiteindelijk toe dat risico's zo weinig mogelijk effect hebben op de uitvoering van het lopende beleid en in stand houden van bestaande voorzieningen voor de lokale samenleving. De continuïteit van de bedrijfsvoering en de uitvoering van beleid wordt hiermee beter gewaarborgd.

In het risicoregister gaat het niet alleen om risico's met financiële gevolgen, maar ook om het inzicht in de niet financiële gevolgen (bijvoorbeeld op politiek-, imago-, milieu-, juridisch- privacy of informatie en veiligheidsvlak).

Een actueel risicoregister biedt de volgende voordelen:

- Een scherper beeld van het meest waarschijnlijke scenario voor de afwikkeling van risico's
- Verhoogd risicobewustzijn binnen alle lagen van de organisatie (verankering)
- Effectievere en efficiëntere bedrijfsvoering (prioriteit leggen bij de belangrijkste onderwerpen)
- Betere koppeling tussen beleid en bedrijfsvoering.

Het risicoregister wordt niet als bijlage gepubliceerd bij de programmabegroting en –rekening. Dit in verband met de vertrouwelijkheid van sommige risico's. De belangrijke openbare risico's worden in deze paragraaf benoemd. Indien zich buiten de P&C cyclusmomenten om, ontwikkelingen voordoen (denk bijvoorbeeld aan risico's betreffende de grondexploitatie) dan geldt uiteraard een actieve informatieplicht.

Belangrijkste risico's

- Grondexploitatie

Door de grote omvang van de grondexploitatie vormt dit een risico voor de gemeente. Jaarlijks worden de grondexploitaties en de bijbehorende risicoanalyse geactualiseerd. De resultaten van de grondexploitatie brengen wij ten gunste of ten laste van de reserve grondexploitaties. De laatste actualisatie geeft aan dat het resultaat van de reserve grondexploitaties op termijn een batig saldo laat zien.

- Verbonden partijen

De gemeente neemt deel in 18 verbonden partijen. Veelal is dat een deelname of samenwerking met meerdere gemeenten. De afgelopen jaren is enkele malen gebleken dat hier behoorlijke financiële gevolgen uit voort kunnen vloeien (bijvoorbeeld GGD en Avalex). Stringente bewaking is noodzakelijk om problemen in de toekomst te voorkomen.

- Sociale Domein

Per 1 januari 2015 zijn de Participatiewet, de nieuwe Wmo 2015 en de nieuwe taken uit de Jeugdwet succesvol ingevoerd. Het uitgangspunt blijft dat de invoering budgettair neutraal voor de begroting verloopt. De rijksbijdrage stijgt echter niet mee met het sterk ontwikkelende uitgavenpatroon in met name de Jeugdhulp.

Het betreft voornamelijk nieuwe taken. Dit is een risico.

Risico's waardoor de dienstverlening en kwaliteit van de zorg in gevaar komen:

- Toename noodzakelijke zorg en onvoldoende deskundig personeel
- Veranderende wetgeving en jurisprudentie waardoor nieuw gemeentelijk beleid niet snel (genoeg) kan worden doorgevoerd.
- Door verschil van inzicht over de gewenste kwaliteit van de dienstverlening tussen gemeente en contractpartners bestaat de kans dat de dienstverlening niet de gewenste kwaliteit heeft waardoor ambities niet haalbaar zijn.
- Bij een moeizame samenwerking bestaat de kans dat inkoopvoordelen achterwege blijven, contractpartijen niet efficiënt werken en de kosten hiervoor doorberekenen aan de gemeente.

- Garantstellingen

Midden-Delfland staat borg voor leningen van derden (voornamelijk ten behoeve van woningbouw). Hoewel hiervoor de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (Nationale Hypotheek Garantie) middels een achter vangovereenkomst in eerste aanleg wordt aangesproken is er ook voor de gemeente een risico. Uit de liquiditeitsprognose 2019-2024 van de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) blijkt dat geen aanspraken verwacht worden op de achter vangfunctie.

Daarnaast zijn gemeente garanties aan verenigingen en instellingen verstrekt, zodat zij financiering aan hebben kunnen trekken. Goede monitoring en terughoudendheid bij toekomstige aanvragen is noodzakelijk om het risico voor de gemeente te beperken.

- Renteontwikkelingen

Binnen onze begroting wordt het zogenaamde renteomslag percentage gehanteerd voor de berekening van de (bespaarde) rente over de reserves/voorzieningen en de rentetoerekening over de boekwaarde van de vaste activa. Het renteomslag percentage is een gemiddelde van de betaalde en ontvangen rente. Als gevolg van diverse ontwikkelingen zoals het verplicht schatkistbankieren, de lage marktrente, BBV voorschriften is het omslagpercentage 0%.

-Aantrekken geldleningen

Aangekochte gronden bedrijvenschap Harnaschpolder worden in erfpacht uitgegeven (zie raadsbesluiten 2015-23980 en 2016-32705). Voor de financiering van aankoop grond en de betaling van de overeengekomen afkoopsommen voor renteversillen worden leningen aangetrokken. Het aantal leningen en het totale vreemde vermogen neemt aanzienlijk toe. Gezien de afgesloten erfpachtovereenkomsten is het financieel risico beperkt.

-Uitgezette geldleningen

In 1988 heeft de voormalige gemeente Schipluiden een bedrag van € 7,7 mln. uitgeleend aan de ABN-AMRO. De lening is later overgegaan naar de Royal Bank of Scotland (RBS). De RBS is grotendeels in handen van de Britse overheid. De vooruitzichten van de bank zijn de laatste jaren verbeterd. De lening is voor 50 jaar fixe en heeft een rente van 8,15% (ACT/360). De lening aan de RBS levert nu jaarlijks € 637K aan rente op. Het verstrekken van een lening brengt risico's met zich mee (kredietcrisis en de BREXIT).

Bij de Nederlandse Waterschapsbank is voor € 1,4 mln. uitgezet met een rente van 7% (€ 95.300 exploitatie-inkomsten per jaar tot 2043).

-Omgevingswet

De Omgevingswet bundelt de wetgeving en de regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. De komst van de Omgevingswet maakt het omgevingsrecht inzichtelijker voor burgers, ondernemers en overheden. Er zijn minder regels en er is meer ruimte voor initiatieven. Dit is een grote opgave de komende jaren. De invoering van deze wet dient voor het eind van 2021 gereed te zijn. In deze begroting hebben we voor 2020 een bedrag van € 100.000 opgenomen voor de 1e fase van de implementatie. De uiteindelijke kosten zijn aanmerkelijk hoger dan genoemd bedrag van € 100.000. In deze begroting is daar nog geen rekening mee gehouden.

-Organisatieontwikkeling

Momenteel is er een proces van organisatieontwikkeling aan de gang. Naar verwachting komt in 2020 hiervan de afronding. Bij de besluitvorming is aangegeven dat het gehele proces budgettair neutraal moet verlopen. Er bestaat een risico dat dit niet haalbaar is. In de begroting is geen rekening gehouden met hogere structurele lasten hiervoor.

Naast deze risico's zijn er nog vele andere onzekerheden waarmee alle gemeenten te maken hebben. In dit verband noemen wij calamiteiten (vrijkomen gevaarlijke stoffen of saneringen), dubieuze debiteuren, fraude, leegstand van gebouwen, overige schadeclaims en ook aanslagen. Indien de kosten die hiermee gemoeid zijn niet op derden verhaald kunnen worden of niet volledig worden gedekt door verzekeringen of voorzieningen moeten zij binnen de algemene middelen opgevangen worden.

Schades die voortvloeien uit de dagelijkse activiteiten hebben andere oorzaken en uitingsvormen dan calamiteiten. Ze komen meestal frequenter voor en het schadebedrag per keer is kleiner. Deze structurele schades worden door de gemeente zelf beheerst door te investeren in de bedrijfsvoering. Dit kunnen preventieve maatregelen in de werkprocessen zijn, maar ook informatie en trainingen aan het personeel en bestuur om hun risicobewustwording te verhogen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en ook de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de gemeentelijke financiën. Voor structurele risico's wordt normaliter een voorziening gevormd.

Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit is de mate waarin de gemeente op dit moment financieel in staat is risico's af te dekken. Hieronder wordt ingegaan op enerzijds de benodigde weerstandscapaciteit ter afdekking van de hierboven beschreven risico's en anderzijds de werkelijk bij de gemeente aanwezige weerstandscapaciteit.

In de raadsvergadering van 25 juni 2019 is het voorstel voor de actualisatie van de reserves en voorzieningen behandeld. Naar aanleiding hiervan is besloten om een reserve Weerstandsvermogen in te stellen. De omvang van deze reserve is vastgesteld op € 4 mln.

Hierdoor ontstaat enerzijds een voldoende buffer om de mogelijke gevolgen van risico's op te vangen en anderzijds komt de Algemene reserve vrij voor andere bestemmingen.

Ratio weerstandsvermogen (WV)

Doelstelling voor het hebben/aanhouden van weerstandsvermogen is dat er een buffer aanwezig is om financiële tegenvallers op te vangen zodra risico's werkelijkheid worden. Een algemeen aanvaarde normstelling voor de hoogte van het weerstandsvermogen is er niet. Het oordeel over de toereikendheid van de weerstandscapaciteit is afhankelijk van de financiële risico's. Een berekening van het 'ratio weerstandsvermogen' zoals hieronder toegelicht, geeft een goed inzicht.

Het 'ratio weerstandsvermogen' wordt als volgt berekend:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit (res. weerstandsverm.)}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (totaal risico's)}}$$

De gemeente streeft ernaar zo min mogelijk risico te lopen en -mits financieel verantwoord- zoveel mogelijk risico's af te dekken. Acceptabel is een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4.

Waardering weerstandsvermogen	Ratio	Aanduiding
Groter dan	2,0	Uitstekend
Tussen	1,4 en 2,0	Ruim voldoende
Tussen	1,0 en 1,4	Voldoende
Tussen	0,8 en 1,0	Matig
Tussen	0,6 en 0,8	Onvoldoende
Lager dan	0,6	Slecht

Beschikbare weerstandscapaciteit

De reserve weerstandsvermogen bedraagt € 4 mln. Dit geeft de gemeente meer dan voldoende weerstandscapaciteit om onvoorziene financiële tegenvallers op te vangen.

Risicoregister

Alle risico's zijn tegen het licht gehouden en aangepast/aangevuld in het risicoregister. Op basis van de huidige inzichten en de berekening blijkt dat een onderbouwde kans bestaat dat een bedrag van € 3,0 mln. noodzakelijk is om aan de zo reëel mogelijk ingeschatte financiële risico's weerstand te bieden.

Ratio	Beschikbaar weerstandscap. = € 4 mln.	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>
Weerst.	=	= 1,3	1,3	1,3	1,3
Vermogen	Totaal aan risico's = € 3 mln.				

Het streven van de gemeente naar een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4 wordt in 2020 en volgende jaren gehaald.

Financiële kengetallen

Rekenmodel financiële kengetallen begroting

Kengetal	Rekening 2018	begroot 2019	begroot 2020	begroot 2021	begroot 2022	begroot 2023
Netto schuldquote	99,92%	118,60%	107,41%	133,73%	146,31%	147,89%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	96,26%	115,31%	104,28%	130,25%	142,74%	144,27%
Solvabiliteitsratio	45,33%	37,22%	37,39%	36,14%	34,96%	34,68%
Grondexploitatie	26,63%	1,13%	-9,34%	-7,16%	-3,31%	-2,13%
Structurele exploitatieruimte	-0,90%	0,47%	-1,15%	0,13%	0,51%	1,87%
Belastingcapaciteit	122,42%	128,99%	138,75%	138,54%	138,39%	138,30%
Netto schuldquote (en gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)						
Passiva	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
A Raming van het totaal van de vaste schulden (ultimo jaar)	€ 18.959.094	€ 56.502.000	€ 56.160.000	€ 55.815.000	€ 55.513.000	€ 55.164.000
B Raming van het totaal van de netto-vlottende schulden (ultimo jaar)	€ 6.967.054	€ 3.102.000	€ 3.102.000	€ 3.102.000	€ 3.102.000	€ 3.102.000
C Raming van het totaal van de overlopende passiva (ultimo jaar)	€ 38.805.058	€ 26.285.000	€ 23.659.000	€ 29.894.000	€ 33.493.000	€ 33.222.000
Totaal A+B+C	€ 64.731.206	€ 85.889.000	€ 82.921.000	€ 88.811.000	€ 92.108.000	€ 91.488.000
Activa						
D Financiële vaste activa						
b Totaal leningen aan openbare lichamen, woningbouwcorporaties, deelnemingen, ov. verbonden partijen	€ 1.496.811	€ 1.496.811	€ 1.496.811	€ 1.496.811	€ 1.496.811	€ 1.496.811
c Totaal van overige langlopende leningen						
d Totaal van de uitzettingen Rijks schatkist rentetypische looptijd ≥ 1 jr						
e Totaal van de uitzettingen Nederlands schuld papier rentetypische looptijd ≥ 1 jr						
f Totaal van de overige uitzettingen rentetypische looptijd ≥ 1 jr	€ 9.767.099	€ 9.922.000	€ 9.908.000	€ 9.903.000	€ 9.898.000	€ 9.894.000
g Totaal van de bijdragen aan activa in eigendom derden						
E Totaal van uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jr	€ 6.907.957	€ 8.175.000	€ 8.175.000	€ 8.175.000	€ 8.175.000	€ 8.175.000
F Totaal van alle liquide middelen	€ 287.698	€ 250.000	€ 250.000	€ 250.000	€ 250.000	€ 250.000
G Totaal van de overlopende activa	€ 6.810.284	€ 13.626.000	€ 13.232.000	€ 12.837.000	€ 12.442.000	€ 12.047.000
Totaal voor netto schuldquote	€ 23.773.038	€ 31.973.000	€ 31.565.000	€ 31.165.000	€ 30.765.000	€ 30.366.000
Totaal voor netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (b en c)	€ 25.269.849	€ 33.469.811	€ 33.061.811	€ 32.661.811	€ 32.261.811	€ 31.862.811
H Het geraamde totaal van de baten exclusief de mutaties van reserves	€ 40.992.783	€ 45.460.790	€ 47.811.636	€ 43.107.357	€ 41.926.493	€ 41.328.275
Netto Schuldquote = [((A+B+C) - (D [onderdelen d,e,f,g] +E+F+G))] / H	99,92%	118,60%	107,41%	133,73%	146,31%	147,89%
Netto Schuldquote (gecorrigeerd) = [((A+B+C) - (D [onderdelen b,c,d,e,f,g] +E+F+G))] / H	96,26%	115,31%	104,28%	130,25%	142,74%	144,27%
Solvabiliteitsratio	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
A Raming van het totale eigen vermogen	€ 63.088.347	€ 57.850.000	€ 56.582.000	€ 55.607.000	€ 54.668.000	€ 53.740.000
B Raming van het totaal van de passiva	€ 139.190.015	€ 155.422.000	€ 151.338.000	€ 153.867.000	€ 156.368.000	€ 154.949.000
Solvabiliteitsratio = A/B	45,33%	37,22%	37,39%	36,14%	34,96%	34,68%
Grondexploitatie	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
A Raming van het totaal van de activa van de niet in exploitatie genomen bouwgronden	€ -	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
B Raming van het totaal van de activa van de bouwgronden in exploitatie	€ 10.916.105	€ 514.000	€ 4.467.000	€ 3.088.000	€ 1.387.000	€ 882.000
C Raming van het totaal van de baten exclusief de mutaties van reserves.	€ 40.992.783	€ 45.460.790	€ 47.811.636	€ 43.107.357	€ 41.926.493	€ 41.328.275
Grondexploitatie = (A+B) / C	27%	1%	-9%	-7%	-3%	-2%
Structurele Exploitatieruimte	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Totaal lasten exclusief mutaties reserves	€ 43.822.098	€ 51.302.703	€ 49.735.340	€ 44.078.761	€ 42.650.007	€ 41.485.013
Totaal incidentele lasten exclusief mutaties reserves	€ 2.124.370	€ 1.087.365	€ 547.000	€ 50.000	€ 0	€ 0
A Totaal structurele lasten exclusief mutaties reserves	€ 41.697.728	€ 50.215.338	€ 49.188.340	€ 44.028.761	€ 42.650.007	€ 41.485.013
Totaal baten exclusief mutaties reserves	€ 40.992.783	€ 45.460.790	€ 47.811.636	€ 43.107.357	€ 41.926.493	€ 41.328.275
Totaal incidentele baten exclusief mutaties reserves	€ 2.896.469	€ 220.000	€ 225.000	€ 0	€ 0	€ 0
B Totaal structurele baten exclusief mutaties reserves	€ 38.096.314	€ 45.240.790	€ 47.586.636	€ 43.107.357	€ 41.926.493	€ 41.328.275
Totaal stortingen in reserves	€ 865.114	€ 5.439.399	€ 453.672	€ 54.177	€ 54.689	€ 55.209
Totaal incidentele stortingen in reserves	€ 172.746	€ 220.000	€ 400.000	€ 0	€ 0	€ 0
C Totaal structurele stortingen in reserves	€ 692.368	€ 5.219.399	€ 53.672	€ 54.177	€ 54.689	€ 55.209
Totaal onttrekkingen uit reserves	€ 3.484.122	€ 11.281.310	€ 1.821.865	€ 1.029.574	€ 993.338	€ 983.338
Totaal incidentele onttrekkingen uit reserves	€ -439.355	€ 872.165	€ 717.000	€ 0	€ 0	€ 0
D Totaal structurele onttrekkingen uit reserves	€ 3.923.477	€ 10.409.145	€ 1.104.865	€ 1.029.574	€ 993.338	€ 983.338
E Totaal baten exclusief mutaties reserves	€ 40.992.783	€ 45.460.790	€ 47.811.636	€ 43.107.357	€ 41.926.493	€ 41.328.275
Structurele Exploitatieruimte = ((B-A) + (D-C)) / E	-0,90%	0,47%	-1,15%	0,13%	0,51%	1,87%
Belastingcapaciteit	Rekening 2018	begroot 2019	begroot 2020	begroot 2021	begroot 2022	begroot 2023
A OZB lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 337	€ 385	€ 412	€ 424	€ 437	€ 450
B Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 228	€ 227	€ 228	€ 228	€ 228	€ 228
C Afvalstoffenheffing voor gezin	€ 318	€ 318	€ 373	€ 373	€ 373	€ 373
D Eventuele Heffingskorting voor gezin	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
E Totale Woonlasten = A+B+C-D	€ 883	€ 930	€ 1.013	€ 1.025	€ 1.038	€ 1.051
F Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in het voorafgaande begrotingsjaar	€ 721	€ 721	€ 730	€ 740	€ 750	€ 760
Belastingcapaciteit = E/F	122,42%	128,99%	138,75%	138,54%	138,39%	138,30%

Toelichting kengetallen:

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast t.o.v. de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Analyse en conclusie

De netto schuldquote wordt gekwalificeerd als hoog. Er zijn echter erfpachtgronden aangekocht. d.m.v. 'projectfinancieringen'. Zonder deze 'projectfinancieringen' is de netto schuldquote 2020 en volgende jaren aanzienlijk lager zijn (<50% ten opzichte van 73%).

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat bij uitgezette leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter. In de uitgezette geldleningen vinden geen mutaties plaats.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Zonder de projectfinancieringen voor de aankoop erfpachtgronden zou de solvabiliteitsratio 75% (ten opzichte van 43% nu) zijn geweest.

Analyse en conclusie

De ratio solvabiliteit Midden-Delfland is matig volgens de streefwaarden van de VNG. De projectfinanciering voor erfpachtgronden is hiervoor een belangrijke oorzaak. Door de canonopbrengst geeft het percentage van 75% een reeler beeld. De solvabiliteitsratio laat een redelijk 'stabiele' trend zien.

Geconcludeerd kan worden dat het eigen vermogen afneemt.

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Analyse en conclusie

De omvang van de grondexploitaties zijn gezien de grootte van onze gemeente als groot aan te merken. De ratio grondexploitaties laat zien dat de impact afneemt. Er is geen bouwgrond "niet in exploitatie" en de bouwgronden "wel in exploitatie" nemen af. Hierdoor neemt ook de risico's af. In de paragraaf grondbeleid is uitvoerig toelichting gegeven op de ontwikkelingen.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te dragen.

Analyse en conclusie

De ratio structurele exploitatieruimte Midden-Delfland geeft aan dat 2021 en volgende jaren structureel sluitend zijn.

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Het streven is om de woonlasten laag te houden. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de riool- en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Analyse en conclusie

De totale woonlasten van de gemeente liggen boven het landelijke gemiddelde.

Het streven van het college is de woonlasten laag te houden. Door een hoge gemiddelde WOZ waarde van de woningen, hoger dan gemiddeld kosten voor de afvalinzameling en de riolering door een groot gemeentelijk oppervlakte zijn de woonlasten hoger maar bewegen voorzichtig in de richting van het landelijke gemiddelde.

3. 7. Financiering

Kaders en beleid

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet FiDO), zijn de kaders gesteld voor een professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden.

Onder de treasuryfunctie vallen o.a. het beheer van geldstromen, liquiditeit, renterisico's en de financiering van en in de gemeente (zowel lenen van gelden als het uitzetten).

De kaders hierbij zijn:

- Treasurystatuut. Een beleidsmatige financiële infrastructuur, waarin verantwoordelijkheden en spelregels voor de gemeentelijke treasury zijn opgenomen.
- Financieringsparagraaf die jaarlijks wordt aangeboden bij de begroting en het jaarverslag.

Treasury houdt zich bezig met alle toekomstige kasstromen en daarmee samenhangende risico's. Deze risico's komen voort uit de financieringsbehoefte. Het treasurybeleid is primair gericht op het waarborgen van financiële continuïteit door maatregelen te treffen zodat de activiteiten van de gemeentelijke organisatie financierbaar blijven. Voor de renterisico's en risico's uit financiële posities treffen we beheersmaatregelen (vermijden, spreiden). We gaan in de uitwerking verder dan de wettelijke kaders. In principe zijn de uitgangspunten als volgt:

- Zorgdragen voor voldoende financierbaarheid op korte en lange termijn.
- Bewerkstelligen van passende financieringsvoorwaarden.
- Beheersen van rente- en of financieringsrisico's.
- Risicomijdend uitzetten van gelden en afgeven van garanties.
- Zorgdragen voor een effectief, veilig en efficiënt betalingsverkeer.
- Actief onderhouden van contacten met marktpartijen om toegang tot de financiële markten open te houden.

Door het schatkistbankieren kan de gemeente niet meer vrij beschikken over haar liquide middelen. Er is een verplichte rekening-courant verhouding met het Rijk. Door de huidige negatieve rente op liquide middelen wordt er geen rentevergoeding ontvangen.

Met de introductie van het instrument erfpacht wordt beoogd de gronduitgiften te stimuleren. Door het toepassen van erfpacht is er een rendement op het geïnvesteerde vermogen.

De risico's van lenen worden beperkt doordat gemeenten zich moeten houden aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Renterisico op kortlopende schuld (kasgeldlimiet)

De Wet Fido bevat instrumenten en regels die de risico's beperken die gemeenten lopen bij het lenen. De kasgeldlimiet (looptijd <1 jaar) zorgt ervoor dat niet teveel kortlopende leningen worden aangetrokken. De kasgeldlimiet geeft weer tot welk bedrag de gemeente maximaal in haar korte financieringsbehoefte mag voorzien.

Deze limiet is gesteld op 8,5% van de totale omvang van de begroting per 1 januari. Op basis van deze norm is de kasgeldlimiet voor onze gemeente circa € 4,4 miljoen.

Indien blijkt dat de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet een deel van de kortlopende schuld omgezet worden in langlopende schuld (=lening). Als het kasgeldlimiet gedurende drie opeenvolgende kwartalen wordt overschreden moet Gedeputeerde Staten worden geïnformeerd.

De liquiditeitspositie van de gemeente Midden-Delfland is inmiddels minder sterk. Het beleid is erop gericht om de financieringsbehoefte af te dekken met kortlopende schulden omdat de rente op de kortlopende middelen in het algemeen lager is dan de rente op langlopende middelen. De afgelopen jaren zijn enkele leningen met een looptijd < 1 jaar aangetrokken met een negatieve rente. Er is dus een vergoeding ontvangen van de bank.

Renterisico op langlopende schuld (renterisiconorm)

Op grond van de Wet Fido mag een gemeente van haar langlopende schulden (looptijd >1 jaar) in enig jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal aflossen en/of herfinancieren, wat overeenkomt met een aflossingsperiode van ten minste vijf jaar. Dit is de zogenoemde renterisiconorm. Het doel van de renterisiconorm is de herfinanciering van leningen in omvang en tijd te spreiden waardoor de (eventuele) gevolgen van een rentestijging beperkt blijven en de (mogelijke) renterisico's worden ingeperkt.

Renteontwikkeling

De rente op de geld- en kapitaalmarkt is momenteel laag. Dit komt voornamelijk door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Renteverhogingen van de ECB worden steeds uitgesteld. In juli 2019 zegt de ECB dat het verwacht de rente tot halverwege 2020 op het huidige niveau te handhaven met de hint dat er nog een renteverlaging aankomt.

De refirente blijft op 0% handhaaft. De refirente is de rente die banken elkaar onderling in rekening brengen (herfinancieringrente). De ECB koopt al vanaf 2014 obligaties op. Uitvoering van het obligatie opkoopprogramma moest ertoe leiden dat er meer geld in de economie komt, wat zal resulteren in een hogere inflatie. Dit heeft voornamelijk niet het gewenste resultaat. Naast het beleid van de ECB zijn ook andere macro-economische effecten van belang voor de renteontwikkeling. Het beleid van de Verenigde Staten, China, Rusland en Noord-Korea zijn van belang. Maar bijvoorbeeld ook de uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie heeft effect op de rente.

Inzicht rentelasten/-baten

Op het gebied van de rente wordt er volgens de richtlijnen veel meer dwingend voorgeschreven dan voorheen. Enkele uitgangspunten zijn:

- Het aantrekken en verstrekken van een lening betreft een treasury activiteit. De met deze activiteit gepaarde rentelasten en rentebaten behoren op het taakveld Treasury.
- Aanbeveling is om geen rentevergoeding te rekenen over het eigen vermogen en de voorzieningen.
- Indien de werkelijke rentelasten in euro's die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast, afwijken van de rentelasten in euro's die op basis van de voorgerekenelde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend, dan kan de gemeente besluiten tot correctie. Correctie wordt verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%.
- De commissie BBV adviseert het renteschema uit deze notitie in de paragraaf Financiering van de begroting en jaarstukken op te nemen. Hiermee wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.
- Verder zijn wijzigingen voor de rente van het grondbedrijf doorgevoerd. Aan grondexploitaties mag alleen de rente van externe financiering worden doorberekend. Omdat er geen leningen voor grondexploitaties zijn aangetrokken betekent dit dat er geen rente wordt doorberekend.
- Via de kapitaallasten mogen alleen werkelijke rentelasten naar de taakvelden worden doorbelast over de boekwaarden van investeringen. Wanneer er geen leningen zijn aangetrokken dan mag er helemaal geen rente worden toegerekend aan de taakvelden. Dit houdt in dat er geen rente meer kan worden doorbelast. De kapitaallasten bestaan dan alleen nog uit afschrijvingen.

Toerekening rente

Indien de gemeente een geldlening aantrekt in het kader van projectfinanciering, zal de werkelijk te betalen rente conform het BBV naar het desbetreffende taakveld worden doorbelast. Dit is van toepassing op de geldleningen voor de aankoop van erfpachtgronden. De rente van deze leningen moet rechtstreeks worden doorbelast naar het taakveld beheer overige gebouwen en gronden.

Financieringspositie en rentekosten

Er wordt een financieringsoverschot verwacht. Hierbij is rekening gehouden met de boekwaarde van de activa en van de grondexploitatie, eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) en opgenomen vaste geldleningen. De komende jaren wordt er meer rente ontvangen dan betaald (positief renteresultaat).

Het zogenaamde omslagpercentage is gebruikt voor rentetoerekening over de boekwaarde van de vaste activa. Het rente omslagpercentage is een gemiddelde van de betaalde en ontvangen rente.

Als gevolg van onderstaande ontwikkelingen blijft het omslagpercentage 0%.

- het verplicht schatkistbankieren
- het beperkte aantal uitstaande leningen en de lage marktrente
- de hoge te ontvangen rente op uitgezette geldleningen
- BBV voorschriften

Renteschema 2020			
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€	854.618
b.	De externe rentebaten (idem)	-/- €	732.738
	Saldo rentelasten en rentebaten	€	121.880
c	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- €	-
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (rente aankoop gronden)	-/- €	801.909
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	€	-680.029
d1	Rente over eigen vermogen	€	55.922
d2	Rente over voorzieningen	€	-
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente	€	-624.107
e	De aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag)	-/- €	-
f	Renteresultaat op het taakveld Treasury	€	-624.107

Leningenportefeuille

Een belangrijk onderdeel van het financieringsbeleid vormt de omvang, flexibiliteit, gemiddelde looptijd en rentegevoeligheid van de leningenportefeuille. De leningenportefeuille langer dan één jaar heeft per 1 juli 2019 een omvang van € 56 miljoen.

De reden van deze toename zijn projectfinancieringen voor aankoop gronden. Aangekochte gronden bedrijvenschap Harnaspolder zijn in erfpacht uitgegeven (zie raadsbesluiten 2015-23980 en 2016-32705). Voor deze financiering van aankoop gronden en de betaling van de vereengekomen afkoopsommen voor rentever schillen zijn leningen aangetrokken. Het financieel risico is beperkt omdat erfpachtinkomsten hoger zijn dan de rentekosten.

Overzicht van vaste schulden 2020 met een looptijd langer dan één jaar

Omschrijving	Oorspronkelijk geldlening	Laatste aflossing	Rente %	Restantbedrag geldleningen 1-1-2020	Rente 2020	Aflossing 2020	Restantbedrag geldleningen 31-12-2020
Onderhandse leningen N.V. Bank Nederlandse Gemeenten:							
BNG 40.89594	907.560,50	1-3-2024	4,670%	181.512,10	7.055,33	36.302,42	145.209,68
BNG 40.91485.01	408.402,22	26-10-2025	3,470%	163.360,89	5.495,20	27.226,81	136.134,07
BNG 40.92017	680.670,32	14-2-2026	5,500%	190.587,69	9.165,37	27.226,81	163.360,88
Projectfinancieringen:							
BNG 40.111437	7.429.045,00	2-7-2029	1,245%	7.429.045,00	92.491,61	0,00	7.429.045,00
BNG 40.111438	1.566.123,00	1-7-2029	0,800%	1.566.123,00	11.919,79	151.056,61	1.415.066,39
BNG 40.112090	6.751.680,00	1-7-2052	1,770%	6.751.680,00	119.504,74	0,00	6.751.680,00
BNG 40.112091	2.381.266,00	1-7-2052	1,570%	2.381.266,00	36.948,01	55.626,20	2.325.639,80
BNG 40.112379	15.983.210,00	1-7-2044	1,760%	15.983.210,00	281.304,50	0,00	15.983.210,00
BNG 40.112494	1.621.575,00	3-1-2039	1,598%	1.621.575,00	25.913,35	0,00	1.621.575,00
BNG 40.112836	13.293.280,00	1-7-2053	1,360%	13.293.280,00	180.788,61	0,00	13.293.280,00
BNG 40.112837	6.804.774,00	1-7-2053	1,140%	6.804.774,00	76.631,48	164.977,18	6.639.796,82
				56.366.413,68	847.217,98	462.416,04	55.903.997,64
Onderhandse leningen Nederlandse Waterschapsbank N.V.:							
NWB Poseidon 1001	1.134.450,54	20-7-2022	6,400	136.134,06	7.399,73	45.378,02	90.756,04
NWB 1025745	5.000.000,00	27-1-2020	(0,300)	5.000.000,00	0,00	5.000.000,00	0,00
				5.136.134,06	7.399,73	5.045.378,02	90.756,04
Totaal				61.502.547,74	854.617,71	5.507.794,06	55.994.753,67

Leasing

Voor vervoermiddelen, printers en een pasfotohok zijn leasecontracten afgesloten. Hiervoor wordt een rentebedrag betaald.

Uitgezette geldleningen

- In 1988 heeft de voormalige gemeente Schipluiden een bedrag van € 7,7 mln. uitgeleend aan de ABN-AMRO. De lening is later overgegaan naar de Royal Bank of Scotland (RBS). De RBS is grotendeels in handen van de Britse overheid. De vooruitzichten van de bank zijn de laatste jaren verbeterd. De lening is voor 50 jaar fixe en heeft een rente van 8,15% (ACT/360). Onderzocht is om te verkopen. De lening aan de RBS levert nu jaarlijks € 637K aan rente op. Het verstrekken van een lening brengt risico's met zich mee. Het omvallen van de Icesave bank tijdens de kredietcrisis staat nog vers in het geheugen. Binnen ons huidige treasury beleid past het verstrekken van een dergelijke lening niet. Op het moment van uitzetten van de lening was er nog geen sprake van een vastgesteld treasurybeleid. Op basis van de toen geldende beleid is een correcte afweging en goed besluit genomen.

Bij de Nederlandse Waterschapsbank is voor € 1,4 mln. uitgezet met een rente van 7% (€95.300 exploitatie-inkomsten per jaar tot 2043).

Overzicht uitgezette leningen 2020

Omschrijving	Oorspronkelijk geldlening	Laatste aflossing	Rente %	Restantbedrag geldleningen 1-1-2020	Ontvangen rente 2020	Aflossing 2020	Restantbedrag geldleningen 31-12-2020
Royal Bank of Scotland (RBS)	7.714.263,67	1-7-2038	8,150%	7.714.263,67	637.444,61	0,00	7.714.263,67
Nederlandse Waterschapsbank	1.361.340,65	1-9-2043	7,000%	1.361.340,65	95.293,85	0,00	1.361.340,65
				9.075.604,32	732.738,46	0,00	9.075.604,32

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate de gemeente aan haar lopende betalingsverplichtingen kan voldoen. Fluctuatie van de liquiditeitspositie heeft te maken met inning gemeentelijke belastingen, de algemene uitkering inkomsten van het Rijk, het ontvangen van subsidies, het aantrekken/aflossen van leningen en meer of minder exploitatie uitgaven in die periode.

Liquiditeitsplanning	2020	2021	2022	2023
- Prognose aan te trekken kasgeld	Max. 4,4 mln.	Max. 4,4 mln	max. 4,4 mln	max. 4,4 mln
- Aangetrokken langgeld (8/2019)	€ 56 mln.	€ 55 mln.	€ 55 mln	€ 54 mln.

Kredietrisico en garanties

Naast de eerder genoemde renterisico's heeft de gemeente ook te maken met kredietrisico's. Dit zijn de risico's die verband houden met de nakoming van de betalingsverplichting van rente en aflossing op eerder door de gemeente verstrekte geldleningen in het kader van de publieke taak en aanspraken op verleende gemeentegaranties.

Volgens de subsidieregeling zijn de verenigingen en maatschappelijke instellingen verplicht jaarlijks de begroting en jaarrekening in te dienen. Door deze maatregelen wordt de vinger aan de pols gehouden en kunnen risico's worden beperkt.

De aanspraken op verleende gemeentegaranties zijn onderverdeeld in enerzijds verleende garanties voor de bevordering van het eigen woningbezit (zowel particulieren als woningbouwcorporaties) en anderzijds garanties die zijn verstrekt voor geldleningen die zijn aangetrokken door maatschappelijke instellingen in onze gemeente, zoals (sport)verenigingen. Voor hypotheek afgesloten na 1 januari 1995 met een zogenoemde Nationale Hypotheek Garantie (NHG) staat de stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) garant. De gemeente is door haar achtervang functie risicodragers voor hypotheek afgesloten met NHG in de periode tussen 1 januari 1995 en 31 december 2010.

Per 1 januari 2016 is de achtervang overeenkomst met de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) verlengd tot en met 31 december 2020. Voor woningcorporaties is het hierdoor mogelijk om tegen een redelijke rente geld aan te trekken, omdat het waarborgfonds geldverstrekkers de tijdige betaling garandeert van rente en aflossing van leningen aan te gaan door woningcorporaties. De gemeente en het Rijk vervullen daarbij een achtervang functie. Mocht in geval van aanspraak door geldgevers blijken dat het vermogen van het waarborgfonds ontoereikend is, dan bestaat de kans dat de gemeente op grond van deze achtervang overeenkomst (in de vorm van renteloze leningen) het vermogen van het waarborgfonds moet aanvullen. De kans dat dit gebeurt is gering, omdat de woningcorporaties in eerste instantie zelf financieel verantwoordelijk zijn voor de risico's in hun sector en hierop jaarlijks worden gecontroleerd en beoordeeld door het waarborgfonds.

Autoriteit woningcorporaties, die toezicht houdt op het WSW, stelde recentelijk dat het 'onzeker' is of het risicokapitaal van het fonds toereikend is om mogelijke verliezen te dekken. Het fonds gebruikt voor de berekening van het risicokapitaal een formule, maar houdt Vestia uit deze formule. Dit omdat de woningcorporatie in een saneringssituatie zit. De toezichthouder beoordeelt de onderbouwing van het argument als onvoldoende.

Voor het uitoefenen van de publieke taak neemt de gemeente ook deel in het aandelenkapitaal van een aantal vennootschappen. Dit betreft aandelen van N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides en N.V. JUVA. Deze aandelen zijn in de balans opgenomen tegen nominale waarde. Doordat er een groot positief verschil bestaat tussen de werkelijke waarde en de nominale waarde is van een kredietrisico op deze aandelen geen sprake.

Relatiebeheer

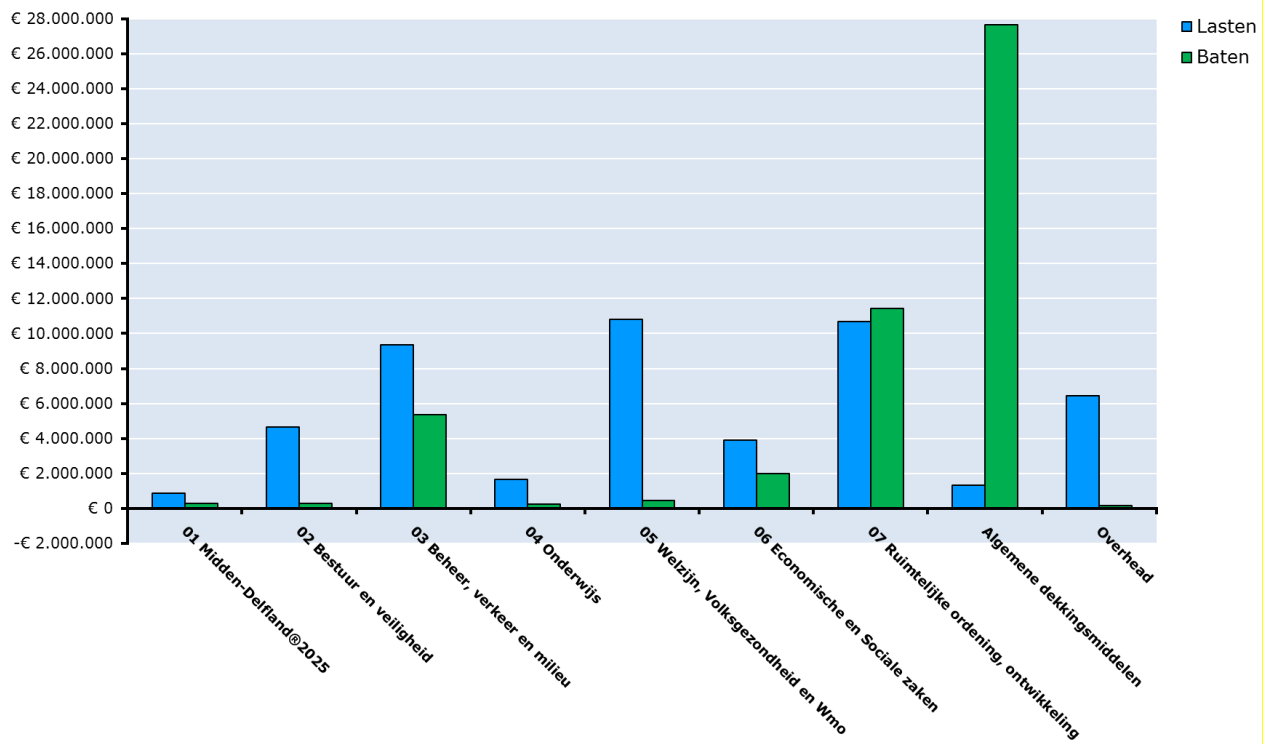
Voor het reguliere betalingsverkeer maakt de gemeente gebruik van de diensten van de BNG Bank. Onderdeel van deze dienstverlening is een kredietfaciliteit van € 2 miljoen. Tot deze limiet kan de gemeente tegen een gunstig rentepercentage daggeld opnemen. Daarnaast is er nog een rekening bij de Rabobank.

4. Recapitulatie

Recapitulatie programma's

Samenvatting begroting 2020	2018	2019	2020	2021	2022	2023
01 Midden-Delfland ® 2025	433.837	515.663	613.280	820.230	773.398	776.618
02 Bestuur en veiligheid	3.335.424	3.751.003	4.379.648	4.372.101	4.485.342	4.474.268
03 Beheer, verkeer en milieu	2.460.394	6.081.882	4.019.772	4.110.196	4.295.479	4.407.827
04 Onderwijs	1.095.232	1.290.467	1.432.952	1.318.262	1.323.626	1.325.576
05 Welzijn, Volksgezondheid en Wmo	10.271.939	10.702.861	10.347.395	9.963.684	9.993.689	10.021.673
06 Economische en Sociale zaken	1.633.959	2.214.550	1.946.415	1.921.892	1.981.990	1.975.361
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	-75.484	-1.042	-757.004	-1.074.452	-1.032.530	-844.776
Algemene dekkingsmiddelen	-24.576.311	-25.859.780	-26.335.026	-26.812.994	-27.566.417	-28.360.265
Overhead	8.250.325	7.146.310	6.276.272	6.352.485	6.468.938	6.380.457
Geraamd saldo van baten en lasten	2.829.315	5.841.913	1.923.704	971.404	723.513	156.737
Mutaties reserves						
01 Midden-Delfland ® 2025	-13.884	-201.358	0	0	0	0
02 Bestuur en veiligheid	4.563	-56.178	0	0	0	0
03 Beheer, verkeer en milieu	712.494	-2.839.983	-289.298	-20.143	-19.783	-19.418
04 Onderwijs	-222.928	-318.206	-257.984	-257.984	-257.984	-257.984
05 Welzijn, Volksgezondheid en Wmo	-1.087.915	-844.858	-153.643	-140.404	-139.424	-139.684
06 Economische en Sociale zaken	-111.397	-634.263	-25.000	-25.000	0	0
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	366.747	183.789	-73.314	27.086	27.492	27.905
Algemene dekkingsmiddelen	-1.532.813	262.000	143	145	147	149
Overhead	-733.875	-1.392.854	-569.097	-559.097	-549.097	-539.097
Saldo reserves	-2.619.008	-5.841.911	-1.368.193	-975.397	-938.649	-928.129
Geraamd resultaat	210.307	2	555.511	-3.993	-215.136	-771.392

Samenvatting begroting 2020

5. Financiële begroting (overzicht van baten en lasten)

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) 2004 is de gemeente verplicht een overzicht van de financiële begroting (overzicht van baten en lasten) samen te stellen. De uiteenzetting van de financiële positie en het overzicht van baten en lasten vormen samen de financiële begroting.

De uiteenzetting van de financiële positie bevat:

- de baten en lasten van bestaand beleid
- de investeringen, gesplitst in investeringen met een economisch of een maatschappelijk nut
- de financiering
- de stand en het verloop van de reserves en voorzieningen.

Deze gegevens zijn bijna allemaal al in een ander onderdeel van de begroting opgenomen, maar worden hier in verband met de voorschriften van het BBV nogmaals weergegeven.

Uitgangspunten bij de begroting

In financiële zin is het belangrijkste uitgangspunt het realiseren van een materieel sluitende begroting.

De belangrijkste input vormen de structurele financiële gevolgen van het bestaande beleid van de begroting 2019 en het collegewerkprogramma 2018-2022. Uitgangspunt daarbij is structurele uitgaven worden structureel gedekt en incidentele uitgaven worden van een incidentele dekking voorzien.

Daarnaast zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

- Voor de structurele ontwikkeling van de salarissen en sociale lasten is uitgegaan van de meest recente gegevens betreffende de CAO voor gemeentepersoneel. Daarnaast is rekening gehouden met hogere kosten als gevolg van een nieuwe CAO per 1-10-2019.
- Wij hebben rekening gehouden met een compensatie voor stijgende prijzen. Hiervoor zijn de percentages uit de meicirculaire aangehouden.
- Voor de uitkering uit het Gemeentefonds is uitgegaan van de informatie uit de meicirculaire 2019.
- Voor de heffingen is kostendekkende tarieven het uitgangspunt. Bij het vaststellen van de kostendekkendheid van deze tarieven is de kostenkant inclusief BTW meegenomen.
- Voor 2020 en volgende jaren is de opbrengst van de OZB afhankelijk van de waardeontwikkeling van het onroerend goed. Het tarief voor rioolheffing blijft voorsnog ongewijzigd.
- De structurele lasten van de 'verbonden partijen' zijn in de begroting verwerkt.
- Bij de kapitaallasten is door de wijziging van het BBV voor de rentehuishouding geen rente meer toegerekend.
- Er is rekening gehouden met een renteomslagpercentage van 0%.

De baten en lasten van bestaand beleid

In de volgende tabel zijn de geraamde baten en lasten in 2020 aangegeven per programma. Voorts is een bedrag aangegeven dat de gemeente hiervoor aan algemene dekkingsmiddelen raamt. De algemene dekkingsmiddelen zijn gemeentelijke middelen die vrij aan te wenden zijn en worden verantwoord in een apart hoofdstuk Algemene dekkingsmiddelen. De algemene dekkingsmiddelen zijn voor de vergelijkbaarheid in de tabel afzonderlijk opgenomen.

Lasten begroting 2020

Lasten begroting 2020	2018	2019	2020	2021	2022	2023
01 Midden- Delfland ® 2025	2.373.947	734.176	882.503	886.695	810.109	813.579
02 Bestuur en veiligheid	3.798.732	4.056.833	4.651.163	4.652.609	4.757.115	4.742.808
03 Beheer, verkeer en milieu	7.679.344	11.306.678	9.362.476	9.232.315	9.427.617	9.541.130
04 Onderwijs	1.361.296	1.525.579	1.674.027	1.559.268	1.564.563	1.566.441
05 Welzijn, Volksgezondheid en WMO	11.058.128	11.586.645	10.800.233	10.418.175	10.337.803	10.368.373
06 Economische en sociale zaken	4.182.356	4.823.933	3.920.878	3.901.644	3.967.120	3.965.960
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	4.210.021	9.250.569	10.680.077	5.554.386	3.806.380	2.601.166
Algemene dekkingsmiddelen	620.816	718.594	1.316.296	1.293.034	1.284.014	1.276.005
Overhead	8.537.458	7.299.697	6.447.687	6.580.635	6.695.287	6.609.552
Totale lasten	43.822.098	51.302.703	49.735.340	44.078.761	42.650.007	41.485.013

Baten begroting 2020

Baten begroting 2020	2018	2019	2020	2021	2022	2023
01 Midden- Delfland ® 2025	1.940.110	218.513	269.223	66.465	36.711	36.961
02 Bestuur en veiligheid	463.308	305.830	271.515	280.508	271.773	268.540
03 Beheer, verkeer en milieu	5.218.950	5.224.796	5.342.704	5.122.119	5.132.138	5.133.303
04 Onderwijs	266.064	235.112	241.075	241.006	240.937	240.865
05 Welzijn, Volksgezondheid en WMO	786.189	883.784	452.838	454.491	344.114	346.700
06 Economische en sociale zaken	2.548.397	2.609.383	1.974.463	1.979.752	1.985.130	1.990.599
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	4.285.505	9.251.611	11.437.081	6.628.838	4.838.910	3.445.942
Algemene dekkingsmiddelen	25.197.127	26.578.374	27.651.322	28.106.028	28.850.431	29.636.270
Overhead	287.133	153.387	171.415	228.150	226.349	229.095
Totale baten	40.992.783	45.460.790	47.811.636	43.107.357	41.926.493	41.328.275

Lasten reserves begroting 2020

Lasten reserves begroting 2020	2018	2019	2020	2021	2022	2023
01 Midden- Delfland ® 2025	35.328	130	0	0	0	0
02 Bestuur en veiligheid	13.500	0	0	0	0	0
03 Beheer, verkeer en milieu	139.517	423.304	423.654	24.009	24.369	24.734
04 Onderwijs	0	0	0	0	0	0
05 Welzijn, Volksgezondheid en WMO	14.851	5.676	3.189	2.937	2.681	2.421
06 Economische en sociale zaken	0	0	0	0	0	0
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	636.541	748.289	26.686	27.086	27.492	27.905
Algemene dekkingsmiddelen	5.377	4.262.000	143	145	147	149
Overhead	20.000	0	0	0	0	0
Totale lasten	865.114	5.439.399	453.672	54.177	54.689	55.209

Baten reserves begroting 2020

Baten reserves begroting 2020	2018	2019	2020	2021	2022	2023
01 Midden- Delfland® 2025	49.212	201.488	0	0	0	0
02 Bestuur en veiligheid	8.937	56.178	0	0	0	0
03 Beheer, verkeer en milieu	-572.977	3.263.287	712.952	44.152	44.152	44.152
04 Onderwijs	222.928	318.206	257.984	257.984	257.984	257.984
05 Welzijn, Volksgezondheid en WMO	1.102.766	850.534	156.832	143.341	142.105	142.105
06 Economische en sociale zaken	111.397	634.263	25.000	25.000	0	0
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	269.794	564.500	100.000	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	1.538.190	4.000.000	0	0	0	0
Overhead	753.875	1.392.854	569.097	559.097	549.097	539.097
Totale baten	3.484.122	11.281.310	1.821.865	1.029.574	993.338	983.338

Begrotingsresultaat

Samenvatting begroting 2020	2018	2019	2020	2021	2022	2023
01 Midden- Delfland ® 2025	433.837	515.663	613.280	820.230	773.398	776.618
02 Bestuur en veiligheid	3.335.424	3.751.003	4.379.648	4.372.101	4.485.342	4.474.268
03 Beheer, verkeer en milieu	2.460.394	6.081.882	4.019.772	4.105.196	4.295.479	4.407.827
04 Onderwijs	1.095.232	1.290.467	1.432.952	1.318.262	1.323.626	1.325.576
05 Welzijn, Volksgezondheid en WMO	10.271.939	10.702.861	10.347.395	9.963.684	9.993.689	10.021.673
06 Economische en sociale zaken	1.633.959	2.214.550	1.946.415	1.921.892	1.981.990	1.975.361
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	-75.484	-1.042	-757.004	-1.074.452	-1.032.530	-844.776
Algemene dekkingsmiddelen	-24.576.311	-25.859.780	-26.335.026	-26.812.994	-27.566.417	-28.360.265
Overhead	8.250.325	7.146.310	6.276.272	6.352.485	6.468.938	6.380.457
Geraamde saldo van baten en lasten	2.829.315	5.841.913	1.923.704	971.404	723.513	156.737
Mutatie reserves						
01 Midden- Delfland ® 2025	-13.884	-201.358	0	0	0	0
02 Bestuur en veiligheid	4.563	-56.178	0	0	0	0
03 Beheer, verkeer en milieu	712.494	-2.839.983	-289.298	-20.143	-19.783	-19.418
04 Onderwijs	-222.928	-318.206	-257.984	-257.984	-257.984	-257.984
05 Welzijn, Volksgezondheid en WMO	-1.087.915	-844.858	-153.643	-140.404	-139.424	-139.684
06 Economische en sociale zaken	-111.397	-634.263	-25.000	-25.000	0	0
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	366.747	183.789	-73.314	27.086	27.492	27.905
Algemene dekkingsmiddelen	-1.532.813	262.000	143	145	147	149
Overhead	-733.875	-1.392.854	-569.097	-559.097	-549.097	-539.097
Saldo reserves	-2.619.008	-5.841.911	-1.368.193	-975.397	-938.649	-928.129
Geraamd resultaat	210.307	2	555.511	-3.993	-215.136	-771.392

Onderstaand zijn de belangrijkste wijzigingen tussen de begroting 2019 en 2020 op programmaniveau toegelicht. Binnen de programma's (hoofdstuk 2) staat een nadere verklaring van de wijziging van het budget 2020 ten opzichte van 2019.

Programma 1: Vitale dorpen en Midden-Delfland® 2025 per saldo € 97.617

De toename van lasten op dit programma komt voornamelijk door toename op het taakveld Midden-Delfland en heeft vooral te maken met een verschuiving van (de toerekening van) werkgeverslasten.

Programma 2: Bestuurlijke en veiligheid per saldo € 628.645

De toename van lasten op dit programma heeft vooral te maken met een toename bij het taakveld Bestuur door een verschuiving van (de toerekening van) werkgeverslasten bij Algemene voorlichting en Bestuursondersteuning B&W. Verder zijn de vergoedingen van de raadsleden gestegen en is de storting in de voorziening pensioenen (oud) wethouders bijgesteld naar de laatste actuariële waardebeoordeling.

Programma 3: Beheer, verkeer en milieu per saldo € -2.062.110

De afname op dit programma heeft diverse oorzaken. Voornaamste oorzaak is het incidentele budget in 2019 op het taakveld Wegen, kunstwerken en O.V. voor Centrum Den Hoorn in 2019. Verder zijn er door de bezuinigingen verschillende onderhoudsbudgetten in 2020 deels afgeraamd.

Programma 4: Onderwijs per saldo € 142.486

De voornaamste verklaring voor de toename van lasten binnen dit programma is het gevolg van bijramingen bij de taakvelden Huisvesting basisonderwijs en Gemeenschappelijke baten en lasten onderwijs. De bijraming komt voornamelijk omdat meer werkgeverslasten (op basis van manuren) op dit beleidsveld zijn begroot.

Programma 5: Welzijn en Wmo per saldo € -355.466

In 2019 is ingezet op een vermindering van de kosten (€ 250.000) van jeugdhulp in 2020. De in 2019 opgerichte ambtelijke taskforce voor kosten vermindering jeugdkosten moet hiervoor oplossingsrichtingen aandragen. De kosten van een implementatiemanager om dit proces te leiden (€ 95.000) zijn hier geraamd in 2019.

Programma 6: Economische en sociale zaken per saldo € -268.134

De afname op dit programma heeft diverse oorzaken:

- Op het taakveld Handel, Ambacht en Industrie is in 2019 is het oude gemeentehuis Maasland verkocht waardoor er (onderhouds)kosten zijn weggefallen. Van de opbrengst is de boekwaarde afgeboekt. Daardoor zijn de kapitaallasten in 2019 hoger. Ook is het geraamd budget Bouwkundig onderhoud in 2019 beduidend hoger dan in 2020, dit komt wel uit een reserve.
- Op het taakveld Bijstandsverlening is door verwachte hogere uitstroom minder bijstandsuitgaven. Gevolg hiervan is dan dat er geen aanspraak gemaakt kan worden op een tegemoetkoming uit de Vangnetregeling.
- Op het taakveld Participatiefonds is er in 2019 extra inzet gepleegd op re-integratie om het uitkeringenbestand te laten dalen. Dit wordt in afgeslankte vorm voortgezet in 2020 en verder.

Programma 7: R.O., ontwikkeling en volkshuisvesting per saldo € -755.962

Op het taakveld Ruimtelijke ordening waren er in 2019 een aantal incidentele budgetten opgenomen voor de Parkeerverharding Schipluiden, de financiële dekking centrum Maasland en aanloopkosten voor potentiële ontwikkelingslocaties.

In 2020 zijn er ook bijramingen op het taakveld Ruimtelijke ordening voor de Omgevingswet en meer toerekening van werkgeverslasten.

De raming voor de bouwleges is gebaseerd op de bouwprognose voor woningen en bedrijven. Op basis van deze prognose is de geraamde legesopbrengst in 2020 lager dan in 2019.

De lasten binnen het taakveld grondexploitaties zijn gebaseerd op de prognose van de werkzaamheden (in-en extern) ten aanzien van de grondexploitaties voor de komende jaren. Deze lasten worden budgettair neutraal verwerkt in de begroting.

Algemene dekkingsmiddelen per saldo € -475.246

De stijging van de lasten op het taakveld treasury betreft de rentelasten van nieuw aangetrokken vaste leningen. Deze rentelasten zijn toe te bedelen aan de erfpacht. De daling in baten op dit

taakveld komt doordat er in 2019 een hoger dividendpercentage is uitgekeerd door de BNG en doordat een deel van de rentelasten toe te bedelen is aan de erfpacht.

De voornaamste oorzaak voor het saldo op dit programma is de raming van de algemene uitkering. De berekeningen van de algemene uitkering voor de begroting 2020-2023 zijn met behulp van de meicirculaire 2019 gemaakt. Vanaf 2019 is het grootste deel van het deelfonds Sociaal domein opgenomen in de algemene uitkering. En loopt dus mee in de trap-op, trap-af methode.

Daarnaast is er een bijraming van de OZB opbrengst als gevolg van de waardeontwikkeling van het onroerend goed in combinatie met areaaluitbreiding. Deze stijging is hoger dan was voorzien in de Begroting 2019-2022.

Overhead per saldo € -870.038

De verdeling van de werkgeverslasten is aangepast op basis van de werkelijke urenverdeling uit 2018. Gevolg hiervan is dat er meer kosten toegeschreven worden aan taakvelden anders dan overhead. In 2019 is er een budget van incidenteel bijgeaamd voor bouwkundig onderhoud van het gemeentehuis en in het kader van de bezuinigingen is het budget voor de garantiebanen in 2020 geschrapt

Incidentele baten en lasten

Om een goed inzicht te kunnen geven in het structurele evenwicht tussen baten en lasten is het noodzakelijk te weten in hoeverre incidentele dekkingsmiddelen tegenover incidentele lasten staan. Ook de uitgaven die binnen de grondexploitaties worden gedaan, zijn veelal eenmalig van aard. Deze kosten hebben geen invloed op het exploitatieresultaat. Ook wordt een aantal uitgaven ten laste van voorzieningen of bestemmingsreserves gebracht.

	Incidentele lasten (x € 1.000)				Incidentele baten (x € 1.000)			
Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
1. Vitale Dorpen in Midden Delfland@2025	50	50						
2. Bestuur en Veiligheid								
3. Beheer, Verkeer, Milieu	217				225			
4. Onderwijs								
5. Welzijn en Wet maatschappelijke ondersteuning								
6. Economische- en sociale zaken								
7. Ruimtelijke ordening, ontwikkeling en volkshuisvesting	100							
Algemene Dekkingsmiddelen								
Overhead	180							
Mutaties reserves	400				717			
Totaal	947	50	0	0	942	0	0	0
Saldo					5	50		

Conform de richtlijnen van de provincie zijn bedragen onder € 50.000 niet meegenomen in bovenstaand overzicht.

Programma 1

Lasten:

Betreft de uitwerking van het Nationaal Klimaatakkoord en vertaling van klimaatadaptatie en -mitigatie voor 2020 en 2021 (€ 50.000).

Programma 3

Lasten:

Betreft de wijzigingsovereenkomst N211 (€ 50.000) en kosten voor de Energievisie (€ 166.800).

Baten:

Dit betreft de incidentele extra opbrengst door de verkoop van snippergroen.

Programma 7

Lasten:

Betreft kosten voor de omgevingswet (€ 100.000).

Overhead

Lasten:

In 2020 is er voor € 50.000 geraamd voor een tijdelijke overlap door de aanstelling van een nieuwe directeur Koers. Daarnaast is er voor incidentele extra kosten voor dienstverlening bij I-projecten € 130.000 extra benodigd in 2020.

Mutaties reserves

Lasten:

Storting € 400.000 in Dekkingsreserve voor het veilig afwikkelen van verkeer bij de entree van Maasland (Maassluisseweg/Oude Veiling).

Baten:

Aan de Algemene reserve worden de volgende bedragen onttrokken:

- Veilig afwikkelen verkeer entree Maasland € 400.000
- Energievisie 2020 € 166.800
- Kosten omgevingswet € 100.000

Aan de reserve investeringsprogramma worden de volgende bedragen onttrokken:

- Wijzigingsovereenkomst N211 € 50.000

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel worden de onderdelen toegelicht.

Tabel Algemene dekkingsmiddelen (in €)	2020	2019
OZB	4.872.738	4.486.702
Algemene uitkering	19.877.322	18.961.771
Dividenden	2.109.700	2.135.923
Rente uitzettingen > 1 jaar	735.640	742.140
Opbrengsten grondverkoop	240.000	265.000
Vennootschapsbelasting	0	0
Onvoorzien	6.000	16.000
Overige eigen middelen	0	0
Subtotaal	27.841.400	26.607.536
Saldo financieringsfunctie	-908.290	-361.975
Totaal algemene dekkingsmiddelen	26.933.110	26.245.561

De gemeentelijke heffingen, ook wel lokale heffingen genoemd, vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. De lokale heffing die bij de algemene dekkingsmiddelen hoort, is de OZB. Daarnaast zijn er nog heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen horen. Deze zijn opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

OZB

Sinds 2009 wordt de OZB berekend over een percentage van de WOZ-waarde. Door een amendement van de gemeenteraad zijn de tarieven tot 2020 'bevroren' en fluctueert de opbrengst met de jaarlijkse waardeverandering.

In de volgende tabel staan de OZB-tarieven voor 2020 tot en met 2023.

OZB – tarieven	2020	2021	2022	2023
Tarief eigenaren woningen	0,1205%	0,1205%	0,1205%	0,1205%
Tarief eigenaren niet-woningen	0,2267%	0,2267%	0,2267%	0,2267%
Tarief gebruikers niet-woningen	0,1627%	0,1627%	0,1627%	0,1627%

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering. De algemene uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen, maar ook verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van de onroerende zaken. Gemeenten met hoog gewaardeerd onroerend goed ontvangen een lagere algemene uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van de woningen wordt 80% meegerekend, van de waarde van niet-woningen 70%. Op de uitkomsten daarvan wordt het zogenaamde rekentarief toegepast (- 0,1000% van de waarde voor woningen). Dit rekentarief is afgeleid van het landelijke gemiddelde OZB-tarief.

De uitkomst wordt als zogenaamde eigen inkomstenmaatstaf afgetrokken van de algemene uitkering van de gemeente. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, heeft overigens geen effect op deze aftrekpost.

Algemene uitkering

De raming van de algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2019.

De berekeningen van de algemene uitkering voor de begroting 2020-2023 zijn met behulp van de meicirculaire 2019 gemaakt. In onderstaande tabel ziet u het verschil met de ramingen zoals gemaakt voor de begroting 2019-2022.

Raming algemene uitkering	2020	2021	2022	2023
Begroting 2020 – 2023	19.877.322	20.174.253	20.815.946	21.474.076
Begroting 2019 – 2022	19.547.061	20.242.908	20.823.928	-
Vershil	330.261	-68.655	-7.982	N.v.t. *

(*) 2023 was nog niet begroot. Daar kan geen verschil voor worden berekend.

Dividenden

De gemeente ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen uit hoofde van haar aandelenbezit bij de Bank Nederlandse Gemeenten, Waterbedrijf Evides en Westland Infra.

	2020	2019
Bank Nederlandse Gemeenten	112.500	138.493
Juva N.V.	1.768.000	1.768.000
Waterbedrijf Evides	229.200	229.430
Totaal	2.109.700	2.135.923

Rente uitzettingen > 1 jaar

Het betreft hier de rente die verkregen wordt van het langdurig uitgezette deel van de Nutsreserve. Daarnaast wordt rendement gemaakt door de uitgifte van grond in erfpacht, welk deels is gefinancierd uit eigen overvloedige financiële middelen.

Overige eigen middelen

Er zijn geen overige eigen middelen.

Onvoorzien

De raming van de post Onvoorzien is bedoeld voor de dekking van niet voorzienbare uitgaven. Bij gemeenten die een sluitende begroting hebben, is de post onvoorzien meestal het positieve begrotingssaldo dat door de raad als dekkingsmiddel kan worden ingezet. In Midden-Delfland is dat zoals bekend niet het geval. In onze begroting is een bedrag voor onvoorziene uitgaven opgenomen van € 6.000 in 2020.

Financiële positie

De raming voor het begrotingsjaar 2020 en volgende jaren ziet er als volgt uit.

	2020	2021	2022	2023
Saldo begroting 2020 – 2023 (incl. begrotingswijzigingen¹ en ²)	-431.782	-683.600	-403.687	
Mutaties begroting	-1.786.953	-1.512.862	-1.326.978	-1.187.495
Resultaat concept begroting²	-2.218.735	-2.196.462	-1.730.665	-1.187.495
Bezuinigingen	1.663.224	2.200.455	1.945.801	1.958.887
Algemene reserve	555.511			
Resultaat begroting²	0	3.993	215.136	771.392

¹ Inclusief structurele doorwerking mutaties Eerste en Tweede periodieke begrotingswijziging 2019.

² Een positief bedrag betekent een voordelig resultaat.

Met dit resultaat (structureel sluitende (meerjaren)begroting) voldoet de begroting 2020-2023 aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor repressief toezicht door de provincie.

Immateriële vaste activa

In het kader van het BBV is het zeer beperkt mogelijk deze activa te activeren. De gemeente Midden-Delfland heeft er daarom voor gekozen deze activa niet meer in de kapitaallasten op te nemen, maar deel te laten uitmaken van het jaar van 'investering'.

Investeringen met een economisch en maatschappelijk nut

De investeringen zijn gesplitst in investeringen met een economisch nut en met een maatschappelijk nut.

In de kapitaallasten van de activa wordt vanaf 2017 niet met rente rekening gehouden.

Voor een specificatie zie bijlage Investeringen 2020-2023.

Nieuwe investeringen

Overzicht nieuwe investeringen begroting 2020				
Omschrijving investering:	2020	2021	2022	2023
Reconstructie en dijkverzwaring Hoornsekade		720.000		
Reconstructie Maassluisseweg	400.000	570.000		
Reconstructie Hoornseweg (metropolitane fietsroute)	50.000	600.000		
Vervangen lichtmasten				178.500
Vervangen pompunits drukriolering				149.000
Vervangen pompen hoofdgemalen				90.000
Vervangen vrijvervalriolering				230.000
Informatiebeleidsplan		20.000	20.000	
Vervangen Hardware 2020	200.000			
Vervangen telefooncentrale		pm		
Aanschaf en implementatie zaaksysteem	50.000			
Migratie CSM (website) platform	20.000			
Totaal	720.000	1.910.000	20.000	647.500

De financiering

Lang lopende geldleningen

Overzicht van vaste schulden 2020 met een looptijd langer dan één jaar

Omschrijving	Oorspronkelijk geldlening	Laatste aflossing	Rente %	Restantbedrag geldleningen 1-1-2020	Rente 2020	Aflossing 2020	Restantbedrag geldleningen 31-12-2020
Onderhandse leningen N.V. Bank Nederlandse Gemeenten:							
BNG 40.89594	907.560,50	1-3-2024	4,670%	181.512,10	7.055,33	36.302,42	145.209,68
BNG 40.91485.01	408.402,22	26-10-2025	3,470%	163.360,89	5.495,20	27.226,81	136.134,07
BNG 40.92017	680.670,32	14-2-2026	5,500%	190.587,69	9.165,37	27.226,81	163.360,88
Projectfinancieringen:							
BNG 40.111437	7.429.045,00	2-7-2029	1,245%	7.429.045,00	92.491,61	0,00	7.429.045,00
BNG 40.111438	1.566.123,00	1-7-2029	0,800%	1.566.123,00	11.919,79	151.056,61	1.415.066,39
BNG 40.112090	6.751.680,00	1-7-2052	1,770%	6.751.680,00	119.504,74	0,00	6.751.680,00
BNG 40.112091	2.381.266,00	1-7-2052	1,570%	2.381.266,00	36.948,01	55.626,20	2.325.639,80
BNG 40.112379	15.983.210,00	1-7-2044	1,760%	15.983.210,00	281.304,50	0,00	15.983.210,00
BNG 40.112494	1.621.575,00	3-1-2039	1,598%	1.621.575,00	25.913,35	0,00	1.621.575,00
BNG 40.112836	13.293.280,00	1-7-2053	1,360%	13.293.280,00	180.788,61	0,00	13.293.280,00
BNG 40.112837	6.804.774,00	1-7-2053	1,140%	6.804.774,00	76.631,48	164.977,18	6.639.796,82
				56.366.413,68	847.217,98	462.416,04	55.903.997,64
Onderhandse leningen Nederlandse Waterschapsbank N.V.:							
NWB Poseidon 1001	1.134.450,54	20-7-2022	6,400	136.134,06	7.399,73	45.378,02	90.756,04
NWB 1025745	5.000.000,00	27-1-2020	(0,300)	5.000.000,00	0,00	5.000.000,00	0,00
				5.136.134,06	7.399,73	5.045.378,02	90.756,04
Totaal				61.502.547,74	854.617,71	5.507.794,06	55.994.753,67

Saldo financieringsfunctie

De gemeente heeft ter financiering van haar activiteiten in totaal € 61.502.548 aan langlopende geldleningen aangetrokken (saldo 1-1-2020). Het saldo van de totale werkelijk betaalde rentelasten is hoger dan het saldo van de verdeelde rentelasten over de boekwaarde van de investeringen op basis van een rente omslagpercentage van 0%. Dit levert een last van € 854.618 (werkelijke rente) op in de begroting van 2020. Daar komt een toevoeging van rentes aan de reserves bij van € 53.672. Per saldo komt de financieringsfunctie uit op een nadelig resultaat van € 908.290.

Financieringsoverschot/tekort

Totaal geïnvesteerd bedrag per 1 januari 2020 (volgens staat C)

Algemene dienst (excl. leningen) € 146.711.706

Eigen financieringsmiddelen volgens staat D

Onderdeel A: Algemene reserve € 3.415.578

Onderdeel B: bestemmingsreserves € 54.460.221

Onderdeel C: voorzieningen + € 12.899.925

€ 70.775.724

Waarvan extern belegd:

Langdurig - € 9.075.605

€ 61.700.119

Saldo nog niet afgeloste geldlening o/g + € 61.502.548

€ -123.202.677

Financieringstekort € 23.509.029

EMU-saldo

Op grond van het BBV is hieronder de berekening van het Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo opgenomen

2019	2020	2021	2022	2023
x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
Volgens realisatie tot en met sept. 2019, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2020	Volgens meerjarenraming in begroting 2020	Volgens meerjarenraming in begroting 2020	Volgens meerjarenraming in begroting 2020
-5.832	-1.939	-966	-724	-157
2.549	2.789	3.044	3.160	3.142
481	325	280	286	268
30.096	4.094	4.595	4.360	1.618
10.159				
9.231	8.407	3.523	1.793	587
18.587	13.388	2.144	92	82
168	173	2.667	143	139
☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☒ nee
-13.551	1.889	-6.283	-3.482	991

Geprognosticeerde balans

Activa	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
(im) Materiële vaste activa	103.004	121.438	122.743	124.293	125.493	123.968
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	1.497	1.497	1.497	1.497	1.497	1.497
Financiële vaste activa: Leningen	9.767	9.922	9.908	9.903	9.898	9.894
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar						+
Totaal Vaste Activa	114.268	132.857	134.148	135.693	136.888	135.359
Vorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	10.916	514	-4.467	-3.088	-1.387	-882
Vorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen						
Uitzettingen <1 jaar	6.908	8.175	8.175	8.175	8.175	8.175
Liquide middelen	288	250	250	250	250	250
Overlopende activa	6.810	13.626	13.232	12.837	12.442	12.047 +
Totaal Vlottende Activa	24.922	22.565	17.190	18.174	19.480	19.590
Totaal Activa	139.190	155.422	151.338	153.867	156.368	154.949

Passiva	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Eigen vermogen	63.088	57.850	56.582	55.607	54.668	53.740
Voorzieningen	11.371	11.683	11.835	9.449	9.592	9.721
Vaste schuld	18.959	56.502	56.160	55.815	55.513	55.164 +
Totaal Vaste Passiva	93.418	126.035	124.577	120.871	119.773	118.625
Vlottende schuld	6.967	3.102	3.102	3.102	3.102	3.102
Overlopende passiva	38.805	26.285	23.659	29.894	33.493	33.222 +
Totaal Vlottende Passiva	45.772	29.387	26.761	32.996	36.595	36.324
Totaal Passiva	139.190	155.422	151.338	153.867	156.368	154.949

De stand en het verloop van de reserves en voorzieningen

Het meerjarenoverzicht, het verloop van de reserves en voorzieningen en de toelichting daarop zijn te vinden in de bijlage Reserves en voorzieningen.

Conclusie

Door de maatregelen die de afgelopen jaren zijn genomen en de voorzichtige, terughoudende opstelling ten aanzien van de gemeentelijke financiën is er sprake van een solide financiële structuur.

De laatste jaren zijn noodzakelijke bezuinigingen doorgevoerd. Desondanks blijft de financiële positie onder druk staan. Bij de voorbereiding van deze begroting is dit ook gebleken. Het proces om te komen tot een sluitende begroting is niet makkelijk geweest, maar heeft wel geleid tot een sluitende begroting voor de jaren 2021-2023.

Dit is bereikt door enerzijds uit te gaan anderzijds kritisch te zijn bij het ramen van de budgetten en anderzijds keuzes te maken.

Door deze handelwijze zijn wij er in geslaagd een begroting te presenteren waarin:

- de tarieven voor de gemeentelijke OZB en de rioolheffing ongewijzigd blijven ten opzichte van 2019;
- de voorzieningen in deze gemeente zo veel mogelijk in stand blijven;

Voor de jaren 2021 en verder kennen wij een structureel begrotingsevenwicht.

6. Bijlagen

6. 1. Missie

Dit is Midden-Delfland

Op steenworp afstand van Den Haag en Rotterdam ligt een gemeenschap waar landschap en natuur de boventoon voeren. Waar kwaliteit van leven, rust en ruimte de norm zijn. Waar mensen elkaar kennen en helpen. Dat is Midden-Delfland.

Inwoners en ondernemers pakken er het initiatief en geven de dorpen Den Hoorn, Maasland en Schipluiden hun identiteit. Scholen bieden kinderen eigentijds onderwijs. Duurzame land- en tuinbouw en recreërende bezoekers brengen de gemeenschap economische kracht.

Waar mogelijk versterkt en versnelt de gemeente Midden-Delfland initiatieven uit de gemeenschap. Ook staat zij mensen bij die niet op eigen benen kunnen staan. Buiten de gemeentegrenzen stimuleert ze samenwerking met bedrijven, kennisinstellingen en overheden. Zo verbindt de gemeente het authentieke platteland met het verlangen naar natuur, cultuur en ontspanning vanuit de steden.

In 2008 verwierf Midden-Delfland als eerste gemeente in Nederland het Cittaslow-lidmaatschap. Dit wereldwijde keurmerk wordt toegekend aan gastvrije gemeenten die een duurzame samenleving nastreven waarvan natuur, agrarische productie, toerisme en sociale verbondenheid de kern zijn.

Missie gemeente

De gemeente Midden-Delfland verbindt het groene landschap met de stedelijke omgeving. Met de gemeenschap werkt zij aan een betere kwaliteit van leven.

Speerpunten gemeente

Gemeenten krijgen een steeds grotere rol in het contact met inwoners. Met hun betrokkenheid inspireerden inwoners en organisaties de gemeente om de visies *Midden-Delfland® 2025* en *Behoud door ontwikkeling* op te stellen. Deze visies bepalen de koers van de gemeente.

Midden-Delfland richt zich op de volgende vijf speerpunten:

1. landschap
2. samenleving
3. economie
4. dienstverlening
5. bestuur en organisatie

In het hoofdstuk 'Beleidsmatig meerjarenperspectief' volgt per speerpunt een algemene omschrijving en de concrete invulling uit de begroting.

6. 2. Staat van reserves en voorzieningen

Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar (2020)			Verminderingen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting
	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen				
A. Algemene reserves							
Algemene gemeentelijke reserve Doel: Buffer voor nadelige exploitatiesaldi na resultaatbestemming, alsmede voor calamiteiten	3.415.578	n.v.t.	0	784.715	2.630.863	2.630.863	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht. Geraamd saldo per 31 december 2019 3.415.578 <u>Verminderingen:</u> Instandhouding skateroutenetwerk (10 jr t/m 2024) 10.665 Energievisie 166.800 Strandgroed respijtzorg H4 pilot 25.000 Cultuureducatie met kwaliteit 10.250 Verkenning oplossing verkeersdrukte Maassluisseweg/Ou 25.000 Inspecteren, inventariseren en digitaliseren borden en be 47.000 Veilig afwikkelen verkeer entree Maasland 400.000 Omgevingswet <u>100.000</u> 784.715
Totaal A Algemene reserves	3.415.578	0	0	784.715	2.630.863	2.630.863	
B. Bestemmingsreserves							
Reserve Weerstandsvermogen Doel: Bufferfunctie voor het opvangen van de financiële gevolgen van de effecten van daadwerkelijk optredende risico's.	4.000.000	n.v.t.			4.000.000	3.698.501	Een deel van de reserve is extern belegd. Hiervan komt de rente ten gunste van de exploitatie.
Nutsreserve Doel: Het creëren van een waardevolle inkomstenbron voor de exploitatie	8.871.855	n.v.t.			8.871.855	0	De reserve is extern belegd. Hiervan komt de rente ten gunste van de exploitatie.
Reserve ontwikkeling Harnaschpolder Doel: Dekking bestuurskosten die voortvloeien uit de ontwikkeling van de polder en waarvoor gelden vanuit de grondexploitaties beschikbaar komen	378.750	n.v.t.		91.473	287.277	287.277	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht. <u>Verminderingen:</u> aandeel gemeentelijke bestuurskosten 211.473 verminderen onttrekking met 10.000 per jaar <u>-120.000</u> totaal 91.473 Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 33.984
Investeringsreserve Doel: Dekking van geplande investeringen waarvan de lasten niet binnen de exploitatie opgevangen kunnen worden. In de begroting wordt aangegeven voor welke investeringen een claim op de reserve wordt gelegd. - Geomerkte gelden voor frontbebouwing langs de Gaag (1997) 67.331 1.010 - Aansluiting / oprit A4 bij Harnaschpolder 1.055.667 15.835 - Aansluiting Woudseknop* 98.662 1.480 - Groenontwikkeling Zwethzone 439.382 6.591 - Recreatieve verbindingen in de Harnaschpolder* 580.500 8.707 - Plankosten verkeersvisie Maasland 14.541 218 - Onbestemde middelen (vrije ruimte) 9.514 143 * Reserves aangewezen als dekking projecten locatieontwikkeling Voor de hierna genoemde investeringen zijn inmiddels kredieten beschikbaar gesteld. De feitelijke afloop van deze investeringen loopt via de dekkingsreserve.	67.331 1.010 1.055.667 15.835 98.662 1.480 439.382 6.591 580.500 8.707 14.541 218 9.514 143				68.341 68.341 1.071.502 1.071.502 100.142 100.142 445.973 445.973 589.207 589.207 14.759 14.759 9.657 9.657		
721072 - Reconstructie kruising oude veiling	68.025				68.025	68.025	
Subtotaal investeringsreserve	2.333.621	33.984	0	0	2.367.605	2.367.605	

Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar (2020)			Verminderingen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting
	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen				
Reserve Monumenten Doel: Het ondersteunen van onderhoud van monumenten buiten de exploitatie	172.321	2.585		20.025	154.881	154.881	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 2.585 <u>Verminderingen</u> subsidie monumenten 20.025
Reserve Sociaal Domein Doel: Opvangen budgettaire fluctuaties en onvoorziene uitgaven lange termijn.	40.336	605			40.941	40.941	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 605
Reserve Grondexploitaties Doel: Het afdekken van de risico's van de (mogelijke) toekomstige verliezen op de diverse grondexploitaties	-0	-0			-0	-0	-0
Compensatie dividenden en huuropbrengst Doel: Compenseren weggevalen dividend CAIW ivm verkoop aandelen Verminderen dividendafhankelijkheid Compenseren huuropbrengst bezinepompen	16.417.699	n.v.t.			16.417.699	16.417.699	
Reserve Investeringsprogramma Doel: Uitvoeren van investeringen die voortvloeien uit het collegeprogramma	541.752	n.v.t.		50.000	491.752	491.752	<u>Vermindering</u> Wijzigingsovereenkomst N211 PZH 50.000
Reserve opstartkosten begeleiding particuliere bouwinitiatieven Doel: Ondersteunen van kleine particuliere bouwinitiatieven	16.796	252			17.048	17.048	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 252
Fonds Sociale Woningbouw Doel: Afkoopsommen sociale woningbouw inzetten voor sociale woningbouw op andere locaties.	119.725	1.796			121.520	121.520	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 1.796
Reserve afwikkeling complexen Doel: Onderbrengen van budgetten vanuit grexen voor activiteiten die op termijn uitgevoerd gaan worden, zodat de grexen afgesloten kunnen worden.	963.363	14.450			977.813	977.813	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 14.450
Reserve Liquidatiesaldo Stadsgewest Haaglanden Doel: Het positieve liquidatiesaldo van het Stadsgewest Haaglanden te reserveren voor personeelskosten en nieuwe vormen van regionale samenwerking	61.949				61.949	61.949	
Risicoreserve Erfpachtgronden Doel: Opvangen van risico's van overname van erfpachtgronden van Bedrijfschap Hamaschpolder.	700.000				700.000	700.000	
Reserve Herwaardering deelnemingen Doel: Uit oogpunt van inzicht en presentatie zijn aan de debetzijde van de balans de deelnemingen tegen de nominale waarde opgenomen. Vóór 2004 werd op de nominale waarde van de deelnemingen afgeschreven. Deze afschrijvingen zijn via de jaarresultaten met de Algemene reserve verrekend. In 2005 is daar de waardetoeename van de aandelen Europoort aan toegevoegd	1.122.093	n.v.t.			1.122.093	1.122.093	
Totaal B Bestemmingsreserves	35.740.260	53.672	0	161.498	35.632.434	26.459.080	

Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar (2020)			Verminderen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting
	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen				
C. Dekkingsreserves							
Dekkingsreserve gemeentehuis	11.090.192	0		477.624	10.612.568	10.612.568	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari
Doel: Realisatie van een nieuw gemeentehuis							<u>Verminderen:</u> kapitaallasten (voorbereiding) nieuw gemeentehuis tot een maximum investeringsbedrag van € 15,4 miljoen 477.624
Dekkingsreserve							Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 0
Doel: Het ten gunste van het exploitatieresultaat compenseren van de kapitaallasten van daartoe door de raad aangewezen en inmiddels gerealiseerde of in uitvoering zijnde projecten. De volgende investeringen zijn daartoe aangewezen:							<u>Vermeerderingen:</u> uit Algemene reserve 400.000
721072 - Reconstructie Oude Veiling Maasland	133.030		0	13.487	119.543	119.543	<u>Verminderen:</u>
- Veilig afwikkelen verkeer entree van Maasland	0		400.000		400.000	400.000	
742139 - Aankoop 4 schoolwoningen (8 lokalen)	1.150.000			50.000	1.100.000	1.100.000	vrijval t.g.v. exploitatie 398.028
742189 - Realisatie multifunctionele accommodatie Den Hoom (MFA)	3.037.500			112.500	2.925.000	2.925.000	
742322 - Nieuwbouw PC-basisschool Maasland	1.172.425			40.428	1.131.997	1.131.997	
753001 - Realisatie sporthal Schipluiden	171.674			20.000	151.674	151.674	
753031 - Aanleg kunstgrasveld (3x)	770.478			76.109	694.369	694.369	
753032/3 - Sportvloer DIOS	5.712			4.477	1.235	1.235	
754104 - Overkapping tussen Schilpen en Tavenu	275.809			14.482	261.327	261.327	
742331 - Aanpak klimaatproblemen MFA onderwijs	765.443			55.056	710.387	710.387	
765001 - Aanpak klimaatproblemen MFA kinderopvang	147.699			11.490	136.209	136.209	
subtotaal dekkingsreserve	7.629.769	0	400.000	398.028	7.631.741	7.631.741	
Totaal C Dekkingsreserves	18.719.961	0	400.000	875.652	18.244.309	18.244.309	

Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar (2020)			Verminderen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting
	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen				
D. Voorzieningen							
Voorziening dubieuze debiteuren Soza Doel: Oninbare debiteuren waaraan leenbijstand is verleend	73.861	n.v.t.			73.861	73.861	
Voorziening dubieuze debiteuren Doel: Geheel of gedeeltelijk oninbare debiteuren	0	n.v.t.			0	0	
Voorziening pensioenen voormalig wethouders Doel: Het dekken van de uitkeringen en pensioenen aan voormalige wethouders	1.717.458	n.v.t.	129.871	78.347	1.768.982	1.768.982	<u>Vermeerderingen:</u> toevoeging conform actuariële waardeberekening 120.086 storting APPA pensioen via salaris 9.785 totaal 129.871 <u>Verminderen:</u> betaalde pensioenaanspraken 78.347
Voorziening wachtgeldten voormalig wethouders Doel: Het dekken van de uitkeringen en pensioenen aan voormalige wethouders	193.303	n.v.t.		94.327	98.976	98.976	<u>Verminderen:</u> betaalde wachtgeldten 94.327
Voorziening bijdrage tekort Bedrijvenschap Doel: Geformaliseerde maximale bijdrage in het tekort van het schap	2.815.000			0	2.815.000	2.815.000	<u>Verminderen:</u> Dekking tekort bij afsluiting grex Bedrijvenschap HP
Voorziening afvalstoffenheffing Doel: Het via storten of onttrekken van het verschil tussen reinigingskosten en afvalstoffenheffing egaliseren van de kosten cq tarieven	65.544	n.v.t.		77.550	-12.006	-12.006	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari <u>Vermeerderingen/verminderingen:</u> Saldo kosten/opbrengsten functie 721 (zgn. gesloten cij) -77.550 Positief saldo=vermeerdering, negatief saldo=vermindering
Voorziening rioolheffing Doel: Het via storten of onttrekken van het verschil tussen rioleringskosten en rioolheffing egaliseren van de kosten cq tarieven	6.891.757	n.v.t.	272.783		7.164.540	7.164.540	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari <u>Vermeerderingen/verminderingen:</u> Saldo kosten/opbrengsten functie 722 (zgn. gesloten cij) 272.783 Positief saldo=vermeerdering, negatief saldo=vermindering
Voorziening Grondexploitaties Doel: Opvangen van verlies in de grondexploitaties	1.143.000	n.v.t.			1.143.000	1.143.000	
Totaal D Voorzieningen	12.899.924	0	402.654	250.224	13.052.354	13.052.354	
Totaal A + B + C Reserves	57.875.798	53.672	400.000	1.821.865	56.507.605	47.334.251	
Totaal reserves en voorzieningen (excl deelnemingen)	70.775.723	53.672	802.654	2.072.089	69.559.959	60.386.605	

6. 3. Prognose verloop reserves en voorzieningen 2020 – 2023

Naam van de reserve of de voorziening	2020	2021			31-12	2022			31-12	2023			31-12
	31-12	Rentetoev.	Toevoeging	Onttrekking		Rentetoev.	Toevoeging	Onttrekking		Rentetoev.	Toevoeging	Onttrekking	
A. Algemene reserves													
Algemene gemeentelijke reserve	2.630.863	n.v.t.	0	35.665	2.595.198	n.v.t.	0	10.665	2.584.533	0	0	10.665	2.573.867
Totaal algemene reserves	2.630.863	n.v.t.	0	35.665	2.595.198	n.v.t.	0	10.665	2.584.533	0	0	10.665	2.573.867
B. Bestemmingsreserves													
Reserve Weerstandsvermogen	4.000.000	n.v.t.	0	0	4.000.000	n.v.t.	0	0	4.000.000	n.v.t.	0	0	4.000.000
Nutsreserve	8.871.855	n.v.t.	0	0	8.871.855	n.v.t.	0	0	8.871.855	n.v.t.	0	0	8.871.855
Reserve ontwikkeling Harnaschpolder	287.277	n.v.t.	0	81.473	205.804	n.v.t.	0	71.473	134.331	n.v.t.	0	61.473	72.858
Investeringsreserve	2.367.605	34.494	0	0	2.402.098	35.011	0	0	2.437.110	35.536	0	0	2.472.646
Reserve Monumenten	154.881	2.323	0	20.025	137.179	2.058	0	20.025	119.212	1.788	0	20.025	100.975
Reserve Sociaal Domein	40.941	614	0	0	41.556	623	0	0	42.179	633	0	0	42.812
Reserve grondexploitaties	-0	-0	0	0	-0	-0	0	0	-0	-0	0	0	-0
Compensatie dividenden en huurprijzen	16.417.699	n.v.t.	0	0	16.417.699	n.v.t.	0	0	16.417.699	n.v.t.	0	0	16.417.699
Reserve investeringsprogramma	491.752	n.v.t.	0	0	491.752	n.v.t.	0	0	491.752	n.v.t.	0	0	491.752
Reserve revolving fund kleine particuliere bouwinitiatieven	17.048	256	0	0	17.304	260	0	0	17.564	263	0	0	17.827
Fonds sociale woningbouw	121.520	1.823	0	0	123.343	1.850	0	0	125.193	1.878	0	0	127.071
Reserve afwikkeling complexen	977.813	14.667	0	0	992.480	14.887	0	0	1.007.368	15.111	0	0	1.022.478
Reserve liquidatiesaldo Stadsgewest Haaglanden	61.949	n.v.t.	0	0	61.949	n.v.t.	0	0	61.949	0	0	0	61.949
Risicoreserve erfpachtgronden	700.000	0	0	0	700.000	0	0	0	700.000	0	0	0	700.000
Reserve Herwaardering deelnemingen	1.122.093	n.v.t.	0	0	1.122.093	n.v.t.	0	0	1.122.093	n.v.t.	0	0	1.122.093
Totaal bestemmingsreserves	35.632.434	54.177	0	101.498	35.585.113	54.689	0	91.498	19.130.605	55.209	0	81.498	35.522.015
C. Dekkingsreserve													
Dekkingsreserve gemeentehuis	10.612.568	n.v.t.	0	477.624	10.134.944	n.v.t.	0	477.624	9.657.320	0	0	477.624	9.179.696
Dekkingsreserve	7.631.741	n.v.t.	0	414.787	7.216.954	n.v.t.	0	413.551	6.803.403	0	0	413.551	6.389.852
Totaal dekkingsreserve	18.244.309	0	0	892.411	17.351.898	0	0	891.175	16.460.723	0	0	891.175	15.569.548
D. Voorzieningen													
Voorziening dubieuze debiteuren Soza	73.861	n.v.t.	0	0	73.861	n.v.t.	0	0	73.861	n.v.t.	0	0	73.861
Voorziening dubieuze debiteuren	0	n.v.t.	0	0	0	n.v.t.	0	0	0	n.v.t.	0	0	0
Voorziening pensioenen voormalige wethouders	1.768.982	n.v.t.	133.767	80.698	1.822.051	n.v.t.	137.780	83.119	1.876.712	n.v.t.	141.913	85.612	1.933.013
Voorziening wachtgelden voormalige wethouders	98.976	n.v.t.	0	80.964	18.012	n.v.t.	0	60.043	-42.031	n.v.t.	0	53.436	-95.467
Voorziening bijdrage in tekort Bedrijfschap	2.815.000	n.v.t.	0	2.505.000	310.000	n.v.t.	0	0	310.000	0	0	0	310.000
Voorziening afvalstoffenheffing	-12.006	n.v.t.	0	73.870	-85.876	n.v.t.	0	52.964	-138.840	n.v.t.	-44.534	0	-183.374
Voorziening rioolrecht	7.164.540	n.v.t.	220.579	0	7.385.119	n.v.t.	200.994	0	7.586.113	n.v.t.	170.812	0	7.756.925
Voorziening grondexploitaties	1.143.000	n.v.t.	0	0	1.143.000	n.v.t.	0	0	1.143.000	n.v.t.	0	0	1.143.000
Totaal voorzieningen	13.052.354	0	354.346	2.740.532	10.666.168	0	338.774	196.126	10.808.816	0	268.191	139.048	10.937.959
Totaal reserves en voorzieningen	69.559.959	54.177	354.346	3.770.106	66.198.377	54.689	338.774	1.189.464	48.984.676	55.209	268.191	1.122.386	64.603.389

Toelichting op het overzicht van reserves en voorzieningen

Het overzicht betreft de jaren 2020 t/m 2023, waarbij de verwachte mutaties in 2020 nader zijn gespecificeerd in een afzonderlijk overzicht. Basis voor deze overzichten is de door de accountant goedgekeurde jaarrekening 2018 met de stand van de reserves en voorzieningen per ultimo 2018, aangevuld met de geraamde mutaties in 2019 volgens de laatst vastgestelde begrotingswijziging van 2019 en voorgenen maatregelen.

De overzichten bevatten diverse soorten reserves en voorzieningen.

De Algemene reserve. Dit is de verplichte reserve die dient als buffer voor het opvangen van risico's en eventuele tekorten op de jaarlijkse begrotingsuitvoering. Ook heeft deze reserve de functie van weerstandsvermogen, samen met de reserve weerstandsvermogen, de Nutsreserve en de reserve Compensatie Dividenden en Huuropbrengsten.

Reserve Weerstandsvermogen. Deze reserve heeft een bufferfunctie voor het opvangen van de financiële gevolgen van de effecten van daadwerkelijk optredende risico's. Deze reserve is in 2019 onttrokken aan de Nutsreserve en is gedeeltelijk belegd in twee langlopende leningen (40 jaar) tegen 8,15% respectievelijk 7%, evenals voor een gering deel in een beleggingsfonds.

Nutsreserve. Dit is een bijzondere reserve. Deze reserve is belegd in twee langlopende leningen (40 jaar) tegen 8,15% respectievelijk 7%, evenals voor een gering deel in een beleggingsfonds.

Reserve ontwikkeling Harnaspolder. Deze reserve is destijds ingesteld ter dekking van de kosten verbonden aan de extra inspanningen om een megaproject als de herinrichting van de Harnaspolder vorm te geven. Jaarlijks wordt als bijdrage in de gemeentelijke bestuurskosten die met dit project samenhangen een bedrag op deze reserve in mindering gebracht.

De Investeringsreserve. Voor diverse in de toekomst uit te voeren investeringen zijn in het verleden gelden gereserveerd. Deels door rentebijschrijving en deels door verschuivingen kunnen projecten die eerder moeten worden uitgevoerd voorzien worden van extra gelden.

Reserve Herwaardering deelnemingen. Uit het oogpunt van inzicht en presentatie zijn aan de debetzijde van de balans de deelnemingen tegen de nominale waarden opgenomen. Vóór 2004 werd op de nominale waarde van de deelnemingen afgeschreven. Deze afschrijvingen zijn via de jaarresultaten met de Algemene reserve verrekend. In 2005 is daar de waardetoeename van de aandelen Europoort aan toegevoegd.

Dekkingsreserve gemeentehuis. Ten behoeve van de bouw van het gemeentehuis is een aantal jaren gespaard. Hierdoor kunnen de kapitaallasten van het gemeentehuis gedekt worden uit deze reserve. Door het wegvallen van de rentecomponent in de kapitaallasten wordt aan deze reserve geen rente meer toegevoegd.

De Dekkingsreserve. Destijds hebben wij ervoor gekozen om investeringen die financieel worden gedekt vanuit de reserves en waarop wordt afgeschreven, te laten verlopen via de zogenaamde dekkingsreserve. Dit gebeurt zodra de betreffende investering in uitvoering is of daadwerkelijk is gerealiseerd. Vanuit de dekkingsreserve worden dan de kapitaallasten gedekt zodat daar inzichtelijk blijft wat het totale budget was, hoeveel er aan kapitaallasten al gedekt is en wat nog beschikbaar is voor de resterende afschrijvingstermijnen. Over de gelden in de dekkingsreserve kan dus niet meer vrij worden beschikt. Verschuivingen en prioriteitenaanpassing zoals in de investeringsreserve is bij de dekkingsreserve niet meer aan de orde. Feitelijk is dit een louter administratief-technische post. Door het wegvallen van de rentecomponent in de kapitaallasten wordt aan deze reserve geen rente meer toegevoegd.

eserves met specifiek doel. Er zijn tien bestemmingsreserves gevormd met een specifiek doel, zoals beschreven in de Nota Reserves en Voorzieningen.

1. Monumenten
2. Sociaal Domein
3. Grondexploitaties
4. Compensatie dividenden en huuropbrengsten
5. Investeringsprogramma
6. Opstartkosten begeleiding particuliere bouwinitiatieven (Revolving fund)
7. Fonds Sociale Woningbouw
8. Reserve afwikkeling complexen
9. Liquidatiesaldo Stadsgewest Haaglanden
10. Risicoreserve Erfpachtgronden

Voorzieningen. De voorzieningen behoren tot het vreemde vermogen. De kern van het treffen van voorzieningen is dat de gemeente in de toekomst kan voldoen aan verplichtingen en dat de financiële positie van de gemeente duidelijk is. Voorzieningen zijn passiefposten in de balans die een schatting geven van de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden op de balansdatum min of meer onzeker zijn en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum.

Belangrijkste mutaties/aanpassingen

Reserve Egalisatie Bouwleges.

Deze reserve is in 2019 opgeheven. Het saldo van € 1.430.477 is gestort in de Algemene reserve.

Reserve Midden-Delfland.

De reserve Midden-Delfland is ook opgeheven in 2019. Het saldo van € 8.812 is gestort in de Algemene reserve.

Reserve Noodhulp Vangnet.

Ook deze reserve is in 2019 opgeheven, het saldo van € 54.725 is gestort in de Algemene reserve.

6. 4. Meerjarig investeringsoverzicht 2020 – 2023

Overzicht investeringen begroting 2020-2023					Maatsch. /Ec. nut.
Omschrijving investering:	2020	2021	2022	2023	
Reconstructie en dijkverzwaring Dijkshoornseweg	225.000				M
Reconstructie en dijkverzwaring Hoornsekade		720.000			M
Reconstructie en verbetering fietspad Rotterdamseweg			450.000		M
Reconstructie Slot de Houvelaan		195.000			M
Opwaarderen fietspad en asfalteren Westgaag	550.000				M
Reconstructie verharding deel Westlander, Schouw, Aak en Praam				970.000	M
Reconstructie Maassluisseweg	400.000	570.000			M
Reconstructie Hoornseweg (metropolitane fietsroute)	50.000	600.000			M
Vervangen lichtmasten	169.200	172.200	175.350	178.500	M
Vervangen brug DH019 Woudselaan		296.900			M
Vervangen brug Trekkade/Kerkweg M004	310.100				M
Vervangen brug S019 Zouteveenseweg	277.100				M
Vervangen Sionsbrug DH021			382.700		M
Renoveren Hodenpijlbrug S028 behoud gem. monument		182.300			M
Vervangen Schout-Jansheulbrug (S027)		560.000			M
Vervangen brug Zuidkade- Zouteveenseweg (S022)		192.100			M
Vervangen brug Willemoordseweg		159.900			M
Vervangen brug S020 Zouteveenseweg			202.300		M
Vervangen brug S021 Zouteveenseweg			267.700		M
Vervangen brug Hoornseweg DH 003			1.851.800		M
Vervangen voetbrug B. v. Schagenlaan-Wilgenlaan			41.100		M
Vervangen slagboominstallatie Bolle Kickert	43.000				M
Bouw nieuwe Zoutloods	100.800				E
Zoutloods extra budget zwaardere fundering	35.000				E
Onderzoek afwaardering Hoornseweg	25.000				M
Vervangen doseerinstallaties	50.000	50.000			M
Herinrichting openbaar groen	25.000	25.000	50.000		M
Vervangen beschoeiingen/damwanden	200.000	250.000	350.000		M
Reconstructie speelvoorzieningen	95.000	100.000	100.000		E
Vervangen pompunits drukriolering	104.000	149.000	149.000	149.000	E
Vervangen pompen hoofdgemalen	49.000	90.000	90.000	90.000	E

Vervangen vrijvervalriolering	230.000	230.000	230.000	230.000	E
Vervangen Isuzu 8-VHN-21	32.000				E
Vervangen Pick-up Renault Master 2-VNX-01		32.400			E
Koppeling Corsa - GWS4all (Centric & BCT)	40.000				E
Koppeling Corsa - key2burgerz. (Centr & BCT)	35.000				E
e-depot (digitale archiefbewaarplaats)	25.000				E
Aanschaf en vervangen Ipads	55.000				E
Vervangen hardware automatisering 2019	467.500				E
Informatiebeleidsplan 2019	65.891				E
Implementatie digitalisering inw. Zaken	70.000				E
Oracle Migratie 2019	55.000				E
Informatiebeleidsplan	40.000	20.000	20.000		E
Vervangen Hardware 2020	200.000				E
Vervangen telefooncentrale		pm			E
Aanschaf en implementatie zaaksysteem	50.000				E
Migratie CSM (website) platform	20.000				E
Totaal:	4.093.591	4.594.800	4.359.950	1.617.500	

6. 5. Begroting 2020 – 2023 op taakveld

Programma 1 Vitale dorpen in Midden- Delfand	2018	2019	2020	2021	2022	2023
lasten :						
5.7 Openbaar groen en openluchtrecreatie	2.293.473	613.646	752.742	755.627	677.712	679.831
3.4 Economische promotie	80.474	120.530	129.761	131.068	132.397	133.748
Totaal lasten	2.373.947	734.176	882.503	886.695	810.109	813.579
baten:						
5.7 Openbaar groen en openluchtrecreatie	1.940.110	218.513	269.223	66.465	36.711	36.961
3.4 Economische promotie	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	1.940.110	218.513	269.223	66.465	36.711	36.961

Programma 2 Bestuur en veiligheid	2018	2019	2020	2021	2022	2023
lasten:						
0.1 Bestuur	1.424.972	1.479.425	2.230.087	2.202.792	2.302.706	2.273.965
0.2 Burgerzaken	895.932	957.507	881.796	908.373	910.762	922.951
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.069.699	1.135.447	1.108.827	1.109.063	1.109.302	1.109.546
1.2 Openbare orde en veiligheid	352.766	435.469	429.752	431.670	433.622	435.610
Totaal lasten	3.743.369	4.007.849	4.650.463	4.651.897	4.756.391	4.742.072
baten:						
0.1 Bestuur	23.528	19.400	19.400	19.400	19.400	19.400
0.2 Burgerzaken	398.701	262.189	227.498	236.072	226.911	223.247
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	41.079	23.541	23.917	24.324	24.738	25.157
Totaal baten	463.308	305.130	270.815	279.796	271.049	267.804

Programma 3 Beheer, verkeer en milieu	2018	2019	2020	2021	2022	2023
lasten:						
2.1 Verkeer en vervoer	1.184.971	4.284.237	2.614.008	2.628.762	2.790.367	2.865.869
2.2 Parkeren	12.836	1.911	6.000	6.102	6.206	6.312
2.4 Economische havens en waterwegen	125.538	128.783	141.987	143.874	145.793	147.745
5.7 Openbaar groen en openluchtrecreatie	1.539.580	1.491.746	1.525.140	1.563.932	1.589.822	1.629.068
7.2 Riolering	1.613.003	1.638.867	1.601.401	1.575.392	1.583.892	1.583.810
7.3 Afval	2.186.375	2.223.947	2.452.122	2.458.138	2.454.305	2.449.962
7.4 Milieubeheer	857.925	1.352.473	845.541	679.291	679.850	680.417

7.5 Begraafplaatsen en crematoria	159.116	184.714	176.277	176.825	177.381	177.947
Totaal lasten baten:	7.679.344	11.306.678	9.362.476	9.232.315	9.427.617	9.541.130
2.1 Verkeer en vervoer	476.394	335.876	108.343	108.068	109.820	111.602
2.2 Parkeren	4.713	4.623	5.000	5.085	5.171	5.259
2.4 Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en openluchtrecreatie	59.330	271.296	246.525	21.636	21.749	21.864
7.2 Riolering	1.855.645	1.852.325	1.857.139	1.852.167	1.862.675	1.864.762
7.3 Afval	2.662.173	2.614.034	2.992.182	2.999.379	2.994.631	2.989.376
7.4 Milieubeheer	11.600	15.230	0	0	0	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	149.095	131.412	133.515	135.784	138.092	140.440
Totaal baten	5.218.950	5.224.796	5.342.704	5.122.119	5.132.138	5.133.303

Programma 4 Onderwijs	2018	2019	2020	2021	2022	2023
lasten:						
4.2 Onderwijshuisvesting	898.392	1.027.819	1.118.133	1.001.193	1.003.887	1.003.265
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	462.904	497.760	555.894	558.075	560.676	563.176
Totaal lasten baten:	1.361.296	1.525.579	1.674.027	1.559.268	1.564.563	1.566.441
lasten:						
4.2 Onderwijshuisvesting	205.358	173.446	179.721	179.910	180.102	180.297
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	60.706	61.666	61.354	61.096	60.835	60.568
Totaal baten	266.064	235.112	241.075	241.006	240.937	240.865

Programma 5 Sociaal domein en welzijn	2018	2019	2020	2021	2022	2023
lasten:						
5.1 Sportbeleid en activering	320.182	491.695	212.732	209.759	200.441	201.396
5.2 Sportaccommodaties	605.569	542.671	565.324	572.595	580.636	587.947
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	140.087	352.609	127.496	118.585	109.522	100.478
5.4 Musea	90.012	63.290	72.984	73.689	74.406	75.136
5.5 Cultureel erfgoed	84.133	71.523	61.201	61.638	62.080	62.531
5.6 Media	436.861	428.986	438.944	388.967	388.990	389.013
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	239.582	218.513	211.314	211.754	212.203	210.900
6.2 Wijkteams						
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	640.996	609.083	434.561	517.169	524.903	532.977

6.70 Algemene voorz. WMO en jeugd	2.086.348	2.148.757	1.602.617	1.372.997	1.378.020	1.383.127
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2.180.617	2.310.711	3.051.348	2.962.367	2.970.856	2.979.488
6.72 Maatwerkverlening 18-	332.160	353.550	353.550	353.550	353.550	353.550
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	72.746	73.154	73.154	73.154	73.154	73.154
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	3.154.907	3.097.055	2.781.711	2.681.711	2.581.711	2.581.711
6.83 Veiligheid, jeugdrecl. en opvang	77.804	109.875	94.987	94.987	94.987	94.987
7.1 Volksgezondheid	596.124	715.173	718.310	725.253	732.344	741.978
Totaal lasten	11.058.128	11.586.645	10.800.233	10.418.175	10.337.803	10.368.373
baten:						
5.1 Sportbeleid en activering	35.716	34.687	35.243	35.841	36.451	37.071
5.2 Sportaccommodaties	166.206	169.380	172.411	175.587	177.076	178.564
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	8.718	16.638	16.904	14.596	14.844	15.097
5.4 Musea	0	0	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	24.365	2.328	2.365	2.405	2.446	2.488
5.6 Media	0	0	0	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	75.199	0	0	0	0	0
6.2 Wijkteams						
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	12.115	10.251	10.415	10.592	10.772	10.955
6.70 Algemene voorz. WMO en jeugd	187.308	12.975	112.975	112.945	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	261.362	87.325	87.325	87.325	87.325	87.325
6.72 Maatwerkverlening 18-	0	0	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	500.000	0	0	0	0
6.83 Veiligheid, jeugdrecl. en opvang	0	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	15.200	50.200	15.200	15.200	15.200	15.200
Totaal baten	786.189	883.784	452.838	454.491	344.114	346.700
Programma 6 Economische en sociale zaken	2018	2019	2020	2021	2022	2023
lasten:						

0.3 Beheer over gebouwen en gronden	146.847	580.249	71.646	169.402	275.497	276.610
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	206.523	229.739	63.722	64.335	64.960	65.595
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	55.363	48.984	700	712	724	736
3.4 Economische promotie	116.837	52.224	155.276	142.776	155.276	142.776
6.3 Inkomensregelingen	3.133.699	2.879.038	2.884.250	2.865.848	2.861.678	2.870.838
6.4 Begeleide participatie	130.871	219.373	224.953	225.061	225.170	225.281
6.5 Arbeidsparticipatie	214.183	762.979	432.006	344.898	294.911	294.923
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	233.396	100.331	89.025	89.324	89.628	89.937
Totaal lasten	4.237.719	4.872.917	3.921.578	3.902.356	3.967.844	3.966.696
baten:						
0.3 Beheer over gebouwen en gronden	27.032	32.660	33.182	33.746	34.320	34.903
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	193.975	177.037	179.869	182.927	186.036	189.199
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	700	700	712	724	736
3.4 Economische promotie	4.468	34.500	34.572	34.650	34.729	34.809
6.3 Inkomensregelingen	2.199.454	2.365.186	1.726.840	1.728.429	1.730.045	1.731.688
6.4 Begeleide participatie	0	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	123.468	0	0	0	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	2.548.397	2.610.083	1.975.163	1.980.464	1.985.854	1.991.335

Programma 7 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling en volkshuisvesting	2018	2019	2020	2021	2022	2023
lasten:						
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	211.746	606.992	857.573	437.529	77.085	77.085
8.1 Ruimtelijke ordening	622.584	1.456.627	837.590	738.480	739.385	740.306
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijfsterreinen)	2.400.410	6.199.586	7.729.702	3.123.115	1.733.063	525.896
8.3 Wonen en bouwen	975.281	987.364	1.255.212	1.255.262	1.256.847	1.257.879
Totaal lasten	4.210.021	9.250.569	10.680.077	5.554.386	3.806.380	2.601.166
baten:						
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	453.170	1.325.325	857.573	437.529	77.085	77.085
8.1 Ruimtelijke ordening	39.020	46.776	46.108	46.145	46.182	46.220
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijfsterreinen)	2.576.960	6.175.086	7.729.702	3.123.115	1.733.063	525.896
8.3 Wonen en bouwen	1.216.355	1.704.424	2.803.698	3.022.049	2.982.580	2.796.741

Totaal baten	4.285.505	9.251.611	11.437.081	6.628.838	4.838.910	3.445.942
---------------------	------------------	------------------	-------------------	------------------	------------------	------------------

Algemene dek-kingsmiddele n	2018	2019	2020	2021	2022	2023
lasten:						
0.5 Treasury	278.072	313.684	910.540	900.051	889.525	880.276
0.61 OZB Woningen	103.387	128.073	399.756	386.983	388.489	389.729
0.62 OZB niet-woningen	239.357	260.837	0	0	0	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	0	16.000	6.000	6.000	6.000	6.000
0.9 Vennootschaps-belasting						
0.10 Mutaties reserves	865.114	1.439.399	453.672	54.177	54.689	55.209
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten baten:	1.485.930	2.157.993	1.769.968	1.347.211	1.338.703	1.331.214
lasten:						
0.5 Treasury	3.095.714	3.129.901	2.901.262	2.901.802	2.852.348	2.852.903
0.61 OZB Woningen	2.804.325	3.095.123	3.265.894	3.405.904	3.537.462	3.644.214
0.62 OZB niet-woningen	1.448.757	1.391.579	1.606.844	1.624.069	1.644.675	1.665.077
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	17.848.331	18.961.771	19.877.322	20.174.253	20.815.946	21.474.076
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0
0.9 Vennootschaps-belasting						
0.10 Mutaties reserves	3.484.122	7.281.310	1.821.865	1.029.574	993.338	983.338
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	28.681.249	33.859.684	29.473.187	29.135.602	29.843.769	30.619.608

Overhead	2018	2019	2020	2021	2022	2023
lasten:						
0.4 Overhead	8.537.458	7.299.697	6.447.687	6.580.635	6.695.287	6.609.552
Totaal lasten baten:	8.537.458	7.299.697	6.447.687	6.580.635	6.695.287	6.609.552
lasten:						
0.4 Overhead	287.133	153.387	171.415	228.150	226.349	229.095
Totaal baten	287.133	153.387	171.415	228.150	226.349	229.095

6. 6. Beleidsindicatoren

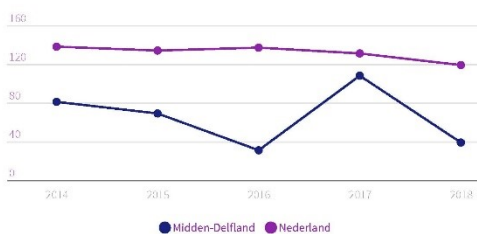
Besluit Begroting en Verantwoording

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

Verwijzingen Halt

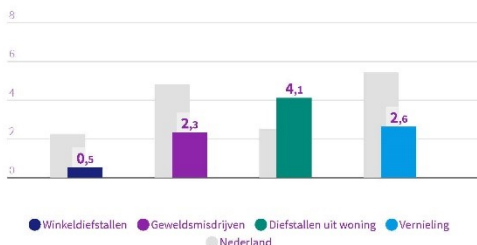
aantal per 10.000 inw 12-17jr

Halt | 2014 - 2018

Misdrijven

Midden-Delfland, aantal per 1.000 inwoners

Bron: meerdere bronnen | 2018

Economie

Funciemenging

48,0% **52,8%**
Midden-Delfl. Nederland
Meerdere bronnen | 2018

Vestigingen (van bedrijven)

(per 1.000 inw 15-65jr)

129,8 **145,9**
Midden-Delfl. Nederland
LISA | 2018

Onderwijs

Absoluut verzuim

per 1.000 inw. 5-18 jr

0,00
Midden-Delfland

1,91
Nederland
DUO/Ingrado | 2018

Relatief verzuim

per 1.000 inw. 5-18 jr

14,79
Midden-Delfland

23,28
Nederland
DUO/Ingrado | 2018

Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %

Midden-Delfland **0,8%**
Nederland **1,9%**

DUO/Ingrado | 2018

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

Midden-Delfland **41,2%**
Nederland **48,7%**

Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en R... | 2016

Sociaal domein

Banen

per 1.000 inw 15-65jr

Midden-Delfland **579,1**
Nederland **774,0**

LISA | 2018

Jongeren met delict voor rechter

0,56%
Midden-Delfland

1,45%
Nederland

VJI | 2015

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval

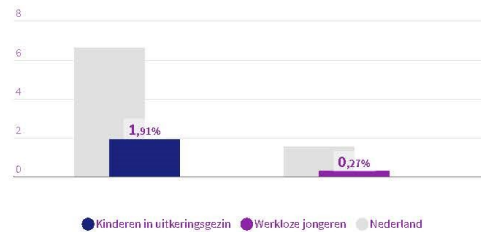
kg per inwoner

CBS Huishoudelijk afval | 2017

Achterstand onder jeugd

Midden-Delfland

VQ | 2015

Hernieuwbare elektriciteit

Midden-Delfland 10,5%
Nederland 16,9%

RWS - KMO | 2017

Netto arbeidsparticipatie

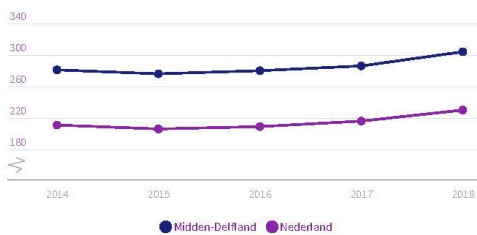
Midden-Delfland 73,7%
Nederland 67,8%

CBS Arb.deelnemers | 2018

Vhrosv

Gemiddelde WOZ waarde

dzt euro

CBS WOZ | 2014 - 2018

Personen met een bijstandsuitkering

per 1.000 inw 18jre o

CBS Participatiewet | tweede halfjaar 2018

Nieuw gebouwde woningen

aantal per 1.000 woningen

Midden-Delfland 11,1
Nederland 7,2

ABF SysWov | 2016

Lopende re-integratievoorzieningen

(per 1.000 inw.15-65jr)

Midden-Delfla... 4,0
Nederland 30,5

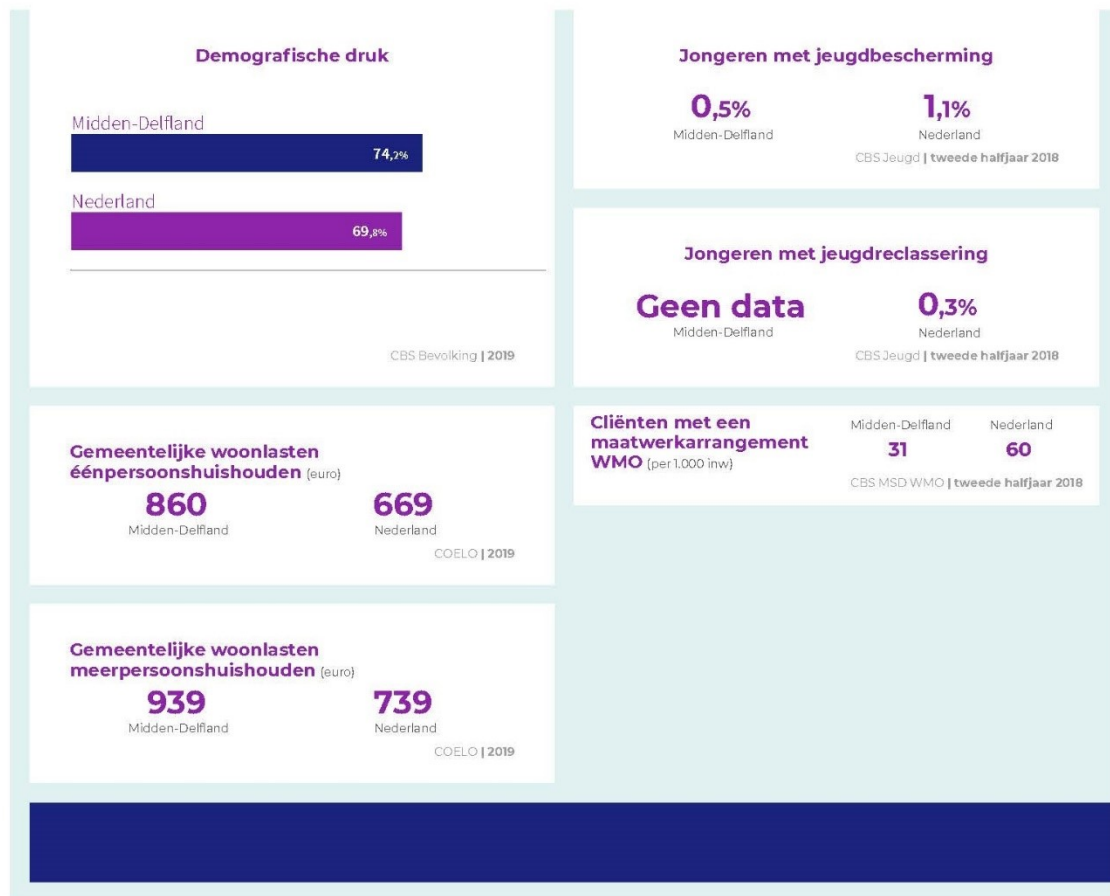
CBS Participatiewet | eerste halfjaar 2018

Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

Beleidsindicatoren	jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023
formatie (fte per 1.000 inwoners)	8,49	8,53	8,28	8,22	8,11	8,04
bezetting (fte per 1.000 inwoners)	8,35	8,22	8,58	8,52	8,41	8,33
Apparaatkosten (kosten per inwoner)	843	890	931	929	918	902
Externe inhuur (kosten inhuur externen als % van totale loonsom + totalekosten inhuur externen)	14%	11%	2%	0%	0%	0%
Overhead (% van totale lasten)	20%	16%	13%	15%	16%	16%